

T.C.
TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

**ÖĞRETMENLERİN DİLİNDEN ÖĞRENCİLERİN PALETİNDEN
ANADOLU MASALLARI” PROJESİ KAPSAMINDA DERLENEN
MASALLARIN VE HAZIRLANAN ETKİNLİK KARTLARININ 7.
SINIF DÜZEYİNDEKİ ÖĞRENCİLERDE DİLİ KULLANMA VE
KENDİNİ İFADE ETME BECERİLERİNE ETKİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Merve YILMAZ

TOKAT
Temmuz-2023

T.C.
TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

**ÖĞRETMENLERİN DİLİNDEN ÖĞRENCİLERİN PALETİNDEN
ANADOLU MASALLARI” PROJESİ KAPSAMINDA DERLENEN
MASALLARIN VE HAZIRLANAN ETKİNLİK KARTLARININ 7.
SINIF DÜZEYİNDEKİ ÖĞRENCİLERDE DİLİ KULLANMA VE
KENDİNİ İFADE ETME BECERİLERİNE ETKİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Merve YILMAZ

Danışman: Doç. Dr. Behice VARİŞOĞLU

TOKAT-2023

*Sonsuz sevgi ile her zaman beni kucaklayan,
yanımda olan, bana güvenen canım aileme...*

ve

özgür, güçlü kadınlara

ETİK SÖZLEŞME

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre Doç. Dr. Behice VARİŞOĞLU danışmanlığında hazırlamış olduğum "‘Öğretmenlerin Dilinden Öğrencilerin Paletinden Anadolu Masalları’ Projesi Kapsamında Derlenen Masalların ve Hazırlanan Etkinlik Kartlarının 7. Sınıf Düzeyindeki Öğrencilerde Dili Kullanma Ve Kendini İfade Etme Becerilerine Etkileri" adlı Yüksek Lisans tezinin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi hâlinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

13/07/2023

Merve YILMAZ

JÜRİ KABUL VE ONAY

Merve Yılmaz tarafından hazırlanan “Öğretmenlerin Dilinden Öğrencilerin Paletinden Anadolu Masalları” Projesi Kapsamında Derlenen Masalların ve Hazırlanan Etkinlik Kartlarının 7. Sınıf Düzeyindeki Öğrencilerde Dili Kullanma ve Kendini İfade Etme Becerilerine Etkileri adlı tez çalışmasının savunma sınavı 11.07.2023 tarihinde yapılmış olup aşağıda verilen Jüri tarafından Oy Birliği ile Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı/ Türkçe Eğitimi’nde Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)

İmzası

Üye (Başkan) : Doç Dr. Behice Varışoğlu

.....

Üye : Doç. Dr. Bilge Ayrancı

.....

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Sinan Yaman

.....

ONAY

...../...../.....

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ÖN SÖZ

Masalların yaşı yoktur. Bebeklik döneminde başlayan anlatılan masalı dinleme yolculuğu yaş aldıkça yerini masalı dinlemekten çok anlatmaya bırakır. Değişen sadece masala nereden bakıldığıdır. Anlatan her defasında farklı anlatır, hiçbir anlatım bir önceki ile birebir aynı olmaz. Masal dinleyen her kişi kendi hayal aleminde farklı dünyaların kapısını aralar. Anlatan da eğlenir dinleyen de...

Bir edebî tür olarak her yaş grubuna hitap eden masalların gündelik hayattaki yeri daha da önem kazanmış hâledir. Masallar hemen hemen her evde var olan telefon, tablet, bilgisayar gibi cihazların kontrolünde olan çocuklara ulaşabilmenin, onlara çoğu değeri ve beceriyi kazandırabilmenin kapısını aralayan anahtardır. Yapılan çalışmalar gösteriyor ki masallar çoğu derste kullanılabilir öğrenme ya da öğretme araçlarıdır. Masalların derslerde kullanıldığında dikkat çekici ve renkli dünyası sayesinde başarıyı arttırdığı, çocukların çeşitli becerileri kazandığını gösteren çeşitli çalışmalar mevcuttur.

Kültürün devamını, nesilden nesile aktarımını, dilin zenginliği olan söz varlığının taşıyıcılığını üstlenen masallar, masal analarının anlatımları ile vücut bulurdu. Ancak usta çırak ilişkisi ile aktarılan masal anlatımı gündelik hayattaki önceliklerin değişmesi ile azalmıştır ve bu gelenek yerini masal anlatıcılığının önemini hala koruyor olması sebebiyle masal anlatıcılığı eğitimlerinin düzenlenmesine, masal anlatıcılığının daha profesyonel şekilde icra edilmesine zemin hazırlamıştır.

Masallar geçmişte vardı, bugün de var ve gelecekte de var olmaya devam edecektir. Dolayısıyla masalların eğitim öğretim sürecinde farklı şekillerde tasarlanıp kullanılması öğrencilerin ilgi alanlarını keşfetmelerini ve etkili öğrenmeleri sağlayacaktır.

Masalların ve masal anlatıcılığının eğitim- öğretim faaliyetleri içinde kullanılması, tasarlanan çeşitli etkinlikler aracılığı ile öğrencinin kendini masalın içinde bulması dersi daha verimli hâle getirecektir. Bu düşünceden yola çıkarak yapılan bu çalışmada amaçlanan, öğrencilerde merak ve istek uyandıran masallar ile dili etkili kullanabilme ve kendini ifade edebilme becerilerinin geliştirilmesi ve kazanımların sağlanmasıdır.

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında bilgi ve birikimlerini benimle paylaşan, her soruma samimiyetle cevap veren ve meslek hayatımda öğrencilerine yaklaşımı, karakteri ve duruşuyla model olarak örnek alacağım, bana verdiği değerli bilgilerden faydalanacağımı düşündüğüm, motivasyonumun düştüğü zamanlarda tatlı tatlı söylemleri ile beni çalışmaya teşvik eden, desteğini sıklıkla hissettiğim kıymetli danışman hocam Sayın Doç. Dr. Behice Varışoğlu'na tüm samimiyetimle müteşekkirdiğimi belirtirim.

Yüksek lisans ders döneminde tanıştığım, ders döneminde bilgisinden ve yorumlarından feyz aldığım, tecrübelerini ve bilgi birikimini bizlerle paylaşan, desteğini ve samimiyetini hiçbir zaman esirgemeyip sorularımızı yanıtlayan, bize zamanını ayırıp rehberlik eden sevgili hocam Doç. Dr. Celal Varışoğlu'na saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Tez çalışmam boyunca pes ettiğim zamanlarda beni yüreklendiren, yapabileceğime inancımı tazeleyen dostlukları ve samimiyetleriyle her zaman yanımda hissettiğim çok değerli arkadaşlarım Ebru İnce'ye, Hava Sazak'a, Ayten Kuşoğlu'na içten teşekkürlerimi ve sevgilerimi sunarım.

Çalışmam süresince büyük bir ilgi ve istekle derslere katılan, verdiğim görevleri titizlikle yerine getiren, muazzam bir çaba ve gayret içinde olan, en önemlisi bana farklı bir öğretmen olmanın yolunu gösteren, yoluma ışık olan 7/A sınıfı canım çocuklarıma ve çalışmalarımı destekleyen kıymetli velilerime en içten sevgilerimi ve teşekkürlerimi sunarım.

Hayatımın her anında kendi başıma ayakta durabilmem için bana güç veren, “Önce altın bileziğinizi kolunuza takacaksınız.” deyip bizi okutan, eğitim hayatım boyunca başaracağıma olan inancını hiç kaybetmeyen, zorlu ve stresli yılların yanında, hayatımın her anında maddi manevi desteklerini esirgemeyen, gücüne güç – canıma can katan çok değerli ailem; babam Şahin YILMAZ'a, annem Cemile YILMAZ'a, elimi hiç bırakmayan, düştüğümde kaldıran ve tüm kalbiyle hep yanımda olan canım kardeşim Meltem Yılmaz'a, varlıkları ile hayatımı değerli kılan kardeşlerim Melisa Meryem Yılmaz ve Mina Tuana Yılmaz'a sonsuz sevgi ve teşekkürlerimi sunarım. İyi ki varsınız... Hep var olun...

ÖZET

ÖĞRETMENLERİN DİLİNDEN ÖĞRENCİLERİN PALETİNDEN ANADOLU MASALLARI” PROJESİ KAPSAMINDA DERLENEN MASALLARIN VE HAZIRLANAN ETKİNLİK KARTLARININ 7. SINIF DÜZEYİNDEKİ ÖĞRENCİLERDE DİLİ KULLANMA VE KENDİNİ İFADE ETME BECERİLERİNE ETKİLERİ

Yılmaz, Merve

Yüksek Lisans, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Behice Varışoğlu

Temmuz 2023, xiii + 184 sayfa

Bu çalışmanın amacı, MEB’in Anadolu Masalları Projesi kapsamında derlenen masalların verilen hizmet içi masal anlatıcılığı eğitimi ile birleştirilerek ayrıca hazırlanan masal kartlarından faydalanılarak tasarlanan etkinlikler doğrultusunda öğrencilerin dili kullanabilme ve kendini ifade becerilerinin özyeterlik ve tutumlarına etkisini araştırmaktır. Araştırmada öntest- sontest kontrol gruplu yarı deneysel desene yer verilmiştir. Araştırmada kullanılacak olan dokuz masal metni proje kapsamında derlenen masallardan seçilmiştir.

Bu araştırmanın çalışma grubunu, Sinop ili Boyabat ilçesi Atatürk Ortaokulu 7. sınıf düzeyinde öğrenim görmekte olan öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışma grubunu 27’si deney 31’i kontrol olmak üzere toplamda 58 öğrenci oluşturmaktadır. Gruplar hâlihazırda var olan araştırmacının da dersine girdiği 7/A ve 7/B şubeleri olarak belirlenmiştir. 7/A şubesi öğrencileri deney, 7/B sınıfı öğrencileri kontrol grubudur. Uygulamaya geçmeden önce hem deney hem kontrol grubu öğrencilerine yazma ve konuşma özyeterlik ile yazmaya karşı tutum ve konuşmaya karşı tutum ölçekleri uygulanmıştır. Ölçeklere verilen yanıtlar çerçevesinde çalışmanın öntest verileri oluşturulmuştur.

Araştırmanın deney aşamasında araştırmacı tarafından 8 hafta boyunca haftada iki ders saati olarak masallar, masal anlatıcılığı yöntemi ile anlatılmıştır. Masal anlatımı sonrasında tasarlanan etkinlikler öğrencilerle uygulanmıştır. Etkinlikler; yarım bırakılan masalı tamamlama, etkinlik kartları ile yeni masallar oluşturma, masal metnini tiyatro metnine dönüştürüp canlandırma, yönerge hazırlama, münazara yapma, masalların ortak ve farklı yönlerini belirleme, spiker olup haber sunma gibi çeşitli becerileri gerektiren çalışmalardır. Bu etkinliklerle öğrencilerin dili etkili kullanabilmeleri ve ifade gücünü geliştirebilmeleri amaçlanmıştır. Etkinlikler tasarlanırken tek bir beceriye dönük değil çok yönlü (hem konuşma hem yazma) olarak söz konusu becerileri kazandırmasına dikkat edilmiştir.

8 haftalık masal anlatımı ve etkinliklerin uygulanmasından sonra deney ve kontrol gruplarına ölçekler yeniden uygulanmış ve son test verileri elde edilmiştir. SPSS programıyla ulaşılan analizler neticesinde deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ön test ve son test verilerine ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular neticesinde masal anlatıcılığı yöntemiyle anlatılan masalların ve akabinde uygulanan etkinliklerin deney grubu öğrencilerinin lehine olumlu sonuçlar doğurduğu gözlemlenmiştir. Çalışma öncesi uygulanan ölçeklerin ön test verileri sonucunda deney ve kontrol grubu öğrencileri puanları arasında istatistiksel olarak herhangi bir farklılık yoktur ($p>.05$) sonucuna ulaşılmıştır.

Deney ve kontrol grubu öğrencilerine uygulanan ölçeklerin son test verileri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t-testi uygulanmıştır. Deney grubu öğrencileri son test verilerinin puan dağılımına bakıldığında kontrol grubu öğrencilerinin puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p<.05$).

Son olarak deney grubu öğrencilerinin proje kapsamında yapılan masal anlatıcılığı ve etkinlik çalışmalarına ilişkin görüşleri alınmış ve bu şekilde işlenen dersleri çok sevdikleri, etkinliklere istekli olarak katıldıkları, anlatım sürecinde çok eğlendikleri, konuşma ve yazmaya daha istekli hâle geldikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ders işleme sürecinde masallardan ve etkinliklerden yararlanılması; öğrencilerin kendilerini rahat hissettikleri bir ortamda, eğlenerek kendilerini ifade edebilmelerini ve dili etkili kullanabilmelerini sağladığı görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Masal, Masal Anlatıcılığı, Anadolu Masalları, Anadolu Masalları Projesi, Dil Kullanımı, Kendini İfade Etme Becerisi, Konuşma Becerisi, Yazma Becerisi

ABSTRACT

THE EFFECTS OF THE FAIRY TALES COMPILED WITHIN THE SCOPE OF THE PROJECT “ANATOLIAN FAIRY TALES FROM TEACHERS’ LANGUAGE TO STUDENTS’ PALETTE” AND THE PREPARED ACTIVITY CARDS ON 7TH GRADE STUDENTS’ LANGUAGE USE AND SELF-EXPRESSION SKILLS

Yılmaz, Merve

Master’s Thesis, Department of Turkish and Social Sciences Education

Advisor: Assoc. Dr. Behice Varışoğlu

July 2023, xiii + 184 pages

The aim of this study is to investigate the effects of the students' ability to use language and self-expression skills on their self-efficacy and attitudes in line with the activities designed by using the fairy tale cards prepared by combining the tales compiled within the scope of the Ministry of National Education's Anatolian Tales Project with the in-service storytelling training. A quasi-experimental design with pretest-posttest control group was used in the study. Nine tale texts to be used in the research were selected from the tales compiled within the scope of the project.

The study group of this research consists of 7th grade students at Atatürk Secondary School in Boyabat district of Sinop province. The study group consists of a total of 58 students, 27 of which are experimental and 31 are control. The groups are determined as 7/A and 7/B branches, where the current researcher also attends the course. 7/A branch students are the experimental group, 7/B class students are the control group. Before the application, the scales of writing and speaking self-efficacy, attitude towards writing and attitude towards speaking were applied to both experimental and control group students. The pretest data of the study were created within the framework of the responses given to the scales.

In the experimental phase of the research, fairy tales were told by the researcher for 8 weeks, two hours a week, with the method of storytelling. The activities designed after the storytelling were implemented with the students. Events; These are works that

require various skills such as completing the unfinished tale, creating new tales with activity cards, transforming the tale text into a theatrical text and animating it, preparing instructions, debating, determining the common and different aspects of tales, and presenting news by being an announcer. With these activities, it is aimed that students can use language effectively and improve their expressive power. While designing the activities, attention was paid to make him gain the skills in question, not as a single skill, but as versatile (both speaking and writing).

After 8 weeks of storytelling and the implementation of the activities, the scales were reapplied to the experimental and control groups and posttest data were obtained. As a result of the analyzes reached with the SPSS program, the pretest and posttest data of the experimental and control group students were obtained. As a result of the findings obtained, it was observed that the tales told with the method of storytelling and the activities applied afterwards had positive results in favor of the experimental group students. As a result of the pretest data of the scales applied before the study, it was concluded that there was no statistical difference between the scores of the experimental and control group students ($p>.05$).

In order to determine whether there is a significant difference between the posttest data of the scales applied to the experimental and control group students, the independent sample t-test was applied. When the distribution of the scores of the posttest data of the experimental group students was examined, it was concluded that the mean scores of the control group students were significantly higher ($p<.05$).

Finally, the opinions of the experimental group students about the storytelling and activity studies carried out within the scope of the project were taken and it was concluded that they liked the lessons taught in this way very much, they participated in the activities willingly, they had a lot of fun in the narration process, and they became more willing to speak and write. It is seen that making use of tales and activities in the teaching process; It enabled students to express themselves while having fun and to use the language effectively in an environment where they felt comfortable.

Keywords: Tales, Storytelling, Anatolian Tales, Anatolian Tales Project, Language Use, Self-Expression Skills, Speaking Skills, Writing Skills

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ETİK SÖZLEŞME.....	i
JÜRİ KABUL VE ONAY	ii
ÖN SÖZ	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET	v
ABSTRACT.....	viii
İÇİNDEKİLER	x
TABLO LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR.....	xiii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
Problem Durumu	1
Problem Cümlesi	5
Alt Problemler	5
Araştırmanın Amacı	6
Araştırmanın Önemi	8
Sayıtlılar	11
Sınırlılıklar	12
BÖLÜM II	13
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	13
1. MASAL	13
1.1. Masalın Özellikleri.....	15
1.1.1. Şekil Özellikleri.....	15
1.1.2. İçerik Özellikleri.....	18
1.1.3. İşlev Özellikleri	20
2. TÜRKÇE EĞİTİMİ VE MASAL	22
3.MASAL ANLATICILIĞI.....	27
3.1. Masal Anlatıcısında Bulunması Gereken Özellikler	30
3.2. Masala Hazırlık ve Masal Anlatımı	32
4. TÜRKÇE EĞİTİMİ BECERİ ALANLARI	36
4.1. Okuma Becerisi	40

4.2. Dinleme Becerisi	42
4.3. Konuşma Becerisi	47
4.4. Yazma Becerisi	53
5. ANADOLU MASALLARI PROJESİ	61
5.1. Derlenen Masallar	63
5.1.1. İlkokul 1-2 Anadolu Masalları	63
5.1.2. Okul Öncesi Anadolu Masalları	63
5.1.3. Çalışma Kapsamında İşlenen Masallar.....	63
BÖLÜM III	64
YÖNTEM	64
Araştırma Modeli	64
Çalışma Grubu.....	66
Veri Toplama Araçları	67
İşlem ve Uygulama.....	69
BÖLÜM IV	78
BULGULAR.....	78
BÖLÜM V	87
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	87
Tartışma ve Sonuç	87
Öneriler.....	93
KAYNAKÇA.....	96
EKLER.....	111
Ek 1: Valilik İzin Belgesi	111
Ek 2: Ölçekler İçin Alınan İzinler	112
Ek 3. Masal Ders Planı (Çalışma Takvimi).....	116
Ek 4. Çalışma Kapsamında Kullanılan Masal Metinleri.....	120
Ek 5. Masal Ders Planları ve Etkinlik Örnekleri.....	136
Ek 6. Etkinlik Görselleri.....	172
Ek 7. Çalışmada Kullanılan Ölçekler	179
Ek 8. Özgeçmiş	185

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. Deneme ve Kontrol Gruplarını Oluşturan Çocukların Şube ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı	67
Tablo 2. Deney Grubundaki Öğrencilerin Öntest ve Sontest Ölçek Puanlarına Göre Shapiro Wilk Normallik Tablosu.....	78
Tablo 3. Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Öntest ve Sontest Ölçek Puanlarına Göre Shapiro Wilk Normallik Tablosu.....	78
Tablo 4. Ölçeklere İlişkin Cronbach Alfa Güvenirlik Tablosu	79
Tablo 5. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Yazmaya Karşı Tutum ve Alt Boyutlarına İlişkin Öntest Puanları Arasında Bağımsız Gruplar T Testi Tablosu	80
Tablo 6. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Konuşmaya Karşı Tutum Öntest Puanları Arasında Bağımsız Gruplar T Testi Tablosu.....	80
Tablo 7. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Yazma Özyeterlik ve Alt Boyutlarına İlişkin Öntest Puanları Arasında Bağımsız Gruplar T Testi Tablosu	81
Tablo 8. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Konuşma Özyeterlik ve Alt Boyutlarına İlişkin Öntest Puanları Arasında Bağımsız Gruplar T Testi Tablosu	81
Tablo 9. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Yazmaya Karşı Tutum ve Alt Boyutlarına İlişkin Sontest Puanları Arasında Bağımsız Gruplar T Testi Tablosu.....	82
Tablo 10. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Konuşmaya Karşı Tutum Sontest Puanları Arasında Bağımsız Gruplar T Testi Tablosu.....	83
Tablo 11. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Yazma Özyeterlik ve Alt Boyutlarına İlişkin Sontest Puanları Arasında Bağımsız Gruplar T Testi Tablosu.....	83
Tablo 12. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Konuşma Özyeterlik ve Alt Boyutlarına İlişkin Sontest Puanları Arasında Bağımsız Gruplar T Testi Tablosu.....	84

KISALTMALAR

Akt.: Aktaran

Bk.: Bakınız

Çev.: Çeviren

Ed.: Editör

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

s.: Sayfa

T.C.: Türkiye Cumhuriyeti

TDK: Türk Dil Kurumu

T.D.Ö.P: Türkçe Dersi Öğretim Programı

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırma problemi, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sayıltılar, araştırmanın sınırlılıkları ve tanımlar hakkında bilgiler verilmiştir.

Problem Durumu

Türk millî eğitimi; fikir, kavrayış ve yaşama biçimi olarak medeni bir seviyeye ulaşabilmiş kişiler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. 2006 ve sonrasında uygulamaya konulan Türkçe öğretim programı klasik anlayışın dışına çıkarak öğrencilerin hayal gücünü destekleyen, yaratıcı düşünmeye yönlendiren bir anlayışı benimsemiştir. Bu anlayış doğrultusunda Türkçe dersleri ile kazandırılmak istenen yaratıcılık becerisi yazma, konuşma, okuma ve dinleme etkinlikleri ile geliştirilmeye çalışılmaktadır. Program; öğrencinin söz konusu beceri alanlarındaki yeteneğini ortaya çıkarmaya, kendini ifade edebilmesine ve dile hâkim olmasını sağlamaya hizmet etmektedir. Öğrencinin bilişsel gelişimini sağlamakla beraber öğrenci merkezli ve özerk öğrenmeyi destekleyen çağdaş yaklaşım ana dilde yetkin bireyler yetiştirerek Türkçe düşünebilen ve üretebilen öğrencilerin yetiştirilmesini öğreticilerden beklemektedir. Bu da ancak dil ile sağlanabilir çünkü dil insan hayatının vazgeçilmez unsurlarından biridir ve dile hâkim olan bir öğrenci konuştuğu dili çok yönlü ve etkili olarak kullanabilir. Dolayısıyla kendini yazma ve konuşma becerileri açısından en doğru biçimde ifade edebilir.

Kaç farklı etnik köken olursa olsun “dil” bir yurt içinde yaşayan insanları birbirine bağlayan, ortak yaşantılarının oluşmasında rol alan bir iletişim aracı olarak düşünülürse bu durumda dil “anlama” ve “anlatma”yı mecburi kılar. Bundan hareketle dil, insanların birbirlerini anlamalarını ve kendilerini karşı tarafa anlatabilmelerini sağlayan temel iletişim aracı olarak karşımıza çıkmaktadır. İletişim çok faktörlü bir süreçtir. Uyarana maruz kalma, algılama, anlama, anlatma, aktarma gibi zihinsel süreçlerde bulunulur. Bu süreçler anlama ve anlatma becerileri olarak iki grupta toplanabilir. İnsan beyni göz ve kulak vasıtasıyla gördüklerini ve duyduklarını işleme ve anlamlandırma eğilimindedir. Dolayısıyla dinleme ve okuma becerileri alıcı dil becerileri durumundadır. Bu beceri alanlarına anlama becerileri de denilir. Bununla beraber insan gördüklerini ve duyduklarını sözlü ya da yazılı olarak anlatma ihtiyacı güder. Bundan ötürü yazma ve

konuşma becerileri de anlatma beceri alanları olarak ifade edilebilir. Bireyin akademik ve sosyal hayatı başarı ile sürdürmesinde, ana dil eğitimindeki dört temel öğrenme alanı önemli rol oynamaktadır. Öğrenmeyi eğlenceli hâle getiren ve kendini geliştiren çağdaş bireyler yetiştirmek için anlama ile anlatma becerileri geliştirilmelidir.

Türkçe dersinde söz konusu becerileri geliştirmenin en iyi yolu öğrencileri farklı metin türlerine ya da çeşitli edebî eserlere yönlendirmek, ders içinde bu kaynaklardan yararlanmak ve farklı zekâ türlerine hitap edebilecek yöntem ve teknikler benimsemektir. Öğrencinin ilgisini çekebilmek, anlama ve anlatma becerilerini geliştirebilmek aynı zamanda dilin zenginliklerini kavramasını sağlamak amacıyla farklı uygulamalara başvurulmalıdır. Bu kriterler doğrultusunda kullanılabilecek metinlerin zenginliği ve farklı beceri alanları geliştirme imkânını sunan masal anlatıcılığı son zamanlarda sıkça başvurulan bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrencilerin dinleme, konuşma, yazma ve okuma becerilerini geliştirirken eğitim ve öğretim sürecinde onların ilgilerine hitap edecek, zevkle dinleyebilecekleri ve özümseyebilecekleri eğitim materyalleri olarak masallar halk edebiyatının zengin bir kaynağı olarak gösterilebilir. Masallar çocuğun hem dinleme becerisini destekleyen hem de dilin zenginlikleri olan tekerlemeleri, deyimleri, ikilemeleri ve daha nice kültürel unsuru öğrenciye sunan bir metin türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Masallar geçmişten günümüze birçok sözlü kültür ögesini aktaran geniş kapsamlı metinlerdir (Aday ve Akçalan, 240). Karatay (2007)'a göre ise masallar çocuğun iyiye, doğruya ve güzele yönelmesinde ve dili doğru kullanmanın esaslarından olan anlama ve anlatma becerilerini edinmesinde dikkate değer katkılar sağlar. Çetinkaya ve Sönmez (2019) ise masalların; anlatım sırasında tekerlemeler ve ses tekrarları yoluyla ahenk unsurlarını ön plana çıkararak dinleme ve konuşma becerilerinin eğlenceli hâle getirildiğini söyler. Yeni yetişen neslin pek çok zararlı içeriğe ve yabancı kültürel unsurlara maruz kaldığı düşünüldüğünde kendi zengin ve köklü kültürümüzü öğrencilere aktarmak aynı zamanda tüm beceri alanlarında gelişimini desteklemek için masallardan mutlaka faydalanılmalıdır. Masallar, toplumun değer yargılarını ve algı biçimlerini yansıtan ve dönüştüren bir işlevi korurken aynı zamanda kültürel kodların çözülmesine de katkı sağlayan sözlü kültür öğeleri arasında yer alır (Ölçer Özünel, s. 135).

Geçmişten günümüze tüm kültürlerde hikâye anlatıcılığı toplumun bir parçasıdır. Edebiyatın çocuklar ve yetişkinler için ayrı ele alınmadığı, bütünsel olarak değerlendirildiği dönemlerde çocuklar ve yetişkinler aynı hikâye ve masalları dinler ve

keyif alırdı. Sözlü edebiyat ürünleri herkes içindi. Çocuklar anne babaları gibi aynı masal evreninde yetişirlerdi (Russell, 2004, s. 3-23; akt. Karatay, 2007, s.465). Günümüzde şehirleşmenin ve teknolojinin kullanım alanlarının artmasıyla hikâye anlatıcılığı ya da farklı türevleri (masal anlatıcılığı, meddahlık, aşık, nakkallık gibi) eski önemini yitirmiş olsa da bu konu ile ilgili çalışmalar yapılagelmektedir. Masal anlatıcılığının kökeni edebiyatın doğuşu ile aynı zamanlara denk düşmektedir. Derler ki masal anlatıcılığı ile edebiyat doğmuştur. Eski zamanlarda insanlar tecrübelerini paylaşmak, toplumsal kuralları benimsetmek, ders vermek, inançları etkili kılmak gibi sebeplerden masallar anlatmaktaydı. Masal anlatıcısı ustasından öğrendiklerini kendi tarzında harmanlayarak, doğaçlama bir şekilde ve dilin inceliklerini kullanarak süslü bir anlatımla hünerlerini sergilerdi. Yakın bir zamana kadar masal anlatıcılığı; gelenekselleşmiş bir biçimde yetişkinlerin akşam vakitlerinde çocuklarıyla beraber eğlenceli vakit geçirmek için gerçekleştirdikleri bir etkinlik olarak algılanırken bugün ise eğitiminin alındığı ve profesyonel şekilde gerçekleştirilen sahne sanatına dönüştüğü görülmektedir (Topçam, 2019). Masal anlatımı sırasında zihnen ve bedenen aktif olan anlatıcı dilin kurallarına uymalı, dinleyici seviyesine göre hitabet kabiliyetini ayarlayabilmeli, jest ve mimiklerle dinleyicilerin ilgi ve alakasını kendi üzerinde toplayabilmeli ve yaratıcılığını en üst düzeyde tutabilmelidir. Anlatıcı aynı zamanda güçlü bir hafızaya da sahip olmalıdır. Masallardaki olay akışı, başlangıç ve bitişteki tekerlemeler, kahraman ve mekân tasvirleri dinleyici konumundaki çocuklara hayal dünyası içinde gerçeklik duygusunu yaşatmalıdır. Masal anlatımı sırasında anlatıcı kadar dinleyiciler de aktiftir. Yoğun bir zihinsel süreçten geçen dinleyici, dinleme, dinlediğini anlama, hayal dünyasında anlatılanları canlandırma, verilen iletiyi alma ve yorumlama sonrasında da bunları ifade etme gibi çeşitli faaliyetleri gerçekleştirir. Masal anlatıcılığı ile Topbaşoğlu (2021)'na göre anlatıcı, anlattığı hikâye ile dinleyicilerle içten bir bağ kurmakta ve bu bağ sayesinde dinleyicileri etkilemekte dolayısıyla metnin içine çekebilmektedir. Bu da beraberinde karşılıklı iletişim ve etkileşim sürecini getirir. Anlama ve anlatma becerilerinden başta dinleme ve konuşma buna ek olarak yaptırılacak yaratıcı yazma çalışmaları ile yazma becerisinin gelişiminde masallar faydalanılabilecek önemli edebî ürünlerdir. Özellikle ortaokul seviyesinde masal anlatıcılığına başvurulması hâlihazırda deyim, atasözü, ikileme gibi dilin zenginliklerine vakıf olmaya çalışan öğrencilerin anlama ve anlatma becerilerinin gelişmesine katkı sağlayacak ve yapılacak etkinliklerle öğrendiklerini uygulama fırsatı tanıyacaktır. Belirlenen amaç doğrultusunda yapılan doğru bir planlama ve hazırlanan etkinlikler öğrencilerin dinleme, konuşma, yazma ve okuma beceri alanlarında aktif rol almasını

sağlayacaktır. Böylece kendini ifade edebilen, dile hâkim olan ve dili kullanabilen bireyler yetişecektir.

Duran ve Öztürk (2018)’e göre masal okumak ile masal anlatmak aynı şey değildir çünkü okuma eyleminde metne bağlılık söz konusuysen anlatma eyleminde anlatıcının bilgi birikimi ve ifade biçimi, anlatıcının özgünleşmesine ve anlattıklarının kendinden izler taşımasına yol açar. Bu da profesyonellik gerektiren bir iştir. Masal anlatıcılığını profesyonel olarak yapmak isteyen, bu alanda kendini geliştirmek ve çocuklara daha faydalı olabilmek için bireyler son zamanlarda sayısı artan masal anlatıcılığı atölyelerine yönelmektedir. Masalların kültürel bağları korumada ve dili kullanma becerisindeki katkısı ile masal anlatıcılığının öneminin anlaşılması Millî Eğitim Bakanlığını da bu konuda projeler üretmeye ve hizmet içi eğitimler düzenlemeye itmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü tarafından UNESCO Türkiye Millî Komisyonu iş birliği ile 2019’da tanıtımı yapılan Anadolu Masalları Projesi bunlardan biridir. “Anadolu Masalları Projesi” akademik bir heyet öncülüğünde en sevilen Anadolu masalları derlenerek oluşturuldu. 80 masal metni akademisyenlerce incelenip çocukların seviyesine uygun hâle getirildi. Projenin amacı; çocukların hayal güçlerini geliştiren, onlara farklı bir evrenin kapısını açan, kendi kültürel kodlarını aktaran Anadolu masalları ile tanıştırmak olarak belirlenmiştir (MEB, 2019). Beraberinde 2019’da ilk defa açılan “Masal Anlatıcılığı Eğitici Eğitimi” ile farklı şehirlerde MEB bünyesinde görev alan Türkçe, Türk Dili ve Edebiyatı, okul öncesi ve sınıf öğretmenlerine kurs verilmiştir. Bu eğitim ile öğretmenlerin masalların önemi, Türk ve dünya edebiyatındaki gelişimi, masal türünün özellikleri, masalların önemli unsurları, masal çeşitleri, masal anlatıcısının özellikleri, anlatım sırasında dikkat edilecek hususlar, masalların eğitsel işlevleri gibi konularda bilgi sahibi olmaları sağlanmış ve Türkiye genelinde binlerce öğretmene eğitim vermeleri amacıyla her ilde hizmet içi eğitimler oluşturulmuştur.

Türkçe eğitiminde hem yaratıcılığın sürekli olarak kullanılması ve geliştirilmesi, hem de dinleme, konuşma, yazma ve okuma becerilerinin aktif bir şekilde işlenmesi, öğrencinin istenilen seviyeye ulaşmasında önemlidir. Bununla birlikte, öğrencilerin dış dünyayı anlamaları ve anlatmaları için kendi görüşlerini, düşüncelerini ve hayal güçlerini kullanma imkânı sağlamak da önemlidir (Demir, 2013, s. 88). Bu çalışmada da bahsi geçen hizmet içi eğitimi alan araştırmacı tarafından çalışma kapsamında derlenmiş,

resimlendirilmiş ve kitap seti hâline getirilmiş 30 masal ile masal kartlarından oluşan eğitim seti kullanılmıştır. Öğrencilerin dört temel beceri alanından özellikle dili kullanma ve kendini ifade edebilmeleri ile ilgili olan konuşma ve yazma becerilerine yönelik tutum ve gelişimlerini görmek için özyeterlikleri ölçülmeye çalışılacaktır.

Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi, "Öğretmenlerin Dilinden Öğrencilerin Paletinden Anadolu Masalları" projesi kapsamında derlenen masalların ve hazırlanan etkinlik kartlarının 7. sınıf düzeyindeki öğrencilerde dili kullanma ve kendini ifade etme becerilerine etkisi var mıdır? Masal anlatıcılığı yöntemi ile anlatılan masalların ve masal kartları ile oluşturulacak etkinliklerin çocukların dili kullanma ve kendini ifade etme becerisindeki tutumlarında nasıl bir değişiklik meydana getirecektir?

Alt Problemler

- Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin ön test olarak uygulanan konuşmaya yönelik tutum ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin son test olarak uygulanan konuşmaya yönelik tutum ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin ön test olarak uygulanan yazmaya yönelik tutum ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin son test olarak uygulanan yazmaya yönelik tutum ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin ön test olarak uygulanan konuşma özyeterlik ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin son test olarak uygulanan konuşma özyeterlik ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin ön test olarak uygulanan yazma özyeterlik ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin son test olarak uygulanan yazma özyeterlik ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- Deney grubu öğrencilerinin proje kapsamında yapılan masal anlatıcılığı ve etkinlik çalışmalarına ilişkin görüşleri nelerdir?

Araştırmanın Amacı

Eğitim ve öğretim bireyi hayata hazırlayan bir süreçtir. Akademik bilginin ve meslek ediniminin yanında deneyimlerin, değerlerin, kültürel unsurların, ahlaki kuralların devamlılığını sağlayan ve bunu belirlenen müfredatlar çerçevesinde yapan kurumlar ile bu süreç bir planlama çerçevesinde yapılır. Her disiplin alanının kendi içinde kuralları, amaçları, kazanımları vardır. Türkçe dersi bu disiplinler içinde önemini her daim koruyan bir yere sahiptir.

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri doğrultusunda hazırlanan Türkçe Dersi Öğretim Programı ile öğrencilerin;

- okuduğu, dinlediği/izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmalarının; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerinin sağlanması,
- bilgiyi araştırma, keşfetme, yorumlama ve zihinde yapılandırma becerilerinin geliştirilmesi,
- dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi,
- okuma yazma sevgisi ve alışkanlığını kazanmalarının sağlanması,
- okuduklarını anlayarak eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerinin ve sorgulamalarının sağlanması,
- Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmalarının sağlanması,
- millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlere önem vermelerinin sağlanması, millî duygu ve düşüncelerinin güçlendirilmesi,
- duygu ve düşünceleri ile bir konudaki görüşlerini veya tezini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmelerinin sağlanması,

- basılı materyaller ile çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişme, bilgiyi düzenleme, sorgulama, kullanma ve üretme becerilerinin geliştirilmesi,
- Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla estetik ve sanatsal değerleri fark etmelerinin ve benimsemelerinin sağlanması amaçlanmıştır (MEB,2019, s.8).

Türkçe dersi öğretim programı özel amaçlarında da görüldüğü üzere Türkçe eğitimi ile amaçlanan dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerileri ile okuduğunu ve dinlediğini anlayabilen, anlatabilen, yorumlayıp çözümleme yapabilen bireyler yetiştirmektir. Bireyin duygu, düşünce, hayal ve izlenimlerini ifade edebilmesi bu beceri alanlarında kendini geliştirebilmesine bağlıdır. Dinleme ve okuma becerileri ile daha iyi anlayabilir duruma gelen birey, konuşma ve yazma becerileri ile de kendini daha iyi anlatabilecektir.

Bu doğrultuda Türkçe dersleri öğrencilerin kendilerini ifade edebilmeleri ve Türkçemizin zenginliklerini kullanabilmeleri adına zenginleştirilmelidir. Böyle bir amaç için masallara başvurmak kaçınılmaz olacaktır. Masallar hem verdiği mesajlar hem de barındırdığı tekerleme, deyim, atasözü, ninni, ikileme gibi söz varlığı ile dilin akıcı ve anlaşılır kullanılmasına hizmet eder. Masal, çocuğun hayal gücünü besleyerek onu soyut düşüncelere yönlendiren ve duygusal eğitimine destek olan bir unsurdur. Aynı şekilde, ana dil eğitiminde de önemli bir rol oynar (Dilidüzgün, 1994, s. 177). Çocuğu metne kolayca dâhil edebilen masallar özellikle dinleme becerisinin gelişiminde önemli bir yere sahiptir. Bireyin dinleme ve okuma ile kendine kattığı birikim sonrasında yazma ve konuşma becerisinin geliştirilmesinde kullanılacaktır. Dilidüzgün (2007, s. 31-36) ‘e göre masallardan faydalanırken masalın temel yapısını değiştirmek, masalı uzatmak, masalın öncesini ve sonrasını tahmin etmek, masalı parodi yapmak, alaylamak, yazılı ve sözlü anlatım önerileri sunmak, okuma isteği uyandıran etkinlikler gibi çeşitli alanlardan yararlanılabilir. Bu tür etkinlikler, öğrencilerin akıcı ve etkili bir şekilde konuşma becerilerini geliştirmelerine yardımcı olurken aynı zamanda bilgilerini genişletmelerine katkıda bulunur. Öğrencilerin sözlü ve sözlü olmayan iletişim durumlarına daha etkili bir şekilde katılmalarını kolaylaştırırken dil ve bilişsel becerilerinin gelişimine de katkı sağlar (Güneş, 2014, s. 6).

Bu araştırma ile masal anlatıcılığı yönteminin ve masalların öğrencinin dili kullanabilme ve kendini yazılı ya da sözlü olarak ifade edebilme becerilerindeki etkisine bakılmıştır. Öğrencilerin etkinlikler yardımıyla Türkçeye hâkim olması, dilimizin zenginliklerini keşfetmesi, hayal dünyalarını zenginleştirmesi, yeni fikirler üretebilmesi; bir şeyi anlatırken açık, anlaşılır bir o kadar da etkileyici olarak ifade edebilmeleri amaçlanmıştır.

Araştırmanın Önemi

Masallar çocukların dünyasına dâhil olabilmenin en kolay yoludur. Masallardaki canlılık, ahenk, renkler, olaylar, karakterler ve iyiliklerin ödüllendirme ile sonuçlanması çocuğa cazip gelen ve onu eğlendiren, metne çok kolay adapte olabilmesini sağlayan unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocukların görsellerden hareketle yaptıkları yorumlar, metnin öncesini ya da sonrasını tamamlama şekilleri, bir karaktere hayat vermeleri (canlandırmaları) ya da bir masalı alıp yeni baştan kurgulamaları çocuğa dair biz araştırmacılara birçok bilgi sağlamaktadır. Çocuğun duygusal ve davranışsal olarak eğilimleri, iç dünyasında yaşadığı duyguları, kazandığı değerleri, tercihlerini bunlara ek olarak dilsel gelişimi, kelime dağarcığı, dili kullanma ve kendini ifade edebilme becerisi hakkında veri sağlar.

Sever (2013) kitaplardaki edebî metinlerin dilin en üstün örnekleri olduğunu ve bir yetişkin tarafından anlatılan masallar, fabllar veya fıkraların çocukları ana dilin kelime dağarcığıyla tanıştırmak anlam evreniyle buluşturduğunu ifade eder. Nitelikli bir çocuk kitabı, çocuğun bilişsel gelişimine uygun bir şekilde kullanıldığında, çocuğa zengin bir dil ortamı sunarak dil duyarlılığı geliştirmesine ve sözcük dağarcığını genişletmesine etkin bir şekilde katkıda bulunabileceğini vurgular.

Her dil, sözcüklerin, terimlerin, yabancı kökenli ögelerin, atasözlerinin, deyimlerin ve insanlar arasında yaygınlaşmış kalıp ifadelerin bir araya gelerek oluşturduğu sözvarlığıyla tanımlanır. Bu sözvarlığı, aynı zamanda, o dili konuşan toplumun maddi ve manevi kültürünü, dünya görüşünü, yaşam koşullarını ve deneyimlerini de yansıtan bir zenginlik olarak görülür (Aksan, 2014, s. 13).

Sakaoğlu (2013, s. 13) da masalların toplumların ahlaki değerlerini, dil öğelerini, oluşturduğu düşünce yapısını, dünya görüşünü barındırdığını ifade eder. Tüm bu bilgiler

ışığında masalların Türkçe eğitimindeki yeri yadsınamaz bir gerçektir. Dijitalleşen dünyada körelmeye başlayan birçok değer ve kaybolma tehlikesi ile karşı karşıya olan kültürel unsurlar masallarda yaşatılmaktadır. Bunun yanında ana dil eğitimi belki de en eğlenceli olarak masallar ile sağlanabilir. Zira masallar sadece metinden ibaret olmayıp öğrencileri kendi dünyasına dâhil eden, eğlendiren, hoşça vakit geçirmelerini sağlayan bir tür olarak karşımıza çıkar. Küçüklükten itibaren masal, tekerleme, bilmece, manilerle iç içe olan çocuklar değişen, dönüşen ve eğlenceli bir dünyaya adım atar (Sever, 2015, s. 146). Bir varmış bir yokmuş, evvel zaman içinde kalbur saman içinde, develer tellal pireler berber iken diye başlayan tekerlemelerle çocuğun algıları açılır, çocukta merak uyanır ve dinlemeye istekli hâle gelir.

Masallardan işlevsel olarak faydalanmak ve bunu bir sistem içinde planlı olarak gerçekleştirmek, eğitim ve öğretim sürecinde sağlayacağı faydaları daha öngörülebilir hâle getirecektir. Derslerde tekdüze bir anlatımdan ziyade masal anlatımı yöntemi ile işlenen ders sonrasında beceri alanlarına yönelik gerçekleştirilecek etkinlikler ile öğrencilerin hem bilişsel hem de duyuşsal olarak gelişmesine katkı sağlanacaktır. Öğrenciler; doğru- yanlış, iyi- kötü gibi çıkarımların dışında topluma dair önemli sayılabilecek kültürel kodları da (3 ve 40 sayılarının Türkler için önemi gibi) yine masallar üzerinden kavrayabilecektir. Bunlara ek olarak masal- hikâye anlatıcılığı ile öğrencinin anlama ve sözlü anlatım, sözcük bilgisi, anımsama, dinleme ve yazma becerilerinin geliştirilmesi, kahramanların içselleştirilmesi, tahmin becerilerini geliştirme, zihinsel model oluşturma, neden sonuç ilişkilerini kurabilme, görsel hâle getirebilme gibi dilsel ve zihinsel becerilerini geliştirebileceğine yönelik çok sayıda araştırma da bulunmaktadır (Brown, Lile ve Burns, 2011; Froyen, 1987; Gallets, 2005; Gerbracht, 1995; Glonek ve King, 2014; Hanson, 2004; Houston, Goolrick ve Tate, 1991; Isbell, Sobol, Lindauer ve Lowrance, 2004; Kirsch, 2012; Mello, 1997; Milord, 2007; Morrow, 1984, 1985; Peck, 1989; Speaker, Taylor ve Kamen, 2004; Trostle ve Hicks, 1998; Wilson, Gambrell ve Pfeiffer, 1985).

Sözlü kültüre dayandırılan masalları günümüzde önemli kılmak çok daha meşakkatli bir durumdur. Toplumların yapısındaki değişimler, çekirdek aile yapısı ile aile birey sayılarının azalması, masalların taşıyıcılarından biri olan anneanne-babanne ve dedelerin çocuklarla iletişiminin ve paylaşımının azalması, çocukların teknoloji bağımlısı hâline dönüşmeleri, bilgisayar oyunlarını çok daha önemsemeleri gibi etkenler

gündelik hayatta gerek aile içi gerek sosyal çevre ile olan iletişimi en aza indirmektedir. Bu şekilde süregiden bir süreç tabii olarak toplumsal çözölmeyi de beraberinde getirecektir. Kültürün taşıyıcılarından biri olan masalların tam da bu hususta öneminin farkına varılması ile de bu alanda yapılan çalışmalar artmıştır. Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, UNESCO Türkiye Millî Komisyonu iş birliği ile “Anadolu Masalları Projesi”ni hayata geçirmiştir. Proje ile çocukların toplumun kültürel değerlerinden izler taşıyan, hayal evreninin sınırlarında kendi dünyalarını tanımlarını sağlayan ve onlara bambaşka evrenlerin olduğunu gösteren Anadolu masalları ile tanıştırmak (<https://www.meb.gov.tr>) hedeflenmiştir. Projede öncelikle akademik bir heyet; Anadolu masallarını incelemiş, derlemiş, düzenlemiş ve çocukların seviyesine uygun hâle getirmiştir. Masalların yanında masal oyun kartları da hazırlanmış ve çocukların istifadesine sunulmuştur. Oyun kartları ile öğrencinin masalı yeniden kurgulaması ve oyunlaştırması sağlanıp eğlenerek öğrenmesi amaçlanmıştır.

Tüm bu çalışmalar kapsamında asıl önem kazanan bir kavram vardır ki o da “masal anlatıcılığı”dır. Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğünce, "Masal Anlatıcılığı Sertifika Programı" adlı bir proje başlatıldı. Bu proje kapsamında "Masal Anlatıcılığı Eğitimi", mesleki gelişim planına dâhil edildi ve 2019 yılında 20 bin öğretmenin bu eğitimi alması hedeflendi. 2021 yılında, dönemin Millî Eğitim Bakanı Prof. Dr. Ziya Selçuk, Anadolu Masalları Projesi tanıtım toplantısında, 220 bin öğretmenin hizmet içi eğitim programı kapsamında bu eğitimi tamamlayarak sertifika almaya hak kazandığını belirtti (<https://www.meb.gov.tr>).

Masalın anlatıcılığı ile işlenen ders tek taraflı gerçekleşen bir süreç değildir. Masal anlatıcılığı sırasında bir metinden yola çıkan anlatıcı, anlatım sırasında artık onu kendi özgün tarzı ile yorumlar ve her anlatım ona farklı bir duygu, heyecan verir. Çünkü masallar, hitap edilen dinleyiciler, dinleyicilerin hazır bulunuşlukları ve mekânın atmosferi gibi etkenler değişiklik gösterir. Masal anlatıcısı masalı sergilerken söyleyeceklerini tasarlamalı, hayal gücünün de kattıklarıyla masalı yeniden yorumlamalı, olay akış sırasını takip etmeli ve dili etkili kullanabilmelidir. Öğrencilerin merakını ve isteğini canlı tutabilmelidir. Bu yöntemle işlenen derste dinleyici konumundaki öğrenciler de süreç içinde anlatıcı kadar aktif durumdadır. Öğrenciler tablet ya da telefon gibi teknolojik araçlardan uzak kalabildiği bu zaman diliminde dinleme, anlama, anlamlandırma gibi zihinsel süreçlerden geçecek ve anlatılanları hayalinde

canlandıracaktır. Aday ve Akçay (2018)'a göre masallar dil açısından son derece zengin ve benzersiz bir hazinedir. Masal metinlerinden, çocukların telaffuzlarını geliştirmek ve yansımaları, benzetmeleri, mecazlı ifadeleri ve deyimleri anlama becerilerini güçlendirmek için faydalanmak mümkündür. Hem anlamlandırma hem de söyleyiş çalışmaları masallar aracılığıyla yapılabilir. Masallar, yazma becerisini geliştirmek için etkili bir şekilde kullanılabilecek birçok farklı etkinlik alanı sunar. Bunlar arasında yarım bırakılan masalların tamamlanması, yaratıcı masalların yazdırılması, verilen kelimeler ve kelime gruplarıyla masallar oluşturma, bilinen bir masalın çocuğun kendi hayal gücüyle yeniden yazılması ve görsellere dayalı masal yazma çalışmaları yer alır. Bu etkinlikler, çocukların ifade etme ve yorumlama becerilerinin geliştirilmesini hedeflerken öğretilen kelimelerin ve kavramların günlük yaşamda etkin bir şekilde kullanılması ve yazılı ifadelerde vurgulanması yoluyla işlenmesini sağlar.

Alanyazına baktığımızda masal anlatıcılığı ile ilgili; masal anlatıcılığı (Kadioğlu, 2021; Önkol, 2015; Şafak Aydın, 2015), masal anlatıcılığının evrilmesi (Arslantaş, 2020), hikâye- masal anlatıcılığı eğitimi (Çeker, 2020), masal anlatıcılığına hazırlanma süreçleri (Topçam, 2019) gibi çalışmalara ek olarak masal anlatıcılığının dinleme becerisinin geliştirilmesine etkisi (Gazioğlu, 2021) ve problem çözme becerisine etkisi (Erdal, 2020) gibi çalışmalar yapıldığını görmekteyiz. Hâlihazırda hizmet içi eğitim kapsamında masal anlatıcılığı eğitimi ve sertifikası alan araştırmacı tarafından sistemli ve planlı bir şekilde yürütülecek bu çalışma ile proje kapsamında derlenen 30 masal ve oyun kartları yardımıyla öğrencilerin dili kullanma ve kendini ifade etme becerileri takip edilecektir. “Masal anlatıcılığı”, “masal”, “kendini ifade etme (yazma ve konuşma)”, “dili kullanma” bütünsel olarak ele alınacak olması bakımından alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmekte ve önemli görülmektedir.

Sayıtlar

Araştırmanın sayıtları aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

- 1- Deney ve kontrol gruplarının eşit ve karma bir dağılım gösterdiği,
- 2- Araştırmada yer verilen veri toplama araçlarına öğrencilerin samimiyetle cevap verdikleri,
- 3- Örneklem grubunun evreni yansıttığı,
- 4- Çalışma kapsamında belirlenen masalların 7. sınıf seviyesine uygun olduğu,

- 5- Araştırma sonunda elde edilen verilerin problemin çözümü için yeterli olduğu varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma,

1. 2021-2022 eğitim öğretim yılıyla,
1. Sinop ili Boyabat ilçesi Atatürk Ortaokulunda öğrenim görmekte olan 7. Sınıf öğrencilerinden 60 kişilik bir grupta,
2. Temel dil becerilerinden konuşma ve yazma becerileri ile,
3. Anadolu Masalları Projesi kapsamında derlenmiş, düzenlenmiş, resimlendirilmiş ve kitap hâline getirilmiş 30 masal ve oyun kartları ile,
4. Oyun kartlarıyla oluşturulacak konuşma ve yazma etkinlikleri ile sınırlandırılmıştır.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1. MASAL

TDK’de masal, genellikle halk tarafından yaratılan, hayal gücüne dayalı, sözlü geleneğe ait ve çoğunlukla insanlar, hayvanlar, cadılar, cinler, devler, periler gibi varlıkların başından geçen olağanüstü olayları anlatan edebî bir tür olarak ifade edilmektedir. Sözlü edebiyat ürünü olarak doğmuş ve dilden dile anlatılarak günümüze ulaşan masallar Arapça kökenli “mesel” kelimesinden türemiştir. Arapçada mesel kelimesi “Yaygın olarak kullanılan ve kişilerce kabul görmüş öğüt ve adap anlamlarında kullanılmaktadır. Umay Türkeş Günay tarafından da “Arapça mesel kelimesinin değişikliğe uğramasıyla ortaya çıktığı, halk dilinde yaygın ve benimsenen öğüt anlamına geldiği belirtilmiştir. XIX. asra kadar Türkiye’de kıssa, destan, hikâye, mesel denilen bu türün XIX. yüzyıldan beri masal adıyla anıldığı söylenilmiştir. Bugün masal sözcüğü yerine Türkistan’da erteği, ertek, Azerbaycan’da nağıl kelimelerinin kullanıldığı ifade edilmiştir.” (Günay Türkeş, 2011, s. 665). Anadolu coğrafyasında ise masal “metel, mesele, metal, heka, hika, hikiya, hekeya, oranlama, ozanlama ve nagl olarak ifade edilmektedir.” (Güleryüz,2013, s. 288).

Masalların Hindistan’dan doğup dünyaya yayıldığı gibi bir düşünce olmakla beraber çok geniş coğrafyalara sirayet etmesi, eski çağlardan bu yana destan, efsane, hikâye gibi türlerin de masal adı altında anlatılması masalın hangi kültürde doğduğunu bir başka deyişle kökenini belirlemeyi zorlaştırmaktadır. Bu konuda Recep Nas: “Masalların kaynağına ilişkin çeşitli kuramlar var. Hindistan’da doğup dünyaya yayıldığını söyleyenler var ama bu kesin kanıtlanmamıştır. Örneğin Grimm Kardeşlerden Wilhelm Grimm (1786- 1859) masalların Hint-Avrupa’ dan ortaya çıktığını, Hint-Avrupa uluslarına ilişkin mitolojilerin zamanla değişip zayıflayarak masalları oluşturduğunu söylemiştir (Seyidoğlu, 1987, s. 125; akt Nas, 2014, s. 190). Boratav (2014, s. 85) ise masalın olağanüstü ya da gerçekçi çeşitlerine baktığımızda anlatı türünün gerçeklik derecesi ne olursa olsun sonunda bir hayal yaratması durumu varsa o metin masaldır der. Masalları diğer türlerden ayırmamızın en önemli kriteri olarak sonunda hayal yaratmasını gösteren Boratav, masalların kendine has üslup ve anlatım, kişilere ve mekânlara dair bazı

kurallar, konu ve biçim özellikleri gibi ölçütler çerçevesinde değerlendirildiğinde anlatı türünün masal olduğunu belgeleyebileceğimizi ifade eder.

Masalın ne olduğuna ilişkin ise çeşitli kaynaklarda şu tanımlamalar yapılmıştır.

Boratav (2019, s. 98)'a göre masal, düz yazıyla ifade edilmiş, herhangi bir inanışla ilişkisi olmayan, tamamen hayal ürünü olan ve anlatılanların inandırma amacı taşımayan kısa hikâyelerdir

Güzel ve Torun (2008, s. 198) masalları, karakterlerin ve olayların insanüstü ve doğaüstü özelliklere sahip olduğu hikâyeler olarak tanımlar.

Sakaoğlu (2003, s. 159)'na göre masal, hayal ürünü olmalarına rağmen dinleyicileri inandırabilen, masal ülkelerinde meydana gelen ve kahramanlarının bazılarının hayvanlar veya doğaüstü varlıklar olduğu sözlü anlatım türüdür.

Dilek (2007)'e göre ise masal insanların hayal ettikleri dünyayı, gerçek olanla olağanüstülükleri harmanlayarak, belirli olmayan bir zamanda ve sıradan sayılabilecek insanlara üstün meziyetler vererek ve onlara bir kahramanlık vakfederek anlattıkları hikâyelere denir. Fabl türünü de masal bünyesinde ifade eden Dilek, bu hikâyelerde bazen hayvanların da insanlar gibi konuştuğunu, düşündüğünü, davrandığını söyler.

Ensar Arslan (2000, s. 278)'a göre ise masal, kendine özgü kavramları ve anlatım diliyle karakterize edilen, olağan ve olağanüstü olayları içeren, eğitici niteliklere sahip, geleneksel ve kolektif ruhu yansıtan bir düzyazı türüdür.

Yapılan tanımlamalara baktığımızda masalların sözlü edebiyat ürünü olarak doğduğu, dilden dile aktararak günümüze kadar geldiği, olağanüstü olayların gerçekleştiği ve doğaüstü güçlere sahip varlıkların yer aldığı, zaman kavramı belirsiz olan, iyiyi, güzeli, doğruyu sezdirerek benimseten, ortak değerleri barındırmasının da ötesinde bir millete dair kültürel kodları ve değerleri gelecek nesillere aktarmada etkili bir araç olduğu söylenebilir.

Masallar, çocukların hayal dünyasını zenginleştiren bir türdür. Taşıdığı hayali unsurlar ile herhangi bir sınır olmadan duygu ve düşünce dünyasını zenginleştiren çocuk aynı zamanda masal aracılığı ile kendisine yeni öğretiler, davranışlar katacaktır. Bunun

yanında ana dilin örnekleri ile karşılaşacak ve dilsel öğelerin nasıl kullanıldığını görecektir. Masal metninden hareketle dilin zenginlikleri ile tanışan çocuklar sözün akışını, ritmini, ahengini ve söz sanatlarını sezecek ve dile dair incelikleri bir metin bütünlüğünde kavrayacaktır. Bu sebeplerle masallara çocuklara ulaşabilmek ve dilsel öğeleri sezdirebilmek adına derslerde sıklıkla başvurulmalıdır.

Masalların bir özelliği de vardır ki yediden yetmişe gerek dinleyici gerek anlatıcı konumunda olsun her yaş grubuna hitap etmesidir. Arıcı (2004, s. 159-169)'ya göre masallar, insanlığın binlerce yıllık deneyimlerini, isteklerini ve özlemlerini ifade eden bir araç olarak bilinir. Masallar, toplumun her kesimine hitap edebilen basit bir anlatıma ve akıcı bir üsluba sahiptir.

1.1. Masalın Özellikleri

Kültürel motiflerin ve değerlerin izlerini taşıyan masallar toplum belleğini nesilden nesile aktararak hem kendi varlığını korumuş hem de toplumların devamlılığını sağlamıştır. Sözlü kültürden bu yana anlatılagelen masallar insanın tabiata karşı anlam yüklemeye başlaması ile doğmuş zamanla eğlenme, eğlence unsuru olarak varlığını sürdürmeye devam etmiştir. Teknolojinin egemen olmadığı zamanlarda akşam eğlencelerinde, çeşitli törenlerde bir anlatıcının ağzından hayat bulan masallar her masalcıda farklı bir çeşni vermiştir. Boratav (1993, s. 15) “Her masalcının anlatış biçimi, masalı ele alış şekli; anlatıcıdan anlatıcıya farklılık gösterir. Bu bağlamda milletlerin masalları anlatıcıların dilinde vücut bulduğundan zamanla millî dilin oluşmasında ve sürdürülmesinde rol oynamıştır. Böylece anlatıcıların kullandığı dil onların millî kimliklerini tanınır hâle getirip diğerlerinden ayırt edilebilmesini kolaylaştırmıştır.” Bu ve benzeri durumlar masalları evrensel olmaktan çıkarıp ulusal olmaya taşımaktadır. Bu durumda masalların özelliklerini hem evrensel hem de ulusal düzeyde değerlendirmek gerekecektir.

1.1.1. Şekil Özellikleri

1. Masallar, epik destanlar ve geleneksel halk hikâyeleri kadar uzun olmasa da kendilerine özgü bir uzunluğa sahiptir. Hatta bazı masallar, birkaç gece boyunca anlatılacak kadar büyüklü ve uzun bir anlatıma sahiptir. Masallar arasında, hayvanların ve

mizahın eğlenceli öğelerle yoğrulduğu kısa ve öz masallar da vardır. Bu masallar, dinleyenleri kısacık bir yolculuğa çıkarırken keyifli anlar yaşatır (Aydın, 2012, s. 15).

2. Masallar, anlatılan olayları ve karakterleri akıcı bir dille aktarmak için mensur formunu kullanırlar. Bu nedenle, halk hikâyeleri, destanlar ve efsaneler gibi uzun anlatı türleri genellikle düzyazı olarak yazılırlar. Böylece masallar, dinleyicilere ve okuyuculara hikâyeyi daha kolay takip etme ve anlama imkânı sunar (Aydın, 2012, s. 15). Manzum hâlde yazılan masallar da bulunmaktadır. Alangu masalların nazım şekilleri ile ilgili: Bazı sanatkarlar tarafından nazım kılığına sokulmuş olsalar bile (Gökalp, 1941 akt. Alangu, 2020, s. 153), halk masallarının şekli daima nesirdir (Polivka, Bolte, 1930 akt. Alangu, 2020, s. 153). Yalnız Türk halk masallarında değil başka birçok milletlerin masallarında da (Herodot, 1921; akt. Alangu, 2020, s. 153) sık sık önemli anlamlar barındıran bölümlerle süslenmiş olan şiirsel parçalar, zaman zaman bir süsleme ve bazen de bir tamamlayıcı unsura dönüşebilmektedir (Alangu, 2020, s. 153) görüşünü ifade etmektedir.

3. Masallar, giriş bölümü, ana masal metni ve sonuç bölümü olmak üzere üç ayrı parçadan meydana gelir (Aydın, 2012, s. 15). Tekerleme ile başlayan giriş bölümünün asıl masalla ilişkisi yoktur. Başta söylenen tekerlemenin dinleyicinin dikkatini çekmek gibi bir amacı vardır. Gelişme bölümü olayların geçtiği asıl bölümdür. Kahramanlar tanıtılır, olaylar gerçekleşir ve neticeye bağlanır. Sonuç bölümü ise yine bir tekerlemedir. Bu kısım iyi temennilerde bulunan, anlatıcıya ve dinleyiciye pay çıkarılan söylemlerden meydana gelir.

4. Masallar, halkın anlayabileceği basit ve açık bir dil ile anlatılır ve aktarıldıkları bölgenin yerel dil özelliklerini yansıtır (Aydın, 2012, s. 15). Masallarda genellikle sade bir Türkçe kullanılır. Betimlemelere pek yer verilmez ve masalın bütününde dinamik bir dil kullanılır. Bu durum, hareketi vurgulayan ve eylemlere odaklanan bir anlatım tarzını ortaya koyar. Hareketlilik, masalların temel ögesi olarak ön plana çıkar (Yavuz, 2009, s. 105).

5. Masallarda "formel" denilen kalıplaşmış ifadeler sıkça kullanılır. Bu ifadeler, masalın başlangıcında, ortasında ve sonunda tekrarlanan ve belirli bir ritmi oluşturan yapılar olarak karşımıza çıkarılır. Örneğin, "Bir varmış bir yokmuş", "Evvel zaman içinde", "Derken", "Ve canlarını kurtardılar" gibi ifadeler masalların içinde sıkça rastlanan formel örneklerdir. Bu kalıplaşmış ifadeler, masal anlatımına karakteristik bir

hava katar ve hikâyenin geleneksel yapısını korumasına yardımcı olur (Aydın, 2012, s. 16). Başta söylenen tekerlemeler, masalın gerçeklikten uzak ve hayalî bir hikâye olduğunu vurgular. Bu tekerlemeler, dinleyicileri veya okuyucuları masalın gerçek dünyadan ayrıldıkları fantastik bir atmosfere davet eder. Masallar, eğlendirici ve öğretici unsurları bir arada barındırarak dinleyicilere keyifli bir deneyim sunar ve onlara ibret dersleri verir ; ortada söylenenler anlatışta hızlanmanın gerekliliği, uzun zaman ya da mesafe aralıklarını kapatmak; sonda söylenen tekerlemeler ise masalların ortak bir niteliğini belirtmek: mutlu sonları (iyiler ödüllendirilir, kazanır, kavuşamayanlar kavuşur, kente huzur ve ferahlık gelir gibi) ve anlatana da dinleyene de aynı güzellikleri dilemek (Boratav, 2014, s. 86) gibi kullanım amaçları vardır.

6. Masallar, genellikle halk kültürünün derinlerinden beslenir ve bu nedenle mâniler, deyimler, atasözleri, efsaneler, fıkralar, türküler, dualar, beddualar, bilmece gibi unsurları içerir (Aydın, 2012, s. 16). Masallardaki dil unsurları masalların dilini zenginleştirir ve anlatıma çeşitlilik katar. Tekerlemeler, ritmik ve eğlenceli söylemleriyle dikkat çekerken, ikilemeler çift veya tekrarlayan kelimelerle anlatıma güç ve vurgu kazandırır. Deyimler ve atasözleri ise halk kültüründen gelen kalıplaşmış ifadelerle masalın anlatımını güçlendirir. Taklitler, masal karakterlerinin ses tonlarını veya davranışlarını canlandırırken, özlü sözler ise masaldaki mesajları kısa ve etkili bir şekilde iletmek için kullanılır. Bu dil unsurları, masalların anlatımının zenginliğini ve renkliliğini artırır. Doğal ve samimi dil, masalın anlatımını halka daha yakın bir şekilde aktarır ve dinleyiciyi masalın içine çeker. Dolayısıyla, dil unsurlarının günlük konuşma havasında kullanılması, masal metnine bir içtenlik ve samimiyet katmaktadır (Arıcı, 2012, s. 78).

7. Masallarda ana masalın içinde başka masalların da yer aldığı bir hikâye yapısı oluşturulur. Bu iç içe geçmiş masallar, genellikle ana hikâyenin akışını tamamlamak, karakterlerin maceralarını anlatmak veya öğretici bir mesajı iletmek için kullanılır (Aydın, 2012, s. 16).

8. Masallarda toplumların inanışlarıyla ilgili bilgilere rastlanabilir (Aydın, 2012, s.16). Her milletin dini inanışları, yasakları, kuralları sözlü kültürden gelen eserlerle aktarılır. Masallarda bir nevi taşıyıcı konumundadır.

9. Masallarda güzeller genellikle zarif, göz kamaştırıcı, güzel yüzlü ve içten bir kalbe sahip olarak betimlenir. Çirkinler ise kaba, korkutucu, çirkin yüzlü veya kötü kalpli

olarak tasvir edilir. Bu kalıp ifadeler, masalların karakterlerini hızlı bir şekilde tanımlamaya ve algılamayı kolaylaştırmaya yardımcı olur (Aydın, 2012, s. 16). Örneğin Türk masallarının en güzel örneklerinden biri olan Keloğlan'da kahramanımız kel, fakir bir delikanlıdır ancak akıllı, kurnaz, adaletsizliğe karşı gelen, hakkı savunan bir kişiliğe sahiptir. Köse tipi ise arkadan arkaya iş çeviren, düzenbaz, hilekâr, kötü biri olarak karşımıza çıkar. Bir de olağanüstü özelliklere sahip kahramanlar (dev, cin, peri gibi) vardır ki insan formuna sokulmuştur. Olağandışı özellikleri ile karşımıza çıkan devler genellikle iri cüsseli, oldukça uzun boya sahip insanlar olarak betimlenir. Devler kötülüğün ve gaddarlığın temsilcisi olarak karşımıza çıkmakla birlikte masal sonunda dev anaları ana karaktere yardımcı olur (Yücel, 1998, s. 39).

10. Masalların dili sade ve akıcıdır (Aydın, 2012, s.16). Masallar, halk arasında dilden dile dolaşan, halkın yaşamından ve kültüründen beslenen öykülerdir. Bu nedenle, masalların dili genellikle halkın günlük yaşamında kullandığı yalın ve anlaşılır bir dil olur. Halkın anlayabileceği sade bir Türkçe kullanılması, masalların kolayca aktarılmasına ve halk arasında yaygınlaşmasına yardımcı olur (Arıcı, 2012, s. 79).

11. Masallarda sembolik sayılar mevcuttur (Aydın, 2012, s. 16). Üç vakte kadar, gökten üç elma düşmüş, 40 gün 40 gece gibi örnekleri verilebilir.

12. Özellikle olağanüstü ve uzun gerçekçi masalların yapılanmasında sıkça kullanılan "üçlü bakışım kuralı," olayları ve kişileri önemlerine göre üçlü bir sıralama veya grupta içinde düzenler. Bu kural; masalın akışını ve anlatımını etkili bir şekilde şekillendirir, masalın içeriğine derinlik ve ritim katar (Boratav, 2014, s. 85).

1.1.2. İçerik Özellikleri

1. Masallarda, sıra dışı özelliklere sahip insanlar (ceviz tanesi kadar küçük, biçim değiştirebilen, hayvan gibi konuşabilen insanlar), konuşan hayvanlar (insan gibi konuşan hayvanlar) ve diğer fantastik varlıklar (cin, peri, dev, ejderha, Zümrüdü Anka gibi) yer alır.

2. Masallarda olayların meydana geldiği belirli yerler vardır. Bu yerler, masal ülkesi olarak adlandırılır ve gerçek dünya haritalarında yer almazlar. (Örneğin, Kafdağı, devler ülkesi, periler ülkesi, yer altı, kuşlar ülkesi, Hint, Maçın gibi) Ayrıca, gerçek dünya haritalarında yer alan bazı isimler de masallarda yer alabilir (Örneğin, İstanbul, İsfahan,

Azerbaycan, Halep gibi). Bu çeşitli yer isimleri, masalların atmosferini zenginleştirir ve dinleyicileri veya okuyucuları farklı coğrafi mekânlara götürerek masal dünyasını daha gerçekçi ve heyecan verici kılar.

3. Masallarda, olağanüstü olaylar ve olağanüstü yeteneklere sahip karakterler sıkça karşımıza çıkarılır. Bu olağanüstü özellikler masalların büyümlü ve fantastik atmosferini oluşturur. Şekil değiştiren, taş kesilen olağanüstü yeteneklere sahip karakterler, masalların merkezinde yer alabilir ve maceralarını anlatırken dinleyiciyi veya okuyucuyu büyüler. Ayrıca, cinler, periler, devler gibi doğaüstü varlıklar ve hayvanlarla konuşma gibi olağanüstü durumlar da masallarda sıkça kullanılır.

4. Masallarda kahramanlar, zorlu sınavları aşarak arzularına ulaşır. Bu sınavlar, evlilik serüveni, kötülükle mücadele etme, acıları sabırla karşılama gibi farklı şekillerde ortaya çıkabilir. Kahramanlar, masalların içinde karşılaştıkları engelleri cesaretle ve zekâyla aşarak hedeflerine doğru ilerlerler. Bu zorluklar, kahramanların karakterlerini şekillendirir, büyümelerine ve olgunlaşmalarına yardımcı olur. Masallar, bu zorlu sınavların ardından başarıya ulaşan kahramanları anlatarak insanlara güçlü olmanın, mücadele etmenin ve direnmenin önemini hatırlatır.

5. Masallarda, erdemli ve iyi niyetli karakterler ödüllendirilirken kötü niyetli ve zarar veren karakterler cezalandırılır.

6. Masallarda mutlaka öğretici ve ibretlik bir yan bulunur. Masallar, insanlara ders verme amacı taşıyan özellikleriyle bilinir. Hayvan masallarında ise, bu ders verme özelliği daha belirgin bir şekilde ön plana çıkarılır.

7. Türk masallarında İslam dininin izleri sıkça gözlemlenir.

8. Masallarda kahramanlar, olağanüstü bir şekilde şifa bulurlar.

9. Masal metinlerinde, halk kültürünün çeşitli özellikleri ve değerleri sıklıkla görülür. Bu metinlerde, yerel inanışlar, akrabalık ilişkileri, evlilik gelenekleri, büyüklere saygı, acıma gibi halk kültürünün önemli unsurları masalın temel konuları arasında yer alır. Bu sayede masallar, bir toplumun değerlerini, normlarını ve inançlarını kuşaktan kuşağa aktarılır.

10. Masallarda padişah, vezir, üvey anne, üvey kardeş, Keloğlan, köse gibi belirli karakter tipleri sıkça görülür. Bu karakterler, masalın temel unsurlarını oluşturan tipik kişiliklerdir.

11. Masallarda zaman zaman anlatıcının hayatından kesitler veya kişisel deneyimlere rastlanabilir. Bu kesitler, anlatıcının bakış açısını yansıtarak masala derinlik katar ve hikâyeyi daha kişisel hâle getirir. Böylece masal, sadece bir kurgusal anlatı olmaktan çıkıp anlatıcının kendi deneyimlerinden ve bilgeliklerinden beslenen bir anlatı hâline gelir.

12. Masallarda olağanüstü yeteneklere sahip, ana kahramanı zorluğa düştüğünde kurtaran yardımcı kahramanlar bulunur. Bu yardımcıları, masalın ilerleyişinde ve kahramanın amacına ulaşmasında önemli rol oynar. Yardımcılar, genellikle doğaüstü varlıklar, sihirli yaratıklar veya bilge kişilikler olarak tasvir edilir. Kahramanın güçlü yönlerini desteklerken zayıf yönlerini de telafi ederek onun yolculuğunu kolaylaştırırlar.

13. Masallarda kahramanlar genellikle zeki ve akıllı karakterler olarak tasvir edilir. Zekâları ve yetenekleri sayesinde karşılaştıkları zorlukları aşarlar ve hedeflerine ulaşırlar. Zeki kahramanlar, genellikle sıra dışı bir şekilde düşünme yeteneklerine sahiptirler ve olayları farklı bir perspektiften değerlendirirler. Zekâları sayesinde, düşmanlarını alt eder, gizemleri çözer ve hedeflerine ulaşmak için akıllıca planlar yaparlar.

14. Masallarda sıklıkla iyi-kötü, mert-namert, cimri-cömert, güzel-çirkin gibi zıtlıklar bulunur. Bu zıtlıklar, masalın temel karakterlerinin ve olaylarının çatışmasını yansıtır ve hikâyenin dramatik yapısını güçlendirir (Aydın, 2012, s. 16-17).

1.1.3. İşlev Özellikleri

Eğlenme, hoşça vakit geçirme amaçlı kullanılan masallar eğlendirme işlevinin dışında başka birçok işleve sahiptir. Kültürün, gelenek ve göreneklerin, yaşayış şekillerinin, milletlerin öz varlıklarının taşıyıcısı olan masallar millî olan değerleri gelecek nesillere aktararak milletlerin devamlılığını sağlar. Masalların birlik ve beraberliği sağlama gibi bir işlevi de vardır. Bir anlatıcı etrafında toplanan dinleyiciler masalın tadına varacak, etkileşimde bulunacaklardır. Bireylerin sosyalleşme imkânı bulduğu bu zamanlar aynı zamanda bir tecrübe aktarımıdır. Masal anlatma geleneğinde

hem anlatıcı hem dinleyici sürece dâhil edilir. Çift taraflı etkileşimin gerçekleştiği bu süreç her iki taraf için de iletişimin başladığı ve devam ettiği anlamına gelir. Masal anlatıcılığı genel çerçeveden bakıldığında bir anlamda anlatıcı ve dinleyicinin sohbet etmesi olarak düşünülebilir (Ramsden ve Hollingsworth, 2017, s. 14). Masallar değerleri kazandırmada da oldukça etkilidir. Yardımlaşma, dostluk, sevgi, komşuluk, adaletli olmak gibi değerleri masallarla daha etkili ve kolay kavratılabilir. Bunların yanında iyiyi kötüyü, doğruyu yanlış öğrenen çocuk iynin ödüllendirildiğini kötünün cezalandırıldığını okuduğunda ya da dinlediğinde ona uygun bir yönelimde bulunacaktır. Bunlardan hareketle de denilebilir ki masallar küçük yaşlardan başlayarak çocuğu iyiye, doğruya, güzel olana yönlendiren anlatılardır. Masallar; insanların bilinçaltını güçlendirerek ve destekleyerek yeni nesillerin sağlıklı ruhsal yapıya sahip bireyler olarak yetişmelerine katkı sağlaması açısından büyük bir öneme sahiptir. Bilinçaltını beslemesi ve desteklemesiyle birlikte, eğitim sürecinde önemli bir rol oynarlar (Kaplan, 2012, s. 23). Masalların psikolojik işlevi ise Sakaoğlu (2003, s. 256)'na göre masal, insanları ideal dünyaya götürür. İnsanlar arzuladıkları ancak elde edemedikleri hayatı masalların dünyasına girerek yaşarlar. İnsanların bilinçaltına attıkları bazı duygular masallar yoluyla çözüme kavuşur. Masal anlatıcısı da dinleyicisi de bu durumdan hoşnutsuzluk duyar, kendini rahatlamış hisseder. Masalların bir diğer önemli işlevi de estetik zevk uyandırma meselesidir. Arıcı (2016, s. 1027)'ya göre masallar geçtiği her çağın bin türlü türlü birikimlerini almış, onları yeni bir çağa taşımıştır. Her nesil bu verimli ovalardan beslenmiş, birikimlerinden nasiplenmiştir. Masalların sahip oldukları bu estetik ve değer unsurları onları okuyan, dinleyen ve anlatanların güzel konuşma, güzel ve yararlı bir kişilik oluşturma, yaşamı güzel kılma, edebî zevk kazanma, sözü etkili kılma, düşünce ve kavram dünyasını geliştirme gibi yönlerden estetik algılarını geliştirmiştir.

Masal metinleri, toplumun ortak bilinçaltının yansımaları olarak kabul edilir ve bireylerin ruh sağlığını düzeltme, rehabilite etme ve sosyal becerilerini geliştirme konularında yardımcı olan yaratımlar olarak görülür. Masallar, insanlara her türlü zorluğun üstesinden gelebilecekleri güce sahip olduklarını hatırlatma amacı taşır. Masal anlatımı, bir geleneğe bağlı olarak kuşaktan kuşağa aktarılan ve toplumun birlikte gerçekleştirdiği bir eylem olarak da değerlendirilir. Bu eylem, ortak anlam perspektifine (toplumsal yaşam) işaret eder. Bu anlam perspektifi, bireyleri tekil varlıklardan çıkararak çeşitliliklere yönlendirir ve aynı dünyayı paylaşmanın deneyimine sahip olmayı sağlar (Ilıcak ve Bal, 2019, s. 530). Sütcü (2013, s. 78)'ye göre masal anlatımı, bir bakımdan

sözün birleştirici gücünü kullanırken diğer yandan da insanları ortak bir yaşam deneyimi içerisinde buluşturma fırsatı sunar. Masallar, insanların aynı hikâyeleri paylaşarak ortak bir deneyim yaşama imkânını sağlar. Bu deneyim, insanları bir araya getirirken aynı zamanda onların duygusal bağlarını güçlendirir ve ortak bir anlam dünyası oluşturur. Masalların anlatımı, insanları birbirine yaklaştırırken birlikte bir hikâye paylaşma duygusunu da pekiştirir.

2. TÜRKÇE EĞİTİMİ VE MASAL

Yavuz (2009, s. 158)'a göre hiçbir sözlü veya yazılı edebiyat ürünü, bir insana anadilini; ikilemeler, benzetmeler, uyaklar, deyimler, atasözleri gibi konuşma dilinin tüm incelikleriyle zenginleştirilmiş masallardan daha etkili bir şekilde öğretmez. Masallar, dilin gücünü en iyi şekilde kullanarak anlamları aktarırken aynı zamanda dinleyicinin hayal gücünü ve anlama becerilerini geliştirir. Bu yönüyle masallar, dilin tüm renklerini ve zenginliklerini kullanarak insanlara anadilini daha derin ve etkileyici bir şekilde öğretme imkânı sunar.

Her çocuk doğduğu andan itibaren var olan bir dil sistemin içinde kendini bulur. Konuşulan dil, kültürel kodlar, değerler, gelenek ve görenekler, adetler, toplumsal kurallar var olan toplumsal yapının unsurlarıdır. Söz konusu unsurların çocuğa verilmesi de gerek bilinçli gerek gelişigüzel olarak ailede başlar. Çocuğun eğitim hayatını oluşturan bu zaman dilimi ne kadar bilinçli yürütülürse çocukta dil ve kültüre karşı bilinçlenme de o denli etkili olur. Çünkü dil, insanlar arasındaki iletişimi ve bireyin toplumla bütünleşip kendini ifade edebilmesini sağlayan en önemli araçtır. Bireye düşünce üretebilme, düşüncelerini dışa vurma, bilgi edinme, geçmişi öğrenme ve geleceğe yön verme gibi pek çok açıdan yardımcı olur (Özbay, 2010, s. 94). Ninnilerle uyuyan çocuk dinlemeyi öğrenir. Masal dinleyerek yetişen çocuklar dili kullanmayı, sesleri, ritim özelliklerini, deyim ve atasözleri gibi dilin zenginliklerini keşfeder. Kendisini masalın içinde bulur. Hayal eder, kurgular. Eğlenirken aynı zamanda dile dair estetik zevk algısını oluşturur.

Masallar, çocuğa ana dilinin nasıl kullanılacağını öğreten metinsel araçlardır. Dilin türlü hünerlerini, kıvraklığını, zenginliğini ve inceliğini göstererek çocuğun dilin gücünü keşfetmesini sağlar. Ayrıca masallar, çocuğu konuşanlara yakınlştırıcı bir duyguyla sarar ve dilin büyüülü dünyasına adım atmalarını sağlar. Masallar sayesinde çocuklar, kelime oyunları, benzetmelerle, uyaklarla dolu bir dünyaya adım atarak dilin

güzelliklerini keşfederler. Bu yönüyle masallar, çocuklara ana dillerini sevgiyle, merakla ve ustalıkla kullanma yeteneğini kazandırır (Boratav, 1993, s. 15). Bu sebeple dil edinimi sürecinde masalların önemli bir yeri vardır.

Masallar, içerdikleri dil unsurlarıyla birlikte anlatıldıkları dilin en doğal şekline bürünmüşlerdir. Bu dil unsurları (deyimler, atasözleri, özlü sözler, ikilemeler, taklitler, benzetmeler), masalları anlatan kişiler tarafından doğal bir şekilde kullanılır ve masalın anlatımına samimiyet katar. Aynı zamanda masallardaki devrik cümleler, benzetmeler, deyim ve atasözleri gibi çeşitli dil öğeleri, masalın doğallığını ve içtenliğini artırarak dinleyiciyi masal dünyasına daha kolay çeker. Bu nedenle masallar, anlatıldıkları dillerin güzelliklerini ve inceliklerini barındıran, doğal ve samimi anlatımıyla etkileyici bir edebî türdür (Arıcı, 2009, s. 36). Masallar, çocukların duyu dünyalarını beslemek, düşsel evrenlerini geliştirmek ve sözcük dağarcıklarını genişletmek için etkili bir araçtır. Masallar, içerdikleri imgeler, karakterler ve olaylar aracılığıyla çocukların hayal güçlerini harekete geçirir ve onları farklı dünyalara götürür. Bu da çocukların duygusal gelişimine katkıda bulunur. Ayrıca masallar, sözcük dağarcığının gelişmesine yardımcı olur. Zengin ve çeşitli bir dil kullanımıyla anlatılan masallar, çocukların yeni kelimeleri keşfetmelerini, kelime anlamlarını öğrenmelerini ve zamanlara uygun olarak sözcükleri kullanmayı öğrenmelerini sağlar. Masallar, farklı karakterlerin farklı durumlarda kullandığı dil örnekleriyle çocuklara dilin esnekliğini ve ifade gücünü gösterir. Bu nedenle, masalların doğru bir şekilde kullanılması, çocukların duygusal ve dil becerilerinin gelişimine katkı sağlar. Masallar, çocukların hayal güçlerini, duygusal zekalarını ve dil yeteneklerini destekleyerek onların genel olarak sağlıklı bir şekilde büyümelerine yardımcı olur (Güleryüz, 2013, s. 294). Masallardaki ses benzerlikleri, ritim, tekrarlar müzikaliteyi arttırmaktadır. Söz dizimi akışında yaşanan bu durum çocuğun hoşuna gitmekte onu metnin içine çekmeyi kolaylaştırmaktadır. Çocuk masal dinlerken hem sözcük hazinesini geliştirmekte hem dili daha etkili nasıl kullanabileceğini öğrenmektedir. Bu da çocuğun bir birey olarak topluluk karşısında kendini daha iyi ifade etmesini sağlamaktadır.

Dil, bireyin iletişim kurma ve düşüncelerini ifade etme aracıdır. Dilin doğru ve düzgün bir şekilde kullanılması, bireyin iletişim becerilerini geliştirmesine ve düşüncelerini etkili bir şekilde aktarmasına yardımcı olur. Doğru ve düzgün dil kullanımı, kelime dağarcığının zenginleşmesine, dilbilgisel kuralların doğru bir şekilde

uygulanmasına ve anlatım becerilerinin gelişmesine katkı sağlar. Bir kişi dilin inceliklerini ve nüanslarını doğru bir şekilde kullanabildiğinde, iletişimde daha etkili olur ve karşı tarafa net bir mesaj iletebilir. Dilin zengin ve doğru kullanılması, bireyin düşünme yeteneğini geliştirir, analitik düşünme becerilerini güçlendirir ve bireyi daha donanımlı kılar (Dilidüzgün, 2001, s. 244). Çocuklar, başta tekerlemeler olmak üzere ikileme, pekiştirme, yansıma sözcüklerin kullanımına dair bolca örnek barındıran masallar sayesinde seslerin ve sözcüklerin doğru kullanımlarını öğreneceklerdir. Masal tekerlemeleri olağanüstü kurgu yapısıyla, çocuğun görsel ve işitsel algısını işleyen, imgesel dil becerisini geliştiren bir uyaran görevi üstlenir. Çocuklara dilimizin anlatım gücünü ve güzelliğini duyumsatır (Sever, 2015, s. 151). Ritmik söylenişe sahip bu kelimelere öğrencilerin dikkatini çekerek hem sözün daha etkili, kulağa hoş gelecek şekilde kullanımını gösterirken hem de söz varlığını sezdirmek mümkün olacaktır.

Kelime ve kelime gruplarının telaffuzunun tespiti yönünden masallar önemli yer tutmaktadır. Dil açısından oldukça zengin ve eşsiz bir kaynak olan masallardan; yansımaların, benzetmelerin, mecazlı ifadelerin, deyimlerin hem anlamlandırılması hem de söyleyiş çalışmalarının yapıp çocukların telaffuzlarının geliştirilmesi yönüyle yararlanılabilir. Çocuğa dinleme, okuma, konuşma, yazma edinimlerinin kazandırılmasında masalın katkısı büyüktür (Aday ve Akçalan, 2018, s. 243). Gökşen (1975, s. 128)'e göre masallar farklı dil kullanımlarını gösterir; deyimler, taklitler, ikilemeler gibi dil unsurlarını içerir. Bu sayede çocuklar, dilin farklı yönlerini keşfederek dil becerilerini geliştirirler. Aynı zamanda okuma hevesini ve isteğini uyandırır. Masalların büyüdü dünyası, fantastik karakterleri ve sürükleyici hikâyeleri çocukları kendilerini okumaya ve öğrenmeye teşvik eder. Çocuklar masallar aracılığıyla kendilerini başka dünyalarda, farklı maceralarda hayal etme ve bu dünyaları keşfetme imkânı bulurlar. Bu da onların okumaya karşı ilgi duymalarını ve dil öğrenme sürecine olumlu bir şekilde katkıda bulunmalarını sağlar. Sonuç olarak, masallar çocukların dil becerilerini geliştirmelerine ve okuma hevesiyle dil öğrenmeye yönlendirmelerine yardımcı olur. Masallar, çocukların anadillerini keşfetmelerine, kelime dağarcıklarını genişletmelerine ve okuma isteklerini uyandırmalarına katkı sağlar.

Arıcı (2011, s. 11-12)'ya göre masallar; kelime hazinesini geliştirir, çocukların belleklerinin gelişimini kolaylaştırır, dinleme becerilerini geliştirir ve konuşma becerisine katkı yapar. Çocuklara bir masaldan hareketle çeşitli etkinlikler yaptırıldığında yani

onlara konuşma fırsatı verildiğinde teorik olarak sahip olduğu bilgileri uygulamaya dökerek olan çocuk kendini ifade etme imkânı bulacaktır. Konuşma ve kendini gösterme fırsatı bulan çocuk zamanla üzerindeki utangaçlığı ve çekingenliği atacak, daha girişken hâle gelecektir. Bununla beraber çocuğun sözcük hazinesi arttıkça düzgün cümle yapıları kurabilecek, bu da kendini daha iyi ifade etmesini sağlayacaktır. Şahin (2011, s. 214) ise çalışmasının sonucu olarak masalın çocukların psikososyal durumlarına katkısı olduğunu, istendik davranış kazandırmada etkili bir araç olduğunu, masalın dikkat çekici bir öğretim materyali olmasından dolayı öğrencideki dikkat süresini uzun tutmayı sağladığını belirtir. Özbay (2010, s. 85) da sosyalleşmenin bir ihtiyaç olduğunu, dilin sosyalleşmenin araçlarından biri olduğu kadar sonucu da olduğunu ve bireylerin özellikle dinleme ve konuşma becerileri sayesinde sosyalleştiklerini söyler. Masallar tam da bu noktada işlevsellik kazanmaktadır.

Yavuz (2009, s. 162-163)'a göre masalların dil öğretiminde ve dilin geliştirilmesinde bazı işlevleri vardır. Özellikle kendi içindeki zengin ahenk unsurları ile eğlenceli bir söylenişe sahip tekerlemeler çocuğa dili sevdirmenin yanında telaffuzu zor sözcükleri bile düzgün söyleyebilme becerisi kazandıracaktır. Öğrendiğini sürekli yinelemeye giden çocuk hayal gücünün de etkisi ile bunlara eklemeler yaparak yeni anlatılar yaratacaktır. Bu da çocuğun düş gücünü harekete geçirmesi ve onu yaratıcı kılması bakımından önemli bir olgudur. Okuma alışkanlığını böylesi besleyen masalların sonuçta o kişiyi yazmaya da yöneltmesi kaçınılmazdır. Dinleyen, okuyan, zengin sözcük hazinesine sahip, düş ve düşünce gücü gelişmiş çocukların masallar aracılığı ile anadilinin tadına varmış ve onu iyi kullanma becerisi edinmiş olması pek doğaldır. Masallar dil öğretiminde sağladığı kolaylıkların dışında çocuklarda kompozisyon yazımı için iyi bir gizil güç oluşturur, edebî zevki geliştirirler. Eğitim ve öğretim sürecinde masalların bilinçli kullanımı, çocuklara dil öğretiminde okuma, yazma, dinleme, konuşma amaçlarına ulaşmada ne denli etkili birer araç oldukları ortadadır.

Karatay (2007, s. 474) da eğitimde masalın kullanımının önemini şu şekilde açıklamaktadır: Dil öğrenme ve iletişim becerilerinin geliştirilmesinde özellikle dinleme ve konuşma alt becerilerinin kazanılmasında masallardan yararlanılmalıdır. Masallar, halk edebiyatının bir parçası olarak dil edinimi, millî ve evrensel kültür değerlerinin öğrenilmesi sürecinde öğrencilere okuma, dinleme, yazma, konuşma ve hatta görsel okuryazarlık becerilerini kazandırmak için önemli bir öğretim aracıdır. Masallar, sözlü

edebiyat geleneğini temsil eden unsurlardan biridir ve öğretim ve öğrenme sürecinde kullanılması gereken değerli öğretim materyalleri arasında yer almaktadır.

Gürel ve arkadaşlarına (Gürel, Temizyürek ve Şahbaz 2007, s. 54) göre ise masalların çocuğun dil gelişimine katkılarını şu başlıklar altında özetlemek mümkündür:

“1. Dinleme becerisini geliştirir: Masallardaki konu, kahraman, mekân unsurlarının olağanüstülük içermesi, dinamik bir olay akışının olması ve çocukta merak uyandırması çocuğun masalı dikkatle, bıkmadan ve yer yer sorular sorarak dinlemesini sağlar. Bu bakımdan masallar çocuktaki dinleme becerisini geliştirmede son derece etkilidir.

2. Konuşma becerisini geliştirmekle beraber anlatımı düzenleme becerisi de gelişir: Masalları dinleyen çocuk bir süre sonra anlatmaya geçecektir ki bu da çocuğun dili işlevsel hâle getirebilmesi, yeni öğrendiği kelimeleri kullanabilmesi, sade ve akıcı anlatım yapabilmesini sağlayacaktır. Dilidüzgün (2007, s. 35)’e göre çocuk kendi dilinde masalı tekrar yazmaya ya da anlatmaya çalıştığında masalın dilini dönüştürürken güncel dilde yazılmış ya da anlatılmış masalın kendi öz biçimindeki gibi bir zevk vermediğini görecektir ve yazınsal bir tür olarak masalı daha iyi anlayacaktır.

3. Yeni kelime ve ifade kalıpları ile kelime hazinesi gelişir: Masallarda deyim, atasözü, ikileme, yansıma sözcüklerin dışında bazı kalıplaşmış ifade kalıpları bulunur. Çokça masal dinleyen çocuklar sözcük hazinesini geliştirirken aynı zamanda artan söz varlığı bilgisi ile mecazlı ifadelere aşina olur. Bununla beraber kalıp ifadelerin nerede ve nasıl kullanıldığını kavrar.”

Öztürk (2018, s. 19)’e göre öykü ve masal anlatımı yoluyla çocuklar:

Masallar, eğitim ortamlarında katılımı arttırarak anlatımlara daha kolay odaklanmayı, dikkat düzeyini yüksek tutmayı, hatırlama becerilerini etkin şekilde kullanmayı sağlar. Stresten uzak, rahatlatıcı bir eğitim deneyimi sunarak öğrencilerin öğrenme sürecinden zevk almalarına yardımcı olur. Aynı zamanda hayal gücünü geliştirerek yaratıcılık becerilerini harekete geçirir ve üst düzey düşünme yeteneklerini destekler. Masallar sayesinde öğrenciler, önce dinleme becerilerini geliştirerek daha sonra dört temel dil becerisini nitelikli bir şekilde kullanma fırsatı bulurlar. Bu beceriler, konuşma, yazma ve okuma becerilerini içerir. Masalların eğitimde etkin bir şekilde

kullanılması, öğrencilerin dil yeteneklerini güçlendirmeye yardımcı olurken aynı zamanda onların düşünme ve iletişim becerilerini geliştirmelerine olanak sağlar.

Yukarıdaki görüşlerden hareketle çocuklar için masalların, eğitim ve öğretim hayatında önemli bir yeri olduğu gerçeği yadsınamaz. Masallar çocukların hem bilişsel hem de duyuşsal olarak gelişmelerinde etkili birer materyaldir. Masallar aracılığıyla dilin söz varlığını, kurallarını öğrenmenin yanında aynı zamanda kültürel aktarım olacağı için çocukta kültürel değerlerine karşı da bir bilinç oluşacaktır. Aynı zamanda millî birlik ve beraberliğin devam etmesinde önemli bir yeri olan kültürel değerlerin; nesilden nesile aktarılması, farkındalık oluşturulması, sevdirilmesinde masallar kullanılabilecek önemli kaynaklardır.

3.MASAL ANLATICILIĞI

Anlatıcılık, çok eski zamanlardan bu yana tün dünyada değer verilen ve saygı gösterilen bir icraat olarak kabul görmüştür. İnsanı özgür kılan bir araç konumundayken teknoloji çağının hâkim olduğu günümüzde eski değerini yitiren bir meslek olmaya doğru evrilmiştir (Ergün, 2014, s. 35).

Şirin (2007, s. 56)'ye göre masallar anlatıldıkça büyür ve zamana karşı direnebilir. Anlatıcılar çeşitlendikçe masallar da yeni simalarda karşımıza çıkacaktır. Masalın gücü de buradan gelir ve masalın anlatımına bağlıdır. Anlatıcılar değiştikçe masalın nakışları, yapısı, estetik örgüsü, anlatıldığı toplumun ruhu, inanışları, gelenekleri masala yansıyacaktır.

Bireylerin hayallerini, deneyimlerini, amaçlarını, hislerini hikâyeler yolu ile başkalarına aktarma imkânı sağlayan hikâye-masal anlatıcılığı, bir paylaşım yolu olmakta; beraber hayal etmeyi, beraber düşünmeyi, kültür oluşturmayı ve bu kültürü yaşatmayı sağlamaktadır (Colton, Ward ve Brutschin, 2006; Dyson ve Genishi, 1994; Lawrence ve Paige, 2016; akt. Topbaşoğlu, 2021, s. 8; Sobol, Qentile ve Sunwolf, 2004).

Masal anlatıcısının kişiliğinin masal metnini etkilemesi ve şekillendirmesinin yanında masal anlatımının da anlatıcıya uzun ömür kazandıracağına inanılmaktadır (Ergün, 2014, s. 35). Masal anlatıcısı masalını anlatırken masal, bir önceki anlatılan masaldan farklı bir masala dönüşebilir. Anlatıcı ana çatıyı bozmayacak şekilde motiflerin uzunluklarını, kısalıklarını ayarlayabilir veya bir motifi masalda tamamen unutabilir ya

da bilerek atabilir (MEB, 2019). Bunun yanında masal anlatıcılarında bulunması gereken temelde iki faktör karşımıza çıkar. İlki güçlü bir hafızadır. İkincisi anlatıcının masalı süsleyebilme yani betimleyebilme becerisidir (Benjamin'den akt. Gürbilek, 2018, s. 94). Anlatıcı her seferinde masalı yeniden yorumlayacak, eklemeler çıkarmalar yapacak ve dinleyiciye masalı aktaracaktır. Anlatıştan anlatışa farklılıklar doğacaktır ancak masalın konusu, kahramanları, yer unsurları gibi unsurlar temelde aynı kalacaktır. Anlatımda değiştirilemeyen olay örgüsü, tip ve motif unsurları masalın iskelet yapısını oluşturur. Masalcı kendisine iyi bir yol haritası belirlemek için iskelet yapıyı ortaya çıkarabilmelidir (Oğuz ve Ölçer-Özünel, 2019, s. 175). Anlatıcı, temel unsurları unutmamalı; aynı zamanda anlatımı daha etkili kılmak ve hayal kurulabilmesini kolaylaştırmak adına betimlemeler yapmalıdır.

Masal anlatıcısının bir masal anlatma tekniği ve kendine has bir üslubu bulunmaktadır. Masalları ilk söyleyen ya da yazanın belli olmaması anlatıcılara serbest bir alan sağlamıştır. Masal anlatıcısı, dinleyicisi, anlatım yeri, anlatım zamanı gibi pek çok faktör, sözlü ya da yazılı fark etmeksizin masal metnini etkilemektedir (MEB, 2019).

Masal anlatıcısının masala ruhunu katmasıyla masallar her anlatışta yeniden doğuşunu yaşar. Masalın gerektirdiği dili gerçekleştirmek masalcının ilk özelliğidir. Masalcı, tekerleme adını verdiğimiz söz oyunları ile başlatır masalı. Tekerlemeler masal anlatıcısının hayale açılan perdesidir. Perde aralandığında karşımıza çıkan renklilik masalı canlı tutan unsurdur (Şirin, 2007, s. 62). İyi bir masal anlatıcısı, *bir varmış bir yokmuş, evvel zaman içinde, az gitmiş uz gitmiş, onlar ermiş muradına* gibi tekerlemeleri yerinde ve zamanında kullanmasını bilendir (Hacker, 1993, s. 347; akt. Uç, 2022, s. 22).

Çağlar boyunca usta-çırak ilişkisi içinde yürütülen masal anlatıcılığı ile masalların unutulmasının önüne geçilmesinin yanında masal anlatıcılığı geleneğinin devamlılığı da sağlanmıştır. Günümüzde ise masal anlatıcılığı alınan profesyonel eğitim ve yapılan uygulamaların ardından gerçekleştirilen, uzmanlık gerektiren bir sahne sanatıdır (Topçam, 2019, s. 10). Topçam (2019, s. 98)'a göre masal anlatımı, eski kalıplardan çıkarak çeşitli bakış açılarının bulunduğu topluluklara, farklı mekânlarda bir araya gelen dinleyicilere, genel anlamda kamuya açık bir platformda gerçekleşen bir etkinlik, bir gösteridir. Bu anlatım tarzı, çeşitlilik ve çeşitli düşünceleri içinde barındırarak dinleyiciler arasında bağ kurma ve ortak bir deneyimi paylaşma fırsatı sunar. Masal anlatıcılığının 1970'li yıllar ve sonrasında özellikle Avrupa ve ABD'de canlı

performansa dayalı profesyonel bir meslek olarak karşımıza çıkmaya başladığı görülmektedir. 2000'li yıllardan itibaren masal ve hikâye anlatıcılığı, dünya çapında reklam, liderlik, yöneticilik ve pazarlama sektörlerinde önemli bir rol oynamıştır. Ünlü şirketler ve reklam ajansları, masalları kullanarak pazarlama ve büyüme stratejilerini güçlendirmişlerdir. Masalların etkili kullanımı, bu sektörlerde farklı bir boyut kazandırmış ve hedef kitlelerle bağ kurma sürecinde büyük önem taşımıştır (Oğuz ve Ölçer-Özünel, 2019, s. 173). Yaratıcı tiyatro çalışmaları, hikâye anlatıcılığı eğitim atölyeleri, sanat terapisi ve masal terapisi gibi etkinlikler, hikâye anlatıcılarının kendilerini yeniden keşfetmelerine ve dönüştürmelerine olanak sağlamıştır. Bu tür etkinlikler, hikâye anlatıcısının varoluşunu yeniden şekillendirme ve başka bir boyuta taşıma sürecinde önemli bir rol oynamaktadır. Ayrıca, storytelling gibi yaklaşımlar da hikâye anlatıcısının kimliğini ve etkisini yeniden yapılandırma konusunda destekleyici bir araç olmuştur (Pilavcı, 2018, s. 11).

UNESCO, (2003) Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi ile kültürel mirasımızdan olan masallar gerek devlet kurumları gerek özel sektörde düzenlenen eğitimlerle yetiştirilen masal anlatıcıları ile yeniden anlatılır bir türe dönüşmeye başlamıştır. Bu projelerden bazıları: “Anadolu Sigorta ve Kültür ve Turizm Bakanlığı iş birliğinde gerçekleştirilen ‘Bir Usta Bin Usta’ projesidir. Bu girişimin hedefi toplumun dikkatini, unutulmaya yüz tutmuş mesleklere ve yerel kültürel değerlere çekerek bu mesleklerin yeniden canlanmasını teşvik etmek ve meslek ustalarının bilgi ve tecrübelerini gelecek nesillere aktarmaktır. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Türk Halkbilimi Bölümü tarafından müze ortamında gerçekleştirilen 'Türk Masal Anlatım Geleneğinin Uygulamalı Halk Bilimi Bağlamında Yeniden Hayata Geçirilerek Sürekliliğinin Sağlanması' isimli proje, örnek bir çalışma olarak göze çarpmaktadır (Fedakâr ve Demir, 2018, s. 93-94). Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü bünyesinde proje yöneticiliğini Prof. Dr. Metin Ekici'nin yaptığı “Zaman Zaman İçinde: Somut Olmayan Kültürel Miras Masal Anlatıcılığı Eğitimi” projesi de 17 Ekim 2014'te başlamış 2015'te tamamlanmıştır. Proje kapsamında lisans ve yüksek lisans öğrencilerinin konuşma, canlandırma ve yaratıcılık alanlarında bireysel yeteneklerinin geliştirilmesi ve köklü masal anlatım tekniklerini öğrenerek kazandıkları yeni becerilerle, kendi yeterliliklerini geliştirme amacı gütmelerinin yanı sıra soyut olmayan kültürel mirasın önemli bir bölümünü oluşturan sözlü anlatıları modern yöntemlerle anlatma ve iletmeye yönelik becerilerini elde etmeleri hedeflenmektedir

(www.facebook.com). Masal anlatıcılığının günümüze yaklaştıkça çok fazla talep gören bir alan hâline gelmesi bu alandaki eğitimlerin niceliğini arttırmıştır. Kurslar (Bilginetakademi, Semakademi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Yeditepe Üniversitesi masal anlatıcısı eğitici eğitimleri), atölye çalışmaları (Sıla Topçam, Efe Elmas'ın atölyeleri), kurumsal olarak (Devlet tiyatroları) (Çeker, 2020, s. 48-72) yapılan çalışmalar örnek olarak gösterilebilir.

Bu çalışmalara ek olarak 2019 yılında Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü tarafından ilk kez sunulan 'Temel Düzey Masal Anlatıcılığı Eğitici Eğitimi Kursu', okul öncesi, sınıf öğretmenliği, Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı branşlarında görev yapan öğretmenlerin masalların dünya ve Türkiye'deki gelişimine dair bilgi sahibi olmalarını, masal türlerini ve temel unsurlarını sıralayabilmelerini, masal anlatıcısının özelliklerini örneklerle açıklayabilmelerini, masalın eğitsel işlevini anlamalarını ve masal anlatımında çeşitli yöntem ve teknikleri öğrenmelerini amaçlamaktadır. Eğitim sürecinde 'Masal Dünyasına Giriş, Masal Seçimi ve Masalların Eğitsel İşlevi, Geleneksel Masalcılar ve Anlatma Teknikleri, Masal Anlatımında Yöntem ve Teknikler, Masal Anlatımında Gösterim Örnekleri, Geleneksel Masal Anlatıcılığı, Sözlü Kültür Olarak Masal, Masal Anlatımında Ses, Nefes, Ritim ve Oyun' başlıkları altında teorik ve uygulamalı dersler verilmiş ve eğitim sonunda katılımcıların doğaçlama çalışmaları ve performansları değerlendirilmeye tabi tutulmuştur. Kursa ilişkin değerlendirmeler yapılmış ve katılımcıların performansları gözden geçirilmiştir (MEB, 2019).

3.1. Masal Anlatıcısında Bulunması Gereken Özellikler

Sözlü kültürden bu yana farklı farklı biçimlerde günümüze kadar gelen masal anlatıcılığını Sütçü (2013, s. 76) masal anlatıcılığını insanın tecrübelerini aktarma kabiliyeti, bir olay ya da durumu nesilden nesile geçiren geleneksel zincir, insanın hayat deneyimlerine dayalı bir tür hikmet olarak ifade etmiştir. Masal anaları, masal babaları ya da masalcı olarak literatürde karşımıza çıkan masal anlatıcısı, bir metni (masalın) doğaçlama ya da ezber yoluyla, tiyatral olarak anlatan kişilerdir. Masal anlatıcıları tiyatral olmanın gereği olarak dinleyiciyi daha çok kendine çekmek, ilgileri üstünde toplamak maksadı ile sıkça jest ve mimiklerini kullanırlar.

Usta bir masalcı, öncelikle kendisini dinleyiciye kabul ettirme çabası içindedir. Anlatımında açık ve tutarlı olması, masalcının seilmeye değer biri olduğunu bize hissettirir. Ayrıca masalcının samimiyeti ve coşkulu anlatımı da dinleyicileri etkiler ve masalın büyüüne kapılmalarını sağlar. Masalcı, zor durumda kaldığı zaman “Neyse, uzatmayalım; hikâyeler uzun gitse de ustalar kısa keser.” Gibi kalıp ifadelerle başvurabilmelidir (Sakaoğlu, 2003). Anlatıcının geniş bir kelime hazinesine sahip olması aynı zamanda o dile hâkim olması anlamına da gelir. Sözcük seçimi, kelimelerin doğru telaffuz edilmesi, kelimelerin seslendirilişindeki ritmik uyum, samimi ve doğal bir anlatım ile birleşince anlatıcı da amacına ulaşmış olacaktır.

Sekmen (2015, s. 3)’e göre hikâye anlatıcılığı, sözlü edebiyatın varlığını gösterdiği, kendini tanımladığı bir alan olarak görülmektedir ancak bu sıradan bir eylem değildir. Çeşitli anlatım araçlarını da içeren ustalık ve beceri isteyen bir fiildir. Masal anlatımının tamamı sözel ifadelerden oluşmaz. Anlatımın bir kısmının sözel dile dayanmasının yanında bir kısmı da beden diline dayalıdır. Bir el vuruşu, gözlerin fırlaması, kaşların çatılması gibi eylemler dinleyiciyi masala daha çok adapte edecektir. Bunun yanında kukla, oyuncak, masalla ilgili herhangi bir eşya gibi çeşitli materyaller kullanarak anlatım daha ilgi çekici hâle getirilebilecektir.

Masal anlatımında önemli olan faktörlerden biri de hitap edilen kitlenin yaş ortalamasıdır. Masalcı dinleyici kitlesine göre masalını belirlemelidir. Masalda argo kelimelerin olmaması ya da yaş seviyesine göre daha somut bir anlatım olması önem arz etmektedir. Sakaoğlu (2003, s. 131) bu hususta anlatıcıların herhangi bir büyüklüğü, mesafeyi, uzunluğu anlatırken yakın çevrelerinden geniş ölçüde istifade ettiklerini, dinleyicinin daha kolay anlayabilmesi için görülebilen bir büyüklük veya uzunluğu ileri sürdüklerini söyler. “En büyük parçamı bu kadar koysan gene olmaz (17.9.1969, Babakonağı- Kelkit, Dursun Keskin).” Sakaoğlu (2003, s. 131) örneğinde dinleyici kitlesi çocuk olan bir anlatıcının büyüklük olgusunu çocukta somut hâle getirmesi görülür.

Anlatıcı dinleyicilere rahat olduğunu hissettirmelidir. Anlatıcı masalı sunarken kendi varlığını unutup masalıyla bütünleşmelidir (Oruç, 2019, s.78). Her anlatıcı aynı hadiseyi farklı değişik kelimelerle anlatabilir. Anlatıcılar bu anlatma sırasında kendinden bir şeyler katabilir. Hatta kendilerini masalla bütünleştirebilirler (Sakaoğlu, 2003, s. 132).

Bilkan (2001, s. 90)'a göre, iyi bir masalcının dil üzerinde hâkimiyeti önemlidir. Masalcı, deyimler, atasözleri ve özlü sözler gibi dil unsurlarını ustalıkla kullanarak dinleyicileri etkiler ve onları doğal bir ortamda anadili eğitimine bağlı tutar. Masalcının bu becerisi, dinleyicilerin masala dalmalarını ve içerdikleri dil bilgisi yapılarını farkında olmadan öğrenmelerini sağlar. Masalcının dil kullanımındaki ustalığı, masalın etkileyici ve etkili bir şekilde iletilmesinde büyük bir rol oynar. Masal anlatıcısının temel niteliklerinden biri, dili güzel kullanma becerisine sahip olmasıdır. Anlatıcının etkili bir üslup ve akıcı bir anlatımıyla, insanları bir araya getirip onların paylaşımında bulunmalarını sağlayacak güçlü bir kişilik sergilemesi önemlidir. Bu yetenekleri sayesinde masal anlatıcısı toplumda değer görür ve itibar kazanır. Masal anlatıcısı, dinleyicileri etkilemek ve masalın büyüğü dünyasına çekmek için dili ustalıkla kullanır, böylece masal anlatımı sadece bir hikâyeyi anlatmakla kalmaz, aynı zamanda dinleyiciler arasında bir bağ oluşturur. İyi bir masal anlatıcısı, toplumun önemli bir figürü olarak kabul edilir ve masallar aracılığıyla kültürel mirasın korunmasına ve aktarılmasına katkıda bulunur (Kumartaşlıoğlu, 2012, s. 226).

3.2. Masala Hazırlık ve Masal Anlatımı

Wischner (1991 akt. Topbaşoğlu, 2021, s. 22) anlatıcılığı, hikâye/masal ile kişisel yeteneklerin harmanlandıktan sonra ortaya çıkan mükemmel uyum olarak tanımlar. Dinleyicinin anlatılan masaldan etkilenmesi ve öğretimde belirlenen kazanımın amacına ulaşmasında anlatılan hikâye/ masal kadar onu sunma şekli de önemlidir. Masal anlatmak için öncelikle masallara ulaşmak önemlidir. Masallar, farklı kültürlerden, dillerden ve zamanlardan gelir ve çeşitli kaynaklarda bulunabilir. Masal anlatıcısı, masalları derleyerek veya hazır kaynaklardan seçerek anlatacağı masalları belirler. Masallara karar verirken, hedef kitleyi ve anlatım ortamını göz önünde bulundurmak önemlidir. Masal seçimi, dinleyicilerin ilgisini çekecek, anlamsal ve duygusal açıdan uyumlu olan masalları içermelidir. Ayrıca, masalın anlatıcının kendi değerleriyle uyumlu olması da önemlidir. Masal anlatmaya hazırlanmak da bir süreç gerektirir. Anlatıcı, masalın içeriğini ve yapısını iyice öğrenmeli, karakterlerin sesleri ve vurguları üzerinde çalışmalıdır. Anlatıcının, masalın akışını ve dramatik unsurlarını iyi yönetmesi için prova yapması da faydalı olabilir. Masal anlatıcısı, anlatım öncesinde dinleyicilerin dikkatini çekecek bir giriş yapabilir ve masalın atmosferini yaratmak için ses tonu, vücut dili ve jestlerini kullanabilir. Anlatıcı, masalı canlı ve etkileyici bir şekilde aktarmak için enerji,

duygusal bağlantı ve anlatım becerilerini kullanmalıdır. Sonuç olarak, masal anlatmak için masallara ulaşmak, masal seçmek ve masal anlatmaya hazırlanmak önemli bir süreçtir. Bu süreç, masal anlatıcısının masalları etkileyici bir şekilde aktarmasını ve dinleyicileri masalın büyülü dünyasına çekmesini sağlar (Topçam, 2019, s. 50). Masalların anlatıcısıyla birlikte düşünülmesi önemlidir. Masal anlatıcısı, sözcük seçimi, beden dilinin kullanımı, sözcükleri konunun akışına göre tonlama ve vurgulama yaparak masala sanatsal bir boyut kazandırır. Bu şekilde, masal anlatıcısı dinleyicilere masalın büyüsünü aktarır ve unutulmaz bir deneyim sunar. Sözlü edebiyatta, masal anlatıcısının seçtiği sözcükler, beden dilini kullanımı, sözcüklerin konunun akışına göre tonlama ve vurgulama yapması, anlatıcının bir sanatçı kimliği kazanmasını sağlar (Güleryüz, 2013, s. 296). Her anlatıcının taşıdığı kültürel kazanımlar, doğup büyüdüğü coğrafyadan edindiği şive farklılıkları ya da mesleğinin getirileri vardır ve bunlar anlatıcının anlatımını şekillendiren aynı zamanda özel kılan unsurlardır. Bu bakımlardan her anlatım farklı bir öze sahiptir, kendine hastır ve anlatıcıdan anlatıcıya verdiği tatlar da başka olacaktır.

Masalların ve masal anlatıcılığının eğitimde çok yaygın olarak kullanılmaya başlanması ve öneminin anlaşılması bu süreçte planlı, programlı ve bütüncül anlayışla hareket edilmesi gerektiğini göstermiştir. Dinleyici kitlenin çocuklardan oluşması ve ulaşılması beklenen kazanımların olması masal anlatıcılığı sürecinde her bir adımın plana göre ilerlemesini gerekli kılmaktadır.

Masal anlatıcılığına hazırlık sürecini; masalın seçilmesi, masal anlatılacak ortamın hazırlanması, masalcının hazırlanışı olarak ele alınacaktır:

Sözlü kültürde masal anlatıcılığı herhangi bir ortamda anlatıcının etrafında dinleyici kitlesinin konumlanması ile gerçekleşmekteydi. Dinleyiciler çocuk, genç ya da yaşlı olarak kategorize edilmemekteydi. Anlatılan masal her kesime hitap ederdi. Masal anlatıcıları, ustasından öğrendikleri birkaç masaldan birini seçip hünerlerini sergilerlerdi ancak sözlü kültürün getirisi olan usta-çırak ilişkisinin önemini yitirmesi, masalların yazıya geçirilmesi, kaynak çeşitliliğinin fazla olması, teknolojik imkânların artması masal evrenini oldukça geniş kılmaktadır. Bununla beraber yabancı ulusların masallarına ulaşmakta bir o kadar kolay hâle gelmiş ve masal çeşitliliği daha da artmıştır. Bu durumun olumlu getirileri olabileceği gibi olumsuz tarafları da bulunmaktadır. Bazı masalların şiddet unsurları içermesi ve çocukların seviyesine uygun olmayışı metin seçiminde titiz davranmayı gerektirmiştir.

Masal anlatıcısı anlatacağı masalı hedef kitlenin seviyesine uygun olacak şekilde belirlemelidir. Dinleyici kitlesi çocuklardan oluşan masal anlatımında çocuğun anlatılacak masala bilişsel ve duyuşsal olarak hazır olması beklenir. Masal metni aynı zamanda çocukların ilgi, istek ve beklentilerini karşılayan bir metin olmalıdır. Eğlence, mizah, aksiyon unsurları içeren metinlerin çocukların ilgilerine ve merak duyularına hitap etmesi onların dikkatlerini çekmeyi ve daha verimli bir masal anlatımı yapmayı sağlayacaktır. Bununla beraber anlatıcının masal anlatımı ile ulaşmak istediği amacı da metin seçiminde önemlidir. Masalları eğitim öğretim materyali olarak düşündüğümüzde masallar; değerler eğitimi, kültür aktarımı, dil gelişimi, düşünme becerisinin gelişimi gibi kazanımların edinilmesinde başvurulması gereken zengin kaynaklardır. Masal metninin amaca uygun olmasının yanında işlenecek olan tema da tek olmalıdır. Adalet, yardımlaşma, dostluk, sevgi (aile sevgisi, doğa sevgisi, hayvan sevgisi...), vatanseverlik gibi birçok tema bulunmaktadır. Çocuğun alması gerekeni net olarak anlaması ve hissetmesi adına tek bir masalda birkaç tema bulunmamalıdır. Olaylar tek bir tema etrafında geliştiğinde çocuğun metni anlamlandırması da kolaylaşacaktır. Masal metninin bahsi geçen konularda doğru belirlenmiş olması anlatıcı ile dinleyici arasındaki etkileşimi de arttıracaktır. Masal anlatımı sırasında çocuğun aktif katılımını sağlayacaktır.

Masal anlatımında önemli etkenlerden biri de masal anlatılacak ortamın düzenlenmesidir. İlk olarak yüz yüze iletişimin sağlanması ve etkileşimin yüksek olması için oturma düzeni “U” şeklinde ya da daire şeklinde ayarlanmalıdır. Daha samimi bir ortamın oluşması için öğrenciler yere serilen bir masal halısı üstünde ya da yer minderlerine oturtulabilir. Bu durum çocukları “ders işleniyor” fikrinden uzaklaştıracak, üzerindeki baskıyı azaltacak, çocuğun rahatlamasını sağlayacaktır. Anlatıcı, anlatacağı masala uygun materyaller kullanarak ortamı da renkli hâle getirebilir. Kullanılacak araç gereçler masalda bir işlevi olan materyaller olursa çocuğun dikkatini çekmek ve anlatımı eğlenceli hâle getirmek de mümkün olacaktır. Masal anlatıcısı oyuncak bir bebek, peluş hayvan (inek, eşek, tilki gibi) ya da bir eşya (tencere, tokmak, sofrası, incik boncuk gibi) ile metindeki kahramanı canlandırabilir. Onun ağzından dökülüyormuş gibi cümleleri seslendirebilir. Masalcı oyuncak bir materyal dışında çeşitli kokulardan da yararlanabilir. Örneğin çeşitli baharatlardan hazırlanan kutular öğrencilere gözleri kapatıldıktan sonra koklatılıp hangi baharat olduğu sorulabilir. Bu örnekteki gibi bir durum çocukta heyecan yaratacak ve merak duygusunu harekete geçirecektir. Çocuğun tahmin etme becerisi gelişecek, bilmediği bir kokuysa onu öğrenecek, koku duyusu gelişecektir. Anlatıcı aynı

örneği tat duyusu için de uygulayabilir. Her durumda anlatıcının amacına hizmet eden uygulamalar olacaktır.

Masal anlatımında anlatıcının hazırlığı ise anlatımdaki en önemli noktadır. Yukarıda da belirtildiği üzere her anlatım kendine özeldir. Anlatıcıların kendine has bir tarzı vardır ve masal anlatıcısı ile var olur, dinleyene tat verir.

Masal anlatıcısı masalını belirledikten sonra birtakım hazırlıklar yapmalı ve anlatımını bunlara göre şekillendirmelidir. Bir masal aynı anlatıcının farklı anlatımlarında bile değişikliğe uğrayabilir. Önemli olan masalın ana hatlarına bağlı kalmaktır. Bu sebeple anlatıcının masalı birkaç okumadan sonra hikâye şemasını çıkarması doğru olacaktır. Olay, kahraman, mekân ve olayların gelişme sırası çıkarıldıktan sonra bir ayna karşısında masalını çalışan anlatıcı; masal şemasına bağlı kalarak, yer yer eklemeler ve çıkarmalar da yaparak masalını anlatmaya hazırlanır. Anlatıcının hazırlık sürecinde dikkat etmesi gereken şeylerden biri de ezber yapmamasıdır. Ezberden anlatılan masal sanki metni okuyormuş gibi bir his uyandıracığından öğrencinin masaldan kopmasına ve sıkılmasına sebep olabilir.

Masal anlatıcılarının hazırlık süreçleri tamamlandıktan sonra bir de anlatım sırasında dikkat etmeleri gereken durumlar vardır. Beden dili, jest ve mimiklerin kullanımı, seslendirmeler, tekrarlar, vurgu ve duraklamalar, kalıp ifadelerin kullanımı gibi hususlar masalın etkileyciliğini ve akılda kalıcılığını artıracaktır.

Çocuklar iyi birer gözlemcidir. Anlatıcının dinleyici konumundaki çocuklarla bulunduğu ilk anda onlar üzerinde bıraktığı izlenim anlatımın gidişatına yön veren şey olacaktır. Bu sebeple anlatıcının konuya hâkim, rahat, samimi, dinleyiciyi kucaklayan bir duruş sergilemesi gerekir. Aşırıya kaçmayan, kontrollü bir tavır içinde olan anlatıcı aynı şekilde jest ve mimiklerinin kullanımında da özenli olmalıdır. Yerinde ve zamanında kullanılan jest ve mimik hareketleri duyguların yansıtılmasında etkili olacaktır. Anlatıcının kaşlarını çatması, şaşırmış gibi yapması, düşünüyormuş gibi yapıp gözlerini yukarıya dikmesi ya da gülümsemesi gibi duyguların jest ve mimiklerle yansıtılması anlatıcıyı masalı anlatmaktan da öte adeta yaşıyormuş hissi uyandıracaktır. Bu durumda dinleyicilerin de metne dâhil edilmesi kolaylaşacaktır.

Masal anlatıcısı seslendirme yaparken yapaylıktan uzak olmalıdır. Seslendirmede kendini kasmamalı, utanmamalıdır. Sözcüklerin telaffuzu net ve anlaşılır olmalıdır. Sesinin düzeyi ne çok yüksek ne de çok kısık olmamalıdır. Anlatıcı dili düzgün kullanabilmeli ancak masalda bir yöreye dair şive farklılıkları olan sözcükler bulunuyorsa onların kullanımına da önem vermelidir.

Anlatıcı masalda özellikle üzerinde durulması gereken noktalar olduğunda, bir şeyi öne çıkarmak istediğinde ya da çocuklara düşünmeleri için zaman tanıması gerektiğinde vurgu ve duraklamalara yer vermelidir. Ara ara sorular sorarak onların düşünmelerini ve muhakeme etmelerini sağlayacak olan duraklamalar dikkatleri toplayacak ve dinleyicinin anlatımdan kopmamasını sağlayacaktır. Aynı şekilde doğru yer ve zamanda yapılan vurgulama ile çocuğun dikkati söz konusu şeye yönlendirilecek ve odaklanması gereken durum ya da kavram işaret edilmiş olacaktır.

Masalların önemli işlevlerinden biri anadilin zenginliklerine ve dilin kullanımına yönelik bilinç uyandırmaktır. Özellikle masallardaki tekerlemelerin ritmik oluşu ve eğlenceli söylenişlerinin olması dinleyicide dile karşı farkındalık oluşturacaktır. Masala “Bir varmış bir yokmuş, evvel zaman içinde, pileler berber develer tellal iken, günlerden bir gün...” gibi tekerlemeler ile başlamak çocukların dikkatlerini toplamada, masalın ortasında “Az gittik uz gittik, tepelerden yel gibi derelerden sel gibi, masal bu ya, vaktin birinde, aylar geçmiş yıllar dolmuş derken...,” gibi kalıp sözlere başvurmak dinleyicinin masaldan kopmamasında ve masalı “Onlar ermiş muradına biz çıkalım kerevetine, gökten üç elma düşmüş, ‘kırk gün kırk gece düğün etmişler, balı kaymağa katıp yemiş, içmiş, muratlarına ermişler’” gibi tekerleme ve kalıp sözlerle bitirmek masalın çocukların zihninde daha kalıcı hâle gelmesinde etkili olacaktır.

4. TÜRKÇE EĞİTİMİ BECERİ ALANLARI

Güncel Türkçe sözlükte “beceri”: Kişinin yatkınlık ve öğrenime bağlı olarak bir işi başarma ve bir işlemi amaca uygun olarak sonuçlandırma yeteneği, maharet (TDK, 2022) olarak tanımlanır. Türkçe öğretiminin özel amaçlarına baktığımızda dil öğretiminin dört temel beceri olarak kabul edilen dinleme, konuşma, yazma, okuma becerilerinin bütünlüğünden oluşmakta olduğunu görülür. Erdamar ve Barası (2021, s. 314): 2015 Türkçe öğretim programında temel beceriler başlığı kaldırılmış ve programın genel amaçları içinde yer almıştır. 2017 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda ise sekiz anahtar

yetkinlik belirlenmiştir: ana dilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler, dijital yetkinlik, öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler, inisiyatif alma ve girişimcilik, kültürel farkındalık ve ifade. Bu anahtar yetkinlikler, 2018 ve 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda da "yetkinlikler" başlığı altında yer almaktadır tespitlerinde bulunmuşlardır.

2019 Türkçe Öğretim Programı'nda, Türkçe öğretimi ile ulaşılmak istenen amaç: Eğitim sistemimiz, bilgi, beceri ve davranışları içeren yetkinliklerle bütünleşmiş bir şekilde, karakterli bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir. Bu bağlamda, ilk yetkinlik olan "Ana dilde iletişim" ile aşağıdaki beceriler sağlanır:

- Kavram, düşünce, görüş, duygu ve olguların sözlü ve yazılı olarak ifade edilmesi ve yorumlanması (dinleme, konuşma, okuma ve yazma).

- Eğitim ve öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi her türlü sosyal ve kültürel ortamlarda dilsel etkileşimde bulunma.

- Uygun ve yaratıcı bir şekilde iletişim kurma becerisi (MEB, 2019, s. 4) olarak ifade edilmiştir. Öğrencilerin kazanması gereken dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerileri programın özel amaçlarında şu şekilde geçmektedir:

“1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri doğrultusunda hazırlanan Türkçe Dersi Öğretim Programı ile öğrencilerin;

- dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi,
- Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmalarının sağlanması,
- okuduğu, dinlediği/izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmalarının; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerinin sağlanması,
- okuma yazma sevgisi ve alışkanlığını kazanmalarının sağlanması,

- duygu ve düşünceleri ile bir konudaki görüşlerini veya tezini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmelerinin sağlanması,
- bilgiyi araştırma, keşfetme, yorumlama ve zihinde yapılandırma becerilerinin geliştirilmesi,
- basılı materyaller ile çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişme, bilgiyi düzenleme, sorgulama, kullanma ve üretme becerilerinin geliştirilmesi,
- okuduklarını anlayarak eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerinin ve sorgulamalarının sağlanması,
- millî, manevî, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlere önem vermelerinin sağlanması, millî duygu ve düşüncelerinin güçlendirilmesi,
- Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla estetik ve sanatsal değerleri fark etmelerinin ve benimsemelerinin sağlanması amaçlanmıştır.” (MEB, 2019).

Dil becerilerinin temeli çocuğun yakın çevresinde yani ev ortamında atılır ve süreç eğitim kurumlarınca belirlenen hedeflere uygun olarak gelişimi sağlanır. Temel eğitimin ilk aşamasında bireylere okuma ve yazma gibi temel dil becerilerinin kazandırılması, ikinci aşamada ise Türkçe dil ürünleri aracılığıyla dilin söz varlığının kazandırılması, kuralların hissettirilmesi ve böylece öğrencilerin dil farkındalığı, okuma alışkanlığı ve edebî zevklerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır (Karatay, 2011, s. 8).

Dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin üst düzey kullanımı amaçlayan anadili eğitimi, planlı ve programlı bir şekilde okullarda gerçekleştirilmektedir. Etkili dinlemeler gerçekleştiren, duygu ve düşüncelerini eksiksiz bir şekilde karşı tarafa aktarabilen, ileri düzey okuma yeteneğine sahip, yazma becerisi gelişmiş bireyler yetiştirme noktasında ana dili eğitimi kavramı önemi ortaya çıkmaktadır (Kökçü, 2019, s.19).

Ana dili; yaşamın ilk zamanlarında anneden ve aile üyelerinden öğrenilen, ilerleyen yıllarda da etkileşim kurulan çevrelerden edinilen, bireyin yaşadığı sosyal çevreyle bütünleşmesini ve güçlü ilişkiler kurmasını sağlayan dildir (Aksan, 2004, s.

175). İnsanın yaşamı boyunca içinde yaşadığı topluma göre biçimlenen, başta beyindeki dil merkezinin olgunlaşmasına koşut olarak, sosyokültürel etkileşimlerle gelişen, değişken bir göstergeler dizgesidir (Güler, 2008, s. 23). Oymak (2012, s. 19)'a göre ise anadili eğitimi ve öğretimi, dilsel yetinin dilin kullanımında yeteneğe dönüştürülme sürecinin çok bileşenli eş güdümüdür. Yakın çevrede dinleme yoluyla başlayan ana dili eğitimi ilköğretime başlanmasıyla birlikte planlı, programlı bir hâle dönüşür ve ortaöğretim ve yükseköğretimi de kapsayarak ana dilin öğretim kısmı tamamlanmış olur. Ana dili eğitimi, bireyin düşünme becerilerini geliştirmeyi, bireye etkili bir iletişim gerçekleştirebilmeleri amacıyla üst düzey dil becerilerini kazandırmayı ve böylece bireyin sosyalleşme sürecine katkıda bulunmayı amaç edinir (Karabulut, 2020, s. 2). Sever (2015, s. 5): Ana dili öğretiminin, bireylere doğru, açık ve etkili bir iletişimi gerçekleştirebilecek dilsel becerileri kazandırma; onların düşünce güçlerini geliştirme ve toplumsallaşma süreçlerine katkıda bulunma gibi temel amaçları olduğunu söylemiştir. Ayrıca ana dili öğretiminde ve geliştirilmesinde çok önemli bir konuma sahip olan Türkçe dersi için Sever (2001, s. 15): Ana dili öğretimi derslerinin teorik bilgi öğretmekten çok öğrencilerin günlük hayatı anlayıp anlamlandırabileceği becerilerin kazandırılacağı ve alışkanlıkların edindirileceği dersler olduğunu söyler. Öğrencilerin etkin olduğu ve uygulama yapabilecekleri eğitsel uygulamalar anlama ve anlatma becerilerinin geliştirilmesinde en etkili yoldur.

Göğüş (1978, s. 4-8) ana dili eğitiminin amaçlarını şöyle açıklamaktadır:

- Farklı düzeylerdeki metinleri doğru ve eksiksiz kavrayabilen,
- Karşısındaki kişiye duygu ve düşüncelerini açık bir şekilde iletebilen,
- Farklı konulardaki konuşmaları dinleyerek doğru anlayabilen,
- Türkçenin temel gramer kurallarını öğrenebilen,
- Türk dilinin değerini bilen ve onu tehlikelerden koruyan öğrencilerin yetişmesini sağlamaktır.

Bu açıklamalardan hareketle Türkçe dersi anlama ve anlatmayı da içine alan, çeşitli dil becerilerinin kazandırıldığı, öğrenmenin ve öğretmenin aktif bir süreç içinde gerçekleştiği, dile dair kuralların kavratıldığı, karşılıklı etkileşim içinde gerçekleşen bir

beceri kazanma dersidir. Söz konusu becerilerin kazandırılması bütünlük esasına bağlı gerçekleşmektedir. Birey anlama becerisi olan dinleme ve okumada yetkin hâle gelirken anlatma becerileri olan konuşma ve yazmada da bireyin kendini yetiştirmesi beklenir. Anlama ve anlatma bileşenlerinden oluşan dil, iletişim kurmanın ana unsurudur. İletişimin gerçekleşmesi için kaynağın anlatma alıcının anlama yeteneğinin olması gerekir. Bireyin iletişim yeteneğini, en önemli iletişim aracı olan dili kullanma becerisi belirler. Sözel dille iletişimin iki boyutu var: Biri sözle, yazıyla anlatma; öbürü de okuduğunu, dinlediğini anlama. Bu dilsel beceriler birbirini destekler, besler, geliştirir (Nas, 2014, s.50). Ana dili ile birey arasındaki bu etkileşim, bireyin kişisel ve akademik hayatına katkıda bulunurken aynı zamanda toplumla olan bağlarını kuvvetlendirmekte ve aidiyet duygusunu bireye kazandırmaktadır.

4.1. Okuma Becerisi

Okuma sesleri ve sesler topluluğunun neye işaret ettiğini algılama, zihinsel süreçlerden geçirme ve anlamlandırmayı da içine alan fiziksel, psikolojik boyutları da bulunan bir süreçtir. Okumanın karmaşık bir süreç olması ve birden fazla değişkene bağlı olarak gerçekleşen bir beceri olması okumaya dair tanımlamaların da çeşitliliğini arttırmıştır. Türkçe dil becerilerinden anlamaya dayalı (alıcı dil becerilerinden) olan okuma becerisi: Karatay (2011, s. 12) “Görme, algılama, dikkat, odaklanma, hatırlama, ilişki kurma, kavrama, değerlendirme, seslendirme gibi farklı bileşenlerden oluşan bilişsel ve fiziksel duyu organlarının aynı anda işlemesine dayanan karmaşık bir süreç”, Özbay (2009, s. 2) “Gördüğünü algılama faaliyeti olup fiziksel ve zihinsel öğelerin birlikte kullanıldığı karmaşık bir dil becerisi.”, Mete ve Sis (2016, s. 11) “Öğrencilerin bilişsel, duyuşsal, sosyal ve psikolojik gelişimlerinde etkili olan ve anlam kurma, düşünme, değerlendirme, ilişki kurma gibi çeşitli öğelerden oluşan karmaşık bir süreç”, Gündüz ve Şimşek (2013, s. 15) “Sözcükleri cümleleri veya bir yazıyı bütün unsurlarıyla görme, algılama, kavrama ve anlamlandırma etkinliği.”, Güneş (2007, s. 117) “Okuma, görme, algılama, seslendirme, anlama, beyinde yapılandırma gibi göz, ses ve beynin çeşitli işlevlerinden oluşan karmaşık bir süreç olarak tanımlanmıştır. Tanımların ortak paydalarına bakıldığında okuma becerisi, fiziksel olarak görme duyusu ile başlayıp zihinsel olarak algılama, yorumlama, düşünme, kavrama, ilişki kurma gibi işlemlerden geçerek simgelerin sese dönüştürülmesidir.

Gündüz ve Şimşek (2013, s. 15)'e göre okuma eylemi dört aşamada gerçekleşir: görme, tanıma, kavrama/ algılama, belleme/ akılda tutma.

Görme: ışık yardımıyla taşınan görüntülerin gözlerde toplanması ve elektriği çevrilmesi sürecidir.

Tanıma: Simgelerin kavranması ve bir araya geldiklerinde neye işaret ettiğinin anlaşılmasıdır.

Kavrama: Beynin tanıdığı simgelere yüklenen resimlerin, anlamların idrak edildiği andır.

Belleme/ akılda tutma: Kavranan bilginin belleğe kaydedilmesidir.

Dündar ve Akyol (2014, s. 363-364) okuma sürecinin daha etkili sonuçlar vermesi için okumaya dair beş temel ilkedен söz etmektedir:

- 1- Okuma anlam kurma sürecidir: Okuyucunun ön bilgilerini harekete geçirerek yazılı metni anlamaya çalışmasıdır.
- 2- Okuma akıcı olmalıdır: Okuyucunun kelimeleri ayırt edebilmesi ve tanıyabilmesidir. Akıcı okumaya sahip olmayan okuyucular okumada ve okuduğunu anlamada zorlanırlar. Böyle bir durum söz konusu olduğunda öğretmenlere düşen onlara özel etkinlikler tasarlamak ve sesli okuma etkinlikleri yaptırmaktır.
- 3- Okuma stratejik olmalıdır: Her okumanın bir amacı vardır. Amaca giden yolda yapılan okuma okuyucuya anlamlı gelecek ve zevk almasını sağlayacaktır.
- 4- Birey okumaya güdülenmelidir: Okuyucunun okumaya karşı motivasyonu, ilgi ve isteğini ifade eder.
- 5- Okuma hayat boyu devam etmelidir: Bilinmezliklerin çok olduğu sonsuz bir evrende yaşayan insanoğlu bilgi açlığını az ya da çok ölçütüne bakmadan devamlı olarak yapacağı okumalar ile giderebilir.

Grabe (2002; akt. Ülper, 2010, s. 4) okuma ediniminin amaçlarını kapsayıcı olarak şöyle ifade eder:

- Bilgi bulmak için okumak,

- Öğrenmek için okumak,
- Eleştirme- değerlendirme için okumak,
- Genel olarak anlamak için okumak.

Dil becerilerinden biri olan okuma; yaşam boyu bilgi gereksiniminde, iletişim sürecinde, anlama ve anlamlandırmada bireyin hayatına doğrudan etki etmekte ve bireyin yaşamını biçimlendirmektedir. Nitekim bireyin, eğitim-öğretim sürecinde akademik başarıya ulaşmadaki en önemli basamağı iyi bir okuma yapabilmesidir (Karabulut, 2020, s. 19). Özbay (2009, s. 3)'a göre okuma, dil ve kişiliği sistematik olarak geliştirmenin en etkili araçlarından birisidir. Birey okuma yolu ile bilgi edinip yeni şeyler öğrenirken bilgi hazinesini genişletir. Böylece bireyin kendisine kattığı öğrenmeler toplumla sağlıklı etkileşime geçmesinde önemli bir işleve sahip olur. Okumanın fiziksel bir etkinlik olarak görülmesinin dışında psikolojik ve sosyal yönüne de dikkat çeken bu tanımlamaya göre birey; okuma yapabilen bir varlık olmanın ötesinde okudukları ile kendini geliştiren, muhakeme ve eleştiri yapabilen, bilgi dağarcığını geliştirerek yaşadığı topluluğun da refah seviyesini de artıran bir varlıktır. Bireyin gelişimi toplumun gelişimidir. Toplumun gelişmişliği ise bireylerin okuma, anlama, düşünme, eleştirme, muhakeme etme gibi yetilerinin gelişmesine olanak sağlayan önemli bir durumdur. Toplumun gelişmesinde olumsuz etkisi bulunan eğitim engelleri, okuma yoluyla en aza indirilebilir (Özbay, 2011, s. 2). Birey ve toplum arasındaki bu etkileşim bize gösteriyor ki bireylerin edindikleri okuma kültürü toplumun gelişmişliğini gösterirken gelişmiş toplumlarda da okuma kültürü kanıksanmış bir durumdur. Düşünen, analiz edebilen, karar verebilen, kendine ve topluma karşı duyarlı kişiler demokratik toplumlarda gereksinim duyulan kalkınma aracıdır ve okuma kültürü gücün temelini oluşturmaktadır (Sever, 2013, s. 10). Okuma kültürünü edinmiş bireyler için okuma; bilgilenmeyi, gelişmeyi ve eğlenmeyi sağlayan bir etkinlik (Gündüz ve Şimşek, 2013, s. 15) olarak görülecektir.

4.2. Dinleme Becerisi

Dinleme; insanların dil becerileri arasında anlamaya yönelik kullandığı ilk beceridir. İnsanoğlunun duyduğu sesleri taklit etmesiyle başlayan dil öğrenimi, zihinsel ve fiziksel gelişimle beraber yakın çevrenin de etkisiyle anadili öğrenimine zemin hazırlar. İnsanların bilgi edinmesinin, anlamasının ve öğrenmelerinin başlıca yollarından biri olan dinleme bireyin hayatı öğrenmesi, iletişim kurabilmesi, sosyalleşebilmesi gibi bakımlardan önem arz eden bir beceridir. Dinleme becerisi aynı zamanda diğer becerileri

kazanabilmesi için de zemin oluşturmaktadır. Çocuğun konuşabilmesi için önce dinlemesi, sesleri tanıması ve kavramları öğrenmesi gerekir. Okuma ve yazma becerilerini edinmesi yine iyi bir dinleme becerisiyle mümkündür. Dinlemenin hem fiziksel hem de psikolojik yönünün olması birçok tanımının yapılmasına zemin hazırlamıştır.

Dinlemek, duymaktan farklı zihinsel bir olgudur (Göğüş, 1978, s. 228). Konuşanın anlatmak istediğini anlayabilme ve ilgili uyaranlara karşılık verebilme etkinliğidir (Demirel, 2000, s. 35). Dinlemek, kulaklarımızda ve beynimizde gerçekleşen karmaşık bir süreçtir. Bu süreçte konuşma, ses, müzik, gürültü gibi işitilebilir uyaranlar duyup zihinsel olarak yapılandırılır (Güneş, 2014, s. 79). Duyduklarımızı anlamak ve bellekte kalıcılığını sağlamak amacıyla dikkate değer çaba içinde olmak (Sever, 2015, s.10). İletişim kurmanın ve öğrenmenin temel yollarından biri; verilen bilgiyi doğru anlama, yorumlama ve değerlendirme yeteneğidir (Göçer, 2007, s. 44). Dinleyicinin ilk olarak söyleneni sonradan söylenenleri ilişkilendirme ve iletişimdeki işlevini anlama becerisidir (Temur (2001, s. 61). Bilgiyi anlama ve uyaranlara tepki verme etkinliğidir (Gürgen, 2008, s. 49). Sözlü iletişim sırasında sözlü girdiyi algılamak, onu önceki bilgilerle bütünleştiren zihinsel bir faaliyettir (Aytan, 2019, s. 111). Hangi sesin duyulacağını seçme hareketinin ve seçiciliğinin olduğu ve birçok ses arasından istenilen sesin seçildiği bilinçli bir eylemdir (Doğan, 2013, s. 152).

Yapılan tanımlamalara bakıldığında dinlemenin bilinçli olarak kişinin iradesiyle yaptığı bir eylem olduğu, zihinsel bir süreç gerektirdiği, anlama, yorumlama ve değerlendirme gibi becerileri gerekli kıldığı ve uyarana tepkide bulunabilmeyi gerektirdiği anlaşılar. Bununla beraber yapılan tanımlamalarda dinlemenin işitme ile aynı şey olmadığı da vurgulanmıştır. İşitme; kulak duyu organıyla alakalı, fiziksel yeterlilikle gerçekleşirken dinleme işitmenin psikolojik yönünü gösterir. Dinleme, işitilenleri anlamak için gerçekleştirilen zihinsel faaliyetlerin bütünüdür. İşitme aynı zamanda dinlenmenin bir ön koşuludur fakat dinlemenin gerçekleşmesi için tek başına yeterli değildir (Aytan, 2019, s. 112). Dinleme eylemi bireyin işittiklerini algılayıp zihinsel süreçlerden geçirdikten sonra anlamlandırma yapması ve yorumlamasıdır. Bireydeki işitme gücünün yetersizliği, bilgi ve kelime dağarcığının fakirliği, dinleme alışkanlığının kazanılmamasına bağlı olarak (Özbay, 2010, s. 194) anlamlandırma becerisi de olumsuz etkilenmektedir.

Yapılan araştırmalar gösteriyor ki dinleme anne karnında başlayan bir eylemdir (Healy, 1999, s. 46). Özellikle hamileliğin son aylarında bebeğin işitilen seslere tepki vermesi, anne ve babasının seslerini tanınması gibi durumlar gerçekleşmekte ve bebeğin fiziki olarak işitebildiği bilgisini bizlere vermektedir. Doğduğumuz andan itibaren başlayıp konuşma becerisinin kazanılmasına kadar geçen süreçte kullanılan tek dil becerisi olan dinleme becerisinin geliştirilmesi öncelikle aile ve yakın çevrede başlamaktadır. Ailede verilen eğitim, çocukların dinleme yeteneklerinin gelişimini etkilemektedir (Demirel, 2000, s. 37). Birey bilgi, duygu ve düşünce birikimini ve edinimlerini ilk anadili ve anlama etkinliği olan dinleme ile oluşturur (Sever, 2015, s. 10). Okul  ağına değin kullanılan tek anlama becerisi olan dinleme ile birey kavramları, nesneleri, durumları, eylemleri, dil unsurlarını dinleme yoluyla edinir. Bu sebeple dört temel dil becerisinin temeli dinleme ile atılır. Dinleme becerisi bu bakımdan bir nevi diğer beceri alanlarının temelidir ( zbay, 2005, s. 9).

Dil  ğrenimi ailede başlar, okulda gelişir. Dil belli bir zamanda öğrenilip bitirilmez; dil öğrenimi bir ömür boyu devam eder (Doğan, 2016, s. 3). Dilin öğrenilmesinde ilk başvurulan beceri olan dinleme,  ocuk okul çağına gelince eğitim  ğretim hayatının başladığı okulla beraber sistemli ve programlı olarak devam ettirilir. Okula başlayan bir  ocuk sınıf içi ve sınıf dışı zamanının ortalama %50-75'ini  ğretmen, arkadaş ya da sesli materyalleri dinleme ile geçirir. Bu oran okuldaki öğrenmelerde dinlemenin ne denli büyük bir öneme sahip olduğunu göstermiştir (Temur, 2021, s. 62). Özellikle 21. yüzyılda iletişim araçlarının çeşitlenmesi, teknolojik imk nlar ve bilgi kaynaklarındaki gelişmeler çocuğun eğitim-  ğretim hayatında dinleme becerisinin kazanımını çok önemli kılmaktadır. Bu sebeple dinleme becerisi de diğer dil becerileri gibi ayrı bir öğrenme alanı olarak görülmeli, etkinliklerle pekiştirilmeli ve uygun  l me-değerlendirme araçlarıyla değerlendirilmelidir. Çünkü anlamanın ilk koşulu dinlemekten geçer. Beyne gelen mesajların anlamlandırılması oldukça karmaşıktır. İşittiğini algılayan  ocuk birtakım zihinsel süreçlerden geçtikten sonra dinlediklerini önceki bilgileri ya da yaşantılarıyla ilişkilendirerek anlamayı başlatır ( zbay, 2005, s. 43-45). Ne var ki anlamanın tam ve doğru olması gerekir. Tam anlama, bir duygu veya düşüncenin kesintisiz olarak kendi akışı içinde anlaşılması; doğru anlama ise bize aktarılmak istenen bilgi, duygu ve düşüncelerin olduğu gibi, bir yanlışlığa yol açmadan tüm boyutları ile kavranılmasıdır (Kavcar, Oğuzkan, Sever, 1995, s. 4). Görülüyor ki dinleme becerisi geliştirilebilen bir beceridir ve eğitim  ğretim sürecinin tamamında tüm derslerde

geliştirilmesi mümkündür. Ancak uygulamaların sistemli ve düzenli olarak yapılabilmesi ve ders saatinin yeterli olması gibi etkenler düşünüldüğünde dinleme becerisinin öğretiminde Türkçe derslerine dolayısıyla Türkçe öğretmenlerine büyük sorumluluk düşmektedir. Kavcar (2002) da benzer şekilde eğitim öğretim sürecinde okul binaları, araç-gereç, program ve donatım gibi unsurların önemli olduğu ancak daha da önemli olan şeyin öğretmenlerin donanımlı ve kaliteli olması gerektiği görüşünü belirtir. Bu sebeple lisans düzeyinde verilecek eğitim ile Türkçe öğretmenlerinin meslek ve alan bilgisi bakımından kendilerini iyi bir şekilde yetiştirilmeleri sağlanmalıdır. Çağdaş eğitimin uygulayıcıları olan öğretmenler, yalnız bir bilgi aktarıcısı olmaktan çıkıp bir yol gösterici durumunda olacağına göre her türlü araç ve gereci nerede, ne zaman, nasıl kullanacağını (Özbay, 2010, s. 200) planlamasını iyi yapabilmelidir.

Dinleme, öğretilen bir dil becerisidir. Dinlemeyi etkileyen çeşitli faktörler vardır ve bu faktörlerle ilgili ayrıntılı çalışmalar yapılmalıdır (Keller, 1960, s. 30-33; Akt. Doğan, 2007 s. 12). Özbay (2005, s. 121), dinleyiciden ve konuşmacıdan kaynaklanan faktörler sebebiyle dinlemeyi etkileyen etmenleri iki başlık altında ele almıştır. “Dinleyiciye bağlı değişkenler: zekâ, işitme, dinlemenin öneminin farkında olma, konuya ilgi duyma, dikkat, dinleme amacı, dil özelliklerinin bilinmesi olarak belirtilmiş; konuşmacıya bağlı faktörler ise konuşmacının konuyu sunma biçimi, duruşu, mimik ve jestleri, ses tonu, bilgi birikimi, dili kullanma becerisi şeklinde sıralanmıştır.”. Dinleme ile ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında günlük hayatta bireylerin en çok kullandığı dil becerisinin dinleme olduğu ve dinlemenin gerek ders içi gerek ders dışı etkinliklerle geliştirilebilir, değerlendirilebilir ve ölçülebilir olduğu belirtilmiştir (Aras, 2004; Bulut, 2013; Cihangir, 2020; Kaplan, 2003; Kocaadam, 2011; Karabacak, 2014; Karakuş Tayşi, 2014).

Doğan (2013, s. 156-159)’a göre dinleme becerisi eğitiminde önemli olan unsurlar şöyle açıklanabilir:

Öğrencilerin çevrelerindeki işitsel kaynaklara yönelik farkındalıklarını oluşturmak ve geliştirmek dinleme becerisi eğitiminin ilk adımıdır. Öğrencilerin farkındalıklarının yüksek olması, neyi, nasıl dinlemesi gerektiğini bilmesi onları bilinçli birer dinleyici yapacaktır.

Çocuklara dinledikleri şeyler hakkında nasıl düşünecekleri ve bunlara nasıl tepki verecekleri küçük yaşlardan itibaren öğretilmeye başlanmalıdır. Çocuk gündelik hayatta bir problem durumu ile karşılaştığında önce karşısındakini dinlemeyi öğrenmeli sonrasında da doğru tepkiyi gösterebilmelidir.

Dinleme eğitiminde öğretmen, görsel materyallerden faydalanmalıdır. Bir metnin dinlenildiği o bilginin anlaşıldığını göstermez. Gerek dinleme etkinliği gerek okuma etkinliği anlama ile sonuçlanmışsa bir değer taşır. Bu becerilerle ilgili çalışmalar çoğu zaman anlama etkinlikleri ile tamamlanır, bütünlenir (Kavcar, Oğuzkan ve Hasırcı, 2016, s. 75). Öğrencilerin dinlediğini organize edebilmesi, birleştirebilmesi ya da alt başlıklar hâlinde kategorize edebilmesi için kavram haritası, tablolaştırma yaptırma ya da haritalamalardan faydalanıldığında dinleme dolayısıyla öğrenme kalıcı hâle gelecektir.

Dinleme eğitiminde öğrenci için bir amaç belirlenmelidir. Dinleme işini ne için yapacağını bilen öğrencinin farkındalığı da yüksek olacaktır. Öğrenci eylem sonunda neyi kazanacağını bilecektir. Öğrencinin hedefine ulaşması öğrenim hayatında motivasyon kaynağı olacaktır.

Öğrenciye değerli/ faydalı materyal sunulmalıdır. Dinleme eğitimi için belirlenen materyal öğrencinin ilgisini çekecek bir yapıda olurken aynı zamanda ona fayda sağlayacak bir içeriğe de sahip olmalıdır.

Dinleme için seçilen materyal öğrencinin seviyesine ve ortama uygun olmalıdır. Dinleme becerisinin geliştirilmesi için kullanılacak materyaller sözlü dilin zenginliklerini de içermeli, örnekler sunmalıdır. Ayrıca materyaller öğrenciyi aktif kılacak şekilde tasarlanmalıdır.

Dinleme becerisi eğitimi sadece okul sınırları içinde kalmamalı gündelik hayata da yayılmalıdır. Öğrenilen bir bilginin beceri hâline gelip alışkanlığa dönüşmesi o bilginin sürekli kullanımıyla alakalıdır. Günlük hayattan uzak olan materyaller ya da bunların kullanımı çocukta kalıcı davranış değişikliği oluşturmaz.

Ayrıca öğrenciyi aktif bir şekilde dinler hâle sokmak, anlatılanların azami ölçüde anlamalarını sağlamak ve yanlış anlaşılmaları ortadan kaldırmak için “etkin dinleme” becerisinin kazandırılmış olması gerekir (Göçer, 2007, s. 46). Gürgen (2008, s. 54)’e göre

etkin dinleme, konuşmacı ile dinleyicinin aynı anda aktif olduğu, anlatılanların tam ve doğru anlaşıldığı dinleme türüdür.

4.3. Konuşma Becerisi

Söz ola kese savaşı/ Söz ola kestire başı
Söz ola ağulu aşı/ Yağ ile bal ede bir söz
Yunus Emre

Konuşma, zihinsel süreçlerin başlaması, düşünce olarak doğması ve aktarılması bakımından kişisel; düşüncenin sözcüklere bürünüp başkalarına iletilmesi bakımından ise toplumsal bir özellik taşır. (Göğüş, 1978, s. 174). İnsan var olduğu andan itibaren çevresiyle bir etkileşim içinde olma eğilimindedir. İnsanı sosyal bir varlık kılan da bu özelliğidir. Bireyin konuşma yetisini kazanana kadar dinleme yoluyla gerçekleştirdiği bu etkileşim konuşmaya başlamayla beraber karşılıklı hâle gelir ve iletişim süreci başlar. İletişim, iletilen bilginin hem gönderici hem alıcı tarafından anlaşıldığı ortamda bilginin bir göndericiden bir alıcıya aktarılma sürecidir (İşcan, 2015, s. 3). Birey anlamak, anlamlandırmak, bilgi edinmek, bilgi vermek ya da ruhsal olarak rahatlamak gibi pek çok amaç etrafında konuşma amacı güdebilir. İnsanı diğer canlılardan farklı kılan da tam olarak budur. Düşünebilen bir varlık olma ötesinde düşündüklerini ya da duygularını dile getirebilen bir canlı olan insan için “konuşma” oldukça önemli bir yere sahiptir.

İnsanın sosyal, mesleki ya da akademik hayatında konuşma önemli bir yere sahiptir. Çarşıda, pazarda, sokakta ya da yakın çevresindeki konuşma dili ile iş hayatındaki konuşma dili aynı olmayacaktır. Kişinin konuşma kalitesini dolayısıyla iletişim becerisini belirleyen sahip olduğu kelime hazinesidir. Bununla birlikte doğru yerde, doğru zamanda ve doğru şekilde kullanabilme yani zihinsel süreçleri sağlıklı yürütebilme kişiyi toplumsal hayatta daha iyi bir konuma getirecektir. İletişim ne kadar düzenli, etkili ve açık olursa aynı oranda başarı sağlanır. Başarılı iletişimin anahtarı ise güzel konuşma, anlaşılır olma ve sesi etkili kullanmadır (İşcan, 2015, s. 5).

Konuşma, tek boyuttan oluşmayan karmaşık bir yapıya sahip bir olgudur. Fiziksel ve zihinsel unsurları kapsar. Söz konusu unsurlar iletişimin gerçekleşmesinde vurgu, tonlama, jest- mimik, konuşma hızı, duraklamalar, duruş biçimi, giyim tarzı, nefes alıp verme şekli gibi durumları içerir (Özbay, 2011, s. 114). Konuşanın zihninden geçenlerin

dinleyenin zihninde yer edinmesiyle aktarım faaliyeti gerçekleşmektedir. Bu yönüyle bir beceri alanı olan konuşma ile zihinsel süreçler arasında sıkı bir ilişki olduğu görülmektedir (Varışoğlu ve Şahin, 2015, s. 120). Konuşma esnasında kelime hazinemizden uygun sözcükleri seçip anlamsal ve zamansal uygunlukta, dil bilgisi kurallarına göre kullanılması konuşma becerisinin zihinsel sürecinin doğru işletildiği anlamına gelmektedir (Bayburtlu, 2019, s. 45).

Konuşma ile ilgili tanımlamalara bakacak olursak:

Konuşma, insanların duygu ve düşüncelerin sözlü olarak aktarılması ve insanların çevresiyle iletişim kurmasının en etkili yoludur (Güneş, 2014, s. 105). Aynı zamanda zihinsel yapı, bilişsel süreç ve işlemlerin açık şekilde ortaya konulması olarak da açıklanmaktadır (Güneş, 2014, s. 3).

Konuşma, birçok organın birlikte çalışmasıyla ortaya çıkan, fiziksel boyutunun yanında zihinsel süreçleri de bulunan karmaşık bir beceridir (Temizyürek, Erdem, Temizkan, 2011, s. 47).

İnsanın düşünce ve duygularını çevresine aktarmada kullandığı iletişim aracına konuşma denir (Topçuoğlu Ünal, Özden, s. 2).

İnsanın, karşısındaki kişiyi ya da kişileri etkilemek amacıyla kaslarının hareketinden doğan ses – ışık dalgalarının oluşturduğu psiko-fizik bir süreçtir (Taşer, 2006, s. 69).

Konuşma, insan beyninde oluşan en basitinden karmaşığına bütün düşüncelerin çeşitli renk ve derinlikler verilerek bestelenmesidir (Gürzap, 2004, s. 33).

Konuşma, duygu ve düşüncelerimizi, istek ve ihtiyaçlarımızı bildirdiğimiz zihinsel nitelikli bir beceridir (Bayburtlu, 2019, s. 45)

Sever (2015, s. 22)’e göre ise bireyin dil vasıtasıyla gerçekleştirdiği iletişimin sözlü boyutunu oluşturan konuşma, bir duygu ve düşünce etkileşimidir.

Yapılan tanımlamalara baktığımızda konuşmanın dört niteliğı olduğu görülür:

1. Konuşmanın fiziksel niteliği: Konuşma, ses dalgalarının boşlukta yayılması ile gerçekleşen bir süreçtir.

2. Konuşmanın fizyolojik niteliği: İnsan vücudunda var olan organların fiziki yeterlilikleri sonucu dengeli bir uyum içinde iş birliği ile gerçekleşen fizyolojik sürecidir. Burada bahsedilen düşüncenin oluşmasından başlayarak sesin dışarı çıkması ve konuşmanın gerçekleşmesine kadar bir işleve sahip olan tüm organlardır.

3. Konuşmanın psikolojik niteliği: İnsanların ruhsal durumları, anlık taşıdıkları duygular konuşmasına yön veren durumlarıdır. Bu bakımdan insanlar konuştuğunda dış dünyanın kendisi üzerinde değil, doğrudan doğruya dış dünyaya ilişkin kendi tepkilerimiz üzerinden konuşurlar.

4. Konuşmanın toplumsal niteliği: Konuşma, toplumsal yaşamın bir ürünüdür. İnsanoğlu birlikte yaşamaya başladığı andan itibaren bir şekilde iletişim kurma ihtiyacı hissetmiştir. Konuşma, dil kullanılarak iletişim kurma yoludur (Demirel, 2000, s. 45).

5- Konuşmanın estetik yönü: Gürzap (2004), insan bedenini kendisinden en güzel seslerin duyulabileceği müzik aletine benzetir. Sesi doğru, güzel ve etkileyici bir biçimde kullanmak konuşmayı tek sesli olmaktan çıkaracak ve konuşmaya bir derinlik kazandıracaktır. Bu durum etkileşimde olan iki tarafın konuşmadan zevk almasını ve sağlıklı bir iletişimin gerçekleşmesini sağlayacaktır.

Bilindiği gibi konuşma eğitimin temel aracıdır. Çocuklar, okula gelmeden önce Türkçe konuşmayı iyi-kötü öğrenmiş olurlar. Ancak bu konuşma, "kendi yaşlarının ve çevrelerinin" Türkçesidir. Genellikle yetersizdir, ağız özellikleri taşır (Kavcar, Oğuzkan ve Sever, 1995, s. 58). İlkokula Türkçeyi konuşuyor olarak gelen çocuklarda şu eksiklikler ve yetersizlikler görülmektedir: Çekingenlik, yerel ağızla konuşmak, kısa ve yetersiz konuşmak, gereksiz şeyler söyleme, dağınık konuşmak, sözcük dağarcığının fakirliği, konuşurken gereksiz el-kol ve gövde hareketleri yapmak (Demirel, 2000, s. 53-55). Okulöncesi dönemde, çocuk ailenin gelenek, görenek ve alışkanlık sınırı içinde gelişen bir konuşma eğitiminden geçirilir. Ancak, çocukların konuşmalarını gelişigüzelikten kurtarıp onlara doğru ve düzgün konuşmanın kural ve teknikleriyle ilgili davranışların kazandırılması okul eğitiminin sorumluluğudur (Sever, 2015, s.22). Bu bakımdan konuşma, eğitim ve öğretim faaliyetlerinin de temelinde yer alır. Öğretmen-

öğrenci arasındaki bilgi alışverişi, açıklama, anlatma, değerlendirme en çok konuşma, aracılığıyla yapılır. Konuşma yetisi doğuştan getirilir fakat doğru ve etkili konuşma eğitim ile elde edilen bir beceridir. Bu sebepten dolayı konuşma becerisinin geliştirilmesinde ana dili öğretmenlerine büyük sorumluluk düşmektedir. (Özbay, 2011, s.100). Kültür dili olan konuşma dili doğru ve düzgün konuşma ile güzelleşir. Bu da ancak doğru ve düzgün alınan bir eğitimle olur. Konuşma bir sanatsa, konuşma eğitimi vermek de bir sanattır. Öğretmenlik ise konuşmaktan çok, konuşturma sanatıdır (Kavcar, Oğuzkan ve Sever, 1995, s. 58).

Konuşma öğretiminin amaçları şöyle sıralanabilir:

Öğrencilere düşündüklerini, duyduklarını, gördüklerini, yaşadıklarını, öğrendiklerini, bildiklerini, açık, anlaşılır, doğru ve etkili bir biçimde sözle anlatma beceri ve alışkanlığı kazandırmak,

Konu, amaç ve bulunulan ortama göre konuşma ve konuşma türünü düzenleyebilmek, neyi, nerede, ne biçimde ve ne kadar söyleyeceğini öğretmek,

Düzgün, doğru, güzel, etkili konuşmanın özellik ve niteliklerini tanıtmak ve öğrencilere bunları kazandırmak,

Konuşurken konuyu dağıtmamak, söyleyeceklerini sıraya koyabilmek.

Konuşmayla birlikte çabuk düşünebilme yeteneğini edindirmek,

Topluluk önünde konuşabilme becerisini kazandırmak,

Topluluk içinde ve önünde konuşma ve tartışma yöntemlerini ve öğrendiklerini uygulatarak konuşabilmelerini öğretmek,

Konuşurken inandırıcı ve güven verici olma özelliklerini anlatmak,

Kelimeleri açık, anlaşılır söyleyebilme, vurgu ve tonlamayı yerinde ve doğru yapabilme yeteneğini kazandırmak,

Belli bir kültür diliyle konuşma alışkanlığı edindirmektir (Yıldız vd., 2010, s. 154-155).

Başka bir deyişle konuşma eğitiminin amacı; öğrencinin ilköğretim çağının sonunda ülke gündemini takip ederek onları yorumlayabilecek, duygu ve düşüncelerini iyi derecede anlatabilecek seviyeye gelmesidir (Özbay, 2010, s. 180).

İşcan, konuşma becerisinin diğer dil becerileri ile ilişkili olduğunu ve birindeki gelişmenin diğerini de etkilediğini söyler. Konuşma becerisi ile dinleme becerisi arasında doğrudan etkileşim vardır. Bu durumun temel sebepleri arasında, iletişimin genellikle birden fazla kişi arasında gerçekleşmesi ve iletişim sürecinde tarafların birbirini dinlemesi önemli rol oynamaktadır. Konuşma becerisinin etkin kullanımı, anlatılanları anlama ve doğru tepkiler verme yeteneğini geliştirirken, dinleme becerisi de karşıdaki mesajın tam olarak kavranmasını sağlar. Dolayısıyla, etkili bir iletişim için hem konuşma hem de dinleme becerilerinin dengeli bir şekilde geliştirilmesi oldukça önemlidir. İyi bir dinleyici olmak, anlayışlı ve empatik bir şekilde iletişim kurmayı desteklerken, etkili konuşma becerisi de düşüncelerin net ve açık bir şekilde ifade edilmesini sağlar. Bu sayede, iletişim süreçlerinin daha verimli ve etkili bir şekilde gerçekleşmesine katkı sağlanır (İşcan, 2015, s. 15). Okuma, söz varlığımızı geliştirmenin yanı sıra yeni kavramlar ve sözcükler öğrenmemizi sağlar. Okuduğumuz yazılar aracılığıyla bilgi edinmenin yanı sıra, konuşulan dil zenginleştirilir. Söz varlığımızın genişlemesi, konuşma becerimizi daha rahat geliştirmemize yardımcı olur. Konuşma, dilin aslı olduğu için, geliştirdiğimiz söz varlığını doğrudan uygulama fırsatı sunar. Yazma ise konuşmanın bir ifadesi veya temsilcisidir. Yazarken, düşünceleri daha organize bir şekilde ifade etme ve karşı tarafa aktarma imkânı bulunur. Dolayısıyla, okuma ve yazma becerilerimiz, söz varlığımızı zenginleştirerek konuşma becerimizi destekler ve iletişimimizi daha etkili hâle getirir (İşcan, 2015, s. 17-18) ifadeleri ile aslında her birinin zincirin bir halkası olduğunu ve ifade gücünün artırılmasında aynı anda gerekli olduklarını vurgulamıştır.

Ortaöğretimin anadili etkinlikleri içinde yapacağımız konuşma eğitimi duygunun ve düşüncenin anlatılmasında bir araç olarak kullanma becerisini kazandırmak çevresinde toplanır (Göğüş, 1978, s. 175). Konuşma öğretimi, çocuğa sadece konuşmayı öğretmek veya sessizce beklemesini sağlamak anlamına gelmez. Aslında, çocuk zaten okula gelmeden önce konuşmayı bilmektedir. İletişim kurma yeteneği gelişmiştir ve düşüncelerini ifade edebilir, söylenenleri anlayabilir durumdadır. Konuşma öğretimi süreci, bu becerileri çok daha etkili, verimli, doğru ve dil kurallarına uygun bir şekilde kullanabilmeye ilgilidir. Amacı, çocuğun iletişim becerilerini güçlendirerek onu daha iyi

bir konuşmacı hâline getirmektir. Bu süreçte, çocuğun kelime dağarcığını genişletmek, dilbilgisini doğru şekilde kullanmak, anlamı derinleştirecek sorular sormak, düşüncelerini düzenli bir şekilde ifade etmek gibi hedeflere odaklanılır. Böylece çocuk, iletişimde daha başarılı olur, düşüncelerini etkili bir şekilde ifade edebilir ve karşısındakini anlayabilir (Topçuoğlu, 2011, s. 419). Anadilinin bütün becerileri etkinliklerle öğretilir. Bundan dolayı öğretmen, öğrencilere her vakit konuşma fırsatı vermelidir (Göğüş, 1978, s. 177). Özellikle anadil öğretmenlerin konuşma becerisinin kazandırılması noktasında dikkat etmesi gereken bazı hususlar vardır:

Çocuklar bazen dinleyicisi olmasa bile konuşma eğilimindedirler. Kendi kendine ya da içsel olarak yaptığı konuşmalar bu konuşmalara örnek olarak verilebilir. Bazen de karşısındaki kişiler dinlemese bile ısrarla konuşma işini devam ettirirler. Böyle zamanlarda çocuklar bir şeyler anlatma, duygularını ve düşüncelerini paylaşma dürtüsü ile hareket eder. Söz konusu zamanlarda utanmalarını, çekinmelerini gerektirecek bir durum da yoktur. Çocuğun rahat olduğu bu anlar kendilerini rahatça ifade edebilecekleri, çekinmeden paylaşımda bulunabilecekleri zamanlardır. Sınıf içi etkinliklerde de öğretmen, ilk olarak çocuğun kendini kasmayacağı bir ortam hazırlamalıdır. Öğrencilerde konuşma isteği uyandırmanın sabır ve uzun süreli bir uygulamayı gerektirdiğinin farkında olmalıdır. Öğretmenlerin temel ilkesi, her öğrencinin eğitim ve öğretim faaliyetleri ile duygu ve düşüncelerini anlatma becerisi kazanabileceklerine inanmasıdır. Öğrencilerin iyi düzeyde kendini ifade edebilmesi, anlatmak istediği şeyi tam ve doğru şekilde anlatması öğretmenlerin ders içindeki tutumlarına bağlıdır. Öğretmen anlatmakta zorlanan, çekinen, konuşmakta zorlanan öğrencilerin derse teşviki hususunda itina ile hareket etmeli, onların konuşmalarını bölmemeli, teşvik edici etkinliklerle onları sürece katmalıdır. Bununla birlikte konuşma eğitimi ve öğretiminin de ayrı bir beceri alanı olduğunun farkında olan öğretmen konuşma dersleri ya da etkinlikleri için ayrı bir ders saati ayıracak ve öğrencilerin istekli, eğlenerek katıldıkları tartışma ortamları ile dersin kazanımlarını gerçekleştirmiş olacaktır. Öğrencilerin dinledikleri veya okudukların metinlerde geçen olay, kahraman ya da mekân unsurları üzerine konuşturulduğu güdümlü konuşmalar ile öğrenci gündelik hayatı ile ilişki kuracak bu da onların samimi bir ortam havası içinde düşüncelerini anlatmalarını sağlayacaktır. Sınıf içinde seviyelerine uygun kısa metinlerin ya da hikâyelerin senaryolaştırılıp canlandırmalarını istemek onların hem metnin unsurlarını çıkarma, kronolojik sıralamaya uyma, yeni bir şey meydana getirme noktasında iyileştirecek hem de yazma ve konuşma becerilerini geliştirecektir. Konuşma,

çocuğun Türkçede kazanacağı dinleme, okuma, sözcük dağarcığını zenginleştirme, yazma gibi becerilerine de bağlı olarak zamanla gelişir. Dil becerileri arasındaki etkileşim sayesinde çocuk, doğal bir süreçle iletişimde daha yetkin hâle gelir. Dinlediklerini anlama ve okuduklarını anlamlandırma yeteneği, kelime dağarcığındaki çeşitlilik ve yazılı metinlere olan aşinalık, konuşma becerisini güçlendirir ve dilin işlevselliğini artırır (Kavcar, Oğuzkan ve Sever, 1995, s. 58). Kalabalık önünde yapacakları canlandırmalar ile öğrencilerin çekingenliklerini atmaları, zamanla daha rahat konuşmalarını sağlayacaktır. Öğrencilerin sahip olduğu sözcük varlığı ve cümle kurma becerileri anlatım çalışmalarının niteliğini belirler. Bu bakımdan öğrencinin kelime hazinesine katkıda bulunacak aynı zamanda güzel ifade etme, doğru ve düzgün konuşmaya model olacak haber, video, röportaj gibi dinleme/izleme materyallerine yer vermek öğrencilerin kendi kendilerini değerlendirmelerini ve konuşma hatalarını düzeltmelerini sağlayacaktır (Gündüz, 2009, 94-95). Konuşma yeteneğine sahip olan öğrenci, etkin bir öğrencidir. Soru sorabilen, düşüncelerini ifade edebilen ve sınıf etkinliklerine aktif bir şekilde katılan öğrenci, öğrenme sürecine katkı sağlar. Konuşmak, düşünmenin bir yansımasıdır ve etkin bir iletişim aracıdır. Öğrencilerin konuşma becerilerini kullanmaması, düşünmemesi ve etkileşime katılmaması, öğrenme ve sınıf içi etkinliklere katkıda bulunmamak anlamına gelir. Dolayısıyla, konuşma becerisi, öğrencilerin aktif ve katılımcı bir öğrenme deneyimi yaşamalarında önemli bir rol oynar (Kavcar, Oğuzkan ve Sever, 1995, s. 59).

4.4. Yazma Becerisi

“Söz vermiştim kendi kendime: Yazı bile yazmayacaktım. Yazı yazmak da bir hırstan başka ne idi? Burada namuslu insanlar arasında sakın ölümü bekleyecektim. Hırs, hiddet neme gerekti? Yapamadım. Koştu tütüncüye, kalem kâğıt aldım. Oturdum. Adanın تنها yollarında gezerken canım sıkılırsa küçük değnekler yontmak için cebimde taşıdığım çakımı çıkardım. Kalemi yonttum. Yonttuktan sonra tuttum öptüm. Yazmasam deli olacaktım.” (Sait Faik, Haritada Bir Nokta, 2022, s. 109).

Anlatma dürtüsü, insanın içinde tabii bir istektir. Çocukluk döneminde başlayan bu istek, ağlama, bağırma ve el- yüz hareketleriyle ifade edilir. Zamanla dil aracılığıyla gerçekleşir ve iki temel biçimde ortaya çıkar: Konuşma ve yazma. Konuşma, insanların düşüncelerini sözlü olarak ifade etmelerini sağlar, yazma ise bu düşüncelerin yazılı olarak aktarılmasını sağlar. Konuşma anlatmanın sözlü tarafını oluştururken yazma; anlatımın sese, sözcüklere, cümlelere sonrasında bir yüzeye dökülmüş hâlidir. Duygularımızı,

düşüncelerimizi, planlamalarımızı, hislerimizi ve görüşlerimizi dışa vurmak, insan varoluşunun temel bir gerçeğidir. İletişim kurmak ve etkileşimde bulunmak için bu içsel dünyamızı ifade etmemiz kaçınılmazdır. Dil, insanların duygularını ve düşüncelerini aktarmanın ana aracıdır ve bizleri birbirimize bağlar. Bu dışa vuruş, bireylerin kendilerini ifade etmelerini, anlaşılma ve anlamlandırılma süreçlerini sağlar. İletişim, insanların ilişkiler kurmasını, düşüncelerini paylaşmasını ve birlikte çeşitli etkinliklerde bulunmasını mümkün kılar. İnsanların toplumsal varoluşları ve birlikte yaşama düzenleri, bu dışa vuruş sürecine dayanır ve insanları bir araya getirir (Özdemir ve Binyazar, 2016, s. 15).

Pilancı (2003, s.98) yazılı anlatımın üç farklı boyutundan bahseder: Yakın çevremizle etkileşime geçmek için “kişisel”; insanlara bilgi vererek onları karanlıktan aydınlığa çekmek, yol göstermek, birlik olmalarını sağlamak için “toplumsal”; iş ve meslekî hayatta başarı kazanmak, kariyerinde yol almak noktasında yazma zorunluluğu olduğu için “uğraşsal” bir ihtiyaç olduğunu vurgulamaktadır. Yaman (2013, s. 86) da yazmayı hem kişisel bir ihtiyaç hem de toplumsal bir sorumluluk olarak ifade eder. Ona göre yazmak, yaşamakla eşdeğerdir ve yazmanın insanın içini dökmesi için gerekli olduğudur. Yazmanın toplumsal boyutu vardır çünkü yazı yazmak, özü itibarıyla yeni, yararlı bilgi, duygu, düşünce ve hayalleri paylaşmak demektir (Yaman, 2013, s. 86).

Kişilerin fikirlerini, hayallerini, duygularını, çevresinde duyduklarını, gördüklerini kısacası yaşadıklarını bazı işaret ve sembollerle muhataplarına anlatma işine "yazma" adı verilir (Yaman, 2013, s. 83). Gündüz ve Şimşek (2011, s. 17)'e göre yazma, "konuşma gibi başkalarıyla iletişim kurma ve kendini tanıtmaya yolu" dur. Gündüz ve Şimşek bu ifadesiyle yazmanın bir iletişim aracı olarak işlevini vurgulamışlardır. Benzer şekilde Kardaş (2019, s. 17) yazmayı; mesajların, bilgi ve deneyimlerin, duygu ve düşüncelerin karşı tarafa yazı dili kullanılarak aktarıldığı bir iletişim biçimi olarak tarif eder. Göğüş (1978, s. 235): Sözü yazıya dökmek, konuşma gibi bir iletişim aracıdır fakat bu iki yöntem farklı beceriler gerektirir. Her konuşmacı, düşüncelerini yazılı şekilde aktarma konusunda aynı başarıyı gösteremeyebilir söylemleri ile yazmanın sadece sözün birtakım sembollere aktarılmaktan ibaret olmadığını vurgulamaktadır. Özbay (2007) ise yazmayı insanın doğası gereği kendini dışa vurduğu davranışlardan biri ve duygu, düşünce, istek ve olayların belli kurallara uygun olarak birtakım sembollerle anlatılması olarak tanımlamaktadır. Yazma eyleminin ürünü olan yazıyı; iletişim kurmak için

kullanılan, dil denen bir sistemi olan, belirli işaretlerle belirlenen ikinci bir düzen olarak ifade ederken “Yazı, sözün resmediliş biçimidir.” der. Sever (1998, s. 60) yazmayı; kişilerin duygu, düşünce, tasarı ve görüp yaşadıklarını yazıyla anlatması olarak tanımlarken yazmayı konuşma gibi insanlarla iletişim kurma, kendini ve yaşantılarını anlatma aracı olduğunu ifade eder. Zorbaz'a (2014, s. 109) göre yazma; duygu, düşünce ve bilgilerin zihinde düzenlenip anlamlı bir yapı hâline getirildikten sonra ses ve sözcüklerle kâğıda ya da başka bir yüzeye aktarılmasıdır. Tiryaki ise yazma becerisini, iç içe geçmiş bir dizi çok yönlü dil becerisini gerektiren karmaşık bir iletişim yeteneği olarak ifade eder (Espin, Weissenburger ve Benson, 2004, s. 55 akt. Tiryaki, 2011, s. 7). Zorbaz ve Tiryaki'nin tanımlamalarında yazmanın bilişsel yönüne dikkat çekildiğini ve bütünsel bir yapı olarak ifade edildiğini görülür.

Yazma becerisi, kazanılması zor bir beceridir. Sadece teknik bilgilerin ve kuralların verilmesi kazanım olarak yeterli olmayacaktır. Uzun süreli çalışma, disiplin ve alıştırmalar sonucunda öğrenci kendini yazılı olarak ifade edebilir hâle gelecektir. Yazma, düşünmek için bir araç olmakla beraber duygu, düşünce ve izlenimlerin ifade edilmesinde bazı sembol ve işaretleri bir kurala göre düzenleme, birleştirebilme becerisidir (Gündüz ve Şimşek, 2011, s. 17). Yazma becerisi konuşma ve düşünme yetilerinin gelişmesine bağlı olarak farklı beceriler de gerektiren dört temel dil beceri zincirinin son halkasıdır (Demirel, 2000, s. 71). Yazma yetisinin geliştirilmesi, öğrencilere duygu, düşünce, hayal, tasarım ve izlenimlerini dilin imkânlarından faydalananarak ve yazılı anlatım kurallarına uygun bir şekilde ifade etme yeteneği kazandırmayı amaçlar. Aynı zamanda yazmayı kendini ifade etmede bir alışkanlık hâline getirme ve zaten yazma yeteneğine sahip olanların bu becerilerini daha da ilerletme hedeflenir (MEB, 2006, s. 7). Bir başka deyişle yazma eğitimi ve yazılı anlatım derslerinin hedefi, yazma korkusunu azaltmak ve hedef kitlenin duygu ve düşüncelerini anlaşılır bir şekilde ifade etme becerisini geliştirmektir. Bu süreçte, yazamama kaygısını ortadan kaldırmak ve açık bir dille anlatma yeteneğini artırmak amaçlanmaktadır (Bağcı, 2014, s. 94).

Kardaş'a (2018, s. 19) göre yazma; bilgi edinme, okuduklarını anlama, analiz etme, bilgileri bir araya getirme, iletişim kurma, duyguların aktarılması gibi becerilerin gelişimini sağlar. Düşüncelerini kâğıda aktarırken düzenleme imkânı bulan öğrenci daha etkili şekilde tasarladıklarını somutlaştırma imkânı edinir. Sosyal ve kişisel gelişimin sağlanmasında yazının yadsınamayacak bir önemi vardır. Zihinsel süreçleri aktif olarak

kullanan öğrenci düşüncelerini düzenlemede ve cümlelere aktarmada zorlanmayacağı için her iki taraf için iletişim daha kolay hâle gelir. Kendini yazma yolu ile rahat ifade edebilir hâle gelen bir öğrenci gelişmiş bir belleğe, bilginin kalıcılığını sağlamada güçlü bir hafızaya, kurallara uyum konusunda belli bir disipline kavuşmuş demektir.

Ayrıca “Söz uçar, yazı kalır.” atasözünden hareketle yazma, düşüncenin söze dökülmesini, kalıcı hâle getirilmesini sağlayan bir araçtır. Bilgi ve düşünce yazı sayesinde korunur ve minimum değişme oranı ile gelecek nesillere aktarılabilir. Yazı sayesinde ki düşünceler zaman ve mekân unsurlarına bağlı olmadan geniş kitlelere ulaştırılabilir.

İnsanoğlu uzun çabalar sonucu kazandığı bu beceriden, iletişim dışında, estetik unsurların kazanımı olarak da yararlanır. Buna göre öğrenme alanlarının en önemli basamağını oluşturan yazma derslerinin amacı öğrencilere Türkçe dil bilgisi kurallarına uygun yazma becerisinin edindirilmesinin dışında onları şiir, masal, öykü, roman, deneme, sohbet gibi sanat metinleriyle buluşturarak estetik zevklerini ve metinsel duyarlılıklarını geliştirmektir (Gündüz ve Şimşek, 2011, s. 18). Yılar (2015, s. 77)’a göre ise yazının temel işlevleri arasında bilgi aktarma, farklı bakış açıları oluşturma ve bireylerin yetişmesine katkı sağlama yer almaktadır. Yazı, insanlar arasında iletişim kurmanın ve bireylerin düşüncelerini ifade etmenin bir aracıdır. Ayrıca, yazı eğlence ve zaman geçirme amacıyla da kullanılmaktadır.

Türkçe öğretimindeki yazma becerisi, pratik yaparak ve yazı yazarak geliştirilen bir alandır. Yazma derslerinin odağı "yazdırmaktır". Öğrencilerin sürekli olarak yazı yazmaları teşvik edilir ve böylece yazma becerilerini geliştirmeleri sağlanır. Bu yöntem sayesinde öğrenciler hem yazma konusunda daha yetkin hâle gelirler hem de kendilerini daha iyi ifade edebilme becerisini kazanırlar (Göğüş, s. 240). Bu bağlamda yazma öğretiminin temel ilkeleri (Coşkun, 2009, s. 51-54; Demirel, 2000, s. 72; Göğüş, 1978, s. 240-242; Okurer, 1997, s. 52-53; Tama ve McClain, 1998, s. 157-168):

- Yazma becerisi birkaç formülle öğrenciye kazandırılacak bir beceri değildir. Aksine öğrencinin bilişsel, duyuşsal ve fiziki gelişimine bağlı olarak sınırsız hayal gücüne dayandırılacak ve geliştirilebilecek bir beceri alanıdır.
- Yazma becerisinin geliştirilmesi birbiriyle bağlantılı eylemlerin aynı zamanda işlerlik kazanmasıyla mümkündür. Çocuk ilk olarak anlamlı ve kurallı cümle yapılarını kurabilmeli, cümleleri birleştirerek anlamlı paragraflar

oluşturabilmelidir. Çocuğun daha sonra belirlenen türe uygun olarak metin yazabilir duruma geldiği görülecektir.

- Yazma çalışmalarında aşamalılık olmalıdır. Yazma çalışmalarında basitten karmaşığa, kolaydan zora gidilmelidir.
- Yazma çalışmaları belirli bir plana ve takvime göre yapılmalıdır. Çalışmalar sistemli hâle getirilmelidir.
- Konu seçimi öğrenci odaklı olmalıdır. Öğrencilerin kendilerini özgürce ifade edebilecekleri, ilgi alanlarına hitap eden konular seçilmelidir. Gündelik hayatta tanık oldukları olaylar, sosyal ilişkileri, iletişimde olduğu kişiler, hobileri öğrenciler için konuşma ve yazma becerilerinin edinimi noktasında en iyi konu alanlarıdır (Kavcar vd., 1995, s.60). Yazma etkinliğinin özel bir amacı yoksa konu seçiminde öğrenci sınırlandırılmamalıdır.
- Yazma etkinlikleri için ayrıca bir ders saati ayrılmalıdır. Bu ders saatinde çeşitli alıştırmalar, etkinlikler, denemeler yaptırılarak öğrencilerin özgüven kazanmaları sağlanmalıdır.
- Yazma etkinliklerinde amaç öğrencinin yazma becerisini geliştirmek olmalıdır. Dil bilgisi kurallarının öğretimi, asıl amaç olan yazarak ifade becerisinin geliştirilmesinin önüne geçmemelidir. Yazım ya da noktalama yanlışları yazma çalışması yaptırılırken süreç içinde verilmeli ve öğrencinin yanlışını fark etmesi sağlanmalıdır.
- Her öğrencinin gelişimi aynı seyirde gerçekleşmez. Yazma çalışmalarının ürünü olan metinlerin de öğrenciden öğrenciye değişeceği, aynı düzeyde metinler olmayacağı bilinmelidir. Metinler değerlendirilirken öğrencinin bireysel gelişimi dikkate alınmalıdır.
- Yazma etkinliğinde öğrencilerin kişisel farklılıkları göz önünde tutulmalıdır. Bilgi ve beceri noktasında eksikliği olan öğrenciye bu konuda dönüt verilirken kendini geliştirmiş, iyi derecede metinler ortaya koyabilen öğrenciler bu konuda daha da yüreklendirilmeli, farklı ve kaliteli örneklerle buluşturulmalı, doğru yerde doğru yönlendirmeler yapılmalıdır.
- Yazma becerisi zamanla kazanılan, sürece yayılması gereken, üzerine fazlaca emek vermeyi gerektiren bir beceridir. Çeşitli etkinliklerle bu süreç zenginleştirilerek, öğrenciye farklı yazma imkânları tanınarak öğrencinin yazma becerisi geliştirilebilir.

- Yazma eğitiminin amacı öğrenciye metni oluşturabilmesi için gerekli becerinin kazandırılmasını sağlamak olmalıdır.
- Yazma çalışmaları ayrı bir beceri alanı olarak değil diğer beceri alanları ile ilişkilendirilerek yaptırılmalıdır. Evde, arkadaş ortamında ya da televizyonda dinlenen bir konu yazma konusu olabileceği gibi öğrencinin yazdığı bir metin de konuşma etkinlikleri için kullanılabilir.
- Yazma çalışmaları hep aynı tür üzerine kurulmamalıdır. Öğrencilerin farklı metin türlerinde deneme çalışmaları yapmalarına olanak verilmelidir.
- Yazılı anlatım çalışmalarında “özgünlük” kavramının anlamı öğrencilere kavratılmalıdır. İçeriğin orijinal ve farklı olması, öğrencinin kendini yansıtacağı bir metin ortaya çıkarması, kendi fikirlerini yansıtması teşvik edilmelidir.
- Yazma öncesi öğrencinin hazır bulunuşluğu zihinsel ve duygusal açıdan iyi düzeyde olmalıdır. Öğrenci yazmaya istekli hâle getirilmelidir. Öğrencileri yazmaya teşvik etmek ve istekli hâle getirebilmek için yazılarını okul gazetesi ya da dergisinde yayınlama fırsatı verilebilir.
- Yazma çalışmaları boyunca öğretmen öğrencilerin yol göstericisi olmalıdır. Öğrenci yazma etkinliği sırasında tıkanıklık yaşadığında ya da zorlandığında öğrenciyi motive etmeli ve öğrenciye yer yer dönüt vermelidir. Öğretmen, öğrencilerin yazma çalışmalarına yönelik önyargıları varsa ilk olarak olumsuz tutum ve düşüncelerin giderilmesini sağlamalıdır. Öğrencinin başarabileceğini basit etkinlikler yaptırarak ve motive ederek sezdirmelidir.
- Öğrenciye yazma çalışması öncesi bir amaç verilmelidir. Bir amaç uğrunda yazacak olan çocuk gerekli olan sorumluluk bilincini de kazanacaktır. Böylece yazacağı metni sahiplenecek ve daha iyi duruma getirmek için çaba gösterecektir.
- Yazma çalışmalarının başarıya ulaşması ortaya çıkan metnin amaç doğrultusunda değerlendirilmesine bağlıdır. Değerlendirmedeki amaç not vermek değil öğrencilerin eksikliklerini belirlemek, bu konuda öğrencide farkındalık oluşturmak ve yanlışlarını düzeltmek için fırsat vermek olmalıdır.
- Öğrenciler yazdıkları metinler üzerinden eleştiri almaya alıştırılmalıdır. Unutulmamalıdır ki eleştiri olumlu ya da olumsuz yapılan tüm değerlendirmelerdir.

- Öğretmen çeşitli konularda, iyi yazılmış, güzel edebî ürünler okutarak ve seviyelerine uygun tavsiyelerde bulunarak bir nevi güzel bir metin nasıl ortaya çıkarılır göstermiş olacaktır.
- Yazma etkinlikleri sadece Türkçe derslerinde değil diğer derslerle birlikte öğrencilerin özel yaşam alanlarına da kaydırılmalıdır. Yazmayı kendini ifade etmede bir araç olarak kullanan çocuk hayatının tüm alanlarında bunun faydalarını görecektir.

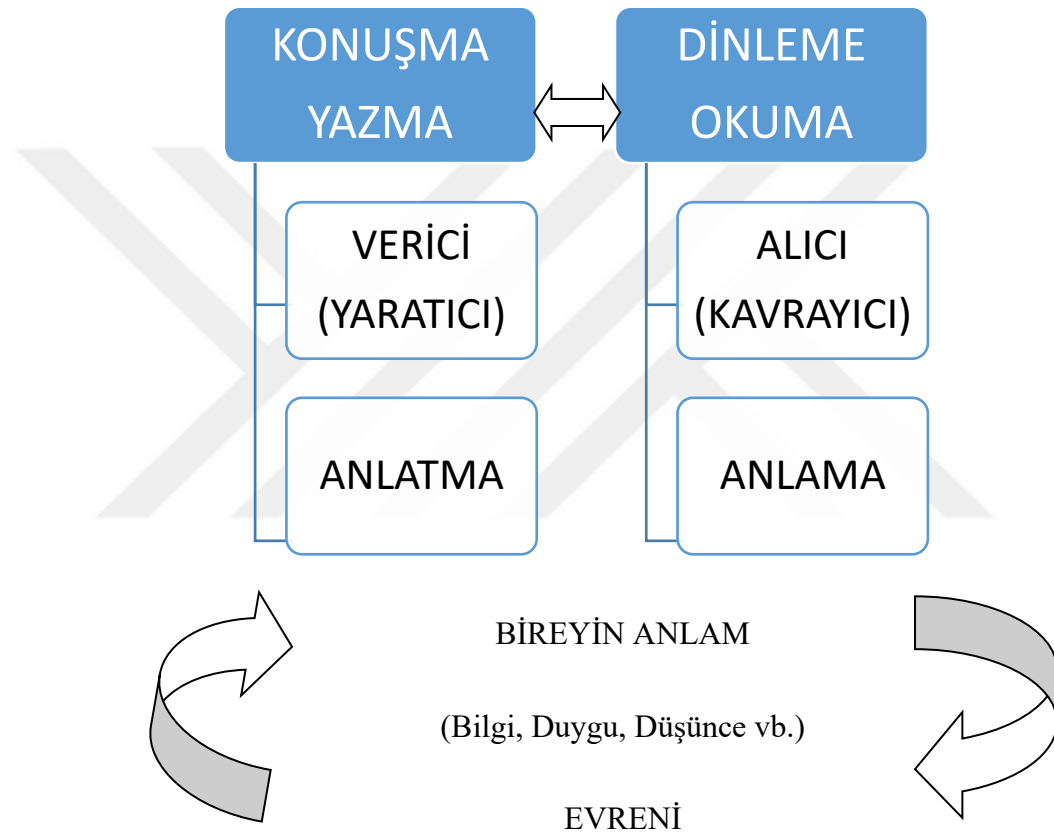
Güneş (2014, s. 160)'e göre yazma çalışmalarının bireylere katkıları:

- Düşüncelerin düzenlenip cümlelere aktarılmasını ve iletişimin daha kolay kurulabilmesini sağlamaktadır.
- Yazmanın kâğıt üzerine dökülen düşüncelerin incelenmesi, karşılaştırılması, genişletilmesi ve yeniden düzenlenmesine imkân vermesi öğrencinin tasarladığı düşünceleri düzenlemesini ve zihinsel yapılarını organize etmesini gerektirir. Yazma becerisi sadece dil becerisi değil, aynı zamanda bilişsel ve düşünsel süreçlerin gelişmesini de sağlayan bir yetkinliktir.
- Yazma sürecinde birey; düşünerek, düşüncelerinin analiz ve sıralamasını yaparak zihinsel faaliyetlerine odaklanmaktadır.
- Yazma, bireyin düşünsel yeteneklerini güçlendirir, eleştirel düşünme becerilerini geliştirir, derinlemesine inceleme, analiz etme, karşılaştırma ve sorgulama adımlarına yardımcı olur. Bu nedenle yazma becerisi, bireyin çok yönlü düşünmesine ve kişisel gelişimine önemli katkılarda bulunan değerli bir araçtır.
- Birey yazarak birçok duyguya seslenebilmektedir. Yazarken duyuların aktif kullanılması öğrenciyi etkilemekte ve duygularını daha iyi yansıtmalarını sağlamaktadır.
- Bireylerin gözlemlerini, dinlediklerini ya da okuduklarını yazılı olarak aktarmaya çalışmaları daha iyi anlamalarına ve anlamlandırmalarına olanak vermektedir.

Kavcar ve diğerleri (1995, s. 69) yazılı anlatım becerisi kazandırmanın yolları olarak: Görülen, yaşanan olayların yazdırılması; mektup, kart, dilekçe yazdırma; sınıf ya da okul gazetesi için belirlenen konularda yazılar yazdırma yapılabileceği gibi çocukların çok severek dinlediği Nasrettin Hoca fıkraları, atasözleri ve bilmecelelerden de yararlanılabileceğini belirtirler.

Türkçe öğretiminin beceri alanlarına ilişkin yukarıda değinilen açıklamalardan anlaşılacağı üzere anadili öğretimi çok boyutlu, birbiri ile ilişkili etkinlikleri içeren bir özelliğe sahiptir. Dört temel dil becerisinden herhangi birinin bir diğerine üstünlüğü yoktur. Türkçe öğretimi ile söz konusu becerilerin planlı ve programlı olarak bir denge içinde geliştirilmesi amaçlanır.

Sever (2015, s. 27) dört temel dil becerisinin birbiri ile ilişkisini şu şekilde göstermiştir:

Birey, anlam evrenini anlama becerileri olan dinleme ve okuma ile anlatma becerileri olan konuşma ve yazmanın birbirleri ile etkileşimi sonucunda oluşturur. Bireyin dünyaya gelmesi ile kazanmaya başladığı bu beceriler okul çatısı altında sistemli hâle getirilir ve çeşitli etkinlikler ile bu becerilerin geliştirilmesi amaçlanır. Özellikle anadili öğretimi derslerinde düşünce evrenini geliştiren ve zenginleştiren öğrencilerden bilgiyi, düşüncüyü ya da mesajı daha kolay anlayabilmesi ve kendini daha iyi ifade edebilmesi beklenir.

Sever (2015, s. 28)'e göre her dil etkinliği, birbirini tamamlama amacıyla iç içe geçmiş ve iletişimi sağlamaya yöneliktir. Birindeki gelişim başka bir dil becerisinin de gelişimine katkı sağlayacaktır. Söz gelimi öğrencinin okuduğunu anlayabilmesi için sözcük hazinesinin gelişmesi gereklidir. Okuma etkinlikleri ile sözcük hazinesini geliştiren öğrenci yazarken ya da konuşurken bu kelimelere başvuracak ve kendini daha iyi ifade edebilecektir. Benzer durum dinleme izleme etkinlikleri için de geçerlidir. Kelime hazinesi gelişmiş bir öğrenci dinlediğini/ izlediğini daha kolay anlayabilecektir.

Bireylerin anadiliyle etkili bir iletişim gerçekleştirebilmesi dört temel dil becerisinin bir bütün hâlinde gelişimine bağlıdır.

5. ANADOLU MASALLARI PROJESİ

Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü tarafından UNESCO Projesi olarak gerçekleştirilen Anadolu Masalları Projesi, çocuklarımızı kendi kültürel değerlerimizle buluşturmayı amaçlamaktadır. Bu proje, Anadolu masalları aracılığıyla çocukların farklı evrenlere adım atmalarını ve hayal güçlerini geliştirmelerini hedeflemektedir.

Anadolu Masalları Projesi, yedi aşamadan oluşan bir yapıya sahiptir. İlk aşamada, uzman bir ekip tarafından en sevilen Anadolu Masalları derlenmiştir. İkinci evrede, 80 masamız alan uzmanları tarafından incelenmiş ve çocuklarımızın seviyelerine uygun olarak sınıflandırılmıştır. Projenin üçüncü aşamasında, masallarımız Güzel Sanatlar Liselerimizde kültürel mirasımıza uygun bir şekilde öğrencilerimiz tarafından görselleştirilmiş ve onların renkleri ve fırçalarıyla canlandırılmıştır. Dördüncü aşamada ise, masallarımızın bir eğitim seti olarak tasarlanması hedeflenmiştir. Resimlenen masalların dijital ortamda çocuklarımızın erişimine sunulması, masal oyun kartlarının hazırlanması ve basılı kitap olarak çocuklarımızla buluşması için eğitim seti çalışmaları devam etmektedir. Bu set sayesinde çocuklarımız kendi masallarını oluşturma ve oyunlaştırma imkânına sahip olacaklardır. Anadolu Masalları Projesi'nin beşinci aşaması, gençlerimizin çizdiği resimlerden oluşan Anadolu Masalları Resim Sergisi'nin ülkemizin yedi bölgesinden temsilen birer ilde ve UNESCO'nun desteğiyle yurt dışında düzenlenmesi planlanmaktadır. Altıncı aşama ise "Masal Anlatıcılığı Eğitimi" dir. Bu eğitim, mesleki gelişim planına dâhil edilmiş olup, başta okul öncesi ve sınıf

öğretmenlerimiz olmak üzere diğer branşlardaki öğretmenlerimizin de eğitim alması amaçlanmıştır (MEB, 2019).

MEB'e bağlı okullarda görev yapan okul öncesi, sınıf öğretmenliği, Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin Temel Düzey Masal Anlatıcılığı Eğitimi Kursu sayesinde masalların dünyadaki ve Türkiye'deki gelişimi hakkında bilgi edinmeleri, masal türlerini ve ana unsurlarını tanımlamaları, masal anlatıcısının özelliklerini örneklerle açıklamaları, masalın eğitimsel işlevini anlamaları ve çeşitli masal anlatım yöntemleri ve tekniklerini öğrenmeleri hedeflenmiştir (MEB, 2019).

Millî Eğitim Bakanı Prof. Dr. Ziya Selçuk, Anadolu Masalları Projesi hakkında şu sözleri söyleyerek projenin önemini vurgulamaktadır: "Bu proje, kopmuş olan tanelerimizi bir araya getirerek, bağlayarak ve aynı düşünce ufkunu paylaşarak ülkemizin birliğini gerçek, boş sloganlardan ve içi boş söylemlerden uzak bir şekilde sunmaktadır." Bakan Selçuk, projenin birlik ve beraberliğimizi güçlendirmedeki rolünü vurgulayarak önemini ifade etmektedir (oygm.meb.gov.tr).

Projeye ilişkin olarak Selçuk, şu şekilde ifade etmiştir: "YouTube kanalının oluşturulması, kitapların basılması, öğretmenlerin eğitim alması, sertifikasyon sisteminin kurulması ve bu faaliyetlerin her yaş grubuna hitap edecek şekilde anlamlandırılmasıyla çocuklara ulaşmak hedeflenmektedir. Toplumumuzda ortak bir dil geliştirmek için var olan bir dilin evrimini tamamlamak için önemli bir içerik mevcut ve bu içeriği daha da geliştirmek, ilerletmek ve tüm okullarımızdaki, köylerimizdeki, kırsaldaki, kentlerdeki, metropollerdeki öğretmenlerimizin desteğiyle çocuklarımızın hayallerine, düşüncelerine ve duygusal dünyalarına zenginlik katmak amaçlanmaktadır." (oygm.meb.gov.tr).

Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan projenin bir parçası olarak, bugüne kadar "Masal Anlatıcılığı" mesleki gelişim programına katılan 220 bin öğretmen sertifika almıştır. Ayrıca, okul öncesi ve sınıf öğretmenlerine yönelik 15 masal kitabı, kılavuz kitap, oyun kartları, masalların seslendirildiği ve şarkılarının yer aldığı 2 CD ile parmak kuklalarından oluşan "Anadolu Masalları Eğitim Setleri" hazırlanmıştır. "Okul Öncesi Anadolu Masalları Eğitim Seti"nden 11 bin adet, "Anadolu Masalları İlkokul 1-2 Eğitim Seti"nden 10 bin 500 adet basılarak dağıtılmıştır. Ayrıca, ortaokul öğretmenleri ve öğrencileri için hazırlanan "Dede Korkut Hikâyeleri Eğitim Seti"nde 13 hikâye kitabı ve 1 masal mini sözlük bulunmakta

olup, 10 bin 500 adet basılarak dağıtılmıştır. Anadolu Masalları projesi kapsamında, tüm illerde eş zamanlı olarak Anadolu Masalları il koordinatörlükleri oluşturuldu. Bu koordinatörlükler çevrim içi masal okuma etkinlikleri düzenledi. Proje için oluşturulan Anadolu Masalları YouTube kanalında, ünlü isimler, sanatçılar, öğretmenler ve çocuklar tarafından seslendirilen 270 masal yayınlandı. YouTube kanalındaki masallar, yüz binlerce kişi tarafından izlendi. Ayrıca, her yaş grubundan katılımcıya özel masal anlatımları, masal ve tekerleme şenlikleri düzenlenmektedir (oygm.meb.gov.tr).

5.1. Derlenen Masallar

5.1.1. İlkokul 1-2 Anadolu Masalları

“Üç Arkadaş”, “Tilki, Kaplumbağa ve Pire”, “Tilki ve Tosbağa”, “Tilki ve Keklik”, “Tilki ve Ayı”, “Tencerecik”, “Tembelhane, Şengülüm, Mengülüm, Şüngülüm”, “Şemşirak Taşları”, “Nohut Oğlan”, “Kurt ile Üç Öküz”, “Kurt ile Köpek”, “Kurt ile Kaplumbağa”, “Koca Nine ile Tilki”, “Karga Ağası”, “Karavezir”, “Kaplumbağa Yavrusu”, “İki Komşu”, “Hoşaf”, “Hediye”, “Çilli Tavuk ve Yavruları”, “Ciğer”, “Bir Yaprak Düştü Dalından”, “Ayağını Yorganına Göre Uzat”, “Adamla Tilki”.

5.1.2. Okul Öncesi Anadolu Masalları

“Altın Balta”, “Altın Yumurtlayan Tavuk”, “Aslan ile Fare”, “Aslan, Tilki ve Geyik”, “Altın Yumurtlayan Tavuk”, “Ayşe Fatma Kuzular”, “Bit Hatun ve Pire Bey”, “Eş Eşini Bulmayınca”, “İmdi Dede”, “Karga ile Tilki”, “Kitap Okuyan Ayı”, “Köpek Yavrusu ile Kedi”, “Tavşan ile Kirpi”, “Tilki ile Eşek”, “Tilki ile Leylek”.

5.1.3. Çalışma Kapsamında İşlenen Masallar

“Tencerecik”, “Kurt ile Üç Öküz”, “Koca Nine ile Tilki”, “Karga Ağası”, “Ciğer”, “İki Komşu”, “Altın Balta”- “Tilki ile Eşek”, “İmdi Dede”

BÖLÜM III

YÖNTEM

Yöntem bölümünde; araştırma modeli, araştırma modeline göre evren-örneklem, veri toplama araçları ve veri toplama süreci hakkında bilgiler verilir.

Araştırma Modeli

Bu araştırmada "Öğretmenlerin Dilinden Öğrencilerin Paletinden Anadolu Masalları" projesi kapsamında derlenen masalların ve hazırlanan etkinlik kartlarının 7. sınıf düzeyindeki öğrencilerde dili kullanma ve kendini ifade etme becerilerine etkisi var mıdır?" sorusuna cevap aranmaktadır. Masal anlatıcılığı yöntemi ile konuşma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi, öğrencilerin özyeterlik ve tutumlarında olumlu yönde değişikliğin ortaya çıkmasının amaçlandığı bu araştırmada yarı deneysel desene başvurulmuştur. Araştırmada yarı deneysel desen kullanılmasının nedeni grupların anlatıcının (öğretmenin) dersine girdiği okuldaki mevcut sınıflar arasından seçilmiş olmasıdır. Yarı deneysel desende, deney ve kontrol grupları rastgele seçilmez; bunun yerine benzer özelliklere sahip deneklerden oluşturulurlar. Bu durum, yarı deneysel deseni gerçek deneysel desenden ayıran önemli bir farktır. Gerçek deneysel desende rastgele atama yapılarak gruplar arasındaki farkların neden-sonuç ilişkisini daha güçlü bir şekilde belirlemek amaçlanırken, yarı deneysel desenlerde bu rastgele atama yapılmadığından neden-sonuç ilişkisini kesin olarak belirlemek daha zor olabilir. Ancak yine de yarı deneysel desenler, bazı durumlarda deneysel olmayan araştırmalarda kullanılan uygun bir seçenek olabilir (Fraenkel ve Wallen, 2006; akt. Erdal, 2020). Karasar (2013, s. 99)'a göre ise yarı deneysel modeller, gerçek deneysel modellerin gerektirdiği kontrollerin sağlanamadığı veya yetersiz olduğu durumlarda sıklıkla kullanılır. Gerçek deneysel modellerde, rastgele atama ve kontrol grupları arasında denge sağlama gibi katı kontroller gerekebilir. Ancak bazı durumlarda, örneğin etik veya pratik nedenlerle, bu kontrollerin tam olarak sağlanması mümkün olmayabilir. Bu durumlarda, yarı deneysel modeller daha esnek bir seçenek sunar. Yarı deneysel modellerde, kontrol gruplarına müdahale edilmez ve denekler kendi gruplarına doğal olarak yerleştirilir. Bu şekilde, belirli değişkenlerin etkilerini değerlendirmek ve neden-sonuç ilişkilerini anlamak için yarı deneysel modellerden yararlanılabilir. Yarı deneysel modeller, gerçek

dünya koşullarında araştırma yapma imkân sağlayarak uygulama odaklı çalışmalarda da sıkça kullanılır.

Araştırmada öntest- sontest kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Ön test- son test kontrol gruplu yarı deneysel desen iç güvenirliği sağlama konusunda güvence veren en etkili yarı deneysel desenlerden biri olarak görülmektedir. Bununla birlikte ön test- son test kontrol gruplu desen ulaşılabilecek sonuçlara yönelik neden sonuç ilişkisini belirlemede ve uygulanan deneysel işlemin bağımlı değişken üzerindeki etkisine bakılmasında araştırmacıya güvenilir istatistiksel veriler sağlayan yarı deneysel bir desendir (Büyüköztürk, 2016; Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2019; Göktaş vd., 2012; Şimşek vd., 2008).

Araştırma modelinin sembolik görünümü:

	Grup	Öntest	İşlem	Sontest
R	D (Deney)	O1	X	O3
R	K (Kontrol)	O2	İşlem yok	O4

(Büyüköztürk vd., 2016, s. 205)

R: Deneklerin gruplara seçkisiz atandığı anlamına gelir.

O1 ve O3: Deney grubunun öntest ve sontest ölçümleri

O2 ve O4: Kontrol grubunun öntest ve sontest ölçümleri

X: Deney grubuna uygulanan masal anlatıcılığı yöntemi ile Anadolu masalları ve etkinlik kartları çalışmaları

Eğitim ve psikolojide çokça kullanılan hem ilişkili hem de ilişkisiz olarak nitelendirilebilecek deneysel desenlerden biri olan öntest- sontest kontrol gruplu desende iki grup oluşturulur. Gruplar seçkisiz şekilde biri deney diğeri kontrol grubu olarak belirlenir. Uygulama öncesinde her iki gruptaki deneklere bağımlı değişkenle ilgili ölçümler yapılır. Çalışma süresince etkisi test edilen işlem deney grubuna uygulanırken kontrol grubu müfredat programına uygun olarak dersleri işlemeye devam eder. Son olarak her iki grubun bağımlı değişkene ait ölçümleri aynı ölçeklerle tekrar alınır. Bu noktada dikkat edilmesi gereken şey yarı deneysel modellerde, deney ve kontrol gruplarının ölçüm sonuçlarının uygun teknikler kullanılarak karşılaştırılması büyük bir önem taşır. Deneysel işlemin etkisini değerlendirmek için, deney ve kontrol gruplarının benzer özelliklere sahip olması önemlidir. Ardından, deney ve kontrol grupları arasında

yapılan müdahalenin etkisini belirlemek amacıyla ölçme sonuçları karşılaştırılır. Sonuçlar değerlendirilirken, istatistiksel anlamlılık düzeyi ve güven aralığı gibi faktörler dikkate alınır. Bu sayede, deneysel işlemin etkisi objektif bir şekilde değerlendirilir ve sonuçların güvenilirliği artırılır (Büyüköztürk vd., 2016, s. 205).

Araştırma modeli aşağıda gösterilmiştir:

Grup	Uygulama öncesi	Uygulama	Uygulama sonrası
Deney	Öntest	MEB T.D.Ö.P + Masal anlatıcılığı yöntemi ile Anadolu masallarının anlatımı ve etkinlik kartları çalışmaları	Sontest
Kontrol	Öntest	MEB T.D.Ö.P.	Sontest

Masal anlatımı, etkinlik kartları ile yapılacak çalışmalar ve uygulanacak ders planı öncesinde ve söz konusu çalışmaların sona ermesiyle beraber hem deney hem de kontrol grubuna dili kullanma ve kendini ifade etme becerilerini kullanabilmelerine yönelik tutumlarını ve özyeterliklerini ölçmek için “Yazma Tutum Ölçeği (Can ve Topçuoğlu Ünal, 2017), Konuşmaya Yönelik Tutum Ölçeği (Ürün Karahan,2020)” Konuşma Özyeterlik Ölçeği (Hasırcı Aksoy, Arıcı ve Kan, 2021), Yazma Öz Yeterlikleri Ölçeği (Şengül, 2011)”’nden yararlanılmıştır. Çalışma grubu deney ve kontrol grubu olarak ikiye ayrıldıktan sonra söz konusu ölçekler deney ve kontrol grubundaki 57 çocuğa uygulanmıştır. Deney grubunda hâlihazırda var olan Türkçe Dersi Öğretim Programı (T.D.Ö.P)’na ek olarak 8 hafta boyunca haftada bir gün iki ders saati olmak üzere masal anlatıcılığı yöntemi ile Anadolu Masalları Projesi kapsamında derlenen 10 masal anlatılmış ve önceden planlanan etkinlikler öğrencilere yaptırılmıştır. Kontrol grubunda ise hâlihazırda var olan Türkçe Dersi Öğretim Programı (T.D.Ö.P) uygulanmıştır. Çalışma sonunda tutum ve özyeterlik ölçekleri sontest olarak her iki gruba da uygulanmış ve anlamlı bir fark olup olmamasına bakılmıştır.

Çalışma Grubu

Bu çalışmada araştırmanın evreni ortaokullarda eğitim gören 7. Sınıf öğrencileri olarak belirlenirken kontrolün daha kolay sağlanması, verilere ulaşmada sorunların yaşanmaması, ekonomiklik, çalışmaların takibinin her an ve daha kolay yapılabilmesi,

herhangi bir aksamada hemen müdahale edilebilmesi gibi durumlardan ötürü araştırmanın çalışma grubunu 2021- 2022 eğitim öğretim yılı 2. döneminde Sinop ili Boyabat ilçesi Atatürk Ortaokulunda okumakta olan 7. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Deney ve kontrol grupları belirlenirken sınıflardaki kız erkek öğrenci dağılımı, öğrencilerin 7. sınıf 1. dönem karne notu ortalamaları ve Türkçe dersi not ortalamalarına bakılarak birbirine en yakın şartlara sahip iki şube olmasına dikkat edilmiştir.

Tablo 1. Deneme ve Kontrol Gruplarını Oluşturan Çocukların Şube ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

CİNSİYET	DENEME GRUBU	KONTROL GRUBU
	7/ A	7/B
KIZ	14	13
ERKEK	13	18
TOPLAM	27	31

Tablo 1 incelendiğinde deney grubu öğrencilerinin 14'ünün kızlardan 13'ünün erkeklerden oluştuğu, kontrol grubunun ise 13'ünün kızlardan 18'inin erkeklerden oluştuğu görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama araçları olarak Yazma Tutum Ölçeği (Can ve Topçuoğlu Ünal, 2017), Konuşmaya Yönelik Tutum Ölçeği (Ürün Karahan, 2020), Konuşma Özyeterlik Ölçeği (Hasırcı Aksoy, Arıcı ve Kan, 2021), Yazma Öz Yeterlikleri Ölçeği (Şengül, 2011) kullanılmıştır.

Can ve Topçuoğlu Ünal tarafından geliştirilen Yazma Tutum Ölçeğinin çalışma grubunu 334 ortaokul öğrencisi oluşturmuştur. “Geçerlik bakımından ölçek, kapsam geçerliği ve yapı geçerliği açısından incelenmiştir. Uzman görüşleri sonucunda oluşturulan ölçek taslağı yapı geçerliği açısından test edilmiştir. Bu bağlamda ölçeğin Kaiser-Meyer-Olkin değeri 0.840, Bartlett’s Küresellik Testi değeri ise [$\chi^2=2397,063$; $df=703$, $p<.000$] bulunmuştur. Elde edilen bu bulgular sonrasında geçerlik çalışmaları yapılmıştır. Açıklayıcı faktör analizi neticesinde ölçeğin 23 maddeden oluşan 3 faktörlü (ilgi, algı, katkı) bir yapıda olduğu görülmüştür. Ortaya çıkan bu üç faktörün ölçeğe ilişkin açıkladığı toplam varyans oranı %43,7’dir. Ölçeğin 3 faktörden oluşan yapısının uygunluğu doğrulayıcı faktör analizi ile incelenerek ulaşılan uyum iyiliği indeksi değerleri sonucunda ($\chi^2=497.54$, RMSA=0.097, GFI= 0.75, SRMR= 0.091, CFI= 0.79,

NNFI= 0.76, RMR= 0.071) ölçeğin yapı bakımından geçerli olduğu belirlenmiştir. Güvenirlik çalışmaları kapsamında uygulanan Cronbach Alfa analizi sonucu elde edilen güvenilirlik katsayısı 0.891'dir. Bu veriler ölçeğin geçerli, güvenilir olduğunu ve eğitim araştırmalarında kullanılabileceğini göstermiştir." (Can, Topçuoğlu Ünal, 2017, s. 203).

Berna Ürün Karahan tarafından geliştirilen Konuşmaya Yönelik Tutum Ölçeği, Kafkas Üniversitesinde eğitim gören 375 öğretmen adayı öğrenci ile gönüllülük esasına bağlı olarak yürütülmüştür. "Öncelikle madde havuzu oluşturulmuş ve uzman görüşleri alınmıştır. Ölçme aracı geliştirilirken sırasıyla açımlayıcı faktör ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, ölçeğin 14 madde ve 1 alt boyuttan oluştuğu belirlenmiştir. Bu alt boyut, "konuşma tutumu" olarak adlandırılmıştır. Daha sonra ölçme aracının iç tutarlığı Cronbach Alpha ile hesaplanmış ve bu veri setinden elde edilen sonuçların oldukça yüksek güvenilirliğe sahip olduğu görülmüştür. Yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonuçları da ölçeğin farklı çalışma gruplarında da rahatlıkla kullanılabileceğini göstermiştir. Ölçek bu anlam geçerli ve güvenilir sayılmıştır." (Ürün Karahan, 2020, s. 1319).

Hasırcı Aksoy, Arıcı ve Kan tarafından geliştirilen Ortaokul Öğrencileri İçin Konuşma Özyeterlik Ölçeği Ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliğine ilişkin çalışmalar 610 ortaokul öğrencisinden toplanan verilerle gerçekleştirilmiştir. "24 maddeden oluşan ölçek, beşli likert tipindedir. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda maddelerin dört faktör altında toplandığı ve bu faktörlerin varyansın %45,5'ini açıkladığı görülmüştür. Ardından doğrulayıcı faktör analiziyle modelin RMSEA= .034, RMR= .040, SRMR= .0349 açısından mükemmel; AGFI= .935, CFI= .960, GFI= .949, NFI= .909 açısından iyi uyum gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı ise .815 olarak hesaplanmıştır. Bu bulgular ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir." (Hasırcı Aksoy, Arıcı ve Kan, 2021, s. 3631).

Murat Şengül tarafından geliştirilen Ortaokul Öğrencilerine Yönelik Yazma Öz Yeterlikleri Ölçeği ise Elazığ il merkezindeki 10 ilköğretim okulunda öğrenim gören 293 ilköğretim öğrencisi üzerinde uygulanmıştır. "Ölçekten elde edilen veriler faktör analizi yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir. Yapılan analiz sonucunda, 30'u olumlu, 10'u olumsuz toplam 40 madde seçilmiş ve ölçeğin KMO değeri .869, Bartlett testi 8252.72, Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı ise .92 olarak bulunmuştur. Bu sonuca göre ölçeğin güvenilir bir ölçek olduğunu belirtmek mümkündür. Çalışmadan elde edilen veriler

doğrultusunda geliştirilen ölçeğin uygulanabilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır.” (Şengül, 2011, s. 81).

İşlem ve Uygulama

Araştırmanın uygulama kısmının gerçekleştirilebilmesi için öncelikle Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulundan gerekli etik kurul izni alınmıştır. Sonra MEB 2020/2 sayılı Araştırma Uygulama İzinleri konulu Genelge kapsamında Sinop- Boyabat Millî Eğitim Müdürlüğünden araştırma uygulama izni alınmıştır. Araştırmanın deneysel uygulaması 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Boyabat ilçe merkezindeki Atatürk Ortaokulunda gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı tarafından 8 hafta boyunca deney grubundaki öğrencilere haftada iki ders saati olacak şekilde masal anlatımı yapılmış ve hemen akabinde öncesinde planlanan etkinlikler etkinlik kartlarından da yararlanılarak öğrencilere yaptırılmıştır. Kontrol grubundaki öğrencilerle ise Türkçe dersi öğretim programı çerçevesinde dersler işlenmeye devam edilmiştir.

Deney grubu öğrencilerine anlatılan masallar ve uygulanan etkinlikler:

TENCERECİK (1. Hafta)

SÜRE: 30+30 (İki ders saati)

YÖNTEM VE TEKNİK: Rol oynama, doğaçlama

MATERYALLER: Küçük bir tencere, incik boncuk (takı), yaprak sarma, erkek oyuncak bebek

DİKKAT ÇEKME

Öğrenciler çember şeklinde oturtulur. Anlatıcı tarafından materyal olarak getirilen bir tencere yaprak sarma öğrencilere dağıtılır. Son öğrenci de aldıktan sonra öğrencilere boş olan tencere gösterilir ve masalın ana kahramanı olduğu söylenir. “Sizce bu tencere neler yapmış olabilir?” sorusu öğrencilere yöneltilir ve tahminde bulunmaları sağlanır. Ortaya atılan fikirleri dinledikten sonra masal anlatımına başlanır.

MASAL ANLATIMI

Anadolu masalları giriş müziği öğrencilere dinletilir. Anlatıcı masala başlar. Masal anlatımını daha etkili kılmak için oyuncaklardan faydalanır. Tekerleme ile masala başlanır. Yer yer durup öğrencilere sorular yöneltilir. Karşılıklı etkileşim içinde süregiden bir masal anlatımı gerçekleştirilir.

ETKİNLİK

Öğrenciler iki gruba ayrılır. Bir grup sağ tarafta, diğer grup sol tarafta, anlatıcı da ortada hakem olarak bulunur. İlk olarak öğrencilere münazaranın ne olduğu ve niçin yapıldığı hakkında öğrencilere bilgi verilir. Anlatıcı, birkaç öğrenciye masalda neyden bahsedildiğini sorar. Sonrasında günümüzle bağlantı kurmaları sağlanır ve açıklama yapılır: “Çocuklar, Z kuşağı bireyleri olarak toplumda birçok değişimin farkındasınızdır. Teknoloji ve internet kullanımının yaygınlaşması büyük kitlelere ulaşabilmeyi çok kolay hâle getirdi. Yeni iş kolları ortaya çıktı. Kimi bu iş imkânlarına çok karşı bir tutum sergilerken (onaylamıyorlar) kimi de ciddi manada kazanç kapısı olarak görmekte. Peki, düşünelim. Zor şartlardan geçip, emek verip, bu yolda dirsek çürüterek elde edilen iş ve kazanç mı yoksa internet ortamında fenomen olup kendine burayı kazanç kapısı hâline getirmiş olan kişinin yaptığı iş ve kazanç mı? Hangisi daha doğru ya da yanlış olan bir durum var mı? Bir adaletsizlik var mı?” soruları yöneltilir. Bu sorular üzerine düşünmeleri için 10 dakika verilir. Gruplar hazır olduklarında münazara başlatılır. Anlatıcı öğrencilere konuşmaları sırasında müdahalede bulunmaz ancak saygı kuralları aşılır ve öğrenciler münazara kurallarına uymazsa hakem araya girebilir.

KURT İLE ÜÇ ÖKÜZ (2. Hafta)

SÜRE: 30+30 (İki ders saati)

YÖNTEM VE TEKNİK: Rol oynama, doğaçlama

MATERYALLER: Kurt, inek ya da öküz, çimen

DİKKAT ÇEKME

Öğrenciler çember şeklinde oturtulur. Anlatıcı “Kurt ile Üç Öküz” masalını anlatacağını söyler. Üç öküz ve çimlerin arkasında saklanan kurt öğrencilere gösterilir.

Kurdun ne planlamış olabileceği öğrencilere sorulur. Ortaya atılan fikirleri dinledikten sonra masal anlatımına başlanır.

MASAL ANLATIMI

Anadolu masalları giriş müziği öğrencilere dinletilir. Anlatıcı masala başlar. Masal anlatımını daha etkili kılmak için oyuncaklardan faydalanır. Tekerleme ile masala başlanır. Yer yer durup öğrencilere sorular yöneltilir. Karşılıklı etkileşim içinde süregiden bir masal anlatımı gerçekleştirilir.

ETKİNLİK

Öğrenciler arasında onar kişilik üç grup oluşturulur. Her grubun ilk üyesi Kulenga etkinlik kartlarından üç kart seçecek. İlk öğrenci kendisine çıkan kartlardan bir paragraf yazar ve kâğıdı sonraki arkadaşına verir. İkinci öğrenci de bu paragrafta kendine çıkan kartlara uygun olarak ekleme yapar. Bu akış 10. öğrenciye kadar devam eder. Sonuncu öğrenci ortaya çıkan metni okur.

KOCA NİNE İLE TİLKİ (3. Hafta)

SÜRE: 30+30 (İki ders saati)

YÖNTEM VE TEKNİK: Rol oynama, doğaçlama

MATERYALLER: Bez bebek (nine), tilki

DİKKAT ÇEKME

Öğrenciler çember şeklinde oturtulur. Anlatıcı “Koca Nine ile Tilki” masalını anlatacağını söyler. Anlatıcı öğrencilere: “Çevresinde ya da ailesinde hayvancılık yapan var mı?” diye soru yöneltilir. Hayvancılık yapanların hangi ürünleri elde edebileceğini sorar. Öğrencilerden gelen cevaplar içinden “süt” cevabını çekip alır ve öğrencileri sütün faydaları üzerine konuşturur. Sütün masalla bağlantısının ne olabileceğini tahmin etmelerini ister. Sonra da “Bakalım bizim Koca Nine ve Tilki sütle ilgili ne yaşamışlar?” deyip masala geçiş yapar.

MASAL ANLATIMI

Anadolu masalları giriş müziği öğrencilere dinletilir. Anlatıcı masala başlar. Tekerleme ile masala başlanır. Masal anlatımını daha etkili kılmak için oyuncaklardan faydalanılır. Masal anlatımı sırasında anlatıcı yer yer durup öğrencilere sorular yöneltir. Karşılıklı etkileşim içinde süregiden bir masal anlatımı gerçekleştirilir.

ETKİNLİK

“Bence bu masal...” etkinliği ile Masal Masal İçinde oyun kartlarından her öğrenci beş kart seçer. Seçtiği kartları not etmesi istenir. Koca Nine ile Tilki masalına seçtiği bu kartları bağlama uygun bir şekilde yerleştirir ancak bunu yaparken günümüzde toplumsal yapı içinde yaşanan herhangi bir problem durumunu ele alır. (Örneğin susuzluk, iklim değişikliği, teknoloji kullanımı, aile içi iletişimin azalması gibi) Metin yazımı esnasında masalı günümüze uyarlarlar. Metne yeni kahramanlar dâhil edebilir. Kendi masalını oluşturur.

KARGA AĞASI (4. Hafta)

SÜRE: 30+30 (İki ders saati)

YÖNTEM VE TEKNİK: Rol oynama, doğaçlama

MATERYALLER: Sofra, tokmak, oyuncak eşek

DİKKAT ÇEKME

Anlatıma başlamadan önce öğrenciler iki gruba ayrılır. A ve B grubu oluşturulur. A ve B grubundaki öğrenciler karşılıklı oturur şekilde konumlanır. Anlatıcı en başta oturur ve önünde bir sofra ve tokmak vardır. Anlatıcı masalın başlığını söyler ve bu materyallerin başlıkla ilişkisinin ne olabileceğini sorar. Öğrencileri dinledikten sonra masala başlar.

MASAL ANLATIMI

Anadolu masalları giriş müziği öğrencilere dinletilir. Anlatıcı masala başlar. Tekerleme ile masala başlanır. Masal anlatımını daha etkili kılmak için oyuncaklardan

faýdalanılır. Masal anlatımı sırasında anlatıcı yer yer durup öğrencilere sorular yöneltir. Karşılıklı etkileşim içinde süregiden bir masal anlatımı gerçekleştirilir.

ETKİNLİK

Öğrencilerden masal anlatımı sırasında **önemli gördükleri iki kelimeyi** not almaları istenir. Kulenga hikâye kartları ile “Hikâye Atışması” etkinliği öğrencilere anlatılır. Kurallar şu şekildedir:

1. Hikâye taşıyıcıları A ve B grubu olmak üzere iki gruba ayrılır. İki grup üyeleri karşılıklı oturtulur.
2. A grubunun tüm üyeleri ortadan birer tane hikâye kartı çekerler.
3. Ardından A grubunun ilk üyesi, çektiği ilk kartla hikâyeye giriş yaparak anlatıma başlar.
4. B grubunun ilk üyesinin görevi, karşısındaki öğrenci hikâyesini anlatırken belirlediği iki kelimeyi art arda olmayacak şekilde ona söylemek.
5. Anlatıcı da bu kelimeleri hikâye içine mantıklı bir şekilde yerleştirerek anlatımına devam eder.
6. İki kelimeyi başarıyla hikâyesinde kullanan A grubundaki anlatıcı hikâyenin devam için görevi yanındaki arkadaşına devreder. 2. kişi de bir Kulenga hikâye kartı çekerek hikâyeye devam eder. B grubunun 2. kişisi de belirlediği iki kelimeyi art arda olmayacak şekilde söyler ve bu şekilde son kişiye kadar devam eder.
7. Hikâye son taşıyıcıda tamamlandıktan sonra A grubu ve B grubu görevleri değiştirir. (Kulenga Hikâye Yaratma Oyunu)

CİĞER (5. Hafta)

SÜRE: 30+30 (İki ders saati)

YÖNTEM VE TEKNİK: Rol oynama, doğaçlama

MATERYALLER: Arpa, çeşitli baharatlar

DİKKAT ÇEKME

Öğrenciler çember şeklinde oturtulur. Getirilen baharatlar öğrencilerde el elden gezdirilir, koklatılır ve ne baharatı olduğu tahmin ettirilir.

MASAL ANLATIMI

Anadolu masalları giriş müziği öğrencilere dinletilir. Anlatıcı masala başlar. Tekerleme ile masala başlanır. Masal anlatımını daha etkili kılmak için oyuncaklardan faydalanılır. Masal anlatımı sırasında anlatıcı yer yer durup öğrencilere sorular yöneltir. Karşılıklı etkileşim içinde süregiden bir masal anlatımı gerçekleştirilir.

ETKİNLİK

Öğrencilerden dokuzarlı gruplar oluşturulur. Bu gruplar önce masalın unsurlarını çıkarırlar. Kahraman, mekân, zaman, olay belirlendikten sonra masal metnini tiyatroya dönüştürmeleri istenir. Daha sonra rol dağılımı yapılır ve öğrencilerden canlandırmaları istenir.

İKİ KOMŞU (6. Hafta)

SÜRE: 30+30 (İki ders saati)

YÖNTEM VE TEKNİK: Rol oynama, doğaçlama

MATERYALLER: ---

DİKKAT ÇEKME

“Dilin zenginlikleri nedir?” sorusu öğrencilere yöneltilir. Deyimlerin, atasözlerinin, ikileme ve tekerlemelerin önemi ve konuları üzerine konuşulur. “Komşu komşunun külüne muhtaçtır.”, “Ev alma, komşu al.”, “Gülme komşuna, gelir başına.”, “Hayır dile komşuna, hayır gele başına.”, “(bir yeri) komşu kapısı yapmak” atasözleri ve deyimleri söylenir. Örnek verilen atasözü ve deyimlerin konuları sorulur ve masalla ilişkilendirilir.

MASAL ANLATIMI

Anadolu masalları giriş müziği öğrencilere dinletilir. Anlatıcı masala başlar. Tekerleme ile masala başlanır. Masal anlatımını daha etkili kılmak için oyuncaklardan faydalanılır. Masal anlatımı sırasında anlatıcı yer yer durup öğrencilere sorular yöneltir. Karşılıklı etkileşim içinde süregiden bir masal anlatımı gerçekleştirilir.

ETKİNLİK

Masal Masal İçinde oyun kartlarından her öğrenci beş kart çeker. Masal anlatımı sırasında gelişme bölümünde masal bırakılır ve yarım bırakılan masala bu kartlardan hareketle yeni bir sonuç bölümü yazmaları istenir. Dilimizin zenginliklerinden olan deyim, atasözü, ikileme gibi söz gruplarını yazacakları metinlerde kullanmaları söylenir. Öğrencilere belli bir süre verilir. Yazmaları istenilen sonuç bölümleri okutturulur. Daha sonrasında masal anlatımı tamamlanır. Öğrencilerin kendi yazdıkları sonla masalın sonunun karşılaştırılması yapılır.

ALTIN BALTA / TILKI İLE EŞEK (7. Hafta)

SÜRE: 30+30 (İki ders saati)

YÖNTEM VE TEKNİK: Rol oynama, doğaçlama

MATERYALLER: ---

DİKKAT ÇEKME

Okunacak iki masal metninin başlıkları olan “Altın Balta” ve “Tilki ile Eşek” öğrencilere söylenir. Birinin dürüstlük değerinin sözünün eri olmakla alakalı olduğu belirtilir. Daha sonra öğrencilere: “Hangi konu hangi masala ait olabilir ve neden?” sorusu yöneltir. Üzerine yorumlar alınır ve masal anlatımına geçilir.

MASAL ANLATIMI

Anadolu masalları giriş müziği öğrencilere dinletilir. Anlatıcı masala başlar. Tekerleme ile masala başlanır. Masal anlatımını daha etkili kılmak için oyuncaklardan faydalanılır. Masal anlatımı sırasında anlatıcı yer yer durup öğrencilere sorular yöneltir. Karşılıklı etkileşim içinde süregiden bir masal anlatımı gerçekleştirilir.

ETKİNLİK

“Spiker Olsam” etkinliği ile öğrenciler anlatılan iki masal metnini haber metnine dönüştürecek daha sonra da haber sunucusu olarak hazırlanan ortamda haberini sunacaktır.

İMDİ DEDE (8. Hafta)

SÜRE: 30+30 (İki ders saati)

YÖNTEM VE TEKNİK: Rol oynama, doğaçlama

MATERYALLER: Karton koli, 5 litrelik su bidonu (iki tane), siyah kalın bant, makas, koli bandı, eski minder

DİKKAT ÇEKME

Öğrencilere materyal olarak getirilen malzemeler gösterilir ve bu malzemelerle ne yapılabilir diye sorulur. “Evinde hayvan besleyen var mı? Nasıl bakılıyor? Hayvan bakımında neler yapılmalı ya da neler yapılmamalı? Peki sokaktaki hayvan dostlarımız? Onlar için ne yapabiliriz?” gibi sorularla öğrenciler anlatılacak masallara hazırlanır. Masal anlatımına geçilir.

MASAL ANLATIMI

Anadolu masalları giriş müziği öğrencilere dinletilir. Anlatıcı masala başlar. Tekerleme ile masala başlanır. Masal anlatımını daha etkili kılmak için oyuncaklardan faydalanılır. Masal anlatımı sırasında anlatıcı yer yer durup öğrencilere sorular yöneltir. Karşılıklı etkileşim içinde süregiden bir masal anlatımı gerçekleştirilir.

ETKİNLİK

Yönerge hazırlama: Örnek olarak bir yönerge öğrencilere gösterilir (yemek tarifi). Yönergenin ne olduğu anlatılır. Bu çalışma ile öğrenciler hazırlayacakları materyal için

yönerge yazacaklardır. Bir işi (materyal hazırlama) işlem basamaklarına göre yazarlar. Daha sonra hazırladıkları yönergeyi açıklayıcı bir anlatım şekli ile anlatarak materyalleri hazırlarlar ve uygun görülen yerlere hazırlamış oldukları su kabı ya da koliden yaptıkları hayvan evlerini bırakırlar.

Verilerin Analizi

Araştırmada veri toplama araçlarından elde edilen verilerin analizinde SPSS 24 programı kullanılmış olup eksik ya da hatalı veri olup olmadığı kontrol edilmiştir. Parametrik yöntemlerin temel varsayımlarından biri olan normallik varsayımı için Shapiro Wilk normallik testi yapılmış olup veri sayısının yüksek olmadığı durumlarda ($N < 50$) puanların normalliğinde Shapiro-Wilk istatistiği kullanılması önerilir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Bu teste göre istatistiksel olarak anlamlılık elde edilmezse puanların dağılımı normaldir. Normallik varsayımları hem deney hem de kontrol grubundaki öntest ve sontest puanlarının her biri için test edilmiş ve varsayım sağlandığı için gruplara göre karşılaştırmada parametrik yöntem olan bağımsız gruplar t testi analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem iki gruba ilişkin hem normal hem de sürekli olan ölçümlerin karşılaştırılmasında kullanılır. Bu yöntemin diğer önemli bir varsayımı ise veri sayısının grupların her birinde ($N > 25$) yeterli sayıda olmasıdır. İstatistiksel analizlerde $p < .05$ anlamlılık düzeyinde karşılaştırma yapılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde araştırma problemlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Öncelikle hem öntest hem de sontest puanlarının deney ve kontrol gruplarında normal dağılıp dağılmadığı incelenmiş ve istatistiksel analizlerde normallik varsayımına göre uygun yöntemler seçilmiştir.

Tablo 2. Deney Grubundaki Öğrencilerin Öntest ve Sontest Ölçek Puanlarına Göre Shapiro Wilk Normallik Tablosu

Ölçek Puanları	Öntest		Sontest	
	Shapiro Wilk	p	Shapiro Wilk	p
İlgi Tutum	0,929	0,06	0,959	0,348
Algı Tutum	0,942	0,14	0,972	0,653
Katkı Tutum	0,964	0,459	0,923	0,059
Toplam Tutum	0,958	0,337	0,959	0,352
Konuşma Tutum	0,986	0,969	0,938	0,107
Yazma Becerisi	0,957	0,313	0,968	0,538
Yazma Psikolojisi	0,916	0,031	0,970	0,589
Kişisel İlerleme	0,962	0,414	0,930	0,069
Genel İlerleme	0,977	0,78	0,960	0,362
Yazma Özyeterlik	0,969	0,578	0,953	0,255
Duyuşsal	0,976	0,754	0,970	0,602
İçerik	0,966	0,505	0,961	0,398
Dil Ötesi	0,94	0,122	0,946	0,174
Etkilenme	0,943	0,141	0,927	0,078
Konuşma Özyeterlik	0,973	0,691	0,934	0,085

Deney grubunda (N=27) öğrencilerin öntest ve sontest ölçek puanlarının tümünde Shapiro Wilk istatistiği istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0.5$). Dolayısıyla deney grubundaki öğrencilerin yazmaya karşı tutum, konuşmaya tutum, yazmaya karşı özyeterlik ve konuşmaya özyeterlik puanları ile alt boyutlarına ilişkin puanlar normal dağılım göstermektedir.

Tablo 3. Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Öntest ve Sontest Ölçek Puanlarına Göre Shapiro Wilk Normallik Tablosu

Ölçek Puanları	Öntest		Sontest	
	Shapiro Wilk	p	Shapiro Wilk	p
İlgi Tutum	0,979	0,78	0,933	0,055
Algı Tutum	0,920	0,052	0,922	0,51
Katkı Tutum	0,946	0,125	0,936	0,063

Toplam Tutum	0,946	0,122	0,943	0,098
Konuşma Tutum	0,966	0,423	0,933	0,052
Yazma Becerisi	0,967	0,446	0,961	0,303
Yazma Psikolojisi	0,98	0,817	0,974	0,640
Kişisel İlerleme	0,969	0,489	0,958	0,259
Genel İlerleme	0,941	0,089	0,962	0,337
Yazma Özyeterlik	0,98	0,807	0,945	0,114
Duyuşsal	0,962	0,332	0,977	0,725
İçerik	0,925	0,072	0,943	0,101
Dil Ötesi	0,908	0,062	0,952	0,179
Etkilenme	0,934	0,056	0,944	0,107
Konuşma Özyeterlik	0,902	0,008	0,968	0,458

Kontrol grubunda (N=31) öğrencilerin öntest ve sontest ölçek puanlarının tümünde Shapiro Wilk istatistiği istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>.05$). Dolayısıyla kontrol grubundaki öğrencilerin yazmaya karşı tutum, konuşmaya tutum, yazmaya karşı özyeterlik ve konuşmaya özyeterlik puanları ile alt boyutlarına ilişkin puanlar normal dağılım göstermektedir. Dolayısıyla istatistiksel analizler için gruptaki veri sayısı yeterli sayıda ($N>25$) ve puanlar normal dağıldığı için parametrik yöntemler kullanılmıştır.

Tablo 4. Ölçeklere İlişkin Cronbach Alfa Güvenirlik Tablosu

Ölçekler	Öntest	Sontest	Madde Sayısı
Yazmaya Tutum	0,945	0,959	23
Konuşmaya Tutum	0,876	0,911	14
Yazma Özyeterlik	0,92	0,919	40
Konuşma Özyeterlik	0,883	0,936	24

Yazmaya karşı tutum, konuşma tutum, yazmaya karşı özyeterlik ve konuşma özyeterlik ölçeklerinin güvenilirlik düzeyi Cronbach Alfa katsayısı ile incelenmiştir. Yazma tutum ölçeği güvenilirlik katsayısı öntest için 0.945, sontest için 0.959; konuşmaya tutum ölçeği güvenilirlik katsayısı öntest için 0.876, sontest için 0.911; yazma özyeterlik ölçeği güvenilirlik katsayısı öntest için 0.92, sontest için 0.919; konuşma özyeterlik güvenilirlik katsayısı öntest için 0.883, sontest için 0.936 olarak elde edilmiştir. Hem öntest hem de sontest için güvenilirlik katsayıları incelendiğinde yazmaya karşı tutum, konuşmaya tutum, yazmaya karşı özyeterlik ve konuşmaya özyeterlik ölçekleri yüksek düzeyde güvenilir olduğu söylenebilir.

Problem durumu 1: Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin yazmaya karşı tutum ve alt boyutlarına ilişkin öntest puanları arasında fark var mıdır?

Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin yazmaya karşı tutum ve alt boyutlarına ilişkin öntest puanları arasındaki farklılık için bağımsız gruplar t testi yöntemi kullanılmıştır.

Tablo 5. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Yazmaya Karşı Tutum ve Alt Boyutlarına İlişkin Öntest Puanları Arasında Bağımsız Gruplar T Testi Tablosu

Puanlar	Grup	N	Ortalama	ss	t	sd	p
İlgi Tutum	Deney	27	3,29	0,88	1,586	56	0,118
	Kontrol	31	2,93	0,86			
Algı Tutum	Deney	27	3,81	0,72	1,431	56	0,158
	Kontrol	31	3,52	0,83			
Katkı Tutum	Deney	27	3,62	0,85	1,731	56	0,089
	Kontrol	31	3,23	0,88			
Yazma Tutum	Deney	27	3,53	0,79	1,721	56	0,091
	Kontrol	31	3,18	0,78			

*p<.05

Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin ilgi tutum ($t_{(56)}=1.586$, $p>.05$), algı tutum ($t_{(56)}=1.431$, $p>.05$), katkı tutum ($t_{(56)}=1.731$, $p>.05$) alt boyutları ile yazma tutum genel puanları ($t_{(56)}=1.721$, $p>.05$) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin yazmaya karşı tutum ve alt boyutlarına ilişkin öntest puan ortalaması benzerdir.

Problem durumu 2: Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin konuşmaya karşı tutum öntest puanları arasında fark var mıdır?

Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin konuşmaya karşı tutum öntest puanları arasındaki farklılık için bağımsız gruplar t testi yöntemi kullanılmıştır.

Tablo 6. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Konuşmaya Karşı Tutum Öntest Puanları Arasında Bağımsız Gruplar T Testi Tablosu

Grup	N	Ortalama	ss	t	sd	p
Deney	27	52,00	8,01	1,647	56	0,105
Kontrol	31	48,13	9,65			

*p<.05

Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin konuşmaya karşı tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur ($t_{(56)}=1.647$, $p>.05$). Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin konuşmaya karşı tutum öntest puan ortalaması benzerdir.

Problem durumu 3: Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin yazma özyeterlik ve alt boyutlarına ilişkin öntest puanları arasında fark var mıdır?

Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin yazma özyeterlik ve alt boyutlarına ilişkin öntest puanları arasındaki farklılık için bağımsız gruplar t testi yöntemi kullanılmıştır.

Tablo 7. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Yazma Özyeterlik ve Alt Boyutlarına İlişkin Öntest Puanları Arasında Bağımsız Gruplar T Testi Tablosu

Puanlar	Grup	N	Ortalama	ss	t	sd	p
Yazma Becerisi	Deney	27	3,11	0,63	1,129	56	0,264
	Kontrol	31	2,94	0,53			
Yazma Psikolojisi	Deney	27	3,09	0,51	1,07	56	0,289
	Kontrol	31	2,92	0,65			
Kişisel İlerleme	Deney	27	3,71	0,79	1,313	56	0,195
	Kontrol	31	3,46	0,67			
Genel İlerleme	Deney	27	3,52	0,59	1,848	56	0,070
	Kontrol	31	3,17	0,82			
Yazma Özyeterlik	Deney	27	3,38	0,54	1,429	56	0,159
	Kontrol	31	3,16	0,58			

*p<.05

Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin yazma becerisi farkındalığı ($t_{(56)}=1.129$, $p>.05$), yazma psikolojisi ($t_{(56)}=1.07$, $p>.05$), kişisel ilerleme ($t_{(56)}=1.313$, $p>.05$), genel ilerleme ($t_{(56)}=1.848$, $p>.05$) alt boyutları ile yazma özyeterlik öntest genel puanları ($t_{(56)}=1.429$, $p>.05$) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin yazmaya özyeterlik ve alt boyutlarına ilişkin öntest puan ortalaması benzerdir.

Problem durumu 4: Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin konuşma özyeterlik ve alt boyutlarına ilişkin öntest puanları arasında fark var mıdır?

Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin konuşma özyeterlik ve alt boyutlarına ilişkin öntest puanları arasındaki farklılık için bağımsız gruplar t testi yöntemi kullanılmıştır.

Tablo 8. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Konuşma Özyeterlik ve Alt Boyutlarına İlişkin Öntest Puanları Arasında Bağımsız Gruplar T Testi Tablosu

Puanlar	Grup	N	Ortalama	ss	t	sd	p
---------	------	---	----------	----	---	----	---

Duyuşsal	Deney	27	2,84	0,74	0,022	56	0,982
	Kontrol	31	2,84	0,60			
İçerik	Deney	27	3,52	0,78	0,863	56	0,392
	Kontrol	31	3,36	0,62			
Dil Ötesi	Deney	27	3,45	0,83	1,327	56	0,19
	Kontrol	31	3,19	0,65			
Etkilenme	Deney	27	3,72	0,95	1,635	56	0,108
	Kontrol	31	3,34	0,78			
Konuşma Özyeterlik	Deney	27	3,30	0,64	1,035	56	0,305
	Kontrol	31	3,14	0,52			

*p<.05

Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin duyuşsal ($t_{(56)}=0.022$, $p>.05$), içerik ($t_{(56)}=0.863$, $p>.05$), dil ötesi ($t_{(56)}=1.327$, $p>.05$), etkilenme ($t_{(56)}=1.635$, $p>.05$) alt boyutları ile konuşma özyeterlik öntest genel puanları ($t_{(56)}=1.035$, $p>.05$) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin konuşmaya özyeterlik ve alt boyutlarına ilişkin öntest puan ortalaması benzerdir.

Deney ve kontrol gruplarının öntestleri incelendiğinde yazmaya karşı tutum, konuşmaya tutum, yazmaya karşı özyeterlik ve konuşmaya özyeterlik puanları ile alt boyutlarına ilişkin puanlar arasında farklılık olmadığı yani öntestler bakımında grupların birbirine denk olduğu söylenebilir.

Problem durumu 5: Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin yazmaya karşı tutum ve alt boyutlarına ilişkin sontest puanları arasında fark var mıdır?

Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin yazmaya karşı tutum ve alt boyutlarına ilişkin sontest puanları arasındaki farklılık için bağımsız gruplar t testi yöntemi kullanılmıştır.

Tablo 9. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Yazmaya Karşı Tutum ve Alt Boyutlarına İlişkin Sontest Puanları Arasında Bağımsız Gruplar T Testi Tablosu

Puan	Grup	N	Ortalama	ss	t	sd	p
İlgi Tutum	Deney	27	3,80	0,52	4,885	56	,000*
	Kontrol	31	2,73	1,02			
Algı Tutum	Deney	27	4,02	0,56	4,825	56	,000*
	Kontrol	31	3,15	0,79			
Katkı Tutum	Deney	27	4,21	0,70	5,022	56	,000*
	Kontrol	31	2,96	1,11			
Yazma Tutum	Deney	27	3,98	0,54	5,269	56	,000*
	Kontrol	31	2,91	0,93			

*p<.05

Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin ilgi tutum ($t_{(56)}=4.885$, $p<.05$), algı tutum ($t_{(56)}=4.825$, $p<.05$), katkı tutum ($t_{(56)}=5.022$, $p<.05$) alt boyutları ile yazma tutum genel puanları ($t_{(56)}=5.269$, $p<.05$) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark elde edilmiştir. Deney grubundaki öğrencilerin yazmaya karşı tutum ve alt boyutlarına ilişkin sontest puan ortalaması kontrol grubundakilere göre daha yüksektir.

Problem durumu 6: Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin konuşmaya karşı tutum sontest puanları arasında fark var mıdır?

Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin konuşmaya karşı tutum sontest puanları arasındaki farklılık için bağımsız gruplar t testi yöntemi kullanılmıştır.

Tablo 10. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Konuşmaya Karşı Tutum Sontest Puanları Arasında Bağımsız Gruplar T Testi Tablosu

Grup	N	Ortalama	ss	t	sd	p
Deney	27	57,81	7,66	3,089	56	0,003*
Kontrol	31	49,87	11,28			

*p<.05

Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin konuşmaya karşı tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark elde edilmiştir ($t_{(56)}=3.089$, $p<.05$). Deney grubundaki öğrencilerin konuşmaya karşı tutum sontest puan ortalaması kontrol grubundaki öğrencilere göre daha yüksektir.

Problem durumu 7: Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin yazma özyeterlik ve alt boyutlarına ilişkin sontest puanları arasında fark var mıdır?

Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin yazma özyeterlik ve alt boyutlarına ilişkin sontest puanları arasındaki farklılık için bağımsız gruplar t testi yöntemi kullanılmıştır.

Tablo 11. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Yazma Özyeterlik ve Alt Boyutlarına İlişkin Sontest Puanları Arasında Bağımsız Gruplar T Testi Tablosu

Puan	Grup	N	Ortalama	ss	t	sd	p
Yazma Becerisi	Deney	27	3,40	0,48	4,005	56	,000*
	Kontrol	31	2,85	0,56			

Yazma	Deney	27	3,80	0,37	5,015	56	,000*
Psikolojisi	Kontrol	31	3,08	0,65			
Kişisel İlerleme	Deney	27	4,07	0,52	4,216	56	,000*
	Kontrol	31	3,31	0,80			
Genel İlerleme	Deney	27	3,79	0,31	5,073	56	,000*
	Kontrol	31	2,98	0,78			
Yazma	Deney	27	3,76	0,37	5,314	56	,000*
Özyeterlik	Kontrol	31	3,09	0,56			

*p<.05

Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin yazma becerisi farkındalığı ($t_{(56)}=4.005$, $p<.05$), yazma psikolojisi ($t_{(56)}=5.015$, $p<.05$), kişisel ilerleme ($t_{(56)}=4.216$, $p<.05$), genel ilerleme ($t_{(56)}=5.073$, $p<.05$) alt boyutları ile yazma özyeterlik son test genel puanları ($t_{(56)}=5.314$, $p<.05$) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark elde edilmiştir. Deney grubundaki öğrencilerin yazmaya özyeterlik ve alt boyutlarına ilişkin son test puan ortalaması kontrol grubundaki öğrencilerden daha yüksektir.

Problem durumu 8: Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin konuşma özyeterlik ve alt boyutlarına ilişkin son test puanları arasında fark var mıdır?

Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin konuşma özyeterlik ve alt boyutlarına ilişkin son test puanları arasındaki farklılık için bağımsız gruplar t testi yöntemi kullanılmıştır.

Tablo 12. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Konuşma Özyeterlik ve Alt Boyutlarına İlişkin Son Test Puanları Arasında Bağımsız Gruplar T Testi Tablosu

Puanlar	Grup	N	Ortalama	ss	t	sd	p
Duyuşsal	Deney	27	3,50	0,59	2,234	56	0,029*
	Kontrol	31	3,00	1,02			
İçerik	Deney	27	3,98	0,60	3,397	56	0,001*
	Kontrol	31	3,34	0,82			
Dil Ötesi	Deney	27	3,90	0,63	3,023	56	0,004*
	Kontrol	31	3,33	0,77			
Etkilenme	Deney	27	3,89	0,87	3,503	56	0,001*
	Kontrol	31	3,02	1,00			
Konuşma	Deney	27	3,79	0,57	3,345	56	0,001*
Özyeterlik	Kontrol	31	3,19	0,77			

*p<.05

Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin duyuşsal ($t_{(56)}=2.234$, $p<.05$), içerik ($t_{(56)}=3.397$, $p<.05$), dil ötesi ($t_{(56)}=3.023$, $p<.05$), etkilenme ($t_{(56)}=3.503$, $p<.05$) alt

boyutları ile konuşma özyeterlik sonest genel puanları ($t_{(56)}=3.345$, $p<.05$) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark elde edilmiştir. Deney grubundaki öğrencilerin konuşmaya özyeterlik ve alt boyutlarına ilişkin sonest puan ortalaması kontrol grubundaki öğrencilere göre daha yüksektir.

Deney ve kontrol gruplarının sonestleri incelendiğinde yazmaya karşı tutum, konuşmaya tutum, yazmaya karşı özyeterlik ve konuşmaya özyeterlik puanları ile alt boyutlarına ilişkin puanlar için deney grubundaki öğrencilerde daha yüksek olduğu görülmüştür. Öntestler bakımından bu ölçek puanlarına göre benzer düzeyde olan öğrenciler için sonestlerde deney grubu lehine elde edilen anlamlı farklılıkta; deney grubuna uygulanan, 8 haftalık bir sürece yayılan Anadolu masallarının anlatımı beraberinde etkinlik kartları ile gerçekleştirilen çalışmaların etkili olduğu sonucuna varılabilir. Dolayısıyla uygulanan bu yöntem ortaokul öğrencilerinde dili kullanma ve kendini ifade etme (yazma ve konuşma) becerilerini arttırdığı söylenebilir.

Problem durumu 9: Deney grubu öğrencilerinin proje kapsamında yapılan masal anlatıcılığı ve etkinlik çalışmalarına ilişkin görüşleri nelerdir?

Deney grubu öğrencilerinin masal anlatımı ve etkinlik kartları ile yapılan çalışmalara olumlu baktıkları, etkinlikleri faydalı buldukları, derslerin eğlenceli olduğunu düşündükleri, etkinliklerin duygularına ve ilgi alanlarına hitap ettiği, düşüncelerinin olumlu olduğu belirlenmiştir. *“8 hafta boyunca derslerimizde yaptığımız masal anlatımları ve sonrasındaki etkinliklere dair duygu ve düşüncelerinizi yazınız? En sevdiğiniz çalışmanın hangisi olduğunu anlatınız.”* sorusuna verilen bazı cevaplar:

Öğrenci1: “Hayatım boyunca bu dersleri unutmayacağım. Masal anlatımı ve yaptığımız etkinlikler çok eğlenceliydi.”

Öğrenci5: “Masallar bizlere aslında çok mesaj veriyormuş. Masal anlattığınız zaman sorduğunuz sorular bunu daha iyi görmemi sağladı.”

Öğrenci9: “Masal kartlarından yeni bir masal ortaya çıkarmak çok keyifliydi. Kel oğlanın hikâyesinin uzayda bitmesi çok ilginç oldu.”

Öğrenci11: “En çok sevdiğim bizlerin spiker olarak haber sunduğumuz etkinlik oldu. Bir gün gerçekten de olmak istediğim yerde kendimi görmemi sağladı.”

Öğrenci15: “Anlattığınız masalı tiyatroya dönüştürmek ve role girip canlandırmak çok eğlenceliydi. Arkadaşım D.nin karga olması, burnuna taktığımız kâğıttan gaga beni çok güldürdü. Kısa sürede bir metin yazdık ve rol dağılımını yaptık. Sonra da canlandırdık. Demek ki istenildiğinde yapabiliyormuşuz.”

Öğrenci17: “Ben normalde Türkçe dersini zor buluyorum. O yüzden de derse çok fazla katılamıyorum. Ancak masal anlatma derslerimizi çok sevdim. Etkinlikler eğlenceliydi. Ve sürekli katılmak istedim.”

Öğrenci20: “Masal anlatımından sonra yaptığımız etkinlikte Münazaranın ne olduğunu öğrendim. Karşıdaki kişi sözünü bitirmeden cevaplayamazdık. Ben de görüşümü savundum. Cevaplarımı hazırladım. Normal hayatta da aslında böyle olmalı.”

Öğrenci23: “Ben hayvanları çok seviyorum. Yönerge hazırlamak için yaptığımız kedi evleri, onlar için bir şeyler yapmak çok güzeldi. Keşke derslerimiz hep böyle olsa.”

Öğrenci25: “Masallar aslında bana saçma geliyor. Günlük hayatta böyle olmuyor. Ama sonrasında arkadaşlarımla etkinlikler yaparken derslerimiz eğlenceli geçti. Özellikle tekerlemeleri söylemeye çalışırken aklımızda tutmaya çalışmak zordu.”

Öğrenci27: “Masal dinlemek olaylara daha farklı bakmamı sağladı. İyilik yaparsak ve yardım edersek dünya daha güzel olur. Mesela zengin adam fakir adama yardım etmemişti ama zengin adam her şeyini kaybedince fakir adam zengin adama yardım etti. Mutlu yaşadılar.”

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma bulgularına dayalı olarak elde edilen bulgulara, farklı araştırmalar ile yapılan karşılaştırmalarına ve önerilere yer verilmiştir. Bu araştırma ile masal anlatıcılığı yöntemi kullanılarak ve masallar ile etkinlik kartlarından yararlanılarak öğrencinin dili kullanabilme ve kendini yazılı ya da sözlü olarak ifade edebilme becerilerindeki özyeterlik ve tutumlarına etkisine bakılmıştır. Öğrencilerin, gerçekleştirilen etkinliklerle Türkçeye hâkim olması, dilimizin zenginliklerini keşfetmesi, hayal dünyalarını zenginleştirmesi, yeni fikirler üretebilmesi; bir şeyi anlatırken açık, anlaşılır bir o kadar da etkileyici olarak ifade edebilmeleri amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, 27 öğrenciden oluşan deney grubu ile 31 öğrenciden oluşan kontrol grubu olmak üzere toplamda 58 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırma öntest-sontest kontrol gruplu desen olarak modellenmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın birinci alt problemi “Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin yazmaya karşı tutum ve alt boyutlarına ilişkin öntest puanları arasında fark var mıdır?”, ikinci alt problemi “Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin konuşmaya karşı tutum öntest puanları arasında fark var mıdır?”, üçüncü alt problemi “Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin yazma özyeterlik ve alt boyutlarına ilişkin öntest puanları arasında fark var mıdır?” ve dördüncü alt problemi “Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin konuşma özyeterlik ve alt boyutlarına ilişkin öntest puanları arasında fark var mıdır?” olarak ifade edilmiştir. Elde edilen bulgulara bakıldığında deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin öntest olarak uygulanan konuşmaya karşı tutum, yazmaya karşı tutum, konuşmaya karşı özyeterlik ve yazmaya karşı özyeterlik ölçeklerine verdikleri cevapların ortalamalarına uygulanan t testi sonuçlarına göre deney ve kontrol grubu öğrencileri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu sonuca göre yazmaya karşı tutum, konuşmaya karşı tutum ve yazma özyeterlik, konuşma özyeterlik ölçeği bakımından iki grubun birbirlerine denk oldukları, birbirlerine benzer tutum ve özyeterlik düşüncesi içinde oldukları söylenebilir. Bu sonuçlardan hareketle deney ve kontrol grubu olarak atanan iki şubenin deneysel işlem öncesinde tutum ve özyeterliklerinin benzer olduğunu görmekteyiz.

Araştırmanın beşinci alt problemi “Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin yazmaya karşı tutum ve alt boyutlarına ilişkin sontest puanları arasında fark var mıdır?”, altıncı alt problemi “Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin konuşmaya karşı tutum sontest puanları arasında fark var mıdır?”, yedinci alt problemi “Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin yazma özyeterlik ve alt boyutlarına ilişkin sontest puanları arasında fark var mıdır?” ve sekizinci alt problemi olan “Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin konuşma özyeterlik ve alt boyutlarına ilişkin sontest puanları arasında fark var mıdır?” olarak ifade edilmiştir. Elde edilen bulgulara bakıldığında deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin sontest olarak uygulanan konuşmaya karşı tutum, yazmaya karşı tutum, konuşmaya karşı özyeterlik ve yazmaya karşı özyeterlik ölçeklerine verdikleri cevapların ortalamalarına uygulanan t testi sonuçlarına göre deney ve kontrol grubu öğrencileri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Deney ve kontrol gruplarının sontestleri incelendiğinde yazmaya karşı tutum, konuşmaya tutum, yazmaya karşı özyeterlik ve konuşmaya özyeterlik puanları ile alt boyutlarına ilişkin puanlar için deney grubundaki öğrencilerde daha yüksek olduğu görülmüştür. Öntestler bakımından bu ölçek puanlarına göre benzer düzeyde olan öğrenciler için sontestlerde deney grubu lehine elde edilen anlamlı farklılıkta işlenen ders sürecinde gerçekleştirilen masal anlatımı, masallar üzerine yapılan konuşmalar, etkinlik kartları ile gerçekleştirilen çalışmalar, hazırlanan materyaller, yapılan yazma ve konuşma etkinliklerinin etkili olduğu sonucu çıkarılabilir. Ayrıca deney grubuna yöneltilen ve araştırmanın 9. Alt problemi olan “*Proje kapsamında yapılan masal anlatıcılığı ve etkinlik çalışmalarına ilişkin görüşleriniz nelerdir?*” sorusu ile deney grubu öğrencilerinin masal anlatımı ve etkinlik kartları ile yapılan çalışmalara olumlu baktıkları, düşüncelerinin olumlu olduğu belirlenmiştir.

Alanyazın incelendiğinde, masal anlatıcılığının ve etkinlik kartları ile yapılan çalışmaların ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin dili kullanma ve kendini ifade etme becerilerine katkısını inceleyen başka bir çalışmaya rastlanmamıştır. Fakat çeşitli etkinlik ve uygulamaları barındıran masal- hikâye anlatıcılığı uygulamaları ile yazma ve konuşma becerilerinin geliştirilmesini amaçlayan deneysel çalışmalar mevcuttur. Masal anlatıcılığı- hikâye anlatıcılığı, etkinlik veya etkinlik kartlarının çeşitli becerilerin gelişimine katkısını inceleyen çalışmalara rastlanmıştır. Dinleme becerisinin geliştirilmesi (Gazioğlu ve Yalap 2023; Öztürk, 2018; Yemenici, 2019), yaratıcı yazma

becerisinin geliştirilmesi (Topbaşıoğlu, 2021; Urhan, 2016), dil gelişimine etkisi (Çelik, 2022), akademik başarının artırılması (Arslan, 2014; Narin, 2022), hazırlıksız konuşma (Doğan, 2022), bilişsel becerilerinin gelişimi (Köken, 2018), sosyal becerilerin gelişimi (Başdaş, 2017), karar verme becerisinin geliştirilmesi (Güneypınar, 2021), problem çözme becerisinin geliştirilmesi (Erdal, 2020) gibi beceriler üzerindeki etkileri incelenmiştir. Söz konusu araştırmaların bazılarında yer alan etkinliklerin bu araştırmada kullanılan etkinliklerle benzerlik gösterdiği görülmüştür.

Yemenici (2019) estetik dinleme stratejileri ile masalları birlikte kullanarak öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirmeyi amaçlamıştır. Birbirine yakın özellikler gösteren 5. Sınıf öğrencilerinden oluşturduğu çalışma grubuna süreç içerisinde “Dinlemeye Yönelik Tutum Ölçeği, “Masal Başarı Testi” ve “Yarı Yapılandırılmış Öğrenci Görüşme Formu” uygulamıştır. Araştırma sonucunda, estetik dinleme stratejilerinde masalların kullanımı deney grubu öğrencilerinde dinlediğini anlama puanlarının kontrol grubu öğrencilerine göre daha yüksek çıktığı ve aralarındaki farkın anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar gösteriyor ki masallarla yapılan estetik dinleme stratejileri öğretimi 5. sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerinin gelişimine katkı sağlamaktadır. Gazioğlu ve Yalap (2023) çalışmalarında çoklu duygusal öğrenme modeli çerçevesinde ele aldığı masal anlatıcılığının dinleme becerisine olan etkisini incelemiştir. Masalların dil öğretiminde etkili bir yeri olduğunu söyleyen Gazioğlu’nun deneysel desende 5. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirdiği bu çalışmada beş hafta hikâye anlatma etkinlikleri uygulanmıştır. Deney grubu öğrencilerinin dinleme becerilerinin olumlu yönde değiştiği ayrıca diğer değişkenlerle beraber bakıldığında notu düşük olan öğrencilerin notlarının yükseldiği gözlemlenmiştir. Öztürk (2018) ise etkileşimli masal anlatım tekniğinin 5. sınıflar üzerinde dinleme becerisine etkisini incelemiştir. İlk üç masal normal bir şekilde dinletilirken son üç masalı deney grubu öğrencilerine etkileşimli olarak dinletilmiştir. Çalışmadan 21 gün her iki gruba da kalıcılık testi uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucu deney grubu öğrencilerinin öntest ve sontest verileri karşılaştırılmış ve yöntem kullanılarak elde edilen son test puanlarının yöntem kullanılmadan önceki öntest puanlarından yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca deney ve kontrol gruplarının sontest puanları karşılaştırıldığında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Bahsi geçen çalışmalardan hareketle masal anlatım tekniğinin dinleme becerisini olumlu yönde etkilediği, etkinliklerle ve etkileşimli yapılan dinleme etkinliklerinin öğrenmeyi kolaylaştırdığı söylenebilir.

Topbaşıoğlu (2021) eylem araştırması desenli ilkököl dördüncü sınıf 15 öğrenci ile yaptığı hikâye anlatıcılığı tekniklerinin yaratıcı hikâye yazma becerisinin gelişimine katkısını araştırmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan hikâye anlatıcılığı teknikleri öğrencilerde uygulanmış ve öntest-sontest puanları karşılaştırılmıştır. Aynı zamanda öğrenci görüşleri de alınmıştır. Elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin yaratıcı hikâye yazma becerisi ön test-son test puan ortalaması arasında 60,8 puanlık bir fark bulunmuştur. Sonuç olarak öğrencilere eğlenceli gelen, hayal dünyalarını geliştiren, farklı ilgi alanlarına hitap eden etkinliklerin olduğu hikâye anlatıcılığı tekniklerinin yaratıcı yazmayı kolaylaştırdığı düşünülmektedir. Urhan (2016) da masalların yaratıcı yazma becerisine etkisini araştırmış ve 8. sınıf öğrencilerinden oluşan 40 kişilik deney grubuna 8 hafta boyunca masallar okumuştur. Her masaldan sonra yaratıcı yazma çalışmaları yaptırılmıştır. Ortaya çıkan metinler yaratıcı yazma rubriği ile değerlendirilmiştir. Rubrikteki her alt madde için deney ve kontrol grupları arasında deney grubu açısından anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Buradan hareketle masalların öğrencilerde yaratıcı yazma becerilerine belirgin katkıları olduğu sonucuna varılmıştır. Söz konusu iki çalışmanın sonucu bizim çalışmamızın sonuçları ile de örtüşmektedir. Yazma özyeterlik ölçeğinin 12, 13, 16, 17, 18, 33, 38. maddelerini oluşturan kişisel ilerleme alt başlığı puan farkları deney ve kontrol gruplarının öntest verilerinde 1.313’ken sontest verilerinde 4.216 olarak tespit edilmiştir. Deney grubu öğrencilerinin kontrol grubu öğrencilerine göre yazma özyeterliğine yönelik kişisel gelişim puan ortalamalarında belirgin fark yakalanmıştır. Benzer fark artışı “genel ilerleme” ve “yazma özyeterlik” alt başlıklarında da tespit edilmiştir.

Etkileşimli masal anlatımı uygulamalarının dil gelişimine etkisini inceleyen Çelik (2022) çalışma grubu olarak anaokulu öğrencilerinden oluşan 10 deney 10 kontrol grubu öğrencisi belirlemiştir. Pandemi sebebiyle çalışmalarını çevrimiçi olarak gerçekleştiren araştırmacı 6 haftalık uygulama sonunda “Marmara Gelişim Testi Dil Gelişimi Alt Ölçeği”nin verilerine dayanarak etkileşimli masal anlatımı uygulamasına katılan çocukların dil gelişimlerinin, katılmayanlara göre anlamlı bir şekilde daha fazla ilerleme gösterdiği tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, etkileşimli masal anlatımının çocukların dil becerilerini desteklemede etkili bir araç olduğunu göstermektedir. Etkileşimli masal anlatımı, çocukların dil becerilerini geliştirme sürecinde önemli bir rol oynamaktadır. Ayrıca, etkileşimli masal anlatımı sayesinde çocuklar arasında iletişim ve etkileşim artar, sözcük dağarcığına dayalı düşünme becerileri gelişir ve hikâye anlama yetenekleri

güçlenir. Sonuç olarak, etkileşimli masal anlatımı, çocukların dil gelişimini desteklemede etkili ve faydalı bir araç olarak kullanılabilir tezine ulaşmıştır. Köken (2018) hikâye anlatım tekniklerini kullandığı çalışmasında 48- 60 aylık çocukların bilişsel gelişimlerine katkısını incelemiş ve hikâyeyi hatırlama becerilerini çeşitli değişkenler açısından ele almıştır. Araştırma sonucunda yaş kriterine bakıldığında yaşın büyüdükçe hatırlama becerisinin de arttığı gözlemlenmiştir. Bununla beraber öğretmenin hikâye anlatım sıklığının artması öğrencilerin hatırlama becerilerinin üzerinde belirgin farka yol açtığı tespit edilmiştir. Bizim araştırmamızda da masal anlatımı, anlatım sırasında yer yer soruların yöneltilmesi ve beraberinde öğrencilerin aktif olarak yer alacağı etkinliklerin yapılması yukarıdaki çalışmalarla benzer sonuçlar vermiştir. Öğrencilerin dili kullanma ve ifade etme becerilerinden olan yazma ve konuşma becerilerine ilişkin: “Okul etkinliklerinin dışında da yazılar (şiir, hikâye, deneme vb.) yazarım.”, “Yazımdaki cümleler ve paragraflar eskisinden daha fazla uyum içerisindedir.”, “Yazımda kullandığım kelimeler diğer çocukların kullandıklarından daha iyi bir anlam ve yapı bütünlüğü oluşturur.”, “Herhangi bir konu hakkında yazı yazmak beni çok yönlü düşünmeye sevk eder.”, “Yazma uygulamaları sayesinde yazma becerim oldukça gelişti.”, “Cümlelerimi diğer çocukların cümlelerinden daha iyi bir düzene koyarım.”, “Artık her konuyla ilgili yazı yazabileceğimi düşünüyorum.”, “Yazarken kendimi rahat hissederim.”; “Sözcükleri anlamlarına uygun bir biçimde kullanabilirim.”, “Konuşmamda birbiriyle tutarsız ifadelerden kaçınabilirim.”, “Konuşmamı bir sonuca bağlayabilirim.”, “Konuşurken sözcükleri doğru bir biçimde seslendirebilirim.” alt maddeleri öğrencilerin dil gelişimine ve ifade gücüne veri sağlar niteliktedir. Deney ve kontrol gruplarının öntest ve sontest karşılaştırmalarında deney grubu lehine görülen olumlu fark çalışmamızın öğrencilerin dil gelişimine katkısı olduğunu göstermektedir.

Yapılan bazı çalışmalar masalların etkileşimli olarak eğitim öğretim faaliyetlerinde kullanılmasının öğrencilerin akademik başarılarına da katkı sağladığını göstermektedir. Narin (2022) çalışmasında 4. sınıf öğrencileri üzerinde masal ve drama ile zenginleştirilmiş etkinliklerin akademik başarılarına etkise bakmıştır. Deney grubu ile yürütülen masal ve drama etkinlikleriyle zenginleştirilmiş ders anlatımlarının sonucunda deney grubu öğrencilerinin kontrol grubu öğrencilerine göre ders başarılarının anlamlı bir şekilde yüksek çıktığı sonucuna varılmış. Arslan (2014) “Ortaokul 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Hikâye Anlatım Yönteminin Akademik Başarıya Etkisi” adlı çalışmasında ders konusunu hikâye anlatım yöntemine dayanarak anlatmış ve hikâye anlatım yönteminin

öğrencilerin akademik başarısına olumlu katkı yaptığını sonucuna ulaşmıştır. Söz konusu çalışmalar gösteriyor ki eğitim öğretim sürecinde disiplinlerarası yaklaşımla hareket etmek, ders işleniş sürecinde gerek masallardan gerek masal anlatıcılığından yararlanmak öğrencilerin birçok beceri alanında gelişmelerini sağlamaktadır. Ayrıca ders işleniş sürecinin masal anlatım teknikleri ile zenginleştirilmesi öğrencilerin akademik başarılarının yüksek olmasına da katkı sağlamaktadır.

Teknolojinin gelişmesi, bilgisayar, cep telefonu ve tablet gibi cihazların her evde bulunması ve küçük yaş gruplarına kadar inmesi son yıllarda “Z Kuşağı” olarak tabir edilen öğrenci kitlesinin asosyal bir ruh hâline bürünmesine, iletişim becerilerini kaybetmesine, kendini sözlü ya da yazılı olarak ifade edememesine zemin hazırlamaktadır. Doğan (2022), çalışmasında hikâye anlatma davranışının öğrencilerin hazırlıksız konuşma becerilerine katkısını araştırmıştır. 15 haftalık bir planlama ile öğrencilere ilk olarak hikâye anlatıcılığı eğitimi verilmiş sonrasında verilen eğitimin katkısını belirlemek için öğrencilere hazırlıksız konuşma etkinlikleri yaptırılmıştır. Çalışmanın sonunda öğrenciler, eğitimi etkili, zevkli, öğretici ve hoş bulduklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca, hazırlıksız konuşmalarında ilerleme kaydettiklerini, hazırlıksız konuşma türleri hakkında bilgi edindiklerini belirtmişlerdir. Eğitim sürecinde hikâye anlatımını öğrendiklerini ve beden dilini, jest ve mimikleri kullanmada gelişme gösterdiklerini ifade etmişlerdir. Konuşurken heyecan ve utanma duygularının azaldığını, kendilerini başarılı bir şekilde ifade ettiklerini ve özgüvenlerinin arttığını belirtmişlerdir. Ayrıca, akıcı bir şekilde konuştuklarını, konuşma tarzlarında gelişme olduğunu ve dinleyicilerle etkileşim kurduklarını ifade etmişlerdir. Bu sonuçlar, etkileşimli masal anlatımının öğrencilerin dil becerilerini ve iletişim yeteneklerini geliştirmede olumlu bir etkisi olduğunu göstermektedir. Doğan (2022)’ın çalışmasının sonuçları bizim çalışmamızın sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Öğrencilerin öntest sonuçlarına bakıldığında konuşma özyeterlik ve yazma özyeterlik bulguları deney ve kontrol grubu arasında anlamlı bir fark ortaya koymazken deney grubu ile gerçekleştirilen Anadolu Masalları Projesi kapsamında derlenen masallar ve etkinlik kartları ile işlenen 8 haftalık ders süreci sonunda deney grubu lehine şu sonuçlar elde edilmiştir: “Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin yazma becerisi farkındalığı ($t_{(56)}=4.005$, $p<.05$), yazma psikolojisi ($t_{(56)}=5.015$, $p<.05$), kişisel ilerleme ($t_{(56)}=4.216$, $p<.05$), genel ilerleme ($t_{(56)}=5.073$, $p<.05$) alt boyutları ile yazma özyeterlik sontest genel puanları ($t_{(56)}=5.314$, $p<.05$) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark elde edilmiştir. Deney grubundaki

öğrencilerin yazmaya özyeterlik ve alt boyutlarına ilişkin sontest puan ortalaması kontrol grubundaki öğrencilerden daha yüksektir.” Bununla beraber “Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin duyuşsal ($t_{(56)}=2.234$, $p<.05$), içerik ($t_{(56)}=3.397$, $p<.05$), dil ötesi ($t_{(56)}=3.023$, $p<.05$), etkilenme ($t_{(56)}=3.503$, $p<.05$) alt boyutları ile konuşma özyeterlik sontest genel puanları ($t_{(56)}=3.345$, $p<.05$) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark elde edilmiştir. Deney grubundaki öğrencilerin konuşmaya özyeterlik ve alt boyutlarına ilişkin sontest puan ortalaması kontrol grubundaki öğrencilere göre daha yüksektir.”. Masallar ve etkinlik kartları ile etkileşimli olarak gerçekleştirilen derslerin öğrencilerin dili kullanma ve kendini ifade etme becerilerine katkı sağladığı tespit edilmiştir.

Masal temelli karar verme etkinliklerinin 3. sınıf öğrencilerinde karar verme becerisi algısı düzeyine etkisini inceleyen Güneypınar (2021) her masaldan sonra karar verme becerisini gerektiren etkinlikler yaptırmış ve yapılan analizler neticesinde masal tabanlı etkinliklerin, ön etkinlikler ve son etkinliklerle desteklendiği karar verme becerisi öğretim süreci, sınıf içi uygulamalarla katılımcıların karar alma yeteneklerini olumlu bir şekilde etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Erdal (2020) ise masalların beş yaş grubu çocuklarında problem çözme becerilerindeki etkisini araştırmış. Drama Temelli Masal Anlatıcılığı Yöntemi ile problem çözme eğitiminin deney grubu öğrencilerinin problem çözme becerilerine olumlu katkı yaptığı söylenebilir sonucuna ulaşmıştır. Bizim çalışmamızda da masal anlatımı sonrası etkinliklerin uygulanması sürecinde araştırmacı tarafından öğrencilere sunulan problem durumlarının öğrenciler üzerinde benzer etkileri gösterdiği gözlemlenmiştir. Münazara etkinliğinde öğrenciye örnek durumun anlatılması ve hangi tarafı savunacağını kendisine bırakılması, günümüzde yaşanan bir problemin (susuzluk ya da çevre kirliliği gibi) çözümünü bir masal içinde işlemeleri, iki farklı masalı karşılaştırdıktan sonra masalarda işlenen problem durumlarına kendi çözüm önerilerini sonuç olarak eklemeleri gibi etkinliklerde öğrencilerin karar verme ve problem durumuna çözüm üretebilme becerilerine katkı sağladığı düşünülmektedir.

Öneriler

Araştırma süreci ve sonuçları değerlendirildiğinde şu önerilerde bulunmak mümkündür:

- Son yıllarda uygulanma alanı gittikçe yaygınlaşan ve eğitimde kullanımı önem kazanan masalların birçok beceriyi kazandırmada etkili olduğunu görmekteyiz.

Kültürel değerlerin aktarımı, değerler eğitimi, çeşitli becerilerin kazandırılması, söz varlığının gelecek nesillere devredilmesi gibi katkıları olan masalların belirli branşlarla sınırlandırılmadan eğitim ve öğretimin her kademesinde tüm branş öğretmenleri tarafından kullanılması gerekmektedir.

- Okullarda uygulanmakta olan sosyal kulüp çalışmalarında topluma hizmet çalışmaları olarak masal anlatımı yaptırılabilir. Böylece öğrencilerin çekingenliklerini atmaları, kendilerini daha iyi ifade edebilmeleri ve anadile hâkim olmaları sağlanabilir. Ayrıca öğrencilerin eğlenceli zaman geçirmeleri de sağlanmış olur.
- İlköğretim kademesinde her sınıf düzeyinde masal anlatıcılığına yönelik seçmeli dersler eklenebilir. Her sınıf düzeyinde kazanılması gereken beceriler kazanım hâlinde ayrı bir ders olarak planlanıp etkinlik çalışmalarıyla çeşitli becerilerin kazandırılmasında işlevsel olarak uygulanabilir.
- Yukarıda bahsedilen seçmeli dersin açılması durumunda işlenecek masalların, uygulanacak etkinliklerin ve kullanılacak materyallerin (ders kitabı ya da etkinlik kartları gibi) öğretmenlerin kullanımına hazır hâle getirilmelidir.
- Millî Eğitim Bakanlığının yürütmekte olduğu Anadolu Masalları Projesi kapsamında verilen hizmet içi eğitimlerin uygulama alanının anasınıflarında yaygın olarak yapıldığı görülmektedir. Aynı uygulamanın özellikle ortaokul sınıf düzeylerinde de yaygınlaştırılması noktasında adımlar atılmalıdır.
- Bu araştırmada masal anlatıcılığı yöntemi ile proje kapsamında derlenen on masal anlatılmış olup yapılan etkinlik çalışmaları ile öğrencilerin kendini ifade edebilme (yazılı ve sözlü) ve dili kullanma becerileri geliştirilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda:

1-Masal anlatıcılığı yöntemi ve masallar ile farklı becerilerin gelişimine bakılabilir.

2-Aynı becerilerin gelişimi farklı yöntemlerle çalışılıp karşılaştırılabilir.

3-Çalışmaya dünya masalları da dâhil edilerek evrensel değerlerin işlenmesi de mümkün kılınabilir.

- Üniversitelerin lisans programlarında “Masal Anlatıcılığı” ders olarak açılıp öğrencilerin çekirdekten yetiştirilmesi, bu zanaatın ustalarından öğrenilmesi, uygulamalar ile pekiştirilmesi, ilgi alanı bu yönde olan öğrencilerin yönlendirmelerinin yapılması sağlanabilir.

- Masal anlatıcılığı eğitimi toplumun her kesimine yayılan bir eğitim hâline getirilebilir. Özellikle günümüzde annelere ve babalara söz konusu eğitimler verilerek, onların masal hazinelerine katkılar yapılarak ve çeşitli etkinlik örnekleriyle pekiştirilerek anne-baba-çocuk ilişkileri ve kültürün aktarımı iyileştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Abasıyanık, S. F. (2022). *Haritada bir nokta*. Seçme Hikâyeler içinde (s. 101-109). İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.
- Aday, E. ve Akçalan, H. (2018). Masalları yeniden işlevsel kılmak: "Masal evi" Projesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal bilimler Dergisi*, 237-246.
- Aksan, D. (2004). *Dilbilim ve Türkçe yazıları*. İstanbul: Multilingual.
- Aksan, D. (2014). *Anadilimizin söz denizinde*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Akyıldız, T. (2019). *Erken çocukluk dönemindeki çocuklarda öykü anlatımına göre dil gelişimlerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep.
- Alangu, T. (2020). *Türkiye folkloru el kitabı* (2. bs.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Aras, B. (2004). *İlköğretimde dinleme anlama becerisinin geliştirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Arıcı, A. F. (2004). Tür özellikleri ve tarihlerine göre Türk ve dünya masalları. *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 26, 159- 169.
- Arıcı, A. F. (2009). Masalların çocuk edebiyatında kullanımı. *Çoluk Çocuk Dergisi*, 35-38.
- Arıcı, A. F. (2011a). Hayale dayalı türler. *Eğitim fakülteleri için çocuk edebiyatı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Arıcı, A. F. (2011b). Okul öncesi eğitimde masalların kullanımı. *Eğitime Bakış Dergisi*, 20, 9- 15.
- Arıcı, A. F. (2012). *Masalın sesi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Arıcı, A. F. (2016). Estetik değer oluşturmada masalların rolü: Türk masalları örneği. *Erzincan Üniversitesi eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 1017-1035.

- Arslan, E. (2000). *Türk halk edebiyatı*. Ankara: Maya Akademi Yayınları.
- Arslan, E. (2014). *Ortaokul 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde hikâye anlatım yönteminin akademik başarıya etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Arslantaş, L. F. (2020). *Gelenekselden moderne masal anlatıcılığının evrilmesi: Hatay örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay.
- Ashley, R. ve Sue, H. (2017). *Hikâye anlatma sanatı* (çev. A. Bucak). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Aydın, D. Ş. (2015). *Giresunlu bir masal anası: Arife Şafak'ın masal anlatıcılığı ve masalların bağlamsal çözümlemesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Aydın, H. (2012). *Iğdır masalları (inceleme-metin)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir.
- Aytan, T. (2019). Dinleme eğitimi. H. Kavruk, ve H. Kurnaz(Ed.). *Türkçe öğretimi içinde* (s. 111- 132). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Bağcı, H. (2014). Yazılı anlatım ve unsurları. M. Özbay (Ed.). *Yazma eğitimi içinde* (s. 89- 130). Ankara: Pegem Akademi.
- Baş, B. (2012). Okuma ve dinleme eğitimi açısından dil bilgisi öğretimi. M. Özbay (Ed.). *Türkçe eğitimi açısından dil bilgisi öğretimi içinde* (s. 197- 227). Ankara: Pegem Akademi.
- Bayburtlu, Y. S. (2019). Öğrencilerin hazırlıksız konuşmalarında kelime hazinesi katsayıları. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(1), 44-66. doi:<https://doi.org/10.16916/aded.613179>.
- Bilkan, A. F. (2001). *Masal estetiği*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Bolte, J. ve Polivka, G. (1930). *Anmerkungen zu dem KHM der brüder Grimm*. Berlin.

- Boratav, P. N. (1993). *Zaman zaman içinde - tekerlemeler masallar*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Boratav, P. N. (2014). *100 soruda Türk halk edebiyatı* (2 bs.). Ankara: Bilgesu Yayıncılık.
- Boratav, P. N. (2019). *100 soruda Türk halk edebiyatı* (5. bs.). Ankara: BilgeSu Yayıncılık.
- Brown, D. D., Lile, J. ve Burns, B. M. (2011). Basic language skills and young children's understanding of causal. *Reading Psychology*, 32(4), 372-394.
- Bulut, B. (2013). *Etkin dinleme eğitiminin dinlediğini anlama, okuduğunu anlama ve kelime hazinesi üzerine etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Büyüköztürk, Ş. (2016). *Deneyisel desenler öntest-sontest kontrol grubu desen ve veri analizi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2019). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cihangir, Z. (2000). *Üniversite öğrencilerine verilen etkin dinleme becerisi eğitiminin başkalarını dinleme becerisine etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Colton, S., Ward, V. ve Brutschin, J. (2006). *Story guide: building bridges using narrative techniques*. Swiss agency for development and cooperation. <https://www.eda.admin.ch/dam/deza/en/documents/publikationen/Diverses/1> adresinden alınmıştır.
- Çeker, S. (2020). *Günümüzde hikâye-masal anlatıcılığı eğitimi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Haliç Üniversitesi, İstanbul.
- Çelik, Y. (2022). *Etkileşimli masal anlatımı uygulamasının çocukların dil gelişimine etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Trakya Üniversitesi, Edirne.

- Çetinkaya, F. Ç. ve Sönmez, M. (2019). Masal anlatımının ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin konuşma prozodilerine etkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 14(2), 297- 308.
- Demirel, Ö. (2000). *Türkçe öğretimi* (2. bs.). Ankara: Pegem Akademi.
- Dilek, İ. (2007). *Altay masalları*. Ankara: Alp Yayınevi.
- Dilidüzgün, S. (1994). *Çağdaş eğitimde sanat*. İstanbul: Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları.
- Dilidüzgün, S. (2001). Türkçe öğretiminde çocuk yazınının yeri. Z. İpşiroğlu (Ed.). *Çağdaş Türk yazını içinde*. İstanbul: Adam Yayınları.
- Dilidüzgün, S. (2007). *Çağdaş çocuk yazını*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Doğan, F. (2022). *Hikâye anlatma becerisi ediniminin hazırlıksız konuşma becerisi gelişimine katkısı*. Yayımlanmamış doktora tezi. Uşak Üniversitesi, Uşak.
- Doğan, Y. (2007). *İlköğretim ikinci kademedeki dil becerisi olarak dinlemeyi geliştirme çalışmaları*. Yayımlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi.
- Doğan, Y. (2013). Dinleme eğitimi: Kuram, uygulama, ölçme ve değerlendirme. A. Güzel ve H. Karatay (Ed.). *Türkçe öğretimi el kitabı içinde* (s. 151- 180). Ankara: Pegem Akademi.
- Doğan, Y. (2016). *Dinleme eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Dündar, H. ve Akyol, H. (2014). Okuma ve anlama problemlerinin tespiti ve giderilmesine ilişkin örnek olay çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 39(171), 361-377.
- Erdal, Z. (2020). *Drama temelli masal anlatıcılığı yöntemi ile verilen problem çözme eğitiminin beş yaş çocuklarının problem çözme becerilerine etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Erdamar, G. ve Barası, M. (2021). 21. yüzyıl becerileri açısından ortaokul Türkçe dersi öğretim programı. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 19(1), 312-342. doi:<https://doi.org/10.37217/tebd.868788>.

- Ergün, P. (2014). Türk masal anlatıcısının kimliği. *Milli Folklor Dergisi*, 26(104), 33-45.
- Erol Duran, E. Ö. (2018). Etkileşimli masal anlatım tekniğinin ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerine etkisi. *Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 85- 103.
- Esmer, E. Ç. ve Ateş, S. (2021). İlkokul öğrencilerinin anlama ve anlatma becerilerinin hikâye anlatıcılığı yolu ile geliştirilmesi. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 9(1), 1- 20.
- Espin, C. A., Weissenburger, J. W. ve Benson, B. J. (2004). Assessing the Writing Performance of Students in Special Education. *Exceptionality*, 12, 55-66.
- Fraenkel, J. R. ve Wallen, N. E. (2006). *How to design and evaluate research*. Newyork: NY: McGraw-Hill.
- Froyen, G. (1987). *The effects of storytelling experiences on vocabulary skills of second grade students*. University of Northern Iowa.
- Gallets, M. P. (2005). *Storytelling and story reading: A comparison of effects on children's memory and story*. Master's thesis. East Tennessee State University Insitute of Department of Curriculum and Instruction, Tennessee.
- Gazioğlu, M. (2021). *Çoklu duyuşal öğrenme modeline göre masal anlatıcılığının dinleme becerisinin geliştirilmesine etkisi*. Yayımlanmamış doktora tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi, 2021.
- Gazioğlu, M. ve Yalalp, H. (2023). The impact of multisensory learning model-oriented storytelling on listening self-efficacy. *European Journal of Education Studies*, 10(1), 41-54.
- Genishi, C. ve Dyson, A. H. (1994). Children language and literacy: diverse learners. *The Need For Story: Cultural Diversity İn Classroom and Community*. IL: National Council of Teachers of.
- Gerbracht, G. (1995). *The effect of storytelling on the narrative writing of third-grade students*. Indiana University of Pennsylvania.

- Glonek, K. L. ve King, P. E. (2014). Listening to narratives: An experimental examination of storytelling in the classroom. *International journal of listening*, 28(1), 32- 46.
- Göçer, A. (2007). *Türkçe ve sınıf öğretmenleriyle öğretmen adayları için Türkçe öğretimi*. Ankara: Öncü Kitap.
- Göğüş, B. (1978). *Orta dereceli okullarımızda Türkçe ve yazın eğitimi*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Gökalp, Z. (1941). *Kızıl elma*. İstanbul: Altın Işık.
- Gökşen, E. N. (1975). *Örnekleriyle çocuk edebiyatımız*. İstanbul: Otağ Matbaacılık.
- Göktaş, Y., Küçük, S., Aydemir, M., Telli, E., Arpacık, Ö., Yıldırım, G. ve Reisoğlu, İ. (2012). Türkiye'de eğitim teknolojileri araştırmalarındaki eğilimler: 2000-2009 dönemi makalelerinin içerik analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(1), 177-199.
- Güler, İ. K. (2008). *İlköğretim 4. sınıf Türkçe dersinde yaratıcı drama yönteminin etkililiği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Güleryüz, H. (2013). *Yaratıcı çocuk edebiyatı* (4. bs.). Ankara: Edge Akademi.
- Gündüz, O. (2009). Konuşma Eğitimi. A. Kırkkılıç, & H. Akyol (Ed.). *İlköğretimde Türkçe öğretimi*(2.bs.) içinde (s. 93- 133). Ankara: Pegem Akademi.
- Gündüz, O. ve Şimşek, T. (2011). *Anlatma teknikleri 2 uygulamalı yazma eğitimi el kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Gündüz, O. ve Şimşek, T. (2013). *Anlama teknikleri 1: Uygulamalı okuma eğitimi el kitabı* (2. bs.). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Güneş, F. (2007). *Türkçe öğretimi ve zihinsel yapılandırma*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Güneş, F. (2014). Konuşma öğretim yaklaşım ve modelleri. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 1-27.

- Güneş, F. (2014). *Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller* (3. bs.). Ankara: Pegem Akademi.
- Güneypınar, Ş. (2021). *İlkokul üçüncü sınıf öğrencileri ile masal temelli karar verme etkinliklerinin öğrencilerin karar verme becerisi algısı düzeyine etkisinin incelenmesi: bir eylem araştırması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Gürel, Z., Temizyürek, F. ve Şahbaz, N. K. (2007). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Öncü Basımevi.
- Gürgen, İ. (2008). *Türkçe öğretimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Gürzap, C. (2004). *Konuşan insan*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Güzel, A. ve Torun, A. (2008). *Türk halk edebiyatı el kitabı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Hacker, J. H. (Ed.). (1993). *Grolier international Americana ansiklopedisi* (c.9.). İstanbul: Medya Holding Baskı.
- Hanson, T. L. (2004). An oral storytelling approach to teaching writing in the primary grades. *Storytelling, Self, Society*, 1(1), 74-91.
- Healty, J. M. (1999). *Çocuğunuzun gelişen aklı (doğumdan ergenliğe öğrenme ve beyin gelişimi)* (çev. A. B. Dicleli). İstanbul: Holding Yayınları.
- Houston, G., Goolrick, F. ve Tate, R. (1991). Storytelling as a stage in process writing: A whole language model. *Teaching Exceptional Children*, 22(2), 40-43.
- Ilıcak, G. ve Bal, F. (2019). Masal terapinin anaokulu öğrencilerinin sosyal iletişim becerileri üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 517-533.
- Isbell, R., Sobol, J., Lindauer, L. ve Lowrance, A. (2004). The effects of storytelling and story reading on the oral language complexity and story comprehension of young children. *Early childhood education journal*, 32(3), 157-163.

- İşcan, A. (2015). İletişim, konuşma ve konuşmayla ilgili temel kavramlar. A. Şahin (Ed.). *Konuşma eğitimi yöntemler etkinlikler içinde* (s. 1- 27). Ankara: Pegem Akademi.
- Kadioğlu, B. (2021). *Kadın ve şifa: Bir sağaltım aracı olarak masal anlatıcılığı üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Kaplan, H. (2003). *İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin dinleme becerileri üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kaplan, O. (2012). *Eflatun Cem Güney' in derleyip yazdığı masalların çocuklarda karakter eğitimi açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul.
- Karabacak, E. (2014). *Seçici dinleme eğitiminin 6. sınıf öğrencilerinin dinleme becerisi üzerindeki etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Karabulut, A. (2020). *Süreç modele dayalı etkinliklerin 8. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama becerilerine etkisi: karma yöntem çalışması*. Yayınlanmamış doktora tezi. Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Karatay, H. (2007). Dil edinimi ve değer öğretimi sürecinde masalın önemi ve işlevi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(3), 463-475.
- Karatay, H. (2011). *Okuma eğitimi kuram ve uygulama*. Ankara: Berikan Yayınevi.
- Kardaş, M. N. (2019). Dil ve İletişim. M. N. Kardaş ve R. Koç (Ed.). *Türk dili 1 yazma eğitimi içinde* (s. 1- 26). Ankara: Pegem Akademi.
- Kavcar, C. (2002). Türkçenin güncel sorunları. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*. 27, 13- 17.
- Kavcar, C., Hasırcı, S. ve Oğuzkan, F. (2016). *Türkçe öğretimi Türkçe ve sınıf öğretmenleri için* (9. bs.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kavcar, C., Oğuzkan, F. ve Sever, S. (1995). *Türkçe öğretimi Türkçe ve sınıf öğretmenleri için*. Ankara: Engin Yayınevi.

- Keller, P. W. (1960). Major Findings in listening in the past ten years. *Journal of Communication*, 10(1), 29- 38.
- Kirsch, C. (2012). Using storytelling to teach vocabulary in language lessons: Does it work? *The Language Learning Journal*, 1-19.
- Kocaadam, D. (2011). *Not alarak dinleme eğitiminin ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin dinleme becerisi üzerindeki etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kökçü, Y. (2019). *İşlemsel okuma modelinin 7. sınıf öğrencilerinin okuduklarını anlama becerilerine etkisi*. Yayımlanmamış doktora tezi. Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Köken, C. (2018). *48-60 aylık çocukların hikâye anlatım teknikleri kullanılarak hikâyeyi hatırlama becerilerinin değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniveristesi, İstanbul.
- Kumartaşlıoğlu, S. (2012). Balıkesir'de masal anlatma geleneği ve masalların işlevsel yitirilişi üzerine değerlendirmeler. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(28-1), 213-230.
- Lawrence, R. L. (2016). What our ancestors knew: Teaching and learning through storytelling. *New Directions for Adult and Continuing Education*, 149, 63-72.
- Milli Eğitim Bakanlığı . (2006). *İlköğretim Türkçe dersi (1- 5. sınıflar) öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2019). Anadolu masalları hayata geçiyor. <https://www.meb.gov.tr/anadolu-masallari-projesi-hayata-geciyor/haber/18755/tr> adresinden alınmıştır.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2019). *Türkçe dersi öğretim programı (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2021). Anadolu masalları ve Dede Korkut hikâyeleri çocuklarımızla buluşuyor. <https://oygm.meb.gov.tr/www/anadolu-masallari-ve->

dede-korkut-hikâyeleri-cocuklarimizla-bulusuyor/icerik/882 adresinden alınmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2022). Anadolu masalları masal anlatıcılığı eğitimi. EBA Mesleki gelişim içerikleri: https://ders.eba.gov.tr/ders/proxy/VCollabPlayer_v0.0.885/index.html#/main/vcEbaSearch/2/anadolu%2520masallar%25C4%25B1/1?pageSize=24 adresinden alınmıştır.

Mello, R. (1997). Creating pictures in my mind: A qualitative study of children's responses to storytelling in the classroom. *The Journal of the Massachusetts Reading Association*, 26(1), 4-10.

Mete, G. ve Sis, N. (2016). *Okuma eğitimi ve okumaya adanmışlık modeli (eylem araştırması)*. Ankara: Gece Kitaplığı.

Milord, M. (2007). *The effects of using storytelling on reading comprehension through drama and theater*. Master's Thesis. The College at Brockport, New York.

Morrow, L. M. (1984). Effects of story retelling on young children's comprehension and sense of story structure. *Changing Perspectives on Research in Reading/Language Processing and Instruction*, 16(4), 95-100.

Morrow, L. M. (1985). Retelling stories: A strategy for improving young children's comprehension, concept of story structure, and oral language complexity. *The Elementary School Journal*, 85(5), 647-661.

Narin, A. (2022). *İlkokul öğrencilerinin akademik başarısını arttırmada masal ve drama ile zenginleştirilmiş uygulamaların etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Siirt Üniversitesi, Siirt.

Nas, R. (2014). *Örneklerle çocuk edebiyatı* (3. bs.). Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları.

Oğuz, M. Ö. ve Özünel, E. Ö. (2019). Geçmişten günümüze masal anlatıcılığı. H. Güneş (Ed.). *Halk masalları içinde* (s. 167-189). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

- Okurer, C. (1997). *Kompozisyon öğretimi*. İstanbul: MEB.
- Oruç, Ş. (2019). *Masal ve hikâye anlatıcılığı (Anlatıcının el kitabı)*. İstanbul: Buğrahan Yayınları.
- Oymak, R. (2012). *Dil üretimine dayalı Türkçe eğitimi ve öğretimi* (1. bs.). Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Önkol, A. (2015). *Fatma Önkol'un masal anlatıcılığı ve masalların anlatıcı - dinleyici ve anlatım ortamı açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Özbay, M. (2005). *Bir dil becerisi olarak dinleme eğitimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Özbay, M. (2009). *Anlama teknikleri: I okuma eğitimi* (1. bs.). Ankara: Öncü Basımevi.
- Özbay, M. (2010). *Türkçe öğretimi yazıları*. Ankara: Öncü Kitap.
- Özbay, M. (2011). *Türkçe özel öğretim yöntemleri II*. Ankara: Öncü Kitap.
- Özdemir, E. ve Binyazar, A. (2016). *Yazmak Sanatı*. İstanbul: Form Kitap.
- Öztürk, E. (2018). *Etkileşimli masal anlatım tekniğinin ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerine etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Uşak.
- Özünel, E. Ö. (2006). *Masal mekânında kadın olmak*. Ankara: Geleneksel Yayınları.
- Peck, J. (1989). Using storytelling to promote language and literacy development. *The Reading Teacher*, 43(2), 138.
- Pilancı, H. (2003). *Türk dili*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Pilavcı, G. (2018). *Günümüz tiyatrosunda hikâye anlatıcılığı ve farklı anlatı temsilleri üzerine bir inceleme*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Kadir Has Üniversitesi, İstanbul.
- Russell, D. L. (2004). *Literature for children* (5. bs.). Boston: Pearson Education.
- Sakaoğlu, S. (2003). *Masal araştırmaları*. Ankara: Akçağ Yayınları.

- Sakaoğlu, S. (2013). *Türk masalları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Sekmen, M. (2015). *Yaratıcı drama ve oyunculuk etkinliği olarak hikâye anlatımı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Sever, S. (1998). Dil ve iletişim (etkili yazılı ve sözlü anlatım). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 31(1), 51-66.
doi:https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000244
- Sever, S. (2001). Öğretim dili olarak Türkçenin sorunları ve öğretme- öğrenme sürecinde etkili yaklaşımlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 34(1), 11-22.
- Sever, S. (2013). *Çocuk edebiyatı ve okuma kültürü* (1. bs.). Ankara: Ertem Matbaa.
- Sever, S. (2015). *Çocuk ve edebiyat* (8. bs.). Ankara: Ertem Yayınevi.
- Sever, S. (2015). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme* (6. bs.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Seyidoğlu, B. (1987). "Masalların kaynakları" çocuk edebiyatı yılı 1987. İstanbul: Gökyüzü Yayınları.
- Sobol, J. ve Qentile, J. A. (2004). Once upon a time: An introduction to the inaugural issue: storytelling, self, society. *An Interdisciplinary Journal of Storytelling Studies*, 1(1), 1-7.
- Speaker, K. M., Taylor, D. ve Kamen, R. (2004). Storytelling: Enhancing language acquisition in young children. *Education*, 125(1), 3- 15.
- Sütcü, Ö. Y. (2013). Ortak bir dünya deneyimi: hikâye anlatıcısı. *ETHOS*, 6(2), 76-92.
- Şahin, M. (2011). Masalların çocuk gelişimine etkilerinin öğretmen görüşleri açısından incelenmesi. *Milli Folklor Dergisi*, 23(89), 208-219.
- Şimşek, A., Özdamar, N., Becit, G., Kılıçer, K., Akbulut, Y. ve Yıldırım, Y. (2008). Türkiye'deki eğitim teknolojisi araştırmalarında güncel eğilimler. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(19), 439-458.

- Şirin, M. R. (2007). *Masal atlası* (2. bs.). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, . S. (2013). *Using multivariate statistics*. Boston: Pearson.
- Tama, M. C. ve McClain, A. B. (1998). *Guiding reading and writing in the content areas: practical strategies*. Iowa: Kendall Hunt Publishing.
- Taşer, S. (2006). *Konuşma eğitimi*. İstanbul: Papirüs Yayınevi.
- Tayşi, E. K. (2014). *Öğrenme stiline dayalı eğitiminin ortaokul öğrencilerinin dinlediğini anlama becerilerine ve dinlemeye yönelik tutumlarına etkisi*. Yayımlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Tektaş, K. (2013). *Yazma Eğitimi*. İstanbul: Kriter Yayınevi.
- Temizyürek, F., Erdem, İ. ve Temizkan, M. (2011). *Konuşma eğitimi sözlü anlatım* (2. bs.). Ankara: Pegem akademi.
- Temur, T. (2001). *Dinleme becerisi- Konu alanı ders kitabı inceleme kılavuzu Türkçe 1-8*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Tezel, N. (2019). *Türk masalları*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Tiryaki, E. N. (2011). *Üniversite öğrencilerinin tartışmacı metin yazma becerileri ile yazma kaygısı ve eleştirel düşünme becerileri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Mustafa Kemal Üniversitesi , Hatay.
- Topbaşoğlu, N. (2021). *Hikâye anlatıcılığının yaratıcı hikâye yazma becerisinin gelişimine katkısı*. Yayımlanmamış doktora tezi. Uşak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Uşak.
- Topçam, S. (2019). *Masal anlatıcılığı ve günümüz masallarına hazırlanma süreçleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir.
- Topçuoğlu, F. (2011). *Ana dili öğretiminde beceri alanları (İlköğretim ikinci kademe Türkiye ve İngiltere örneği)*. İstanbul: Kerasus Yayınları.

- Trostle, S. ve Hicks, S. J. (1998). The effects of storytelling versus story reading on comprehension and vocabulary knowledge of British primary school children. *Reading Improvement*, 35(3), 127.
- Türkeş, U. G. (2011). *Elazığ masalları ve propp metodu*. Ankara: Akçağ.
- Uç, Z. (2022). *Anadolu masal anlatıcılığı eğitimi almış okul öncesi öğretmenlerinin eğitim durumlarında masalın kullanılmasına ilişkin görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Denizli.
- Urhan, O. (2016). *Ortaokul 8. sınıf Türkçe derslerinde masalların yaratıcı yazma becerisine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla.
- Ülper, H. (2010). *Okuma ve anlamlandırma becerilerinin kazandırılması*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Ünal, F. T. ve Özden, M. (2015). *Diksiyon ve konuşma eğitimi* (3. bs.). Ankara: Pegem Akademi.
- Volsmarchen bei Heredot. (1921). KHM.
- Walter, B. (2018). *Son bakışta aşk*. (çev. N. Gürbilek). İstanbul: Metis Yayınları.
- Wilson, R. M., Gambrell, L. B. ve Pfeiffer, W. R. (1985). The effects of retelling upon reading comprehension and recall of text information. *The Journal of Educational Research*, 78(4), 216- 220.
- Wischner, C. M. (1991). *The storytelling experience: how selected contem porary storytellers perceive their art*. Doctoral dissertation. New York University, Newyork.
- Yağmur, E. ve Varışoğlu, B. (2015). Konuşma türleri ve konuşmada nezaket kuralları. A. Şahin (Ed.). *Konuşma eğitimi yöntemler etkinlikler içinde* (s. 119-144). Ankara: Pegem Akademi.
- Yaman, E. (2013). *Yazma sanatı (Yazılı anlatım)*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Yavuz, M. H. (2009). *Masallar ve eğitimsel işlevleri* (4. bs.). İstanbul: Cumhuriyet Kitapları.

Yavuz, M. H. (2009). *Masallar ve eğitimsel işlevleri*. İstanbul: Cumhuriyet Kitapları.

Yemenici, A. İ. (2019). *Türkçe öğretiminde masallarla yapılan etkinliklerin dinleme becerisine etkisi*. Yayımlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.

Yılar, R. (2015). Yazma. Ö. Yılar (Ed.). *İlkokuma ve yazma öğretimi* içinde (s. 75- 99). Ankara: Pegem Akademi.

Yıldız, C., Okur, A., Arı, G. ve Yılmaz, Y. (2010). *Yeni öğretim programına göre kuramdan uygulamaya Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.

Yücel, A. (1998). Masallarda dev ve yaratılış destanındaki benzerleri. *Milli Folklor*, 39, 38-45.

Zorbaz, K. Z. (2014). Yazma eğitimi. M. Yılmaz (Ed.). *Yeni gelişmeler ışığında Türkçe öğretimi* (1.bs.) içinde (s. 109- 147). Ankara: Pegem Akademi.

EKLER

Ek 1: Valilik İzin Belgesi

T.C.
SİNOP VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-25072426-605.01-46919093
Konu : Yüksek Lisans Tezi Araştırması
Merve MİÇOĞULLARI

31.03.2022

MÜDÜRLÜK MAKAMINA

- İlgi : a) Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'nın 23.03.2022 tarih ve 147595 sayılı yazısı.
b) Millî Eğitim Bakanlığı'nın 21/01/2020 tarihli ve 2020/2 Nolu Araştırma Uygulama İzinleri Genelgesi.

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü öğrencisi Merve MİÇOĞULLARI, “*Öğretmenlerin Dillinden Öğrencilerin Paletinden Anadolu Masalları Projesi Kapsamında Derlenen Masalların Ve Hazırlanan Etkinlikkartlarının 7.Sınıf Düzeyindeki Öğrencilerde Dili Kullanma Ve Kendini İfade Etme Becerilerine Etkileri*” konulu Yüksek Lisans Tez çalışması için ilimiz Boyabat ilçesi Atatürk Ortaokulu 7A ve 7B şubelerinde anket çalışması yapma talebine ilişkin ilgi (a) yazı ve muhteviyatı Müdürlüğümüzce oluşturulan komisyon tarafından incelenmiştir.

Yapılan inceleme sonrası söz konusu çalışmaların Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Millî Eğitim Temel Kanunu ile Türk Millî Eğitimin genel amaçlarına uygun olarak yürürlükte olan tüm yasal düzenlemelerle belirtilen ilke, esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek şekilde Millî Eğitim Bakanlığının (Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü) 2020/2 sayılı Araştırma Uygulama İzinleri Genelgesi uyarınca yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde Olur'larınıza arz ederim.

Mustafa ASLAN
Müdür Yardımcısı

OLUR

Ercan YILDIZ
Millî Eğitim Müdürü

Ek : İlgi Yazı (a, b)
Tez Özeti ve Evrakları
Tutanak

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres :

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Telefon No : 0 (368) 261 19 87
E-Posta : hawakara@hotmail.com.tr
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Bilgi için:
Unvan : Öğretmen
Faks: 3682611507
İnternet Adresi:

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evrak.sorumli.meb.gov.tr/adresinden> 4680-d7c1-34e3-h434-7d17 kodu ile teyit edilebilir.

CamScanner ile tarandı

Ek 2: Ölçekler İçin Alınan İzinler

Ortaokul öğrencileri için
konuşma özyeterlik ölçeği

Gelen Kutusu

Merve Miçooğulları 06.09.2021

Alıcılar: kanm7227 ✓

Sayın Murat Kan,
Ben Merve MİÇOOĞULLARI. Sinop'un Boyabat ilçesinde Türkçe öğretmeni olarak görev yapmaktayım. Aynı zamanda Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesinde Türkçe Eğitimi üzerine yüksek lisans yapıyorum. Tez çalışmamda kullanmak üzere hazırlamış olduğunuz " Ortaokul öğrencileri için konuşma özyeterlik ölçeği"ne ihtiyaç duymaktayım. Ölçeğin teminini sağlamak ve kullanmak hususunda izin verip vermediğinize dair beni bilgilendirebilir misiniz?
Selamlar, iyi akşamlar.

Murat Kan 06.09.2021

Alıcılar: ben ✓

Merhaba Merve Hoca'm
Tabii ki kullanabilirsiniz. Çalışmanızda başarılar dilerim.
Selamlar...

Merve Miçooğulları <mervemicoogullari@gmail.com>
şunları yazdı (6 Eyl 2021 20:36):

[Alıntılanan metni göster](#)

Konuşmaya Yönelik Tutum Ölçeği

Gelen Kutusu

Merve Miçooğulları 06.09.2021

Alıcılar: bernacan61 ✓

Sayın Berna Ürün Karahan,
Ben Merve MİÇOOĞULLARI. Sinop'un Boyabat ilçesinde Türkçe öğretmeni olarak görev yapmaktayım. Aynı zamanda Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesinde Türkçe Eğitimi üzerine yüksek lisans yapıyorum. Tez çalışmamda kullanmak üzere geliştirmiş olduğunuz " Konuşmaya yönelik tutum ölçeği"ne ihtiyaç duymaktayım. Ölçeğin teminini sağlamak ve kullanmak hususunda izin verip vermediğinize dair beni bilgilendirebilir misiniz?
Selamlar, iyi akşamlar.

Purchasee Order 08.09.2021

Alıcılar: ben ✓

Merhaba
Ölçeği kullanabilirsiniz. Tamamı ilgili makalede mevcuttur. Kolaylıklar diliyorum.

From: Merve Miçooğulları

<mervemicoogullari@gmail.com>

Sent: Monday, September 6, 2021 6:23 PM

To: bernacan61@hotmail.com

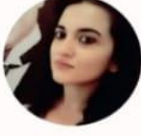
<bernacan61@hotmail.com>

Subject: Konuşmaya Yönelik Tutum Ölçeği

Ortaokul Öğrencilerine Yönelik Yazma Tutum Ölçeği

Gelen Kutusu

Merve Miçooğulları 06.09.2021

Alıcılar: can4354 ✓

Sayın Emre Can,
Ben Merve MİÇOOĞULLARI. Sinop'un Boyabat ilçesinde Türkçe öğretmeni olarak görev yapmaktayım. Aynı zamanda Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesinde Türkçe Eğitimi üzerine yüksek lisans yapıyorum. Tez çalışmamda kullanmak üzere hazırlamış olduğunuz " Ortaokul öğrencilerine yönelik yazma tutum ölçeği" ne ihtiyaç duymaktayım. Ölçeğin teminini sağlamak ve kullanmak hususunda izin verip vermediğinize dair beni bilgilendirebilir misiniz?
Selamlar, iyi akşamlar.

emre can 06.09.2021

Alıcılar: ben ✓

Sayın Merve MİÇOOĞULLARI,
Ortaokul Öğrencilerine Yönelik Yazma Tutum Ölçeği'ni çalışmanızda kullanabilirsiniz.
İyi çalışmalar.

iPhone'umdan gönderildi

> Merve Miçooğulları <mervemicoogullari@gmail.com>
şunları yazdı (6 Eyl 2021 20:23):

>

>

“yazma öz yeterlikleri ölçeği”

Gelen Kutusu

Merve Miçooğulları 06.09.2021

Alıcılar: msengul2323 ✓

Sayın Murat Şengül,
Ben Merve MİÇOOĞULLARI. Sinop'un Boyabat ilçesinde Türkçe öğretmeni olarak görev yapmaktayım. Aynı zamanda Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesinde Türkçe Eğitimi üzerine yüksek lisans yapıyorum. Tez çalışmamda kullanmak üzere geliştirmiş olduğunuz " Yazma özyeterlikleri ölçeği"ne ihtiyaç duymaktayım. Ölçeğin teminini sağlamak ve kullanmak hususunda izin verip vermediğinize dair beni bilgilendirebilir misiniz?
Selamlar, iyi akşamlar.

Merve Miçooğulları 17:16

----- Forwarded message

----- Gönderen: Merve Miçooğulları

Murat ŞENGÜL 19:04

Alıcılar: ben ✓

Merhaba Sayın Merve MİÇOOĞULLARI,
Ölçeği kullanmanızda herhangi bir sakınca yoktur.
Ölçeğe <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/200628> adresinden ulaşabilirsiniz.
Çalışmalarınızda kolaylık diliyorum.

Doç. Dr. Murat ŞENGÜL

Ek 3. Masal Ders Planı (Çalışma Takvimi)

Ek 3: Masal Ders Planı (Çalışma Takvimi)

"Öğretmenlerin Dilinden Öğrencilerin Paletinden Anadolu Masalları' Projesi Kapsamında Derlenen Masalların ve Hazırlanan Etkinlik Kartlarının 7. Sınıf Düzeyindeki Öğrencilerde Dili Kullanma ve Kendini İfade Etme Becerilerine Etkisi" Çalışma Takvimi			
UYGULAMA HAFTASI	UYGULAMA TARİHİ	MASAL	HEDEFLenen KAZANIMLAR
1. HAFTA	21- 25 Mart 2022	Tencerecik	T.7.1.11.Dinledikleriyle/ izledikleriyle ilgili görüşlerini bildirir. T.7.1.12.Dinlediklerinin/ izlediklerinin içeriğini değerlendirir. T.7.4.7. Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır. T.7.2.5. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır. T.7.4.15. Yazılarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır. T.7.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar. T.7.2.3. Konuşma stratejilerini uygular. T.7.2.4.Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.
2. HAFTA	28 Mart- 1 Nisan 2022	Kurt ile Üç Öküz	T.7.4.3. Hikâye edici metin yazar. T.7.4.4. Yazma stratejilerini uygular. T.7.2.4.Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır. T.7.2.5. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır. T.7.4.7. Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır. T.7.4.15. Yazılarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır.

3. HAFTA	4- 8 Nisan 2022	Koca Nine ile Tilki	T.7.3.23. Metnin içeriğine uygun başlık/başlıklar belirler. T.7.4.3. Hikâye edici metin yazar. T.7.3.22. Metnin içeriğini yorumlar. T.7.2.5. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır. T.7.4.7. Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır.
4. HAFTA	18- 22 Nisan 2022	Karga Ağası	T.7.2.5. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır. T.7.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar. T.7.4.3. Hikâye edici metin yazar. T.7.4.4. Yazma stratejilerini uygular.
5. HAFTA	25- 29 Nisan 2022	Ciğer	T.7.4.4. Yazma stratejilerini uygular. T.7.4.3. Hikâye edici metin yazar. T.7.2.4. Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır. T.7.4.7. Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır.
6. HAFTA	9- 13 Mayıs 2022	İki Komşu	T.7.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar. T.7.2.5. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır. T.7.4.7. Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır. T.7.4.15. Yazılarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır. T.7.4.8. Yazılarında anlatım biçimlerini kullanır.

7. HAFTA	16- 20 Mayıs 2022	Altın Balta- Tilki ile Eşek	T.7.3.22. Metnin içeriğini yorumlar. T.7.3.25. Metinler arasında karşılaştırma yapar. T.7.4.4. Yazma stratejilerini uygular. T.7.4.2. Bilgilendirici metin yazar.
8. HAFTA	23- 27 Mayıs 2022	İmdi Dede	T.7.2.1. Hazırlıksız konuşma yapar. T.7.2.4.Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır. T.7.4.2. Bilgilendirici metin yazar. T.7.4.6. Bir işi işlem basamaklarına göre yazar.

AÇIKLAMA- BİLGİLENDİRME (İlk haftaya özel)

Anlatım esnasında kullanılacak materyaller, ortam önceden hazırlanmış olur. Öğrenciler çember şeklinde oturtulur. İlk etkinlik olması sebebiyle öncelikle öğrencilere masal anlatıcılığı, dersin işleniş, etkinlikler konusunda açıklama yapılır.

“Merhaba çocuklar. 1. dönem Türkçe derslerimizi dolu dolu geçirdik. Konularımızı işledik ve etkinlikler yaptık. Bu dönem derslerimize biraz farklılık katmak ve özellikle kendinizi ifade etme ve günlük hayatta dili kullanma becerinizi geliştirmek adına haftalık iki ders saatimizin bir saatini masal anlatıcılığı yöntemi ile sizlere masal anlatarak, sizleri o renkli ve eğlenceli dünyaya çekerek işlemeyi düşünüyorum. İkinci saatimizde ise eğlenerek kendinizi geliştirebileceğiniz etkinlikleri yapacağız, paylaşacağız ve kendimizdeki gelişimi göreceğiz. Yaklaşık iki buçuk ay sürecek olan bu ders işleyiş sürecinde elde edeceğim verileri sizlerin de bildiği üzere yürütmekte olduğum araştırma için kullanacağım. Araştırmada kesinlikle kişisel bilgileriniz kullanılmayacaktır. Bilime sağladığınız katkı için şimdiden sizlere teşekkür ederim.

Biri size gerçekleşmesi çok zor olan bir şey anlattığında 'Bana masal anlatma!' deriz değil mi? Neden peki? (Öğrencilerden cevap beklenir.) Masallarda gerçekte olması mümkün olmayan olaylar vardır. Hayal ürünüdür. Her şey çok güzeldir. İyiler hep kazanır. Anlatılanlar adeta hayallerimizi süsler. Düşündürür bizleri masallar. İllaki her birinizin yolu masallar diyarından geçmiştir. Bu yolculuğu bazen ebeveyniniz bazen kardeşiniz bazen de nine ya da dedelerinizle yapmışsınızdır. Bizim burada yapacağımız da benzer aslında sadece biraz daha planlı ve programlı ilerleyeceğiz.

Öğretmeniniz ve masal anlatıcınız olarak masala başlayacağım, anlatımı yapacağım. Anlatım esnasında sizlerin de sürece dahil olması beni çok mutlu eder. Mesela masala başlarken ya da bitirirken tekerlemelerde bana eşlik edebilirsiniz. Ya da çıkarılması gereken bir ses varsa o sesi çıkarmada bana yardımcı olabilirsiniz. Bununla beraber masal anlatırken durup sizlere soru yöneltebilirim. "Şimdi ne olmuş olabilir?" gibi...Bu sorular metinle ilgili olabileceği gibi sizlerin duygularını ya da tepkileri ölçme odaklı da olabilir. Eğlenerek kendinizi geliştirdiğiniz ve kenara köşeye güzel anılar attığınız bir ders olması dileği ile...

Şimdi hazırsanız başlayalım...

Ek 4. Çalışma Kapsamında Kullanılan Masal Metinleri

Ek 4: Çalışma Kapsamında Kullanılan Masal Metinleri

TENCERECİK

Handadır handa, bir kara manda, üç yüz yaşındaydım evvel zamanda. Mavi çadır gerilmiş, duydum, pazar kurulmuş. Vurdum karıncaya palanı, kırk yerinden bağladım kalanı. Sardım sırtına seksen sekiz çuval soğanı. Vardım pazara. Vay ne pazar, ne pazar! Görelim kim ne söyler, ne yazar? Masaldır bunun adı, dinlemekle çıkar tadı. Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde kalbur saman içinde, çok eski zamanlarda fakir bir ana kız varmış. Ana gece sabaha kadar iplik eğirir, genç kız da onu götürüp pazarda satarmış. Geçimlerini böyle sağlarmış. Bir gün kadın yine ipliğini eğirmiş, kızına vermiş. Kız pazarda ipliği satmış. Dönerken çok güzel bir tencere görmüş. İplik parasıyla ekmek alacağı yerde dayanamayıp bu küçük, sevimli tencereyi almış. Kız eve dönmüş ama elinde ekmek yokmuş. Kızın elinde yalnızca bir tencere varmış. Anası, kızına çok kızmış. Tencereyi de fırlatıp sokağa atmış. Ana kız o gece aç aç yatmışlar. Kız aç aç yattığına mı üzölsün, anasını üzdüğüne mi, küçük tencereciğinden olduğuna mı, bilememiş. Ertesi gün bir nine evin önünden geçiyormuş. Bakmış sokakta güzel bir tencere... Nine tencereyi alıp eve getirmiş, yıkamış, temizlemiş. İçine bir yaprak dolması sarıp koymuş. Tencereyi ocağa koymuş, yemeği pişirmiş. Tam kapağını açıp yemeğe oturacağı sırada küçük tencere dile gelmiş: – Nine, nine ben küçük, fakir bir kızın tenceresiyim. Beni bıraksan, onlara gitsem de karınlarını doyursam olmaz mı, demiş. Nine, tencerenin dile gelmesine şaşırmış, ona inanmış ve kapının önüne bırakıvermiş. Tencere oradan kalkıp tıkr tıkr yuvarlanmış, yuvarlanmış, doğru kızın evine gelmiş. Kapiyı tıkladmış. Kız koşup kapiya gitmiş:

– Kim o?

– Tencerecik. – İçinde ne var?

– Sarmacık.

Kız kapıyı açınca tencereyi gördüğüne çok sevinmiş, dolmayı başka bir kaba boşaltmış ama annesi kızar diye tencereyi tekrar sokağa bırakmış. Ana kız oturup sarmaları afiyetle yemişler. O gün de padişahın karısı hamama gidiyormuş. Bakmış ki sokakta güzel bir tencere. Dadısına:

– Şu tencereyi alsana, demiş.

Dadı tencereyi almış. Hamama varmışlar. Hamamda sultan hanım elmaslarını, incilerini tencerenin içine koymuş. Tam hamama gireceği sırada tencere dile gelmiş:

– Güzeller güzeli sultan hanım, ben yaşlı anasıyla yaşayan küçük, fakir bir kızın tenceresiyim. Beni bıraksan, onlara gitsem de onları şu fakir hayatlarından kurtarsam olmaz mı, demiş. Sultan Hanım, tencerenin dile gelmesine şaşırılmış, vardır bunda da bir hikmet diye düşünüp bırakmış tencereyi. Tencere hemen kalkıp tıkır tıkır yuvarlana yuvarlana kızın evine gitmiş, kapıyı tıklatmış: – Kim o?

– Tencerecik.

– İçinde ne var?

– Cici bici incicik.

Kız çok sevinmiş; incileri, elmasları, altınları almış, giyinip süslenmiş. Tencereyi yine sokağa bırakmış. Ertesi gün de şehzade hamama gidiyormuş. Tencereyi sokakta görmüş: – Lala, şu tencereyi alsana. Ne güzel tencere, demiş. Lala, tencereyi almış. Hamama varmışlar. Şehzade hamamda bir güzel yıkanmış, sonra üstünü giymiş. Tencere bu sefer şehzadeyi "Hooop!" içine alıvermesin mi? Tencere yine tıkır tıkır, doğru kızın evine gitmiş. Kapiya tak tak vurmuş: – Kim o?

– Tencerecik.

– İçinde ne var?

– Bir küçük şehzadecik.

Kız tencerenin kapağını açınca içinden yiğit bir şehzade çıkmış. Şehzade de kızı görmüş, kız ayın on dördü gibi güzel, üstünde elmaslar, inciler... O an kıza bin can ile âşık olmuş. Kıza:

– Bana varır mısın, demiş. Kız da: – Varırım, deyince kırk gün kırk gece düğün yapmışlar, yemişler, içmişler. Kız, anasını da saraya aldırılmış, o da ömrünün son günlerini bolluk içinde geçirmiş. Tencereyi ne mi yapmışlar? Onu da artık sokağa atmamışlar, evlerinin başköşesine koyup saklamışlar. Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine. Gökten üç elma düşmüş. Biri masalı anlatana, biri dinleyene, biri de tencereciğe...

KURT İLE ÜÇ ÖKÜZ

Az gittim, uz gittim, dere tepe düz gittim. Çayır çimen geçerek, lale sümbül biçerek, soğuk sular içerek altı ayla bir güz gittim. Bir de dönüp ardıma baktım ki ne göreyim?

Gide gide bir arpa boyu yol gitmişim! Ee ben de ne yapayım, buldum bir köşe, başladım masala. Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde... Çayır çimenlerde biri beyaz, biri siyah, diğeri de kızıl üç öküz otlarmış. Günlerden bir gün bu öküzlere bir kurt dadanmış. Kurt, uzaktan izlediği öküzlerin yanına nasıl gideceğini düşünüp dururmuş. Öküzlerin üçüne birden saldırırsa onların sivri boynuzları arasında öleceğini biliyormuş. Düşünürken düşünürken kurdun aklına bir fikir gelmiş. Dedesinin ona dediği “Önce parçala, sonra yut.” sözünü hatırlayarak beyaz ve kızıl öküzün otladığı yere doğru seslenmiş:

– Şu siyah öküzün rengi ne kadar çirkin, sizin güzelliğinizi bozuyor. Eğer isterseniz ben bunun icabına bakayım. Bu otlaklar da tamamen size kalsın, diye teklifte bulunmuş.

Çayır çimen sözünü duyan ve kurdun kötü planından habersiz zavallı öküzler, bu teklifi hemen kabul etmişler. Kurt da siyah öküzü oracıkta yemiş. Aradan birkaç gün geçince kurt, bu defa da kızıl öküzün yanına gelmiş ve beyaz öküz hakkında konuşmaya başlamış:

– Bak kızıl öküz, karşıda duran beyaz öküz “Benim rengim beyazdır.” diye gururlanıp

duruyor. Sen hiç sesini çıkarma, ben şimdi onun icabına bakarım. Böylece bütün otlar da sana kalır. Bütün otlakların kendisine kalması fikri, kızıl öküzün çok hoşuna gitmiş. Kurdun teklifini kabul etmiş. Böylece kurt, beyaz öküzü de bir güzel yemiş. Aradan birkaç gün geçince kurt tekrar dönmüş ve "Otlak yalnız sana kalacak." dediği kızıl öküzün yanına yaklaşıp: - Şu güzelim otlar burada dururken onları beğenmez çiğnersin ha? Gel bakalım yanıma, şimdi sıra sende, demiş.

Zavallı öküz çok yalvarıp yakarmış fakat bir türlü sonuç alamamış. Kurt onu da yiyecekmiş. Bunun üzerine kurda dönerek: - İzin ver de dünyaya bir nasihat edeyim, demiş.

Kurt da: - Peki, demiş.

Öküz: - Ey bu dünyada kalanlar! Benim hâlimden ibret alın. Benim şimdi öleceğimi zannetmeyin. Ben aslında siyah öküzün öldüğü gün ölmüştüm ama ne acıdır ki haberim bile olmadı, demiş. Öküz sözlerini bitirir bitirmez kurt onu afiyetle yemiş. O günden sonra herkese üç öküzün hâli ibret olmuş. Kötülük birlik olanları yenemeyeceğini anladığında onları bölerek zayıflatmayı denermiş. Gökten üç elma düşmüş. Biri anlatana, biri dinleyene, biri de birlik ve beraberliğin kıymetini bilene...

KOCA NİNE İLE TILKI

Bir varmış bir yokmuş.

Zaman zaman içinde,

Kalbur saman içinde.

Deve tellal iken,

Manda berber iken,

Annem kaşıқта,

Babam beşikte iken.

Ben babamın beşiğini

Tıngır mıngır sallar iken,

Babam düştü beşikten,

Alnını yardı eşikten.

Annem kaptı maşayı,

Babam kaptı küreği,

Gösterdiler bana

Kapı arkasındaki köşeyi...

Vaktiyle köyün birinde, bir koca nine yaşarmış. Bu ninenin bir ineği varmış. Bu inekten sağdığı sütü satar, geçinirmiş. Bir gün koca nine ineğinin sütünü sağmış, külekle avlunun ortasına koyup işine gitmiş. Döndüğünde bakmış ki süt yok, külek boşalmış. Bir böyle, beş böyle derken sinirlenmiş ancak bunun sebebini bir türlü anlayamamış.

Bir sabah sütü sağdıktan sonra küleği yine avlunun ortasına bırakıp bir köşeye gizlenmiş. Başlamış beklemeye. Bir de ne görsün? Tilki küleğe yanaşmış, sütü içiyor. Arkasından yaklaşıp kaçmasın diye tilkiyi kuyruğundan yakalayivermiş. Tilki can havli ile kaçmaya çalışınca, kuyruğu kopup ninenin elinde kalıvermiş. Tilki, koca nineye yalvarmış:

– Nine, nine kuyruğumu ver!

Nine de: – Yok, vermem. Sen benim sütümü nasıl içersin, demiş.

Tilki yine: – Nine, nine kuyruğumu ver, diye yalvarınca

Nine: – Git, sütümü getir, sana kuyruğunu vereyim, demiş.

Tilki, koyuna gitmiş: – Koyun kardeş, koyun kardeş bana süt ver. Nineye vereyim, kuyruğumu alayım, diye yalvarmış. Koyun da: – Sen git, bana ot getir, ben de sana süt vereyim. Tilki çayıra gitmiş: – Çayır, çayır! Sen bana ot ver. Otu koyuna vereyim. Koyun bana süt versin. Sütü nineye vereyim, nine de bana kuyruğumu versin.

Çayır demiş ki: – Git, bana evden çocukları getir. Üstümde oynasınlar, zıplasınlar. Ben de sana ot vereyim. Tilki çocuklara gitmiş: – Çocuklar çocuklar! Gelin çayırda oynayın, çayır bana ot versin. Otu koyuna vereyim, koyun bana süt versin. Sütü nineye vereyim, nine bana kuyruğumu versin. Çocuklar da: – Git, bize şeker getir, oynayalım, demişler.

Tilki bakkala gitmiş: – Bakkal kardeş, bakkal kardeş! Bana şeker ver, çocuklara vereyim. Çocuklar çayırda oynasınlar, çayır bana ot versin. Otu koyuna vereyim, koyun bana süt versin. Sütü nineye vereyim, nine de bana kuyruğumu versin.

Bakkal: – Git, bana yumurta getir, sana şeker vereyim, demiş. Tilki, tavuklara gitmiş:

– Çilli çilli tavuklar. Bana yumurta verin, bakkala vereyim. Bakkal bana şeker versin, çocuklara vereyim. Çocuklar çayırda oynasınlar, çayır bana ot versin. Otu koyuna vereyim, koyun bana süt versin. Sütü nineye vereyim, nine bana kuyruğumu versin, demiş. Tavuklar da bunun üzerine: – Git bize mısır getir, sana yumurta verelim, demişler. Tilki mısır tarlasına gitmiş: – Tarla, tarla. Bana mısır ver, tavuklara vereyim. Tavuklar bana yumurta versin, bakkala vereyim. Bakkal bana şeker versin, çocuklara vereyim. Çocuklar çayırda oynasınlar, çayır bana ot versin. Otu koyuna vereyim, koyun bana süt versin. Sütü nineye vereyim, nine bana kuyruğumu versin, demiş.

Tarla demiş ki: – Git bana su getir, sana mısır vereyim. Tilki gitmiş dereye:

– Dere, dere! Bana su ver, tarlaya vereyim. Tarla bana mısır versin, tavuklara vereyim. Tavuklar bana yumurta versin, bakkala vereyim. Bakkal bana şeker versin, çocuklara vereyim. Çocuklar çayırda oynasın. Çayır ot versin, koyuna vereyim. Koyun bana süt versin, nineye vereyim. Nineden kuyruğumu alayım. Dere de tilkiye: – Beni temizle, ben de sana su vereyim, demiş. Tilki bunun üzerine başlamış deredeki çer çöpü temizlemeye. Tilki dereyi temizleyince dere ona suyu vermiş, tilki suyu almış, tarlaya vermiş. Tarladan mısırı almış, tavuklara vermiş. Tavuklardan yumurta almış, bakkala vermiş. Bakkaldan şeker almış, şekerini çocuklara vermiş. Çocuklar çayırda hep birlikte oynamışlar. Çayırdan otu almış, koyuna vermiş. Koyundan sütü almış, nineye vermiş. Nine de ona kuyruğunu geri vermiş. Tilkinin o günden sonra aklı başına gelmiş.

Gökten üç elma düşmüş. Biri masalı anlatanın, biri dinleyenin, biri de tilkinin başına...

KARGA AĞASI

Zaman zaman içinde, kalbur saman içinde, develer cirit oynarken eski hamam içinde.

Nerede var, nerede yoksa... Bir sinek vızıldadı havada. Derisini sattık yüz binlerce liraya. Kemiklerinden bir köprü kurduk Çukurova'ya. Ne dün ne demin, bugüne bugün iki adam geçti. Biri zayıf, biri şişman. Biri dost, biri düşman. Geçen de pişman, geçmeyen de...

Bir varmış bir yokmuş. Allah'ın kulu çokmuş. Bir karı koca varmış. Bu karı koca çok fakirmiş. Bir gün, bu karı koca tarlaya mısır ekmiş. Mısırları büyümüş, ürünleri çok olmuş ancak kargalar sürekli mısırları yemeye çalışıyormuş. Adam da durmadan kargaları kovalıyormuş. Bazen de yakaladığı kargalara sopayla vuruyormuş. Bu kargaların bir de ağası varmış. Karga ağası bir gün adamın yanına gelmiş:

- Kargalarıma vurup duruyorsun, onlara vurma! Ürün kaldırma zamanı gelince ben yenen mısırlarının hakkı neyse sana öderim, demiş. Günler geçip gitmiş, ürün kaldırma zamanı gelmiş. Çiftçi bir de bakmış ki hasat edilecek bir tane mısır yok. Kargalar bütün mısırları yemişler. Adam bunun üzerine karga ağasının yanına gitmiş. Karga ağası da yenen mısırların yerine ona bir eşek vermiş ve şöyle demiş:

- Bu eşeği eve götürene kadar sürekli yürüt! Sakın ha durdurma! Eve gelince de onu bağla! Sonra göreceksin ki eşekten altınlar dökülecek. Adam, eşeği alıp yola düşmüş. Karga ağasının tembihlerini tutmuş, eşeği hiç durdurmadan yürütmüş. Eve varınca eşeği durdurup bağlamış. Birden eşekten altınlar dökülmeye başlamış. Adam altınları toplayıp karısına: - Bu altınlarla idare et. Sen sık sık hamama gidiyorsun. Sakın ola bu eşeği yanında götürme, demiş.

Karısı da: - Sen hiç merak etme, onu bir yere götürmem, demiş. Birkaç gün sonra adamın bir işi çıkmış, şehre gitmiş. Onun gitmesini fırsat bilen kadın hamama gitmiş. Hamama yürümeye erinip kocasına verdiği sözü unutarak eşeği de yanına almış.

Hamamcıya:

- Eşğim sana emanet. Onu hiç durdurmadan yürüt, demiş. Hamamcı, eşeği götürüp bir yere bağlamış. Bir de bakmış ki eşekten altınlar dökülüyor. Bunun üzerine o eşeği alıp yerine başka bir eşek bağlamış. Hamamdan çıkan kadına farklı eşeği getirip

vermiş. Kadın bu eşeğin kendi eşeği olmadığını anlamamış, dosdoğru evine gelmiş.

Eve gelince eşeği durdurmuş ama eşekten altınlar dökülmemiş. İşte o zaman hamamcının eşeği değiştirdiğini anlamış.

Aradan biraz zaman geçmiş. Kadının kocası şehirden dönmüş. Kadın: – Aman efendi, başıma ne geldi biliyor musun? Bugün hamama gittim. Giderken de eşeği yanımda götürdüm. Meğer hamamcı eşeği değiştirmiş. Şimdi ne yapacağız, demiş. Adam epeyce bir zaman düşünmüş. Sonra kalkmış, karga ağasının yanına gitmiş. Ona başına gelenleri anlatmış. Karga ağası bu sefer ona bir sofraya vermiş: – Bu sofrayı al, acıktığın zaman yere ser. İçinde bir kırbaç var. O kırbağı alıp sofraya vur. O zaman sofraya türlü türlü yemekle dolar, demiş.

Adam sofrayı almış, sevinçle yola çıkmış. Eve gelir gelmez sofrayı yere sermiş. Sonra da elindeki kırbağı sofraya vurmuş. O anda sofranın üstü yiyeceklerle dolmuş. Bunları karısıyla beraber yemiş. Sonra da dönüp karısına: – Sakın bu sofrayı bir yere götürme! Eşekten olduğumuz gibi bundan da olmayalım, demiş.

Karısı da: – Sen hiç merak etme, onu bir yere götürmem, demiş.

Derken aradan günler geçmiş. Kadın bir gün, padişahın hanımının ve kızlarının topluca yemek yiyip eğleneceklerini duymuş. Kendi kendine: – Ben bu sofrayı oraya götürüp üzerini donatsam herkes benim soframın marifetini görür, demiş. Kadın, günü gelince sofrayı yanına alıp gitmiş. Elindeki sofrayı yere serip kırbağı vurmuş. Sofra yiyeceklerle dolmuş. Kadını takip eden hamamcı, kadının gelenleri karşılamasını fırsat bilip sofrayı başka bir sofraya ile değiştirmiş. Kadın eğlence bitince sofrayı da alıp eve gelmiş. Akşam sofrayı serince üstüne yiyecekler dolmamış. Olup biteni anlamış ama iş işten geçmiş bir kere. Bunu da kocasına anlatmış. Adam, karısına: – Ben sana sofrayı hiçbir yere götürme demedim mi? Niye götürdün, diye kızmış. Adam yine derin derin düşünmüş. Karga ağasının yanına gitmiş. Başından geçenleri anlatmış. Karga ağası bu sefer adama altın bir tokmak vermiş. Demiş ki:

– Bu tokmak kimin elinde ise sen tokmağa "Vur!" dersen tokmak vurmaya başlar, demiş. Adam, tokmağı eve götürüp saklamış. Daha önce kadından eşeği ve sofrayı alan adam bu sefer de tokmağın peşine düşmüş. Gizlice eve girmiş, tokmağı almış. Tam tokmağı çalacağı sırada yakalanmış. Bizim adam, hemen tokmağa "Vur!" diye

seslenmiş. Tokmak, adamın tepesine tepesine vurmaya başlamış. Bunun üzerine hırsızlık yapan adam, aman dileyip yalvarmaya başlamış: – Bu tokmağın sahibi kim? Allah aşkına gelip bunu durdursun, diye bağırmış. Adam gelip karşısına durmuş:

– Bu tokmağı durdururum ama sen de bana eşeğimi ve soframı vereceksin, demiş. Hamamcı bunu kabul etmiş. Adam da tokmağı durdurmuş. Hamamcı da gidip eşeği ve sofrayı adama getirmiş. Böylece adam hem eşeğine hem de sofrasına kavuşmuş. Dünya malı gezer dururmuş elden ele, binip sırtına tutunurmuş bir yele, ulaşmış bir gün gerçek sahibine...

Gökten üç elma düşmüş. Biri masalı anlatanın, biri dinleyenin, biri de kimin muradı varsa onun başına...

CİĞER

Azdan çoktan, hoppala hoptan; sana bir mintan yaptırayım çerden çöpten, ilikleri karpuz kabuğundan, düğmeleri turptan. Haydi, dinle masalımı o zaman. Zaman zaman içinde, kalbur saman içinde, ben diyeyim yüz yıl, siz deyin bin yıl önce küçük bir kasabada bir kız ile anası yaşarmış. Günlerden bir gün kadının canı ciğer çekmiş.

Kızının eline birkaç kuruş verip onu ciğer almaya göndermiş. Arkasından da tembihlemiş: – Ciğeri aldıktan sonra gölde yıkayıp doğruca eve getir e mi kızım? Bunun üzerine kızcağız çarşıya gidip ciğeri almış, göle götürüp bir güzel yıkamış. Tam ciğeri sudan çıkardığı sırada bir leylek, ciğeri kaptığı gibi göğe yükselmiş. Kız, leyleğin arkasından: – Ciğerimi bana geri ver! Ah leylek, anamın canı ciğer çekmişti, götüremezsem bana çok kızar, diye bağırmış. Leylek de ona: – Karnım çok aç, sen bana arpa ver, ben de sana ciğeri geri vereyim, demiş. Bunun üzerine kız, çiftçiye gidip:

– Çiftçi amca, bana biraz arpa ver ki ben de onu leyleğe götürüyüm. Leylek de bana ciğer versin, ben de alıp ciğeri anama götürüyüm, demiş. O vakit çiftçi şu cevabı vermiş:

– Akşama et pişireceğim, bana aktardan biraz baharat alırsan sana arpa veririm. Kız hemen yola düşmüş. Az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş, sonunda aktara varmış.

– Aktar amca, bana biraz baharat ver, çiftçi amcaya vereyim. Çiftçi amca bana biraz arpa versin. Arpayı leyleğe götürüyüm ki bana ciğeri geri versin. Ben de ciğeri alıp anama götürüyüm, demiş. – Olur ama bir şartım var. Ayakkabılarım eskidi, bana bir kundura getirirsen sana baharat veririm, demiş aktar. Aktardan çıkan kız, kunduracıya gitmiş: – Kunduracı amca, bana bir kundura ver de onu alıp aktara götürüyüm. Aktar bana baharat versin, onu çiftçiye vereyim, çiftçi de bana biraz arpa versin. Arpayı leyleğe götürüyüm ki leylek de bana ciğeri geri versin. Ciğeri alıp anama götürüyüm, demiş. Kunduracı şu karşılığı vermiş: – Sen önce bana bir öküz derisi getir, o vakit ben de sana kundurayı veririm. Bunun üzerine kız dericiye gitmiş: – Derici amca, bana bir öküz derisi ver de kunduracıya götürüyüm. Kunduracı bana kundurayı versin. Onu aktara götürüyüm, aktar bana baharat versin. Baharatı çiftçiye vereyim. Çiftçi de bana biraz arpa versin. Arpayı leyleğe götürüyüm ki leylek de bana ciğeri geri versin. Ben de ciğeri alıp anama götürüyüm, demiş. – Olur ama önce bana bir öküz postu getir. Ben de sana onu işleyip derisini vereyim, diye cevap vermiş derici. Bunun üzerine kız bir öküze gidip: – Öküz, bana bir post ver ki dericiye götürüyüm. O da postu işleyip bana deriyi versin de onu kunduracıya götürüyüm. Kunduracı bana kundurayı versin, onları aktara götürüyüm. Aktar bana baharat versin, onu çiftçiye vereyim. Çiftçi de bana biraz arpa versin. Arpayı leyleğe götürüyüm ki leylek de bana ciğeri geri versin. Ben de ciğeri alıp anama götürüyüm, demiş. Öküz şöyle demiş: – Sen bana saman getir, ben de sana bir post vereyim. Kız bunun üzerine bir rençpere gidip şunları söylemiş: – Rençper amca, bana biraz saman ver de öküze götürüyüm. Öküz bana bir post versin, postu dericiye götürüyüm. O da postu işleyip bana deriyi versin de kunduracıya götürüyüm. Kunduracı bana kundurayı versin, aktara götürüyüm. Aktar bana baharat versin. Baharatı çiftçi babaya vereyim. Çiftçi de bana biraz arpa versin. Arpayı leyleğe götürüyüm ki leylek de ciğeri bana geri versin. Ben de ciğeri alıp anama götürüyüm, demiş. Rençper amca, küçük kızı çok sevmiş ve ona şöyle demiş: – Elimi öpüp başına koyarsan ben de sana saman veririm. Eee, saygının açamayacağı kapı yokmuş. Küçük kız, rençper amcanın bu isteğini hemen yerine getirmiş. Samanı öküze götürmüş. Öküzden postu alıp dericiye götürmüş. Dericiden deriyi alıp kunduracıya götürmüş. Kunduracıdan kunduraları alıp aktara götürmüş. Aktardan baharatı alıp çiftçiye vermiş, çiftçiden arpayı alıp leyleğe götürmüş. Leylek arpayı yiyince ciğeri kıza geri vermiş. Kız o sırada leyleği yakalamış ve ona şöyle demiş: İzinsiz aldın ya ciğeri, Bilmeden bende ki değerini, Başkasının canını yakmazsan saliveririm ben de

seni. Leylek bir daha hiç kimsenin malını izinsiz almayacağını söylemiş. Kız da onu affedip salıvermiş. Ciğeri alıp annesine götürmüş. Annesi, ciğeri güzelce pişirip sofraya koymuş. Nihayet ana kız muratlarına ermişler. Ciğeri afiyetle yiyip bitirmişler.

Gökten üç elma düşmüş. Biri bu masalı anlatanın, biri dinleyenin, biri de akıllanan leyleğin başına...

İKİ KOMŞU

Benim adım Kamber. Minareden uzun mumbar yedim, doymadım. Dere gibi hoşafı tepe gibi pilavlar, ambar ambar yulaflar yedim içtim, doymadım... Denizi çorba ettik, gemiyi kepçe ettik, daha bilmem nice ettik, yedim içtim. Karnım davula döndü ama ne sakalım tum tum etti ne bıyığım cum cum etti, dudaklarım bile duymadı. Baktılar ki dünyayı yesem doyduğum, doyacağım yok, "Akdeniz'in martısı, zeytinyağının tortusu, hoştur makarnanın yoğurtlusu..." deyip tepsi tepsi önüme sürdüler. Ama sensiz boğazımdan geçmedi. Yüklendim bizim uzun kulaklıya, size getiriyordum ama ırmaktan geçerken kurbağalar dedi: "Virak virak!" Ben de anladım: "Bırak bırak!" Bıraktım oracıkta... Ee ne yapayım, ben de size bu masalı getirdim. Zamanın birinde iki komşu varmış. Komşulardan biri çok iyi kalpli, diğeri ise çok kötü kalpliymiş. İyi kalpli adam fakir, kötü kalpli adam ise çok zenginmiş. Fakir adam, kendi alın teriyle her gün ekmeğini kazanıp ailesine bakmaya çalışırmış. Kötü kalpli olan ise haraç kesip, çalıp çırparmış. Böylece her geçen gün zenginliğine zenginlik katarmış.

İyi kalpli fakir adam, küçücük kerpiç bir evde iki kızı, bir oğlu ve karısıyla yaşarmış. Kötü kalpli zengin adamın ise iki oğlu ve karısıyla birlikte yaşadığı on odalı bir köşkü varmış. Bu kötü kalpli zengin adam, fakir komşusunu hep küçümser; verdiği davetlere çağırmazmış.

Fakir adam çalışmak için evinden ayrıldığında çok güçlü bir fırtına ve sel evlerini yıkmış. Hiçbir eşyalarını kurtaramamışlar. İyi kalpli fakir adam hüngür hüngür ağlayarak zengin komşusundan yardım istemiş. Komşusu yine bir davet vermekteymiş. Kötü kalpli komşu, fakir komşusunu dinlemiş. Onun başına gelenlere kahkahalarla gülerek cevap bile vermeden kapıyı suratına kapatmış. Fakir adam, çok üzgün bir şekilde ailesinin yanına dönmüş. Isınmak için ateşi yakıp o günkü rızkını çocuklarıyla oturup yerken ateşin içine yaralı bir kuş düşmüş.

Bunu gören fakir adam kuşu ateşin içinden çıkarıp yanmaktan kurtarmış. Bu yaralı kuşun yaralarını sarıp karnını doyurmuş. Kuş iyileşip dile gelmiş. Meğer o bir dilek kuşuymuş.

Kuş: – Dile benden ne dilerse. Sen beni iyileştirdin, bunun için ne istersen gerçekleştireceğim, demiş.

Fakir adam önce çok şaşırmış, ardından da başından geçenleri kuşa bir bir anlatmış:

– Ne isteyebilirim ki bütün bunlardan sonra? Başımızı sokacak bir yuvamız olsun yeter, demiş. Kuş da bunları peşine takıp başka bir diyara götürmüş. Az gitmişler, uz gitmişler. Üç gündüz, üç gece yol gitmişler. Sonunda yemyeşil bir diyarda koskoca bir sarayın kapısına varmışlar. Adam ve ailesi sarayı görünce şaşırmış.

Kuş: – İşte geldik, bu saray sizindir, demiş.

Fakir adam sarayda yaşamayı kabul etmek istememiş. O sarayı kendine fazla görmüş.

Kuşa şöyle demiş: – Bize küçük bir ev yeter, bu saray çok büyük.

Kuş ise: – Sen altın kalpli bir adamsın, üzülme, hiçbir iyilik karşılıksız kalmaz. Var git sarayına, ailenle otur. Bolluk ve huzur içinde yaşa, demiş. Bunun üzerine fakir adam ve ailesi saraya yerleşmiş. Düzenlerini kurup mutlu bir şekilde yaşamaya başlamışlar.

Aradan aylar, yıllar geçmiş ve bir gün bir deprem olmuş. Kötü kalpli adamın köşkü yıkılmış. Ardından çıkan yangında her şeyi yanmış. Adam ve ailesi çaresiz bir şekilde kalacak yer aramaya başlamışlar. Zamanında çok kalp kırıp insanları küçük gördükleri için hangi eve gitseler kapısı suratlarına kapanmış. Gide gide bilinmedik bir saraya denk gelmişler. Çaresiz bir şekilde son şanslarını denemek için kapıyı çalmışlar. Kapıyı açan fakir adamcağız ve ailesi, kötü kalpli adam ve ailesini tanımış. Kötü kalpli adam ve ailesi ise eski komşularını tanımamış. İyi kalpli adam karşısında eski komşusunu ailesiyle birlikte perişan hâlde görünce onları sorgusuz sualsiz içeri almış.

İyi kalpli adam ve ailesi onları yedirmiş, içirmiş, giydirmiş. Saraylarından birkaç oda verip güzelce ağırlamışlar. Daha sonra da oturup dertleşmişler. İki adam birbirine hayat hikâyelerini anlatınca kötü kalpli adam ve ailesi eski komşularını tanımışlar.

Kötü kalpli adam mahcup ve akli başına gelmiş bir şekilde: – Zamanında seni hor

gören, evine almayan, o çaresiz gününüzde yardım etmeyen, gözünü para bürümüş kötü kalpli adam bendim. Zor duruma ben de düştüm. Köşkümüz yok oldu. Her şeyimiz yandı. Çalmadığım kapı kalmadı. Herkes yüzüme kapılarını kapattı çünkü ben onları da zamanında hor görmüştüm. Sen, sana yaptıklarına rağmen beni ve ailemi sarayına aldın, yedirdin, giydirdin. Bu felaket benim aklımı başıma getirdi. Çok utanıyorum. Ne olur beni affet, demiş. İyi kalpli adamcağız komşusuna: – Kötülük de bir hastalıktır ve insan bu hastalıktan kurtulabilir. Görüyorum ki yaşadığın sıkıntılar seni olgunlaştırmış. Bilmek aklın, anlamak kalbin işidir. Dilerim bundan sonra dertlinin hâlinen anlarsın, demiş ve onu affetmiş. İyi kalpli adam, onlara yetecek kadar para vermiş. Kötü kalpli zengin adam ve ailesi, alın teriyle çalışarak yeni bir hayat kurmuşlar. İki komşu mutlu ve mesut bir şekilde, dayanışma içinde yaşamaya başlamışlar. Kimin başı sıkışsa, kim zor duruma düşse birlikte yardım etmişler.

Gökten üç elma düşmüş. Biri anlatana, biri dinleyene, biri de dilek kuşunun başına.

ALTIN BALTA

Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, ben anamın beşiğini tıngır mıngır salları iken çok eski zamanlarda fakir bir adam, karısı ve çocuklarıyla birlikte küçük bir kulübede yaşamış. Günün birinde bu adam, zengin komşusundan baltasını ödünç istemiş. Komşusu da söylene söylene, binbir nazla baltasını ona vermiş. Baltayı alan fakir adam, odun kesmek için yola çıkmış. Biraz odun kesip dönmeye hazırlanırken baltanın başı çıkmış. Balta, değirmeni döndüren suyun içine düşüvermiş. Fakir adam; ak sakallı, temiz yüzlü ihtiyar değirmencinin yanına gidip baltasını vermesi için yalvarmış. İhtiyar da değirmeni durdurmuş ve sudan, altın başlı bir balta çıkararak: – Baltan bu mu, diye sormuş.

Fakir adam: – Hayır, bu değil, diye cevap vermiş. İhtiyar ikinci defa elini suya sokmuş ve bu sefer gümüş başlı bir balta çıkararak: – Baltan bu mu, diye sormuş.

Fakir adam yine: – Hayır, bu da değil, demiş. Değirmenci üçüncü kez elini suya soktuğunda bu defa kara, demir bir balta çıkarmış. O zaman fakir adam:

– Hah, işte bu benim suya düşürdüğüm baltam, diyerek elini ihtiyara uzatmış. İhtiyar değirmenci onu durdurup: – Evladım, sen çok temiz kalpli ve dürüst bir insanmışsın.

Al, bu balta benden sana hediye olsun. Elinde bu balta olduğu sürece korkma, işlerin hep yolunda gider, demiş ve ona altın baltayı vermiş. Adam da baltayı alıp eve gitmiş.

Meğer altın baltanın bir bereketi varmış. Adam baltayı kullandıkça zenginleşmiş, evinin bereketi artmış. Bu sırada da karşılaştığı fakir insanlara hep yardım etmiş. Çok geçmeden konu komşu, ondaki değişikliği fark etmiş ve ona bunun sırrını sormuşlar. Adam da olup biteni anlatmış. Bunları duyan zengin komşusu da kara baltasını alıp odun kesmeye gitmiş. Fakir adamın başına gelenler, kendisinin de başına gelsin diye baltasını alıp suya atmış ve değirmencinin yanına varmış. İhtiyar, altın başlı baltayı sudan çıkardığında zengin adam: - İşte, bu benim baltam, bu benim baltam, diyerek baltaya uzanmış. Değirmenci ihtiyar, zengin adama: - Sen dürüst biri değilsin! İşte senin baltan bu, diye hiddetle bağırmış ve demir başlı baltayı sudan çıkararak ona uzatmış. Zengin adam kös kös evine dönmüş. Fakir adam da dürüstlüğü sayesinde altın baltasıyla ömür boyu bolluk içinde yaşamış.

Gökten üç elma düşmüş. Biri anlatanın, biri dinleyenin, biri de dürüst kişilerin başına...

TILKI İLE EŞEK

Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, uzak diyarlarda bir orman varmış. Günlerden bir gün burada yaşayan tilki ile eşek arkadaş olmuş. Ormanda giderlerken eşek karnının acıktığını söylemiş. Bunun üzerine tilki: - Arkadaş, ben seni bir kabak bahçesine götürüyüm, ama tarlaya girmeyecek, kenardaki kabakları yiyeceksin ve gürültü yapıp tarla sahibini rahatsız etmeyeceksin. Tarlaya zarar vermezsen kimse sana kızmaz, demiş. İkisi birlikte bahçeye gitmişler. Eşek kabakları yemiş ve karnı doyunca anırmaya başlamış. Tarlanın sahibi, sesi duyunca hemen oraya gelmiş. Eşeğin izin almadan tarlaya girdiğini ve bahçedeki kabakları yediğini gören bahçe sahibi, eşeğe çok sinirlenmiş ve onu azarlamış. Tilki: - Ne oldu, diye sorunca:

- Ne olsun tilki kardeş, tarlanın sahibi biraz kızdı, sonra gitti, demiş. Bu defa tilki:
- Ben seni bir mısır tarlasına götüreceğim ama tarlaya girmeden kenardaki mısırları yiyeceksin, demiş. Sakın anırıp milleti başına toplama, diye desteklemiş. Eşek de:
- Tamam, bu sefer anırmayacağım, demiş. Birlikte mısır tarlasına gitmişler. Eşek

mısırları yiyince tekrar anırmaya başlamış. Mısır tarlasının sahibi eşeğin sesini duymuş. Koşarak tarlasına gelmiş, bir de ne görsün?.. Eşek, tarlasının ortasında anırıyor.

Bunun üzerine mısır tarlasının sahibi de eşeğe kızmış. Tarla sahibi, tarlasına izinsiz giren eşeği kovduktan sonra tilki, eşeğin yanına gelerek: - Ne oldu, diye sormuş.

Eşek de: - Ne olsun tilki kardeş, tarla sahibi biraz kızdı, sonra da gitti, demiş.

Tilki, bu defa da eşeği üzüm bağına götürmüş. Tilki, eşeğe yine kenardaki üzümleri yemesi ve anırmaması için tembihte bulunmuş. Eşek söz vermiş fakat sözünü yine tutmamış. Bir süre sonra bağa girip anırmaya başlamış. Bağın sahibi gelince eşek yine bir güzel azar işitmiş.

Tilki de uzaktan bu manzarayı seyrediyormuş. Eşeğin değişmeyeceğini anlayan tilki, kendi kendine "Huylu huyundan vazgeçer mi hiç?" diyerek oradan ayrılp yoluna yalnız devam etmiş. Bir daha da sözünde durmayanlarla dostluk etmemiş.

İMDİ DEDE

Zaman zaman içinde, kalbur saman içinde, devler top oynarken eski hamam içinde...

Biz hayladık hoyladık, cümle âlemi topladık. Allah'ın kışı, tandırın başı olur da kim gelmez, deyip masala başladık. Bir varmış bir yokmuş. Küçük bir kasabada yaşlı bir marangoz yaşamış. Bu marangozun iki tane de çırağı varmış. Marangoz çok yetenekli ve çalışkanmış. Çağrıldığı zaman "İmdi geliyorum." dediği için de adı "İmdi Dede" kalmış. Çırakları, bazen dükkânda yatıp kalkar; bazen de evlerine giderlermiş. Bir kış günü evlerinden dönerken yolda üşüyüp titreyen bir kedi yavrusu görmüşler. Soğuktan ölmesin diye kediyi alıp dükkâna getirmişler fakat İmdi Dede hayvanları sevmezmiş. Sevmediği için de: - Burada kedi istemiyorum. Çocuklar, bunu hemen dışarı bırakın, diye bağırmış. Kediyi bırakmak istemeyen çırakların aklına bir fikir gelmiş. Çıraklardan biri kediyi pencerenin dışına koymuş. Öteki de içeriden pencerenin altına saklanmış. Kedi orada miyavladıkça çırak da içeriden: - İmdi Dede! İmdi Dede! Sen orada sıcak dükkânında otururken ben burada üşüyüp donayım mı imdi, diye mırıldanmış. İmdi Dede bu sözleri duyunca çok üzülmüş: - Kediyi içeri alın çocuklar, demiş. Çıraklar sevinerek kediyi içeri almışlar. Kediye oynaması için bir de

. Kediye oynaması için bir de yumak vermişler. Kedi sevinç içinde yumakla bir oynamış, bir oynamış... Onu seyreden İmdi Dede, çok mutlu olmuş ve o günden sonra nerede üşüyen bir kedi görse hemen yanına almış.

Gökten üç elma düşmüş. Biri İmdi Dede'nin, biri kedilerin, biri de hayvanları seven çocukların başına...

Ek 5. Masal Ders Planları ve Etkinlik Örnekleri

Ek 5: Masal Ders Planları ve Etkinlik Örnekleri

TENCEREÇİK

DERS PLANI

SÜRE: 30+30 (iki ders saati)

YÖNTEM VE TEKNİK: Rol oynama, doğaçlama

MATERYALLER: Küçük bir tencere, incik boncuk (takı), yaprak sarma, erkek oyuncak bebek

KAZANIM VE GÖSTERGELER:

- **T.7.1.11.Dinledikleriyle/ izledikleriyle ilgili görüşlerini bildirir.**
Metni içerik bakımından değerlendiren öğrencinin metindeki olayların kendine göre doğruları ya da yanlışlarını ifade etmesi beklenir.
- **T.7.1.12.Dinlediklerinin/ izlediklerinin içeriğini değerlendirir.**
Yanlış gibi görünen bazı eylemlerin güzel şeylere vesile olabileceğini kavramaları amaçlanmaktadır.
- **T.7.2.5. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.**
Kelimede çokanlamlılık üzerinde durulur. Kelimenin ilk anlamı ve bu ilk anlama bağlı olarak ortaya çıkan kullanım anlamları üzerinde durulur.
- **T.7.4.7. Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır.**
Masalda geçen deyim, atasözü, ikileme gibi söz gruplarını belirler. Kendi ürettiği metinde anlatımı daha etkileyici kılmak için deyimlere, ikilemelere, tekerlemelere, atasözlerine yer verir.
- **T.7.4.15. Yazılarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır.**
Oysaki, başka bir deyişle, özellikle, ilk olarak ve son olarak ifadelerini kullanmaları sağlanır.
- **T.7.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.**
Karşıt görüşleri savunacak olan öğrencilerin 5-10 dk. içinde konuya hazırlanıp karşıt görüşü çürütmeleri kendi görüşlerinin doğruluğunu göstermeleri beklenir.
- **T.7.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.**
Yaratıcı, güdümlü, empati kurma, tartışma, ikna etme ve eleştirel konuşma gibi yöntem ve tekniklerinin kullanılması sağlanır.
- **T.7.2.4.Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.**
Öğrencinin konuşmasını saygı kuralları içinde, karşıdaki kişileri kırmadan,

doğru bir üslupla yapmaları ve bu sırada jest ve mimikleriyle konuşmasını desteklemeleri beklenir.

DİKKAT ÇEKME

Öğrenciler çember şeklinde oturtulur. Anlatıcı tarafından materyal olarak getirilen bir tencere yaprak sarma öğrencilere dağıtılır. Son öğrenci de aldıktan sonra öğrencilere boş olan tencere gösterilir ve masalın ana kahramanı olduğu söylenir. "Sizce bu tencere neler yapmış olabilir?" sorusu öğrencilere yöneltilir ve tahminde bulunmaları sağlanır. Ortaya atılan fikirleri dinledikten sonra masal anlatımına başlanır.

MASAL ANLATIMI

Anadolu masalları giriş müziği öğrencilere dinletilir. Anlatıcı masala başlar. Masal anlatımını daha etkili kılmak için oyuncaklardan faydalanır. Tekerleme ile masala başlanır. Yer yer durup öğrencilere sorular yöneltilir. Karşılıklı etkileşim içinde süregiden bir masal anlatımı gerçekleştirilir.

ETKİNLİK

1) Öğrenciler iki gruba ayrılır. Bir grup sağ tarafta, diğer grup sol tarafta, anlatıcı da ortada hakem olarak bulunur. İlk olarak öğrencilere münazaranın ne olduğu ve niçin yapıldığı hakkında öğrencilere bilgi verilir. Anlatıcı, birkaç öğrenciye masalda neyden bahsedildiğini sorar. Sonrasında günümüzle bağlantı kurmaları sağlanır ve açıklama yapılır: "Çocuklar, Z kuşağı bireyleri olarak toplumda birçok değişimin farkındasınız. Teknoloji ve internet kullanımının yaygınlaşması büyük kitlelere ulaşabilmeyi çok kolay hale getirdi. Yeni iş kolları ortaya çıktı. Kimi bu iş imkanlarına çok karşı bir tutum sergilerken (onaylamıyorlar) kimi de ciddi manada kazanç kapısı olarak görmekte. Peki, düşünelim. Zor şartlardan geçip, emek verip, bu yolda dirsek çürüterek elde edilen iş ve kazanç mı yoksa internet ortamında fenomen olup kendine burayı kazanç kapısı haline getirmiş olan kişinin yaptığı iş ve kazanç mı? Hangisi daha doğru ya da yanlış olan bir durum var mı? Bir adaletsizlik var mı?" soruları yöneltilir. Bu sorular üzerine düşünceleri için 10 dakika verilir. Gruplar hazır olduklarında münazara başlatılır. Anlatıcı öğrencilere konuşmaları sırasında müdahalede bulunmaz ancak saygı kuralları aşılar ve öğrenciler münazara kurallarına uymazsa hakem araya girebilir.

DEĞERLENDİRME

1. BÖLÜM

- 1) Dinlediğiniz masalın kahramanlarını yazınız?
- 2) Dinlediğiniz masalın konusu nedir?
- 3) Dinlediğiniz metindeki olay akışını kronolojik sıraya uygun olacak şekilde yazınız.
- 4) Dinlediğiniz metinde ana-kız geçimini nasıl sağlamaktadır?
- 5) Annesi kızına çok kızmakta haklı mıdır? Neden?
- 6) Kızın yerinde siz olsaydınız çok beğendiğiniz şeyi mi alırdınız yoksa annenizin dediğini mi yapardınız?
- 7) Siz kızın yerinde olsaydınız tencereden neler dilerdiniz?
- 8) Masalda bir şeyi ya da bir bölümü değiştirmek isteseydiniz bu ne olurdu?
- 9) Dinlediğiniz masalı beğendiniz mi? Neden?

3. BÖLÜM

Yaptığınız konuşmayı değerlendiriniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	KISMEN	HAYIR
Konuşurken sözcükleri doğru telaffuz ettim.			
İşitilebilir bir ses tonuyla ve dinleyicilerle göz teması kurarak konuştum.			
Düşüncelerimi mantıksal bir bütünlük içinde sundum.			
Konuşurken beden dilimi etkili bir şekilde kullandım.			
Konuşurken sözcükleri anlamlarına uygun kullandım.			
Konuşurken "oysaki, başka bir deyişle, özellikle, ilk olarak, son olarak" gibi uygun geçiş ve bağlantı ifadeleri kullandım.			
Konuşmalarımda anlatımı zenginleştirmek için deyim, ikileme, atasözü kullandım.			
Konuşmalarımda yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş sözcüklerin Türkçelerini kullandım.			

KURT İLE ÜÇ ÖKÜZ

DERS PLANI

SÜRE: 30+30 (iki ders saati)

YÖNTEM VE TEKNİK: Rol oynama, doğaçlama

MATERYALLER: Kurt, inek ya da öküz, çimen

KAZANIM VE GÖSTERGELER:

- **T.7.4.3. Hikâye edici metin yazar.**
Seçilen masal etkinlik kartlarından hareketle özgün bir metin yazar.
- **T.7.4.4. Yazma stratejilerini uygular.**
Not alma, özet çıkarma, serbest, kontrollü, kelime ve kavram havuzundan seçerek yazma, bir metinden hareketle yazma ve duyulardan hareketle yazma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır.
- **T.7.4.7. Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır.**
Masalda geçen deyim, atasözü, ikileme gibi söz gruplarını belirler. Kendi ürettiği metinde anlatımı daha etkileyici kılmak için deyimlere, ikilemelere, tekerlemelere, atasözlerine yer verir.
- **T.7.4.15. Yazılarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır.**
Oysaki, başka bir deyişle, özellikle, ilk olarak ve son olarak ifadelerini kullanmaları sağlanır.
- **T.7.2.4. Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.**
Masal etkinlik kartlarından seçeceği 5-10 kart ile bir metin oluşturan öğrenci metnini arkadaşları ile paylaşır.
- **T.7.2.5. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.**
Kelimeleri metnin bağlamına uygun olarak kullanır.

DİKKAT ÇEKME

Öğrenciler çember şeklinde oturtulur. Anlatıcı "Kurt ile Üç Öküz" masalını anlatacağını söyler. Üç öküz ve çimlerin arkasında saklanan kurt öğrencilere gösterilir.

Kurdun ne planlamış olabileceği öğrencilere sorulur. Ortaya atılan fikirleri dinledikten sonra masal anlatımına başlanır.

MASAL ANLATIMI

Anadolu masalları giriş müziği öğrencilere dinletilir. Anlatıcı masala başlar. Masal anlatımını daha etkili kılmak için oyuncaklardan faydalanır. Tekerleme ile masala başlanır. Yer yer durup öğrencilere sorular yöneltilir. Karşılıklı etkileşim içinde süregiden bir masal anlatımı gerçekleştirilir.

ETKİNLİK

Öğrenciler arasında onar kişilik üç grup oluşturulur. Her grubun ilk üyesi Kulenga etkinlik kartlarından üç kart seçecek. İlk öğrenci kendisine çıkan kartlardan bir paragraf yazar ve kâğıdı sonraki arkadaşına verir. İkinci öğrenci de bu paragrafa kendine çıkan kartlara uygun olarak ekleme yapar. Bu akış 10. öğrenciye kadar devam eder. Sonuncu öğrenci ortaya çıkan metni okur.

DEĞERLENDİRME

1. BÖLÜM

1) Dinlediğiniz masalın kahramanlarını yazınız?

2) Dinlediğiniz masalın konusu nedir?

3) Dinlediğiniz metindeki olay akışını kronolojik sıraya uygun olacak şekilde yazınız.

4) Metnin ana fikri nedir?

5) Masalda geçen aşağıdaki deyimlerin anlamlarını karşılarına yazınız.

Bir arpa boyu (gitmek):

Teklifte bulunmak:

İcabına bakmak:

Hoşuna gitmek:

Nasihat etmek:

İbret almak:

6) Dinlediğiniz metinde kurt öküzleri ayırmak için hangi yöntemi denemiş?

7) Dinlediğiniz masalı beğendiniz mi? Neden?

2. BÖLÜM

Masal etkinlik kartları ile yapılan grup çalışmasında ortaya çıkan masal metnini

anlamli bir bütun olarak yaziniz. Metni kurgularken hatırlayamadığınız bölümler olursa yaratıcılığınızı kullanarak tamamlayabilir, ekleme ya da çıkarma yapabilirsiniz.

[illegible]

3. BÖLÜM

Anlattığınız masalı değerlendiriniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	KISMEN	HAYIR
Konuşurken sözcükleri doğru telaffuz ettim.			
Düşüncelerimi mantıksal bir bütünlük içinde sundum.			
Konuşurken beden dilimi etkili bir şekilde kullandım.			
Konuşurken sözcükleri anlamlarına uygun kullandım.			
Konuşurken "oysaki, başka bir deyişle, özellikle, ilk olarak, son olarak" gibi uygun geçiş ve bağlantı ifadeleri kullandım.			
Konuşmalarımda anlatımı zenginleştirmek için deyim, ikileme, atasözü kullandım.			

KOCA NINE İLE TILKI

DERS PLANI

SÜRE: 30+30 (iki ders saati)

YÖNTEM VE TEKNİK: Rol oynama, doğaçlama

MATERYALLER: Bez bebek (nine), tilki

KAZANIM VE GÖSTERGELER:

- **T.7.3.23. Metnin içeriğine uygun başlık/başlıklar belirler.**

"Bence bu masal..." yazma etkinliği ile masalı kendi bakış açısına göre ve yeni unsurlarla zenginleştiren öğrenciler, ortaya çıkan masalın içeriğine uygun yeni başlık belirler.

- **T.7.4.3. Hikâye edici metin yazar.**

"Bence bu masal..." çalışması ile seçtiği kartlarda çıkan görselleri etkinlikte istenilen kriterleri baz alarak metne yerleştiren öğrenci yeni bir metin ortaya çıkarır. Böylece yaratıcılık ve hayal gücünü destekleme, dil gelişimi ve kelime dağarcığını artırma gibi becerilerini geliştirir.

- **T.7.3.22. Metnin içeriğini yorumlar.**

Öğrencinin yazdığı metinde herhangi bir toplumsal problemi işlemesi istenir (T.7.4.3 kazanımı). Bu kazanımla (T.7.3.22.) da neden bu problemi seçtiği, ne gibi aksaklıklar ya da sorunlar gördüğü ve çözüm için ne önerebileceği anlatması istenir.

- **T.7.2.5. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.**

Kelimede çokanlamlılık üzerinde durulur. Kelimenin ilk anlamı ve bu ilk anlama bağlı olarak ortaya çıkan kullanım anlamları üzerinde durulur.

- **T.7.4.7. Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır.**

Masalda geçen deyim, atasözü, ikileme gibi söz gruplarını belirler. Kendi ürettiği metinde anlatımı daha etkileyici kılmak için deyimlere, ikilemelere, tekerlemelere, atasözlerine yer verir.

DİKKAT ÇEKME

Öğrenciler çember şeklinde oturtulur. Anlatıcı "Koca Nine ile Tilki" masalını anlatacağını söyler. Anlatıcı öğrencilere: "Çevresinde ya da ailesinde hayvancılık yapan var mı?" diye soru yöneltir. Hayvancılık yapanların hangi ürünleri elde edebileceğini sorar. Öğrencilerden gelen cevaplar içinden "süt" cevabını çekip alır ve öğrencileri sütün faydaları üzerine konuşturur. Sütün masalla bağlantısının ne

olabileceğini tahmin etmelerini ister. Sonra da "Bakalım bizim Koca Nine ve Tilki sülle ilgili ne yaşamışlar?" deyip masala geçiş yapar.

MASAL ANLATIMI

Anadolu masalları giriş müziği öğrencilere dinletilir. Anlatıcı masala başlar. Tekerleme ile masala başlanır. Masal anlatımını daha etkili kılmak için oyuncaklardan faydalanılır. Masal anlatımı sırasında anlatıcı yer yer durup öğrencilere sorular yöneltir. Karşılıklı etkileşim içinde süregiden bir masal anlatımı gerçekleştirilir.

ETKİNLİK

"Bence bu masal..." etkinliği ile Masal Masal içinde oyun kartlarından her öğrenci beş kart seçer. Seçtiği kartları not etmesi istenir. Koca Nine ile Tilki masalına seçtiği bu kartları bağlama uygun bir şekilde yerleştirir ancak bunu yaparken günümüzde toplumsal yapı içinde yaşanan herhangi bir problem durumunu ele alır. (Örneğin susuzluk, iklim değişikliği, teknoloji kullanımı, aile içi iletişimin azalması gibi) Metin yazımı esnasında masalı günümüze uyarlarlar. Metne yeni kahramanlar dahil edebilir. Kendi masalını oluşturur.

DEĞERLENDİRME

1. BÖLÜM

1) Dinlediğiniz masalın kahramanlarını yazınız?

2) Dinlediğiniz masalın konusu nedir?

3) Dinlediğiniz metindeki olay akışını kronolojik sıraya uygun olacak şekilde yazınız.

4) Metnin ana fikri nedir?

5) Dinlediğiniz masala farklı bir başlık olarak ne önerirdiniz?

6) Tilkinin izinsiz olarak sütü içmesini nasıl yorumluyorsunuz? Ninenin yerinde siz olsaydınız tilkiye nasıl bir ders verirdiniz?

8) Masalda geçen aşağıdaki kelimelerin anlamlarını karşılarına yazınız ve cümlede kullanınız.

Külek:

Cümle:

Çayır:

Cümle:

Tarla:

Cümle:

Çer çöp:

Cümle:

9) Dinlediğiniz masalı beğendiniz mi? Neden?

2. BÖLÜM

Koca Nine ile Tilki masalını günümüze uyarlayarak yeniden yazınız. Masalı yeniden yorumlarken etkinlik kartlarından seçtiğiniz ve not ettiğiniz beş kartı masala dahil etmelisiniz. Toplumsal hayatta yaşanan herhangi bir sorunu (Örneğin susuzluk,

iklim değişikliği, teknoloji kullanımı, aile içi iletişimin azalması gibi) konu olarak işleyebilirsiniz. Metne yeni kahramanlar dahil edebilirsiniz.

3. BÖLÜM

Anlattığınız masalı değerlendiriniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	KISMEN	HAYIR
Konuşurken sözcükleri doğru telaffuz ettim.			
Düşüncelerimi mantıksal bir bütünlük içinde sundum.			
Konuşurken beden dilimi etkili bir şekilde kullandım.			
Konuşurken sözcükleri anlamlarına uygun kullandım.			
Konuşurken "oysaki, başka bir deyişle, özellikle, ilk olarak, son olarak" gibi uygun geçiş ve bağlantı ifadeleri kullandım.			
Konuşmalarımda anlatımı zenginleştirmek için deyim, ikileme, atasözü kullandım.			

KARGA AĞASI

DERS PLANI

SÜRE: 30+30 (İki ders saati)

YÖNTEM VE TEKNİK: Rol oynama, doğaçlama

MATERYALLER: Sofra, tokmak, oyuncak eşek

KAZANIM VE GÖSTERGELER:

- **T.7.2.5. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.**
Öğrenci kelimenin anlamının, kullanım alanlarına ve diğer kelimelerle ilişkilerine göre farklılık kazandığını kavrar.
- **T.7.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.**
Masaldan hareketle belirlenen kelimelerle öğrenciler arasında etkileşimi arttırmak ve etkileşim halindeyken konuşma becerisini geliştirmek amaçlanır.
- **T.7.4.4. Yazma stratejilerini uygular.**
Not alma, özet çıkarma, serbest, kontrollü, kelime ve kavram havuzundan seçerek yazma, bir metinden hareketle yazma ve duyulardan hareketle yazma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır.
- **T.7.4.7. Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır.**
Masalda geçen deyim, atasözü, ikileme gibi söz gruplarını belirler. Kendi ürettiği metinde anlatımı daha etkileyici kılmak için deyimlere, ikilemelere, tekerlemelere, atasözlerine yer verir.
- **T.7.4.3. Hikâye edici metin yazar.**
Anahtar kelimeleri kullanarak kısa bir hikâye yazar.
- **T.7.4.4. Yazma stratejilerini uygular.**
Not alma, özet çıkarma, serbest, kontrollü, kelime ve kavram havuzundan seçerek yazma, bir metinden hareketle yazma ve duyulardan hareketle yazma

gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır.

DİKKAT ÇEKME

Anlatıma başlamadan önce öğrenciler iki gruba ayrılır. A ve B grubu oluşturulur. A ve B grubundaki öğrenciler karşılıklı oturur şekilde konumlanır. Anlatıcı en başta oturur ve önünde bir sofa ve tokmak vardır. Anlatıcı masalın başlığını söyler ve bu materyallerin başlıkla ilişkisinin ne olabileceğini sorar. Öğrencileri dinledikten sonra masala başlar.

MASAL ANLATIMI

Anadolu masalları giriş müziği öğrencilere dinletilir. Anlatıcı masala başlar. Tekerleme ile masala başlanır. Masal anlatımını daha etkili kılmak için oyuncaklardan faydalanılır. Masal anlatımı sırasında anlatıcı yer yer durup öğrencilere sorular yöneltir. Karşılıklı etkileşim içinde süregiden bir masal anlatımı gerçekleştirilir.

ETKİNLİK

Öğrencilerden masal anlatımı sırasında **önemli gördükleri iki kelimeyi** not almaları istenir. Kulenga hikâye kartları ile "Hikâye Atışması" etkinliği öğrencilere anlatılır. Kurallar şu şekildedir:

1. Hikâye taşıyıcıları A ve B grubu olmak üzere iki gruba ayrılır. İki grup üyeleri karşılıklı oturtulur.
2. A grubunun tüm üyeleri ortadan birer tane hikâye kartı çekerler.
3. Ardından A grubunun ilk üyesi, çektiği ilk kartla hikâyeye giriş yaparak anlatıma başlar.
4. B grubunun ilk üyesinin görevi, karşısındaki öğrenci hikayesini anlatırken belirlediği iki kelimeyi art arda olmayacak şekilde ona söylemek.
5. Anlatıcı da bu kelimeleri hikâye içine mantıklı bir şekilde yerleştirerek anlatımına devam eder.
6. İki kelimeyi başarıyla hikayesinde kullanan A grubundaki anlatıcı hikâyenin devam için görevi yanındaki arkadaşına devreder. 2. kişi de bir Kulenga hikâye kartı çekerek hikâyeye devam eder. B grubunun 2. kişisi de belirlediği iki kelimeyi art arda olmayacak şekilde söyler ve bu şekilde son kişiye kadar

devam eder.

7. Hikâye son taşıyıcıda tamamlandıktan sonra A grubu ve B grubu görevleri değiştirir. (Kulenga Hikâye Yaratma Oyunu)

DEĞERLENDİRME

1. BÖLÜM

1) Dinlediğiniz masalın kahramanlarını yazınız?

2) Dinlediğiniz masalın konusu nedir?

3) Dinlediğiniz metindeki olay akışını kronolojik sıraya uygun olacak şekilde yazınız.

4) Metnin ana fikri nedir?

5) Dinlediğiniz masalın anahtar kelimeleri nelerdir?

6) "Dünya malı gezer dururmuş elden ele, binip sırtına tutunurmuş bir yele, ulaşırmış bir gün gerçek sahibine" cümlesini yorumlayınız.

7) Masalda geçen aşağıdaki kelimelerin ifade ettiği anlamları altı çizili kelimenin altına yazınız.

Eşekten olduğumuz gibi bundan da olmayalım.

Adam eve gelir gelmez sofrayı yere sermiş.

Çiftçi bir de bakmış ki hasat edilecek mısır yok.

Kocasının gitmesini fırsat bilen kadın, hamama gitmiş.

Kadın dosdoğru evine gelmiş.

Adam epeyce bir zaman düşünmüş.

8) Dinlediğiniz masalı beğendiniz mi? Neden?

2. BÖLÜM

Anlattığınız masalı değerlendiriniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	KISMEN	HAYIR
Konuşurken sözcükleri doğru telaffuz ettim.			
Düşüncelerimi mantıksal bir bütünlük içinde sundum.			
Konuşurken beden dilimi etkili bir şekilde kullandım.			
Konuşurken sözcükleri anlamlarına uygun kullandım.			

Konuşurken "oysaki, başka bir deyişle, özellikle, ilk olarak, son olarak" gibi uygun geçiş ve bağlantı ifadeleri kullandım.			
Konuşmalarımda anlatımı zenginleştirmek için deyim, ikileme, atasözü kullandım.			

CİGER

DERS PLANI

SÜRE: 30+30 (iki ders saati)

YÖNTEM VE TEKNİK: Rol oynama, doğaçlama

MATERYALLER: Arpa, çeşitli baharatlar

KAZANIM VE GÖSTERGELER:

- T.7.4.4. Yazma stratejilerini uygular.

Not alma, özet çıkarma, serbest, kontrollü, kelime ve kavram havuzundan seçerek yazma, bir metinden hareketle yazma ve duyulardan hareketle yazma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır.

- T.7.4.3. Hikâye edici metin yazar.

Masal metni tiyatro metnine dönüştürülür.

- T.7.4.7. Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır.

Masalda geçen deyim, atasözü, ikileme gibi söz gruplarını belirler. Kendi ürettiği metinde anlatımı daha etkileyici kılmak için deyimlere, ikilemelere, tekerlemelere, atasözlerine yer verir.

- T.7.2.4. Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.

Tiyatroya dönüştürülen masal öğrenciler arasında görev paylaşımı yapılarak canlandırılır.

DİKKAT ÇEKME

Öğrenciler çember şeklinde oturtulur. Getirilen baharatlar öğrencilerde el elden gezdirilir, koklatılır ve ne baharatı olduğu tahmin ettirilir.

MASAL ANLATIMI

Anadolu masalları giriş müziği öğrencilere dinletilir. Anlatıcı masala başlar. Tekerleme ile masala başlanır. Masal anlatımını daha etkili kılmak için oyuncaklardan faydalanılır. Masal anlatımı sırasında anlatıcı yer yer durup öğrencilere sorular yöneltir. Karşılıklı etkileşim içinde süregiden bir masal anlatımı gerçekleştirilir.

ETKİNLİK

Öğrencilerden dokuzarlı gruplar oluşturulur. Bu gruplar önce masalın unsurlarını çıkarırlar. Kahraman, mekân, zaman, olay belirlendikten sonra masal metnini tiyatroya dönüştürmeleri istenir. Daha sonra rol dağılımı yapılır ve öğrencilerden canlandırmaları istenir.

DEĞERLENDİRME

1. BÖLÜM

1) Dinlediğiniz masalın kahramanlarını yazınız?

2) Dinlediğiniz masalın konusu nedir?

3) Dinlediğiniz metindeki olay akışını kronolojik sıraya uygun olacak şekilde yazınız.

4) Metnin ana fikri nedir?

2. BÖLÜM

Dinlediğiniz metni bir tiyatro metnine dönüştürünüz.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are approximately 20 lines visible. The paper has a slight shadow on the right side, suggesting it's resting on a surface. There is no handwriting or other markings on the paper.

3. BÖLÜM

Sergilediğiniz oyundaki canlandırdığınız rolü değerlendiriniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	KISMEN	HAYIR
Konuşurken sözcükleri doğru telaffuz ettim.			
Düşüncelerimi mantıksal bir bütünlük içinde sundum.			
Konuşurken beden dilimi etkili bir şekilde kullandım.			
Konuşurken sözcükleri anlamlarına uygun kullandım.			
Konuşmalarımda anlatımı zenginleştirmek için deyim, ikileme, atasözü kullandım.			

İKİ KOMŞU

DERS PLANI

SÜRE: 30+30 (iki ders saati)

YÖNTEM VE TEKNİK: Rol oynama, doğaçlama

MATERYALLER: ---

KAZANIM VE GÖSTERGELER:

- T.7.4.4. Yazma stratejilerini uygular.

Not alma, özet çıkarma, serbest, kontrollü, kelime ve kavram havuzundan seçerek yazma, bir metinden hareketle yazma ve duyulardan hareketle yazma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır.

- T.7.2.5. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.

Kelimede çokanlamlılık üzerinde durulur. Kelimenin ilk anlamı ve bu ilk anlama bağlı olarak ortaya çıkan kullanım anlamları üzerinde durulur.

- T.7.4.7. Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır.

Masalda geçen deyim, atasözü, ikileme gibi söz gruplarını belirler. Kendi ürettiği metinde anlatımı daha etkileyici kılmak için deyimlere, ikilemelere, tekerlemelere, atasözlerine yer verir.

- T.7.4.15. Yazılarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır.

Oysaki, başka bir deyişle, özellikle, ilk olarak ve son olarak ifadelerini kullanmaları sağlanır.

- T.7.4.8. Yazılarında anlatım biçimlerini kullanır.

Anlatımı daha etkili kılmak ve kendini daha iyi ifade edebilmek adına "betimleyici anlatım, açıklayıcı anlatım, tartışmacı anlatım, öyküleyici anlatım" anlatım biçimlerini kullanır.

DİKKAT ÇEKME

“Dilin zenginlikleri nedir?” sorusu öğrencilere yöneltilir. Deyimlerin, atasözlerinin, ikileme ve tekerlemelerin önemi ve konuları üzerine konuşulur. “Komşu komşunun külüne muhtaçtır.”, “Ev alma, komşu al.”, “Gülme komşuna, gelir başına.”, “Hayır dile komşuna, hayır gele başına.”, “(bir yeri) komşu kapısı yapmak” atasözleri ve deyimleri söylenir. Örnek verilen atasözü ve deyimlerin konuları sorulur ve masalla ilişkilendirilir.

MASAL ANLATIMI

Anadolu masalları giriş müziği öğrencilere dinletilir. Anlatıcı masala başlar. Tekerleme ile masala başlanır. Masal anlatımını daha etkili kılmak için oyuncaklardan faydalanılır. Masal anlatımı sırasında anlatıcı yer yer durup öğrencilere sorular yöneltilir. Karşılıklı etkileşim içinde süregiden bir masal anlatımı gerçekleştirilir.

ETKİNLİK

Masal Masal İçinde oyun kartlarından her öğrenci beş kart çeker. Masal anlatımı sırasında gelişme bölümünde masal bırakılır ve yarım bırakılan masala bu kartlardan hareketle yeni bir sonuç bölümü yazmaları istenir. Dilimizin zenginliklerinden olan deyim, atasözü, ikileme gibi söz gruplarını yazacakları metinlerde kullanmaları söylenir. Öğrencilere belli bir süre verilir. Yazmaları istenilen sonuç bölümleri okutturulur. Daha sonrasında masal anlatımı tamamlanır. Öğrencilerin kendi yazdıkları sonla masalın sonunun karşılaştırılması yapılır.

DEĞERLENDİRME

1. BÖLÜM

1) Dinlediğiniz masalın kahramanlarını yazınız?

2) Dinlediğiniz masalın konusu nedir?

3) Dinlediğiniz metindeki olay akışını kronolojik sıraya uygun olacak şekilde yazınız.

4) Metnin ana fikri nedir?

5) Dinlediğiniz masala farklı bir başlık olarak ne önerirdiniz?

6) "Bilmek aklın, anlamak kalbin işidir." sözünden ne anlıyorsunuz? Açıklayınız.

8) Masalda geçen aşağıdaki kelimelerin anlamlarını karşılarına yazınız ve cümlede kullanınız.

Dilek dilemek:

Cümle:

Başını sokmak:

Cümle:

Kalp kırmak:

Cümle:

Aklı başına gelmek:

Cümle:

Hor görmek:

Cümle:

Gözünü para bürümek:

Cümle:

Halden anlamak:

Cümle:

9) Dinlediğiniz masalı beğendiniz mi? Neden?

2. BÖLÜM

"İki Komşu" adlı masal metnini yarım bırakılan yerden itibaren yaratıcılığınızı ve hayal gücünüzü kullanarak tamamlayıp uygun bir sonuç bölümü yazınız.

İKİ KOMŞU

Zamanın birinde iki komşu varmış. Komşulardan biri çok iyi kalpli, diğeri ise çok kötü kalpliymiş. İyi kalpli adam fakir, kötü kalpli adam ise çok zenginmiş. Fakir adam, kendi alın teriyle her gün ekmeğini kazanıp ailesine bakmaya çalışmış. Kötü kalpli olan ise haraç kesip, çalıp çırparmış. Böylece her geçen gün zenginliğine zenginlik katarmış. İyi kalpli fakir adam, küçücük kerpiç bir evde iki kızı, bir oğlu ve karısıyla yaşamış. Kötü kalpli zengin adamın ise iki oğlu ve karısıyla birlikte yaşadığı on odalı bir köşkü varmış. Bu kötü kalpli zengin adam, fakir komşusunu hep küçümser; verdiği davetlere çağırmazmış.

Fakir adam çalışmak için evinden ayrıldığında çok güçlü bir fırtına ve sel evlerini yıkmış. Hiçbir eşyalarını kurtaramamışlar. İyi kalpli fakir adam hüngür hüngür ağlayarak zengin komşusundan yardım istemiş. Komşusu yine bir davet vermekteymiş. Kötü kalpli komşu, fakir komşusunu dinlemiş. Onun başına gelenlere kahkahalarla gülerek cevap bile vermeden kapıyı suratına kapatmış.

Fakir adam, çok üzgün bir şekilde ailesinin yanına dönmüş. Isınmak için ateşi yakıp o günkü rızkını çocuklarıyla oturup yerken ateşin içine yaralı bir kuş düşmüş. Bunu gören fakir adam kuşu ateşin içinden çıkarıp yanmaktan kurtarmış. Bu yaralı kuşun yaralarını sarıp karnını doyurmuş. Kuş iyileşip dile gelmiş. Meğer o bir dilek kuşuymuş.

Kuş:

- Dile benden ne dilersen. Sen beni iyileştirdin, bunun için ne istersen gerçekleştireceğim, demiş.

Fakir adam önce çok şaşırmış, ardından da başından geçenleri kuşa bir bir anlatmış:

ALTIN BALTA / TILKI İLE EŞEK

DERS PLANI

SÜRE: 30+30 (iki ders saati)

YÖNTEM VE TEKNİK: Rol oynama, doğaçlama

MATERYALLER: ---

KAZANIM VE GÖSTERGELER:

- **T.7.3.22. Metnin içeriğini yorumlar.**
Anlatılan iki farklı masal metnini içerik açısından yorumlar.
- **T.7.3.25. Metinler arasında karşılaştırma yapar.**
Anlatılan iki farklı masal metnini içerik yönünden karşılaştırır.
- **T.7.4.4. Yazma stratejilerini uygular.**
Not alma, özet çıkarma, serbest, kontrollü, kelime ve kavram havuzundan seçerek yazma, bir metinden hareketle yazma ve duyulardan hareketle yazma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır.
- **T.7.4.2. Bilgilendirici metin yazar.**
Her öğrenci masal metinlerini haber metnine dönüştürür. Spiker gibi dinleyicilere hazırladığı haberi sunar.

DİKKAT ÇEKME

Okunacak iki masal metninin başlıkları olan "Altın Balta" ve "Tilki ile Eşek" öğrencilere söylenir. Birinin dürüstlük değerinin sözünün eri olmakla alakalı olduğu belirtilir. Daha sonra öğrencilere: "Hangi konu hangi masala ait olabilir ve neden?" sorusu yöneltilir. Üzerine yorumlar alınır ve masal anlatımına geçilir.

DEĞERLENDİRME

1. BÖLÜM:

ALTIN BALTA

Kahramanlar:

Mekân:

Zaman:

Olay:

Ana fikir:

Özet:

TILKI İLE EŞEK

Kahramanlar:

Mekân:

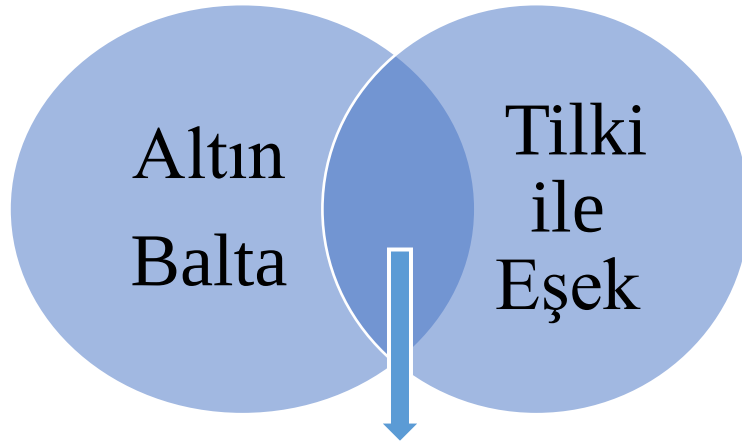
Zaman:

Olay:

Ana fikir:

Özet:

2. BÖLÜM:

**Altın Balta ve Tilki ile Eşek masalının ortak özellikleri
(İçerik özelliklerini karşılaştırınız.)**

3. BÖLÜM:

HABER BÜLTENLERİ

Sevgili öğrenciler dinlediğiniz iki masal metnini haber metnine dönüştürünüz ve spiker gibi hazırladığınız haber metnini dinleyiciler karşısında sununuz.

Haber Metni 1:

Haber Metni 2:

➤ Sunduğunuz haberi değerlendiriniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	KISMEN	HAYIR
Konuşurken sözcükleri doğru telaffuz ettim.			
İşitilebilir bir ses tonuyla ve dinleyicilerle göz teması kurarak konuştum.			
Düşüncelerimi mantıksal bir bütünlük içinde sundum.			
Konuşurken beden dilimi etkili bir şekilde kullandım.			
Konuşurken sözcükleri anlamlarına uygun kullandım.			
Konuşurken “oysaki, başka bir deyişle, özellikle, ilk olarak, son olarak” gibi uygun geçiş ve bağlantı ifadeleri kullandım.			
Konuşmalarımda anlatımı zenginleştirmek için deyim, ikileme, atasözü kullandım.			

İMDİ DEDE

DERS PLANI

SÜRE: 30+30 (İki ders saati)

YÖNTEM VE TEKNİK: Rol oynama, doğaçlama

MATERYALLER: Karton koli, 5 litrelik su bidonu (iki tane), siyah kalın bant, makas, koli bandı, eski minder

KAZANIM VE GÖSTERGELER:

- **T.7.2.1. Hazırlıksız konuşma yapar.**
Öğrenci hazırlamış olduğu yönergeyi anlaşılır bir şekilde açıklar. Materyalini tanıtır.
- **T.7.2.4. Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.**
Öğrenciler hazırladıkları yönergeyi anlatırken her bir aşamanın ve ifade edilen durumların daha anlaşılır olmasını sağlamak amacıyla beden dilini etkili bir şekilde kullanır.
- **T.7.4.6. Bir işi işlem basamaklarına göre yazar.**
Bir materyal tasarlama, yemek yapma, bir düzeneği hazırlama gibi işlemlerin anlatımının nasıl yazılması gerektiğini kavrar.
- **T.7.4.2. Bilgilendirici metin yazar.**
Bir işi işlem basamaklarına uygun olacak şekilde yazar. (Yönerge yazımı)

DİKKAT ÇEKME

Öğrencilere materyal olarak getirilen malzemeler gösterilir ve bu malzemelerle ne yapılabilir diye sorulur. “Evinde hayvan besleyen var mı? Nasıl bakılıyor? Hayvan bakımında neler yapılmalı ya da neler yapılmamalı? Peki sokaktaki hayvan dostlarımız? Onlar için ne yapabiliriz?” gibi sorularla öğrenciler anlatılacak masallara hazırlanır. Masal anlatımına geçilir.

MASAL ANLATIMI

Anadolu masalları giriş müziği öğrencilere dinletilir. Anlatıcı masala başlar. Tekerleme ile masala başlanır. Masal anlatımını daha etkili kılmak için oyuncaklardan faydalanılır. Masal anlatımı sırasında anlatıcı yer yer durup öğrencilere sorular yöneltir. Karşılıklı etkileşim içinde süregiden bir masal anlatımı gerçekleştirilir.

ETKİNLİK

Yönerge hazırlama: Örnek olarak bir yönerge öğrencilere gösterilir (yemek tarifi). Yönergenin ne olduğu anlatılır. Bu çalışma ile öğrenciler hazırlayacakları materyal için yönerge yazacaklardır. Bir işi (materyal hazırlama) işlem basamaklarına göre yazarlar. Daha sonra hazırladıkları yönergeyi açıklayıcı bir anlatım şekli ile anlatarak materyalleri hazırlarlar ve uygun görülen yerlere hazırlamış oldukları su kabı ya da koliden yaptıkları hayvan evlerini bırakırlar.

DEĞERLENDİRME

1. BÖLÜM:

KONU:

KAHRAMANLAR:

MEKAN:

ZAMAN:

ANA FİKİR:

2. BÖLÜM

Yönerge Hazırlama: İmdi Dede masalında sokak hayvanlarına bir duyarlılık örneği gördük. Şimdi sizler de sokak hayvanları için herhangi bir malzemeden (bir karton koli, eski bir minder, kullanılmayan bir eşya vb.) bir yuva hazırladığınızı düşünün. Ve bu malzemeyi nasıl bir yuvaya dönüştüreceğinizi yönerge şeklinde madde madde açıklayın. Yapılışını anlatın. Son olarak ortaya çıkan bu yuvayı mahallenizde uygun bir yere bırakın.

Yönerge:

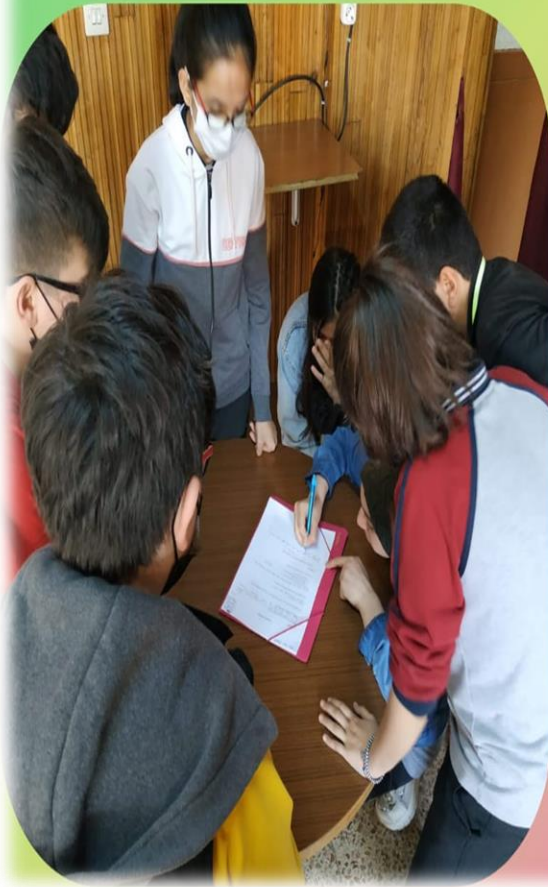
Ek 6. Etkinlik Görselleri

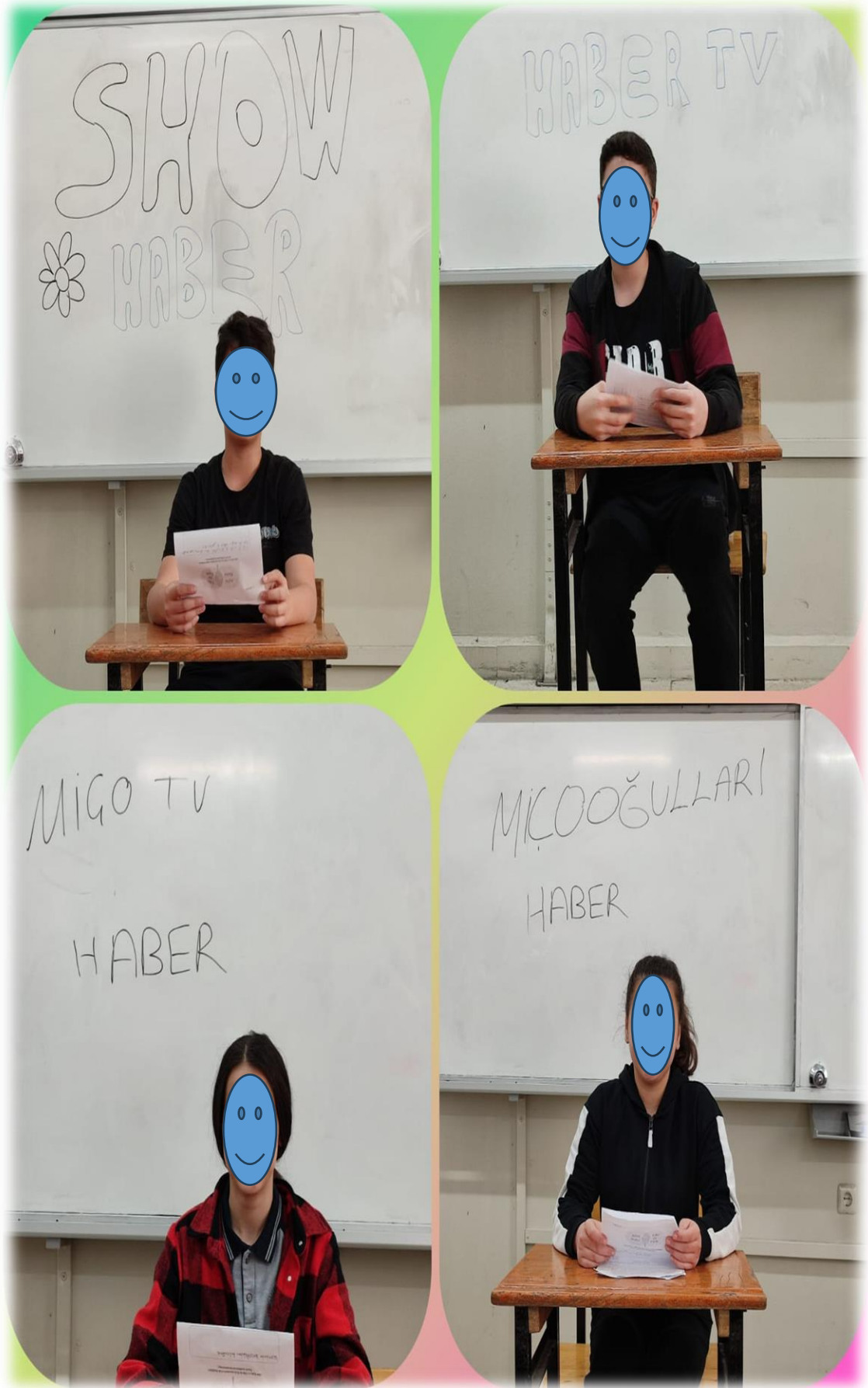

Öğretmenlerimizin
dilinden
Öğrencilerimizin
paletinden

MASALLARI

Masalımızın
ana kahramanları 😊

Ek 7. Çalışmada Kullanılan Ölçekler

Konuşmaya Yönelik Tutum Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması

Berna Ürün Karahan

Konuşmaya Yönelik Tutum Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması						
		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Konuşmak sosyalleşmek için gereklidir.					
2	Konuşmak iletişimin öncelikli adımdır.					
3	Hayatta başarılı olabilmek için iyi bir konuşmacı olmak gerekir.					
4	Konuşmada iyi olduğumu düşünüyorum.					
5	Konuşurken, kendimi ifade edebildiğim için mutlu oluyorum.					
6	Konuşmak benim için önemli bir ihtiyaçtır.					
7	İyi bir konuşma doğru iletişimin anahtarıdır.					
8	Konuşma yapmadan önce çok iyi bir hazırlık yaparım.					
9	Konuşmak, duygularımı anlatmanın en kolay yoludur.					
10	Konuşmak benim için nefes almak gibidir.					
11	Konuşmak kültürün aktarımı için önemlidir.					
12	Konuşmak benim için eğlencelidir.					
13	Konuşmanın mesleğimde önemli bir yer kapsamı beni mutlu eder.					
14	Konuşurken beden dilimi kullanmayı severim.					

Ortaokul Öğrencilerine Yönelik Yazma Tutum Ölçeği

Emre Can, Fulya Topçuoğlu Ünal

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK YAZMA TUTUM ÖLÇEĞİ						
		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Her gün düzenli olarak yazırım.					
2	Yazmak keyifli bir uğraştır.					
3	Yazmak beni mutlu eder.					
4	Her fırsatta yazmak isterim.					
5	Yazma etkinliklerine isteyerek katılırım.					
6	Yazma ödevlerini severek yaparım.					
7	Yazmaya özel olarak vakit ayırmak gerekir.					
8	Farklı türlerde yazmaktan zevk duyarım.					
9	Yazma becerimi geliştirmek için çalışmalar yaparım.					
10	Yazmak için çaba göstermek gerekir.					
11	Yazmak iletişim yollarından biridir.					
12	Yazmak bugünü geleceğe taşımaktır.					
13	Yazdıklarım benim için değerlidir.					
14	Yazmak zor bir iştir.					
15	Yazma önemli bir beceridir.					
16	Yazdıklarım benim eserimdir.					
17	Yazmak düşünme becerimi geliştirir.					

Ortaokul Öğrencilerine Yönelik Yazma Tutum Ölçeği

Emre Can, Fulya Topçuoğlu Ünal

18	Yazmak kişisel gelişimime katkı sağlar.					
19	Yazmak beni özgürleştirir.					
20	Yazmak beni rahatlatır.					
21	Yazmak yeni şeyler üretmektir.					
22	Yazarak duygularımı rahat ifade ederim.					
23	Yazma düşüncelerimi paylaşmamda bana kolaylık sağlar.					

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK "YAZMA ÖZ YETERLİKLERİ ÖLÇEĞİ"...

YAZMA ÖZ YETERLİKLERİ ÖLÇEĞİ

 (Aşağıda yer alan ifadelerden size uygun olan seçeneği "X" şeklinde işaretleyiniz.)		Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum
1	İyi bir yazar olduğumu düşünürüm.					
2	Yazarken kendimi rahat hissedirim.					
3	Yazdıklarımı sınıf ortamında yüksek sesle okumak hoşuma gidiyor.					
4	Yazarken kendi fikirlerimi kullanmayı, başkalarının fikirlerini kullanmaya tercih ederim.					
5	Artık her konuyla ilgili yazı yazabileceğimi düşünüyorum.					
6	Öğretmenim ve arkadaşları yazdıklarımda çok hata bulduğunda rahatsız oluyorum.					
7	Yazdığım yazılarla ilgili olarak daha derin bir hoşnutluk duymaya başladım.					
8	Yazımdaki organizasyon sınıftaki diğer çocuklarınkinden daha iyidir.					
9	Yazdıklarım, sınıf arkadaşları yazdıklarından daha ilgi çekicidir.					
10	Yazma becerilerimi geliştirmeye yönelik yazma çalışmaları yapmaktan daha çok hoşlanmaya başladım.					
11	Cümlelerimi diğer çocukların cümlelerinden daha iyi bir düzene koyarım.					
12	Yazımı bitirdikten sonra daha ayrıntılı bir şekilde kontrol etmeye başladım.					
13	Yazma ödevlerim için daha çok araştırma yapmaya ve fikir alışverişinde bulunmaya başladım.					
14	Yazarken çoğu zaman başkalarından yardım alırım.					
15	Yazma ödevlerimi daha detaylı yapmaya başladım.					
16	Yazımı okuyanlar üzerinde nasıl bir izlenim bırakmam gerektiği hakkında asla düşünmem.					
17	Bir yazı yazarken başka yazılar yazmak için yeni fikirler edinmeye başladım.					
18	Yazılarımı iyi bir planlama aşaması sonrasında yazmaya başladım.					
19	Kompozisyonumun veya yazımın başarılı bir çalışma olup olmadığı hakkında daha fazla endişe duymaya başladım.					

Murat ŞENGÜL

20	Yazma becerim o kadar gelişti ki artık yazdıklarımı gözden geçirip düzeltmeler yapmanın gereksiz olduğunu düşünüyorum.					
21	Yazılarımın her yönden güzel olması için sınıf arkadaşlarımdan daha çok çaba harcıyorum.					
22	Yazımı dinleyenlerin/okuyanların eskiden olduğundan daha fazla eğlendiklerini, bilgilendiklerini ve yazımdan daha fazla etkilendiklerini söyleyebilirim.					
23	Yazma uygulamaları sayesinde yazma becerim oldukça gelişti.					
24	Herhangi bir planlamaya ve hazırlığa gerek duymadan gelişigüzel yazılar yazabiliyorum.					
25	Yazmanın kişisel gelişimim için gerekli bir beceri olduğunu daha iyi fark ettim.					
26	Yazmayı sınıftaki diğer çocuklara oranla çok daha zor ve sıkıcı buluyorum.					
27	Herhangi bir konu hakkında yazı yazmak beni çok yönlü düşünmeye sevk eder.					
28	Yazmadan önce oldukça ayrıntılı bir taslak hazırlamak gerektiğini düşünüyorum.					
29	Yazılı anlatıma dayalı ödevleri, iyi bir yazar olma yolunda deneyim kazanma olarak görüyorum.					
30	Yazımda kullandığım kelimeler diğer çocukların kullandıklarından daha iyi bir anlam ve yapı bütünlüğü oluşturur.					
31	Duygu ve düşüncelerimi yazıya dökmekten çekiniyorum.					
32	Yazı yazarken, eskiden olduğundan daha az yardıma ihtiyaç duyuyorum.					
33	Yazma çalışmaları sayesinde yazım kurallarına ve noktalama işaretlerine daha fazla dikkat etmeye başladım.					
34	Sadece bilgi sahibi olduğum konularda iyi yazabiliyorum.					
35	Yazma ödevlerimden hiç memnun değilim.					
36	Yazma ödevlerimi yapmayı mümkün olduğunca ertelerim.					
37	Bir kompozisyon yazarken düşündüğüm tek şey iyi bir not almaktır.					
38	Yazımdaki cümleler ve paragraflar eskisinden daha fazla uyum içerisindedir.					
39	Okul etkinliklerinin dışında da yazılar (şiiir, hikâye, deneme vb.) yazarım.					
40	İyi yazılar yazmak okul hayatına daha iyi odaklanmamı sağladı.					

Ek 1- Konuşma Özyeterlik Ölçeğinin Son Hali

Konuşma Özyeterlik Ölçeği		Tamamen Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	
DUYUŞSAL	1.	Konuşurken heyecanımı kontrol altında tutabilirim.	5	4	3	2	1
	2.	Sesim titremeden konuşabilirim.	5	4	3	2	1
	3.	Sözcük tekrarı yapmadan konuşabilirim.	5	4	3	2	1
	4.	Konuşurken dikkatimi dağıtabilecek durumlarla baş edebilirim.	5	4	3	2	1
	5.	Dinleyicileri sıkmadan konuşmamı sürdürebilirim.	5	4	3	2	1
	6.	Çevremdekilerin konuşmamı beğendiklerini düşünürüm.	5	4	3	2	1
	7.	Konuşma etkinliklerinde söz almaktan çekinmem.	5	4	3	2	1
	8.	Konuşma yaparken kendimi rahat hissedirim.	5	4	3	2	1
İÇERİK	9.	Sözcükleri anlamlarına uygun bir biçimde kullanabilirim.	5	4	3	2	1
	10.	Konuşma amacıma uygun bir giriş yapabilirim.	5	4	3	2	1
	11.	Konuşmamı konu dışına çıkmadan sürdürebilirim.	5	4	3	2	1
	12.	Konuşmamda birbiriyle tutarsız ifadelerden kaçınabilirim.	5	4	3	2	1
	13.	Konuşmamı belirli bir ana fikir/ana duygu etrafında düzenleyebilirim.	5	4	3	2	1
	14.	Konuşmamı bir sonuca bağlayabilirim.	5	4	3	2	1
DİL ÖTESİ	15.	Konuşmamı yaparken dinleyicilerin çeşitli özelliklerini (yaşları, cinsiyetleri, dikkat durumları, konuya yönelik ön bilgileri vb.) göz önünde bulundurabilirim.	5	4	3	2	1
	16.	Konuşurken sözcükleri doğru bir biçimde seslendirebilirim.	5	4	3	2	1
	17.	Konuşmamda dikkat çekmek istediğim yerleri vurgulu söyleyebilirim.	5	4	3	2	1
	18.	Konuşurken doğru yerlerde nefes alıp verebilirim.	5	4	3	2	1
	19.	Sesimin yüksekliğini konuşma ortamına göre ayarlayabilirim.	5	4	3	2	1
	20.	Jest (el ve kol hareketleri) ve mimiklerimi (yüz ifadesi) söylediklerimle uyum içinde kullanabilirim.	5	4	3	2	1
ETKİLENME	21.	Konuşmamı normal konuşma hızında (ne hızlı ne yavaş) sürdürebilirim.	5	4	3	2	1
	22.	Beğendiğim konuşmacılar gibi konuşabilirim.	5	4	3	2	1
	23.	Başkalarının konuşmalarını gözlemleyerek nasıl konuşmam gerektiğini belirleyebilirim.	5	4	3	2	1
	24.	Konuşmamla ilgili görüşlere göre konuşmamı düzenleyebilirim.	5	4	3	2	1

Ek 8. Özgeçmiş

Adı Soyadı	Merve YILMAZ
Kişisel Bilgiler	Uyruğu: T.C. Doğum Tarihi ve Yeri: 29.11.1991 / Sinop
İletişim Bilgileri	E-posta: mervemicoogullari@gmail.com Lise: 2005–2009 Ayancık Atatürk Anadolu Lisesi Lisans: 2010-2013 Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü Yüksek Lisans: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türkçe Eğitimi Programı
Öğrenim Bilgileri	2014- Millî Eğitim Bakanlığı Diyarbakır İl Millî Eğitim Müdürlüğü Bayat Ortaokulu Türkçe öğretmeni (Diyarbakır/Çermik) 2017- Millî Eğitim Bakanlığı Kastamonu İl Millî Eğitim Müdürlüğü Şenlik Yatılı Bölge Ortaokulu Türkçe öğretmeni (Devrekani/Kastamonu)
İş Deneyimi	2018- Millî Eğitim Bakanlığı Diyarbakır İl Millî Eğitim Müdürlüğü Faik Ali Ortaokulu Türkçe öğretmeni (Bağlar/Diyarbakır) 2019-halen: Millî Eğitim Bakanlığı Sinop İl Millî Eğitim Müdürlüğü, Boyabat Atatürk Ortaokulu Türkçe öğretmeni

Çalışmalar

- Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Temel, Yan ve Mecaz Anlamalı Sözcüklerin Kullanım Sıklığı
 - 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (2019) Yansıtılan Kök Değerler
-

